

เรียนรู้เพื่อรับใช้สังคม

ภาพสะท้อนสังคมชนบทไทยในนวนิยายชุด ฟ้าหมัดิน
THE REFLECTION OF THAI LOCAL SOCIETY IN NOVEL SERIES
'FAH HOM DIN'

LIU GUOXIU

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง)
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
พ.ศ. 2563

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ภาพสะท้อนสังคมชนบทไทยในนวนิยายชุด ฟ้าหม่มดิน

THE REFLECTION OF THAI LOCAL SOCIETY IN NOVEL SERIES 'FAH HOM DIN'

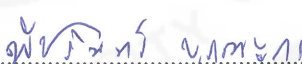
LIU GUOXIU

ได้รับพิจารณาอนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง)
เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2563

.....
รองศาสตราจารย์ ดร.มณีปิ่น พรหมสุทธิรักษ์
ประธานกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

.....
อาจารย์ ดร.พัชรินทร์ บุรณะกร
อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
อาจารย์ ดร.พัชรินทร์ บุรณะกร
กรรมการ

.....
อาจารย์ ดร.พัชรินทร์ บุรณะกร
ประธานหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
(การสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง)

.....
อาจารย์ ดร.จันทร์สุดา ไชยประเสริฐ
กรรมการ

.....
ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิก สุนทรชัย
คณบดีคณะศิลปศาสตร์

ภาพสะท้อนสังคมชนบทไทยในนวนิยายชุด ฟ้าห่มดิน

LIU GUOXIU 616119

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: พชรินทร์ บุรณะกร, ประด.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมชนบทไทยในนวนิยายชุด ฟ้าห่มดิน และเพื่อวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาสังคมชนบทไทยในนวนิยายชุด ฟ้าห่มดิน โดยศึกษาจากนวนิยายชุด ฟ้าห่มดิน จำนวน 5 เล่ม ได้แก่ น้ำห่มดิน เสือล่องวารี พายุ นอกกองเพลิง และมุดอ ตูว

ผลการวิจัยพบว่า นวนิยายชุด ฟ้าห่มดิน ได้สะท้อนสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมชนบทไทย 2 ด้าน คือ วิถีชีวิตชนบทแบบดั้งเดิม และวิถีชีวิตชนบทที่เปลี่ยนแปลงไป ด้านวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม พบว่า ที่อยู่อาศัยเป็นบ้านไม้ มีสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่สวยงาม มีอาชีพทำไร่ทำนา นำวัตถุดิบในท้องถิ่นมาปรุงอาหาร ใช้รถจักรยานเป็นพาหนะที่สำคัญ มีประเพณีการแข่งขันแบบดั้งเดิม ทำให้คนในชนบทได้สนุกสนานร่วมกัน มีประเพณีงานศพของชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมที่จัดขึ้นเพื่อระลึกถึงคนตายและให้กำลังใจคนอยู่ แต่ต่างกันว่าชาวไทยพุทธจะจัดเรียบง่ายกว่า ส่วนของชาวไทยมุสลิมจัดอย่างยิ่งใหญ่ และใช้เงินมาก นอกจากนี้ ชาวไทยมุสลิมยังได้ปฏิบัติประเพณีการละศีลอดเป็นอย่างดีเพื่อให้ชาวไทยมุสลิมรู้จักความอดกลั้นอดทน และไม่ทอดทิ้งอย่างง่าย ส่วนวิถีชีวิตชาวชนบทที่เปลี่ยนแปลงไป พบว่า มีการสร้างบ้านหลังใหญ่ มีกำแพง มีโรงรถ สิ่งแวดล้อมชนบทถูกทำลายด้วยการก่อสร้างอาคารต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ด้านครอบครัว สมาชิกในครอบครัวเริ่มต้องการแยกครอบครัวออกไป ผู้ปกครองครอบครัวมีบทบาทสำคัญในครอบครัว คนในครอบครัวรักผูกพันและเสียสละให้กัน คนชนบทเริ่มให้ความสำคัญกับการศึกษา และเด็กชนบทฝันอยากเรียนมหาวิทยาลัย

ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาสังคมชนบทไทยในนวนิยายชุด ฟ้าห่มดิน พบว่า ปัญหาสังคมชนบทไทยมี 5 ประการ คือ 1) ปัญหาด้านครอบครัว มีปัญหาระหว่างสมาชิกในครอบครัว ปัญหาผู้สูงอายุ และปัญหาการไม่ได้อยู่ร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว 2) ปัญหาชีวิตความเป็นอยู่ มีปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาเรื่องความเจ็บป่วย ปัญหาการรักษาพยาบาล และปัญหาความยากจน 3) ปัญหาด้านการศึกษา มีปัญหาการขาดสถานที่จัดการศึกษา ปัญหาการขาดครูสอน ปัญหาการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษา และปัญหาการเลิกเรียนกลางคัน 4) ปัญหาความรุนแรงในเขตสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ 5) ปัญหาความขัดแย้งของชาวไทยมุสลิม และด้านแนวทางแก้ไข ปัญหาสังคมชนบทไทยจะมีจำนวนไม่มาก สรุปได้เป็น 2 แนวทาง คือ 1) ชาวบ้านที่อยู่รวมในสังคมชนบทไทย แก้ปัญหาด้วยตัวเองโดยให้มีคุณธรรม มีความกตัญญู มีนิสัยความอดทน ขยันหมั่นเพียร มีน้ำใจเอื้อเฟื้อ และได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 2) ทางรัฐบาลช่วยเหลือในด้านตั้งสถานที่สาธารณะให้สมบูรณ์ และออกกฎหมายกำหนดให้

คำสำคัญ: ภาพสะท้อน สังคมชนบทไทย นวนิยายชุด ฟ้าห่มดิน

THE REFLECTION OF THAI LOCAL SOCIETY IN NOVEL SERIES ‘FAH HOM DIN’

LIU GUOXIU 616119

MASTER OF ARTS (COMMUNICATIVE THAI AS A SECOND LANGUAGE)

THESIS ADVISORY COMMITTEE: PATCHARIN BURANAKORN, Ph.D

ABSTRACT

This research aimed to analyze reflections of Thai rural society in ‘Fah Hom Din’ novel series. To sort out the problems in Thai rural society and their solutions were the main target of the study. Five titles of the series were studied, including Nam-hom-din; Seu-long-waree; Phayu; Nog-gong-phleng; and Mu-dor-Tu-wor.

The research found two aspects of ways of life of Thai rural people, including the traditional and the modern. For the traditional way of life, people lived in simple wooden houses with natural surroundings. Agriculture was their career and provided them food. Bicycles were generally used. Social traditions, like the annual regatta or the funeral, caused social contacts of joy or sympathy. It was noticeable that Buddhist Thai funeral seemed simpler than the Muslim one which spent more money. However, the Muslims have their annual fast which cultivates their tolerance. On the contrary, the modern way of life, people constructed big houses with walls and garages. Natural surroundings were encroached by buildings. Nuclear families were increased, and family heads played major roles in the family. Family members were closely connected and devoted. Education was increasingly important, and rural students dreamed to study in universities.

For problems and solutions in Thai rural society, the studied novels reflected five areas of problems, including 1) family problems, relating to conflicts between family members; deserted elders; and divided living of family members. 2) Living conditions, including the environment; problems of health and treatment; and poverty. 3) Education problems, dealing with insufficient schools and teachers; the low esteem of education of rural people, causing the stop of schooling. 4) The unrest in three southern border provinces. 5) The conflicts of Thai Muslim people. For the solutions, two presented ways were noticed, including 1) the coordination of local people by enhancing their moral qualities of gratitude; tolerance; diligence; generosity and public assistance. 2) The governmental support by providing public areas with fair rules or regulations.

Keywords: reflections, Thai rural society, ‘Fah Hom Din’ novel series

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาให้คำปรึกษาและความช่วยเหลือจากอาจารย์ ดร.พัชรินทร์ บุรณะกร ประธานหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง และท่านยังเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่คอยช่วยให้ความรู้ คำปรึกษา และแนะนำการแก้ไขข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์นี้ รวมถึงได้ให้กำลังใจเสมอมาจนกระทั่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณกรรมการสอบเค้าโครงและสอบป้องกันวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ คือ รองศาสตราจารย์ ดร.มณีปิ่น พรหมสุทธิรักษ์ อาจารย์ ดร.พัชรินทร์ บุรณะกร และอาจารย์ ดร.จันทร์สุดา ไชยประเสริฐ ที่ได้สละเวลาในการสอบเค้าโครงและสอบป้องกันวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้ให้แนวคิดและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการศึกษาวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมชนบทไทยในนวนิยายชุด ฟ้าห่มดิน ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านในหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ที่ให้ความช่วยเหลือในด้านการเรียนและการดำรงชีวิตอยู่ในประเทศไทย

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ และ คุณ QIN XUEWU ที่ให้การสนับสนุนด้านการศึกษา และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยในการมาศึกษาเล่าเรียนในประเทศไทย

สุดท้าย ขอขอบคุณเพื่อนนักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ทุก ๆ คนที่คอยให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจอย่างดีในทุก ๆ ด้านมาโดยตลอด

LIU GUOXIU

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
1.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย	4
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	4
1.5 คำนียามศัพท์เฉพาะ	5
1.6 วิธีดำเนินการวิจัย	6
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม	8
2.1.1 อิทธิพลของสังคมที่มีต่อวรรณกรรม	9
2.1.2 อิทธิพลของวรรณกรรมที่มีต่อสังคม	10
2.1.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาพสะท้อนสังคมจากวรรณกรรม	11
2.2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมชนบทไทย	13
2.2.1 ความหมายของสังคม	14
2.2.2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมชนบท	15
2.2.3 ปัญหาของสังคมชนบทไทย	16
2.2.4 แนวทางแก้ไขปัญหาสังคมชนบทไทย	18
2.3 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนวนิยายชุด ฟ้าห่มดิน	20
2.3.1 ความหมายของนวนิยายชุด	20
2.3.2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนวนิยายชุด ฟ้าห่มดิน	21
2.3.3 ผู้แตงนวนิยายชุด ฟ้าห่มดิน	21

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	24
2.4.1 งานวิจัยที่เกี่ยวกับภาพสะท้อนสังคมชนบทไทยในวรรณกรรม	24
2.4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาสังคมชนบทไทย	27
2.4.3 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษานวนิยายชุด	30
บทที่ 3 ภาพสะท้อนสังคมชนบทไทยในนวนิยายชุด ฟ้าห่มดิน	
3.1 ภาพสะท้อนด้านสภาพชีวิตความเป็นอยู่	34
3.1.1 ที่อยู่อาศัยในสังคมชนบท	35
3.1.2 สภาพแวดล้อมในสังคมชนบท	37
3.1.3 การประกอบอาชีพในสังคมชนบท	39
3.1.4 อาหารการกินในสังคมชนบท	48
3.1.5 การเดินทางในสังคมชนบท	55
3.2 ภาพสะท้อนครอบครัวในสังคมชนบท	59
3.2.1 การเริ่มตั้งครอบครัวในสังคมชนบท	59
3.2.2 ความสัมพันธ์สมาชิกในครอบครัว	62
3.2.3 หน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว	64
3.3 ภาพสะท้อนด้านการศึกษาในสังคมชนบท	69
3.3.1 สภาพการศึกษาในสังคมชนบท	69
3.3.2 การปลูกฝังด้านการศึกษาในสังคมชนบท	72
3.4 ภาพสะท้อนด้านประเพณีในสังคมชนบท	73
3.4.1 ประเพณีการแข่งขันเรือในสังคมชนบท	73
3.4.2 ประเพณีงานศพในสังคมชนบท	74
3.4.3 ประเพณีการละศีลอดของชาวไทยมุสลิม	77
บทที่ 4 ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาสังคมชนบทไทยในนวนิยายชุด ฟ้าห่มดิน	
4.1 ปัญหาด้านครอบครัวในสังคมชนบทไทย	80
4.1.1 ปัญหาระหว่างสมาชิกในครอบครัว	80
4.1.2 ปัญหาผู้สูงอายุในครอบครัว	81
4.1.3 ปัญหาการไม่ได้อยู่ร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว	84

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.2 ปัญหาด้านชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชนบทไทย	85
4.2.1 ปัญหาสิ่งแวดล้อม	85
4.2.2 ปัญหาเรื่องความเจ็บป่วย	86
4.2.3 ปัญหาการขาดสถานที่รักษาพยาบาล	88
4.2.4 ปัญหาความยากจน	88
4.3 ปัญหาด้านการศึกษา	89
4.3.1 ปัญหาการขาดสถานที่จัดการศึกษา	90
4.3.2 ปัญหาการขาดครูสอน	90
4.3.3 ปัญหาการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษา	91
4.3.4 ปัญหาการเลิกเรียนกลางคัน	91
4.4 ปัญหาความรุนแรงในเขตสามจังหวัดชายแดนภาคใต้	92
4.5 ปัญหาความขัดแย้งของชาวไทยมุสลิม	93
4.6 แนวทางแก้ไขปัญหาสังคมชนบทไทย	95
4.6.1 แนวทางการแก้ปัญหาระหว่างสมาชิกในครอบครัว	95
4.6.2 แนวทางแก้ไขปัญหาด้านชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมชนบทไทย	98
4.6.3 แนวทางการแก้ปัญหาด้านการศึกษา	100
4.6.4 แนวทางการแก้ปัญหาความรุนแรงในเขตสามจังหวัดชายแดนภาคใต้	104
4.6.5 แนวทางการแก้ปัญหาความขัดแย้งของชาวไทยมุสลิม	104
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปและอภิปรายผล	107
5.2 อภิปรายผล	112
5.3 ข้อเสนอแนะ	114
บรรณานุกรม	115
ภาคผนวก เอกสารรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย	120
ประวัติผู้เขียน	121

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วรรณกรรมเป็นงานเขียนที่เกิดจากประสบการณ์ต่าง ๆ ของนักเขียนทั้งประสบการณ์โดยตรง และโดยอ้อม วรรณกรรมเป็นผลงานศิลปะที่แสดงออกด้วยการใช้ภาษาเพื่อสื่อสารเรื่องราวให้เข้าใจกันระหว่างมนุษย์ และทำให้มนุษย์เข้าใจสิ่งต่าง ๆ มากขึ้น โดยผ่านความรู้ที่นักเขียนถ่ายทอดลงในงานวรรณกรรม ดังนั้น วรรณกรรมจึงมีความสำคัญสำหรับมนุษย์ ดังที่วินดา บำรุงไทย (2544, น. 161-166) กล่าวว่า คุณค่าทางวัฒนธรรมของวรรณกรรมคือการนำเสนอเรื่องของมนุษย์หรือเป็นการบอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิต ทำให้วรรณกรรมเป็นบันทึกทางวัฒนธรรมของมนุษย์ในแต่ละยุคสมัย และแต่ละสังคมได้เป็นอย่างดี ตลอดจนวรรณกรรมได้ทำหน้าที่บันทึกความนึกคิดและค่านิยมของผู้คน วรรณกรรมจึงเป็นแหล่งข้อมูลทางวัฒนธรรมอันสำคัญยิ่ง โดยเฉพาะในด้านการสะท้อนวัฒนธรรมแห่งชีวิตของบุคคลในสังคมทุกยุคทุกสมัย

วรรณกรรมมีหลายประเภท เช่น สารคดี นวนิยาย เรื่องสั้น กวีนิพนธ์ เป็นต้น วรรณกรรมประเภทนวนิยายเป็นวรรณกรรมที่นำเสนอเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่มีขนาดยาว มีตัวละครที่หลากหลาย และใกล้เคียงกับชีวิตจริง ดังที่दनยา วงศ์ชนะชัย (2542, น. 112) กล่าวว่า นวนิยายเป็นบันเทิงคดีแบบใหม่ หรือนิยายที่แต่งเป็นร้อยแก้วซึ่งเล่าถึงพฤติกรรมตามธรรมชาติของมนุษย์ แม้จะเป็นเรื่องสมมุติแต่พยายามทำให้สมจริงด้วยการเสนอพฤติกรรม หรือเหตุการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นจริงได้ในชีวิตมนุษย์ จึงกล่าวได้ว่า นวนิยายบันเทิงคดีร้อยแก้วแต่งขึ้นมาอย่างสมจริง แม้มิใช่เรื่องราวจริง

การที่นวนิยายเป็นเรื่องสมมุติที่สร้างขึ้นสมจริงตามพฤติกรรมและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคม จึงทำให้นวนิยายมีความสัมพันธ์กับสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังที่ตรีศิลป์ บุญขจร (2547, น. 5) กล่าวว่า วรรณกรรมย่อมสัมพันธ์กับสังคม วรรณกรรมได้สะท้อนประสบการณ์ชีวิตในยุคสมัยนั้น ๆ และเป็นภาพสะท้อนประสบการณ์ของผู้เขียน จึงกล่าวได้ว่า วรรณกรรมกับสังคมอยู่คู่กันอย่างแยกไม่ออก สังคมจริงได้แสดงในวรรณกรรมโดยใช้ภาษา วรรณกรรมได้สะท้อนให้เห็นสภาพสังคมในวรรณกรรมจึงมีความเป็นจริงทางสังคมสอดแทรกอยู่เป็นส่วนหนึ่ง และยังคงคล้องกับแนวคิดของวิทย์ ศิวะศรียานนท์ (2541, น. 197) กล่าวว่า วรรณกรรมประเภทนวนิยายสะท้อนภาพของสังคม คือเรื่องราวของกลุ่มคนที่อยู่ร่วมกันภายใต้ระบบวัฒนธรรมเดียวกัน และสิ่งที่ผู้อ่านได้มองเห็นในนวนิยายเป็นสภาพย่อยสังคมที่นักเขียนอยู่ร่วมจริง วรรณกรรมเกิดจากนักเขียนที่เป็นสมาชิกสำคัญในสังคม

ภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏในนวนิยายมีมากมาย แต่ภาพสังคมที่ปรากฏอย่างโดดเด่นในนวนิยาย คือ ภาพสะท้อนสังคมชนบท ในนวนิยายประเภทที่สะท้อนชีวิตชาวชนบท เป็นนวนิยายที่สะท้อนทุกข์สุขของชาวบ้านที่ได้รับอิทธิพลจากตัวเมือง ถูกเอารัดเอาเปรียบจากคนเมือง หรือเป็น

การสะท้อนชีวิตชาวชนบทที่เปลี่ยนแปลงได้ นวนิยายที่สะท้อนภาพชนบทได้ จะแต่งขึ้นโดยคนที่รวมชีวิต หรือเคยรวมชีวิตในสังคมชนบท ชนบทนี้จะตั้งอยู่นอกเมือง มีประชากรเป็นจำนวนไม่มาก ชาวบ้านที่อยู่ร่วมกันส่วนใหญ่รู้จักและคุ้นเคยกัน และมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน ชีวิตของชาวบ้านพึ่งพาธรรมชาติเป็นอย่างมาก ชาวบ้านทำอาชีพทางเกษตรกรรมเป็นหลัก และรักษาวัดนธรรมขนบธรรมเนียม ประเพณี และความเชื่อเป็นอย่างดี มีระเบียบสังคมที่สอดคล้องกับลักษณะชุมชนแบบหมู่บ้าน ตั้งบ้านเรือนเป็นกลุ่มก้อน หรือกระจัดกระจายตามลักษณะภูมิประเทศหรือตามประเพณีขนบธรรมเนียม สังคมชนบทเป็นองค์ประกอบสำคัญของสังคม มีการสืบทอดต่อไปเรื่อย ๆ ดังนั้น นวนิยายที่นำเสนอภาพชนบทจึงได้ทำหน้าที่อย่างสำคัญที่สะท้อนข้อเท็จจริงของสังคมชนบทในหลาย ๆ ด้าน

การศึกษาวิจัยด้านภาพสะท้อนสังคมชนบทในวรรณกรรมไทยได้มีผู้ศึกษาวิจัยไว้หลายเรื่อง เช่น CHANG XIAOQU (2558) ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาพสะท้อนสังคมชนบทไทยในนวนิยายของโชติ ศรีสุวรรณ SHI WEIHONG (2558) เรื่อง ภาพสะท้อนสังคมชนบทไทยในวรรณกรรมของงามพรรณ เวชชาชีวะ รุ่งตะวัน อ่วมอินทร์ (2548) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความเปลี่ยนแปลงของชนบทในสังคมไทยภาคกลางในวรรณกรรมของ วัฒน์ วรรลยางกูร จันทรดา เขียวแก้ว (2547) ศึกษาวิจัยเรื่อง วิถีชีวิตของสังคมชนบทไทยในบทเพลงลูกทุ่ง และอิทธิมาส มากจ้อย (2543) ศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์นวนิยายสังคมชนบทจากหนังสืออ่านนอกเวลาวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง 2533) ผลการวิจัยโดยสรุป พบว่า ภาพสะท้อนสังคมชนบทจากวรรณกรรม คือ สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชาวชนบทไทยจะค่อนข้างสงบเงียบซึ่งได้อยู่ใกล้ชิดกับธรรมชาติและดำรงชีวิตอย่างง่ายสบาย คนในชนบทสร้างบ้านเป็นกลุ่มหรือก้อนที่ไปมาหากันสะดวก ความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคมชนบทอบอุ่นและบริสุทธิ์ การศึกษาในสังคมชนบทไทยอยู่ในระดับต่ำเพราะขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษา และขาดโอกาสทางการศึกษา เศรษฐกิจสังคมชนบทไทยจะไม่ค่อยเจริญ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีการศึกษาภาพสะท้อนสังคมชนบทผ่านวรรณกรรมในหลายเรื่อง แต่ยังไม่มีการศึกษาที่เกี่ยวกับภาพสะท้อนสังคมชนบทไทยในนวนิยายชุด ฟ้ามุ่ยดิน

นวนิยายนอกจากจะตีพิมพ์เป็นตอนติดต่อกันแล้ว ยังมีนวนิยายอีกประเภทหนึ่งที่จัดพิมพ์จำหน่าย 2 เล่มขึ้นไปซึ่งเรียกว่านวนิยายชุด นวนิยายหลายเล่มที่รวมอยู่ในชุดเดียวกันอาจแต่งโดยนักเขียนคนเดียว หรือนักเขียนหลายคนก็ได้ นวนิยายชุดเป็นการร้อยเรียงเรื่องราวให้ต่อเนื่องกัน และทุกเล่มในนวนิยายชุดจะมีแนวคิดเดียวกัน นวนิยายชุดจึงสามารถให้ความบันเทิงแก่ผู้อ่านอย่างมาก เนื่องจากนวนิยายชุดจะมีจำนวน 2 เล่มขึ้นไป จึงมีเนื้อเรื่องที่ซับซ้อนและยาวกว่านวนิยายแบบเล่มเดียว ดังนั้น นวนิยายชุดจะมีเนื้อหาที่สมบูรณ์กว่านวนิยายแบบเล่มเดียว การศึกษานวนิยายชุดจึงมีความน่าสนใจและจะทำให้มองเห็นสภาพสังคมที่เสนอในนวนิยายได้ละเอียดชัดเจนยิ่งขึ้น

นวนิยายชุด ฟ้ามืดดินเป็นนวนิยายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับชนบทที่ตีพิมพ์ในรูปแบบนวนิยายชุด ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 9 เล่ม แต่งขึ้นโดยนักเขียนต่างสไตล์ทั้ง 9 คน ตามลำดับ คือ ฟ้ามืดดิน แต่งโดย ชนประเสริฐ คินทรักษ์ มุดอ ตูวอ แต่งโดย จรรยา อำนาจพันธุ์พงศ์ พายุ แต่งโดย จารี จันทราภา นอกกองเพลิง แต่งโดย อุตถากร บำรุง เสือล่องวารี แต่งโดย อุเทน วงศ์จินดา เงาของวันนี้ แต่งโดย นิธิ นิธิวีรกุล เรื่องเล่าในโลกดวงตา แต่งโดย พิเชษฐศักดิ์ โพธิ์พยัคฆ์ เขมรรฐ แต่งโดย ศักดิ์สิริ มีสมสืบ และ พระบางเมื่อบ้าน แต่งโดย บัญชา อ่อนดี นวนิยายชุด ฟ้ามืดดิน แต่งขึ้นจากการนำนักเขียน 9 คนไปสัมผัสเรียนรู้และใช้ชีวิตอยู่ที่ชนบทในปี พ.ศ. 2555 และนวนิยายได้ตีพิมพ์ครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2555 และปี พ.ศ. 2556

นวนิยายชุด ฟ้ามืดดิน เริ่มต้นจากการที่สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพได้มองเห็นว่า การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในระดับประเทศได้ทำให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลทำให้เกิดความเสื่อมทรุดของสิ่งต่าง ๆ ในสังคมแทบทุกส่วน จึงเกิดปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ ระหว่างผู้คนที่อยู่ร่วมกันในสังคม ชนบทไทยเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ได้รับผลกระทบอย่างมากจากการพัฒนาประเทศในองค์รวม ทรัพยากรทางธรรมชาติในชนบทถูกทำลายไปเป็นอย่างมาก โดยไม่มีหน่วยงานไหนรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอย่างลึกซึ้งมากพอที่จะแก้ไขปัญหาได้ แต่วรรณกรรมสามารถทำหน้าที่สำคัญในการบันทึกข้อเท็จจริงทางสังคมได้ และนำเสนอแนวทางแก้ไขผ่านความคิดเห็นของผู้เขียนที่ถ่ายทอดความคิดเห็นลงในตัวละครที่ผู้เขียนสร้างขึ้นได้ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพจึงได้เชิญนักเขียน 9 คน ลงพื้นที่ชนบทต่างตำบล เพื่อพูดคุยค้นหาเรื่องราวจากผู้คนในชนบท เพื่อให้ผู้เขียนได้ลองใช้ชีวิตร่วมในฉากและเรื่องราวที่พวกเขาจะลงมือเขียน นวนิยายที่ผลิออกมาจึงเป็นวรรณกรรมที่สะท้อนภาพสังคมชนบทได้เป็นอย่างดี ผู้เขียน 9 คน กลับมาแต่งเรื่อง 9 เรื่อง เพื่อถ่ายทอดสิ่งที่พวกเขาเห็น และนำภาพสังคมวิถีชีวิตประจำวัน สภาพความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณี และค่านิยมของคนไทยในชนบทตลอดจนปัญหาสังคมชนบทไทย นำเสนอไว้ในวรรณกรรม โดยมุ่งหวังให้เกิดการนำความรู้เกี่ยวกับภาพสะท้อนสังคมชนบทไทยในนวนิยายชุด ฟ้ามืดดิน ไปปรับใช้และแก้ปัญหาที่เกิดในการดำรงชีวิตด้วยความเข้าใจสังคมชนบทไทย

ผู้วิจัยในฐานะชาวต่างชาติที่ศึกษาสาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัยนวนิยายชุดฟ้ามืดดิน ของ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมชนบทไทยในนวนิยายชุด ฟ้ามืดดิน และเพื่อวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาสังคมชนบทไทยในนวนิยายชุด ฟ้ามืดดิน ซึ่งจะช่วยให้ผู้อ่านสามารถนำความรู้ด้านสภาพสังคม วิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณี และค่านิยมไปปรับใช้ในการดำรงชีวิตของตนเอง และองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาสังคมชนบท อาจนำผลการวิจัยด้านปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาสังคมชนบทไทยไปแก้ปัญหาสังคมชนบทไทยที่เกิดขึ้นจริงได้ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมชนบทไทยในนวนิยายชุด ฟ้ามืดดิน
2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาสังคมชนบทไทยในนวนิยายชุด ฟ้ามืดดิน

1.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ได้ใช้กรอบแนวคิดในการวิจัยทั้งสองด้าน คือแนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาสังคมที่สะท้อนจากวรรณกรรม ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับภาพสะท้อนสังคมจากวรรณกรรม ภาพสะท้อนจากวรรณกรรม คือสภาพความเป็นอยู่ของสังคมที่ปรากฏในวรรณกรรมผ่านการนำเสนอของนักเขียน ทั้งด้านชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมวัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยมและความเชื่อ เป็นต้น วรรณกรรมเป็นงานที่ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยต่าง ๆ ของสังคมเป็นอย่างมาก สามารถสะท้อนสภาพสังคมเนื่องจากนักเขียนเป็นคนที่เคยใช้ชีวิต หรืออยู่ร่วมกันในสังคมนั้น และนักเขียนก็ได้นำประสบการณ์ชีวิตไปสร้างสรรค์เป็นวรรณกรรมขึ้น ทำให้สภาพชีวิตและสังคมปรากฏในวรรณกรรมด้วย วรรณกรรมจึงเป็นงานสร้างสรรค์ของมนุษย์ที่เกิดจากสังคมซึ่งมาจากประสบการณ์ของนักเขียนทั้งโดยอ้อมและโดยตรง วรรณกรรมย่อมสัมพันธ์กับสังคม และสะท้อนสภาพชีวิตในยุคสมัยนั้น

2. แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาสังคมชนบทที่สะท้อนจากวรรณกรรม สังคมไทยมีปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมซึ่งไม่ต่างกับสังคมอื่น ๆ ทั่วไป ในสังคมชนบทจะมีปัญหาครอบครัว ปัญหาความยากจน ปัญหาสิ่งแวดล้อม และปัญหาการศึกษา เป็นต้น ปัญหาพวกนี้เกิดผลกระทบให้กับสังคมขึ้นมา จะเป็นปัญหาหนักในปัจจุบันหรืออนาคต และคนในสังคมมีหน้าที่ที่ทำความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และหาแนวทางแก้ไขปัญหาสังคมชนบทอย่างหลากหลาย และวิธีการแก้ไขขึ้นอยู่กับสภาพของสังคมแต่ละที่ที่แตกต่างกัน การวิจัยนี้จึงได้วิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาที่ปรากฏในนวนิยายอันจะทำให้เข้าใจปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาสังคมชนบทไทยได้ตามที่นักเขียนได้เสนอไว้ในวรรณกรรม

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1. นวนิยายชุดฟ้ามืดดิน ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ.2555 - พ.ศ.2556 ของสำนักงานสนับสนุนกองทุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) มีทั้งหมด 9 เล่ม แต่เพราะผู้วิจัยในฐานะชาวต่างชาติที่ศึกษาสาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมีข้อจำกัดในด้านภาษาถิ่นในบางถิ่นอย่างลึกซึ้งมากนัก ผู้วิจัยจึงคัดเลือกเฉพาะนวนิยายที่นำเสนอด้วยภาษาไทยกลางเป็นหลักและสอดแทรกภาษาถิ่นไว้บ้างเท่านั้น จำนวน 5 เรื่อง ดังนี้

น้ำท่วมดิน	ของ ชนประเสริฐ คินทรักซ์
เสื้อล่องวารี	ของ อุเทน วงศ์จินดา
นอกกองเพลิง	ของ อัครถากร บำรุง
พายุ	ของ จารี จันทราภา
มุดอ ตูวอ	ของ จรรยา อำนาจพันธุ์พงศ์

2. คำว่า “ปัจจุบัน” ที่ได้กล่าวถึงในการวิจัยหมายถึง ช่วง พ.ศ. 2555-2556

1.5 คำนิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยเรื่องนี้มีการนิยามคำศัพท์ ดังนี้

1. ภาพสะท้อนสังคมไทย หมายถึง สภาพสังคมของประเทศไทยที่นักเขียนถ่ายทอดไว้ในวรรณกรรม ซึ่งเป็นภาพที่ให้เห็นถึงชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนที่อยู่ในสังคมไทย ด้านวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี การคมนาคม ที่อยู่อาศัย วัฒนธรรม การศึกษา เป็นต้น

2. สังคมชนบทไทย หมายถึง สังคมไทยที่เป็นเขตพื้นที่ที่พ้นจากตัวเมืองออกไป มีลักษณะทางสังคม และวัฒนธรรมที่บั้นเอกลักษณ์ของตนเอง มีประชากรจำนวนไม่มาก ชาวบ้านที่อยู่ร่วมกันรู้จักและคุ้นเคยกัน และมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน ชีวิตของชาวบ้านพึ่งพาธรรมชาติเป็นอย่างมาก ชาวบ้านทำอาชีพทางเกษตรกรรมเป็นหลัก และรักษาวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และความเชื่อเป็นอย่างดี

3. นวนิยายชุด ฟ้าท่วมดิน หมายถึง นวนิยายชุดที่เกิดจากการที่นักเขียน 9 คนได้สัมผัสเรียนรู้ และใช้ชีวิตอยู่ในชนบท พ.ศ. 2555 โดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้ส่งนักเขียน 9 คนลงไปในพื้นที่ชนบทโดยแต่ละคนก็จะเลือกชนบทที่แตกต่างกันออกไปตามแต่ถนัด สุดท้ายแล้วทุกคนก็จะนำเรื่องราวที่ได้พบมาเขียนนวนิยายคนละ 1 เรื่อง นวนิยายที่ ผลิตมาจึงเป็นวรรณกรรมที่สะท้อนภาพสังคมชนบทได้เป็นอย่างดี

4. ปัญหาสังคม หมายถึง ปัญหาในส่วนเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของคนในสังคมในลักษณะที่เป็นระเบียบของสังคม สภาวะการณ์ทางสังคมที่มีผลกระทบต่อคนเป็นจำนวนมาก เป็นสิ่งที่คนส่วนใหญ่พิจารณาว่าเป็นสภาวะการณ์ที่ไม่พึงปรารถนา ปัญหาสังคมจะเปลี่ยนแปลงตามค่านิยม หรือความคิดเห็นของคนในสังคม

5. แนวทางแก้ปัญหาสังคม หมายถึง ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขตามความจริงและความต้องการ ความรู้ความเข้าใจที่นำมาใช้ในชีวิตจริงเพื่อทำให้ชีวิตของคนในสังคมสามารถรอดพ้นจากความเดือดร้อนได้ และเกิดประโยชน์ที่ดีกับประชาชนส่วนใหญ่ได้

1.6 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเอกสาร (DOCUMENTARY RESEARCH) และการวิเคราะห์ตัวบทวรรณกรรม (TEXTUAL ANALYSIS) โดยดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย
2. ศึกษาประวัติความเป็นมาและองค์ประกอบนวนิยายและนวนิยายชุด
3. ศึกษาและรวบรวมนวนิยายชนบทไทยชุด ฟ้ามุ่ยดิน จำนวน 9 เล่ม
4. คัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (PURPOSIVE SAMPLING) นวนิยายที่มีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับชนบทภาคกลางและภาคใต้ ซึ่งนำเสนอด้วยภาษาไทยกลางเป็นหลักและสอดแทรกภาษาถิ่นไว้บ้างเท่านั้น เนื่องจากผู้วิจัยในฐานะชาวต่างชาติที่ศึกษาสาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมีข้อจำกัดในด้านการไม่รู้จักภาษาถิ่นในบางถิ่นอย่างลึกซึ้งมากนัก ได้แก่

ตารางที่ 1 นวนิยายที่มีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับชนบทภาคกลางและภาคใต้

ลำดับ	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้เขียน	ปี พ.ศ. ที่ตีพิมพ์	พื้นที่
1	น้ำท่วมดิน	ชนประเสริฐ คุนทรักษ์	2556	ภาคตะวันตก
2	พายุ	จारी จันทราภา	2555	ภาคตะวันตก
3	เสื้อล่องวาริ	อุเทน วงศ์จันดา	2556	ภาคใต้
4	นอกกองเพลิง	อัครากร บำรุง	2555	ภาคใต้
5	มุดอ ตูวอ	จรรยา อำนาจพันธุ์พงศ์	2555	ภาคใต้

5. วิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมชนบทไทยในนวนิยายชุด ฟ้ามุ่ยดินในด้านต่าง ๆ
6. วิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาสังคมชนบทไทยในนวนิยายชุด ฟ้ามุ่ยดิน
7. นำเสนอผลการศึกษาวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (DESCRIPTIVE ANALYSIS)

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยครั้งนี้ มีประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ดังนี้

1. ทำให้เห็นสภาพสังคม สภาพชีวิตความเป็นอยู่ ชนบทธรรมนิยมประเพณี ค่านิยมของชนบทไทยซึ่งปรากฏในนวนิยายชุด ฟ้ามุ่ยดิน
2. ทำให้รู้และเข้าใจปัญหาสังคมชนบทไทยในนวนิยายชุด ฟ้ามุ่ยดินเป็นอย่างดี และสามารถนำแนวทางการแก้ไขปัญหามาใช้ในชีวิตประจำวันได้

3. ทำให้ผู้อ่านสามารถนำความรู้ด้านสภาพสังคม วิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณี และ ค่านิยมไปปรับใช้ในการดำรงชีวิตของตนเอง และองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหา สังคมชนบท อาจนำผลการวิจัยด้านปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาสังคมชนบทไทยไปแก้ปัญหาสังคม ชนบทไทยที่เกิดขึ้นจริงได้ต่อไป

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมชนบทไทยในนวนิยายชุด ฟ้ามืด ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม

2.1.1 อิทธิพลของสังคมที่มีต่อวรรณกรรม

2.1.2 อิทธิพลของวรรณกรรมที่มีต่อสังคม

2.1.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาพสะท้อนสังคมจากวรรณกรรม

2.2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมชนบทไทย

2.2.1 ความหมายของสังคม

2.2.2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมชนบท

2.2.3 ปัญหาของสังคมชนบทไทย

2.2.4 แนวทางแก้ไขปัญหาสังคมไทย

2.3 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนวนิยายชุด ฟ้ามืด

2.3.1 ความหมายของนวนิยายชุด

2.3.2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนวนิยายชุด ฟ้ามืด

2.3.3 ผู้แต่งของนวนิยายชุด ฟ้ามืด

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.4.1 งานวิจัยที่เกี่ยวกับภาพสะท้อนสังคมชนบทไทยในวรรณกรรม

2.4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาสังคมชนบทไทย

2.4.3 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษานวนิยายชุด

มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม

วรรณกรรมเป็นผลงานสร้างสรรค์ของนักเขียนที่เกิดขึ้นจากสังคมซึ่งได้รับอิทธิพลจากประสบการณ์และการดำรงชีวิตในสังคมของนักเขียน และวรรณกรรมยังมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคม และมีความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมเป็นอย่างมาก วรรณกรรมกับสังคมจึงมีความสัมพันธ์ผูกพันกันอย่างใกล้ชิดและแยกกันไม่ออก ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิดและทฤษฎีด้านความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมของนักวิชาการและนักวิจารณ์หลายคนได้กล่าวไว้ มีสาระโดยสรุปดังนี้

2.1.1 อิทธิพลของสังคมที่มีต่อวรรณกรรม

วรรณกรรมเป็นงานเขียนที่เกิดจากนักเขียนที่ใช้ชีวิตอยู่ในสังคม และสร้างขึ้นโดยคนในสังคม สังคมจึงมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมแนวคิดและทฤษฎีของนักวิชาการและนักวิจารณ์หลายคนเพื่อนำมาศึกษาภาพสะท้อนสังคมในด้านอิทธิพลของสังคมที่มีต่อวรรณกรรม โดยสรุปได้ดังนี้

ชไมพร พรเพ็ญพิพัฒน์ (2549, น. 11) กล่าวถึง อิทธิพลของสังคมที่มีต่อวรรณกรรมสรุปได้ว่า งานเขียนของนักเขียนแต่ละคนย่อมมีความหลากหลาย ไม่ซ้ำซากอยู่กับเรื่องเดิม ๆ ในช่วงที่ชีวิตได้คลุกคลีกับสิ่งใด หรืออาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมแบบใด ได้พูดคุยใกล้ชิดกับบุคคลประเภทไหน สังคมอยู่ในภาวะแบบใด ก็จะสะท้อนเรื่องราวออกมาในงานเขียนของตน จึงกล่าวได้ว่านักเขียนได้อยู่ร่วมกับกลุ่มบุคคลแบบไหน ดำรงชีวิตในสังคมแบบใด งานเขียนก็จะสะท้อนให้เห็นเรื่องราวแบบนั้นด้วย สังคมจึงมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมเป็นอย่างยิ่ง

ตรีศิลป์ บุญขจร (2547, น. 6) กล่าวถึง อิทธิพลของสังคมที่มีต่อวรรณกรรมสรุปได้ว่า สังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมหรือต่อนักเขียนซึ่งนักเขียนอยู่ในสังคมย่อมได้รับอิทธิพลจากสังคมทั้งด้านวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศาสนา ปรัชญา และการเมือง สภาพเหตุการณ์เหล่านี้ ย่อมเป็นสิ่งกำหนดโลกทัศน์และชีวทัศน์ของเขา การพิจารณาอิทธิพลของสังคมที่มีต่อนักเขียนควรให้ความสนใจว่านักเขียนได้รับอิทธิพลจากสังคมมาอย่างไร และเขามีท่าทีสนองตอบต่ออิทธิพลเหล่านั้นอย่างไร จึงกล่าวได้ว่า นักเขียนดำรงชีวิตในสังคม ได้อยู่ร่วมกับสังคมทั้งด้านวัฒนธรรม ขนบประเพณี ศาสนา ปรัชญา และการเมืองซึ่งมีความสัมพันธ์กับวรรณกรรมที่นักเขียนผลิตมาเป็นอย่างยิ่ง วรรณกรรมจึงได้รับอิทธิพลจากสังคมเป็นอย่างมาก

สุจิตรา จรจิตร (2547, น. 33-37) กล่าวถึง อิทธิพลของสังคมที่มีต่อวรรณกรรมสรุปได้ว่า สังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมเป็นอย่างมาก รูปแบบการประพันธ์วรรณกรรม เนื้อหาและภาษามักเป็นไปตามแนวโน้มและความเป็นจริงของสังคมยุคนั้นสมัยนั้น วรรณกรรมยังได้รับใช้ในสังคมด้วย วรรณกรรมเป็นเครื่องมือทางการเมืองการปกครองชนิดหนึ่ง และสามารถสื่อเผยแพร่ความคิดได้เนื่องจากวรรณกรรมเกิดจากสังคม เป็นสิ่งที่มนุษย์ในสังคมสร้างขึ้น มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับสังคม ซึ่งได้สะท้อนภาพสังคมสมัยนั้นได้

สายทิพย์ นุกุลกิจ (2543, น. 4) กล่าวถึง อิทธิพลของสังคมที่มีต่อวรรณกรรมสรุปได้ว่า สังคมมีอิทธิพลต่อนักเขียนหรือวรรณกรรมมาก เพราะว่่านักเขียนเป็นหน่วยหนึ่งของสังคมนั้น และเป็นพลเมืองของสังคม นักเขียนจึงยากที่จะหลีกเลี่ยงอิทธิพลของสังคม และต้องได้รับอิทธิพลจากสังคมทั้งด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี ศาสนา ปรัชญา และการเมืองด้วย รวมไปถึงเหตุการณ์นี้ จึงกล่าวได้ว่าวรรณกรรมเป็นสภาพร่วมของยุคสมัยนั้น มีสัมพันธ์กับสังคมอย่างแยกไม่ออก และย่อมสัมพันธ์กับสังคม สะท้อนประสบการณ์ชีวิตในยุคสมัย อย่างไรก็ตาม วรรณกรรมจึงได้รับอิทธิพลกับสังคมเป็น

อย่างยิ่ง เป็นภาพถ่ายชีวิตของมนุษย์ และมีความสัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของมนุษย์อย่างใกล้ชิด

ธานีวัฒน์ บุญโต (2541, น. 107-232) กล่าวถึง อิทธิพลของสังคมที่มีต่อวรรณกรรมสรุปได้ว่า สังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมทั้งภายในและภายนอก ภายใน คือ ความรู้สึกนึกคิดของคนในสังคมที่มีอิทธิพลต่อแนวความคิดของนักเขียน ส่วนภายนอก คือ เรื่องของรูปธรรม เช่น การแต่งกาย พฤติกรรมต่าง ๆ แม้ว่าความรู้สึกนึกคิดของคนหรือการแต่งกาย พฤติกรรมของคนในสังคมก็ได้รับการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยเป็นอย่างมาก จึงกล่าวได้ว่า วรรณกรรมมีความสัมพันธ์กับสังคมตามแต่ละยุคแต่ละสมัย วรรณกรรมได้มีการเปลี่ยนแปลงในขณะที่สังคมเปลี่ยนแปลง

จากความคิดเห็นของนักวิชาการดังกล่าวจึงสรุปได้ว่า นักเขียนเป็นหน่วยหนึ่งของสังคม และได้รับความรู้สึกนึกคิดของคนในสังคมเป็นอย่างมาก ได้รับอิทธิพลจากสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และได้ผลิตรวมตามสภาพสังคมออกมา สังคมจึงมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมทั้งด้านวัฒนธรรม ขนบประเพณี ศาสนา เศรษฐกิจ และการเมือง

2.1.2 อิทธิพลของวรรณกรรมที่มีต่อสังคม

วรรณกรรมกับสังคมมีอิทธิพลต่อกันและกัน และมีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่น สังคมเป็นแหล่งที่วรรณกรรมเกิดขึ้น วรรณกรรมเป็นกระจกเงาสท้อนสังคมในยุคสมัยนั้น ทำให้ผู้อ่านสามารถมองเห็นภาพสังคมต่าง ๆ โดยผ่านวรรณกรรม ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมแนวคิดและทฤษฎีของนักวิชาการและนักวิจารณ์หลายคนเพื่อนำมาศึกษาภาพสะท้อนสังคมในด้านอิทธิพลของวรรณกรรมที่มีต่อสังคม โดยสรุปได้ดังนี้

ชไมพร พรเพ็ญพิพัฒน์ (2549, น. 20) กล่าวถึง อิทธิพลของวรรณกรรมที่มีต่อสังคมว่า วรรณกรรมมีอิทธิพลต่อสังคม ให้แนวความคิด สร้างพลังให้ผู้อ่าน ช่วยให้ผู้อ่านได้รับความรู้ ความคิด และส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงสังคม ทั้งในระดับสังคมของผู้อ่านประเทศ และโลก วรรณกรรมเป็นสิ่งที่ผูกพันกับสังคมอย่างแนบแน่น และมีบทบาทที่สำคัญในการชี้นำแนวทางให้กับคนในสังคมตลอดมา จึงกล่าวได้ว่าวรรณกรรมมีอิทธิพลต่อสังคมเป็นอย่างมากซึ่งทำให้ผู้อ่านในฐานะต่าง ๆ ได้รับความรู้ ความเข้าใจเป็นอย่างมาก

ตรีศิลป์ บุญขจร (2547, น. 7) กล่าวถึง อิทธิพลของวรรณกรรมที่มีต่อสังคมสรุปได้ว่า วรรณกรรมหรือนักเขียนมีอิทธิพลต่อสังคม นักเขียนที่ยิ่งใหญ่นอกจากจะเป็นผู้มีพรสวรรค์ในการสร้างสรรค์วรรณกรรมให้มีชีวิต โน้มนำจิตใจผู้อ่านแล้วยังเป็นผู้มีทัศนะกว้างไกลกว่าคนธรรมดา จึงกล่าวได้ว่า นักเขียนสามารถเข้าใจสภาพสังคมในมุมมองเอง สามารถมองเห็นความเป็นจริงของสังคมได้ วรรณกรรมจึงมีอิทธิพลต่อสังคมเป็นอย่างยิ่ง อิทธิพลของวรรณกรรมที่มีต่อสังคมอาจเป็นไปได้ทั้งด้านอิทธิพลภายนอก เช่น การแต่งกาย หรือการกระทำตามอย่างในวรรณกรรม และอิทธิพลภายในคือ อิทธิพลทางความคิด การสร้างค่านิยมรวมทั้งความรู้สึกนึกคิด จึงกล่าวได้ว่าวรรณกรรมมีความสำคัญกับสังคมและวัฒนธรรมเป็นอย่างมากซึ่งมีอิทธิพลภายในและอิทธิพลภายนอก ได้เกิดผล

กระทบทางจิตใจและร่างกาย วรรณกรรมจึงมีอิทธิพลต่อสังคมเป็นอย่างยิ่ง

สุจิตรา จรจิตร (2547, น. 37-41) กล่าวถึง อิทธิพลของวรรณกรรมที่มีต่อสังคมสรุปได้ว่า วรรณกรรมไม่เป็นเพียงเครื่องแสดงความเป็นจริงทางสังคม แต่เป็นส่วนสำคัญของการกำหนดความเป็นไปของสังคม และขณะเดียวกันก็มีความสำคัญในการเปลี่ยนแปลงสังคมด้วย วรรณกรรมจึงมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม มนุษย์อยู่ร่วมกันในสังคม วรรณกรรมยังมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนในสังคมอีกด้วย

สายทิพย์ นุกุลกิจ (2543, น. 177) กล่าวถึง อิทธิพลของวรรณกรรมที่มีต่อสังคมสรุปได้ว่า นวนิยายในยุคปัจจุบันนี้มิได้ทำหน้าที่ที่เป็นเพียงสื่อกลางระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่านเท่านั้น หากแต่ยังถูกใช้ให้เป็นเครื่องมือในการต่อสู้ระหว่างคนรุ่นเก่ากับใหม่ไปพร้อม ๆ กับการทำหน้าที่ชี้แนะผู้อ่านด้วย ดังนั้น นวนิยายในยุคนี้จึงมีอิทธิพลต่อความคิดของผู้อ่านอย่างจริงจังมากขึ้น จึงกล่าวได้ว่า วรรณกรรมมีหน้าที่ที่เป็นสื่อกลางระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่าน วรรณกรรมจึงมีอิทธิพลต่อสังคมเป็นอย่างยิ่ง

พิชัย ศรีภูไฟ (2542, น. 105) กล่าวถึง อิทธิพลของวรรณกรรมที่มีต่อสังคมสรุปได้ว่า วรรณกรรมกับสังคมมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด มนุษย์เป็นผู้สร้างวรรณกรรมและได้บันทึกเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมแต่ละยุคแต่ละสมัย ดังนั้น เราจึงดูวรรณกรรมได้จากสังคม ในขณะเดียวกันก็ดูสังคมได้จากวรรณกรรม นอกจากวรรณกรรมจะมีความสัมพันธ์กันกับสังคมแล้วยังมีบทบาทและอิทธิพลต่อกันและกันอีกด้วย วรรณกรรมมีอิทธิพลในการเสริมสร้างทัศนคติต่อบุคคลในสังคมจะมีผลในการเปลี่ยนลักษณะสังคมได้ ขณะเดียวกันนักเขียนซึ่งเป็นหน่วยหนึ่งของสังคม วรรณกรรมก็ย่อมแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมนั้น ๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงกล่าวได้ว่าวรรณกรรมกับสังคมมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด และได้สะท้อนสังคมให้ผู้อ่านเป็นอย่างดี

จากความคิดเห็นของนักวิชาการดังกล่าวจึงสรุปได้ว่า วรรณกรรมมีอิทธิพลต่อสังคมเป็นอย่างมากเนื่องจากวรรณกรรมเป็นผลงานสร้างสรรค์ที่นักเขียนได้นำความคิด ความรู้สึกนึกคิด ประสบการณ์ของตนมาเขียน และทำให้ผู้อ่านได้เห็นความจริงมิใช่โดยวิธีตรง จึงกล่าวได้ว่า วรรณกรรมนอกจากสามารถสะท้อนภาพสังคมในยุคสมัยนั้น ๆ ให้กับผู้อ่านแล้ว ยังมีอิทธิพลทั้งในวรรณกรรมสร้างสรรค์หรือวรรณกรรมต่อสังคม

2.1.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาพสะท้อนสังคมจากวรรณกรรม

วรรณกรรมกับสังคมมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด วรรณกรรมเกิดจากสังคม สร้างขึ้นในสังคม และมีข้อเท็จจริงของสังคมเป็นส่วนหนึ่ง สังคมนั้นเป็นแบบไหน วรรณกรรมก็จะสะท้อนภาพสังคมตามแบบนั้น วรรณกรรมจึงจะสะท้อนให้เห็นสภาพสังคมในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ตรีศิลป์ บุญขจร (2547ก, น. 5) กล่าวว่า วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนของสังคม การสะท้อนภาพนี้มีใช่เป็นการสะท้อนอย่างบันทึกเหตุการณ์ทำนองประวัติศาสตร์ แต่เป็นภาพสะท้อนประสบการณ์ของผู้เขียน และเหตุการณ์ส่วนหนึ่งของสังคม วรรณกรรมจึงมีความเป็นจริงทางสังคมสอดแทรกอยู่ จึงกล่าวได้ว่าวรรณกรรมมาจากประสบการณ์ของนักเขียน เป็นเรื่องจริงส่วนหนึ่งที่มาจากสังคมจริง วรรณกรรมจึงเป็นภาพสะท้อนของสังคม

ตรีศิลป์ บุญขจร (2542ข, น. 5) กล่าวว่า วรรณกรรมมีความสัมพันธ์กับสังคมอย่างใกล้ชิดวรรณกรรมได้สะท้อนประสบการณ์ชีวิตของนักเขียนในทุกยุคสมัย จึงกล่าวได้ว่า วรรณกรรมกับสังคมอยู่คู่กันอย่างแยกไม่ออกสังคมสอดแทรกในวรรณกรรม วรรณกรรมสะท้อนให้เห็นสภาพสังคมวรรณกรรมเป็นสิ่งสำคัญที่ผูกพันกับสังคมและเป็นการตบตบสำคัญของผู้ที่ทุกสมัยทุกถิ่น

อิงอร สุพันธุ์วณิช (2547, น. 5 - 7) กล่าวว่า วรรณกรรมกับสังคมนั้นแยกจากกันไม่ออก สมัยหนึ่ง ๆ สังคมเป็นอย่างไร วรรณกรรมก็จะสะท้อนออกมาให้เห็นอย่างชัดเจน วรรณกรรมกับสังคมเป็นสิ่งที่ผูกพันกันและวรรณกรรมจะสะท้อนทั้งความคิด ความเชื่อ และความเปลี่ยนแปลงที่ไม่หยุดยั้ง วรรณกรรมจะสะท้อนสังคมให้เราทราบว่าเกิดสิ่งใด ๆ ขึ้นในสังคม และสังคมอาจจะมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมได้ และวรรณกรรมก็อาจจะส่งอิทธิพลต่อสังคมได้เช่นกัน แต่ส่วนใหญ่แล้ว วรรณกรรมจะเป็นเครื่องสะท้อนสังคมได้ดี จึงกล่าวได้ว่าวรรณกรรมกับสังคมมีความสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออก วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนของทุกยุคทุกสมัย วรรณกรรมสามารถสะท้อนให้เห็นสภาพสังคมสมัยนั้นได้ และสังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมด้วย

สุชาติ สวัสดิ์ศรี (2547, น. 5 - 8) กล่าวว่า ความเป็นจริงในวรรณกรรมโดยทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นของต่างชาติหรือของไทยเองก็ตาม อย่างหนึ่งที่เราไม่สามารถปฏิเสธได้ก็คือ วรรณกรรมเป็นกระจกเงาที่สะท้อนภาพทางสังคม และวัฒนธรรม ตลอดจนคุณค่าต่าง ๆ ของคนในสังคมแต่ละยุคสมัย ความเป็นไปทางการเมือง ความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจ ระดับการศึกษา สิ่งเหล่านี้สะท้อนออกมาให้เราได้เห็นจากคนอ่านและคนเขียน และวรรณกรรมยังเป็นสัญลักษณ์ที่บอกให้เราเห็นความจริงจังของคนในชาติ หรือความฟุ้งเฟ้อของกลุ่มคนในสังคม ซึ่งก็แล้วแต่ว่ากลุ่มคนสังคมใดจะใช้กระจกเงาบานไหนออกมาฉาย ดังนั้น ท่าทีและแนวโน้มของวรรณกรรมต่างๆไม่ว่าจะเป็นของไทยหรือต่างชาติ ไม่ว่าจะอยู่ในสถานะไหนย่อมมีอิทธิพลเกี่ยวข้องกัน และขึ้นอยู่กับผู้ที่สร้างสรรค์ผลงานทางวรรณกรรมว่าจะทำวรรณกรรมให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม หรือเหยียบย่ำสังคมให้ต่ำทรามลง

สุจิตรา จรจิตร (2547, น. 31-32) วรรณกรรมเป็นผลผลิตทางความคิดที่เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ในการใช้ชีวิตอยู่ในสังคม เรื่องราวหรือเนื้อหาของวรรณกรรมที่นักเขียนนำมาเผยแพร่ จึงย่อมาจากประสบการณ์ทางสังคมที่นักเขียนได้ประสบ ศิลปะวรรณกรรมที่แท้จริงย่อมเป็นสิ่งที่ยืนยันเข้าหาชีวิต เพื่อสะท้อนภาพชีวิต และในการสะท้อนภาพชีวิตนั้น ปัญหาสังคมและ

สภาพความเป็นอยู่ในสมัยนั้น ๆ ก็ย่อมปรากฏอยู่ วรรณกรรมกับสังคมจึงมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน
อย่างแนบแน่น

พิชัย ศรีภูไฟ (2542, น. 21) กล่าวว่า วรรณกรรมเป็นเครื่องสะท้อนสังคม ถ้าเราไม่
รู้จักวรรณกรรมก็ยากที่จะรู้จักลักษณะแท้จริงของสังคมนั้นได้ เพราะวรรณกรรมจะชี้ให้เห็นถึงสังคม
ทั้งในส่วนกว้างและส่วนลึก แสดงให้เห็นถึงชีวิตในแง่มุมต่าง ๆ การศึกษาวรรณกรรมจึงทำให้เราทราบ
สภาพของสังคมในแต่ละยุคได้เป็นอย่างดี จึงกล่าวได้ว่าวรรณกรรมได้สะท้อนให้เห็นถึงสังคม
อย่างจริงจัง และแสดงให้เห็นชีวิตจริงในมุมมองอื่น ๆ ด้วย

วิทย์ ศิวะศรียานนท์ (2541, น. 196) กล่าวว่า ปัญหาระหว่างวรรณกรรมกับสังคมเป็น
ปัญหาที่มีผู้ถกเถียงกันมาทุกยุคทุกสมัย ความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมเป็นเรื่องที่ไม่อาจ
ปฏิเสธได้ ทั้งนี้เพราะนักเขียนคนเดียวเปรียบเสมือนคนสามคน คือ นักเขียนเป็นหน่วยหนึ่งของ
คนรุ่นนั้นสมัยนั้น และเป็นพลเมืองของสังคมอีกด้วย วรรณกรรมจึงเป็นกระจกเงาบานใหญ่ที่สะท้อน
ความเป็นไปของสังคมในยุคนั้น ๆ และมีลักษณะตามนั้นด้วย

พิทยา ว่องกุล (2540, น. 1) กล่าวว่า วรรณกรรมมิใช่เป็นแต่เพียงสื่ออย่างเดียว หาก
สิ่งที่แฝงลึกลงไปในช่วงไประหว่างตัวอักษร ยังสะท้อนให้เห็นถึงความตื้นลึกหนาบางทางภูมิปัญญา
ของผู้เขียนและลึกลงไปในภูมิปัญญานั้นก็คือความจริงใจที่ผู้เขียนสะท้อนต่อตัวเองและต่อผู้อ่าน
วรรณกรรมจึงไม่เพียงแต่เป็นเครื่องมือสำคัญสื่อข้อมูลและภาพสังคมให้เห็นอย่างเดียว และยังสะท้อน
ให้เห็นถึงภูมิปัญญาของรุ่นนั้นสมัยนั้นอีกด้วย

จากความคิดเห็นของนักวิชาการดังกล่าวจึงสรุปได้ว่า วรรณกรรมเป็นงานสร้างสรรค์ของ
มนุษย์ที่เกิดจากสังคมซึ่งมาจากประสบการณ์ของนักเขียนทั้งโดยอ้อมและโดยตรง เป็นงานที่ได้รับ
อิทธิพลจากปัจจัยต่าง ๆ ของสังคมเป็นอย่างมาก วรรณกรรมจึงในฐานะเป็นภาพสะท้อนของสังคม
ในด้านวัฒนธรรม ความเชื่อ แนวคิด และเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม รวมถึงความขัดแย้งและปัญหา
ที่อยู่ภายในสังคม และวรรณกรรมสามารถชี้แนะหรือเกิดอิทธิพลต่อแนวคิดด้านสังคมอีกด้วย วรรณกรรม
กับสังคมจึงมีความสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออก

2.2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมชนบทไทย

สังคมชนบทจะเป็นองค์ประกอบสำคัญในสังคม และในสังคมชนบทชาวบ้านส่วนใหญ่จะมีที่
อยู่อาศัยใกล้ชิดกับธรรมชาติและประกอบอาชีพด้วยแรงงาน สังคมชนบทเป็นสังคมที่มีลักษณะเฉพาะ
ของตนเอง และจะมีความหมาย ลักษณะและวิถีชีวิตที่ต่างจากสังคมทั่วไป การศึกษาความรู้
ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมชนบทไทย จึงมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.2.1 ความหมายของสังคัม

สังคัม คือ กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ด้วยกันโดยความสัมพันธ์ทางสังคัมที่หลากหลายซึ่งรวมถึงความสัมพันธ์ในครอบครัว วัฒนธรรม และประเพณีดั้งเดิม สังคัมไม่ใช่เป็นเพียงเรื่องเดียวที่เกี่ยวข้องกับคนใดคนหนึ่ง แต่เป็นเรื่องส่วนรวมของทั้งกลุ่มที่อยู่ร่วมกันซึ่งทำให้สิ่งต่าง ๆ ในสังคัมมีความสัมพันธ์กันเป็นอย่างมาก ดังมีสาระสำคัญดังนี้

ชาวลิต สวัสดิ์ผล, ประภาส ทองนิล. และ จตุพล ดวงจิตร์ (2555, น. 16) ได้กล่าวถึงลักษณะสังคัมว่า สังคัมมนุษย์มีการรวมกลุ่มกัน รวมเผ่าพันธุ์ชาติพันธุ์กันในการตั้งถิ่นฐาน การดำเนินชีวิตเพื่อดำรงไว้ซึ่งความเข้มแข็งของการตั้งถิ่นฐาน การปกครอง และการยังชีพ การเลือกที่อยู่อาศัยจะเป็นความอุดมสมบูรณ์ ให้มีความอยู่รอดปลอดภัยและสอดคล้องกับวิถีชีวิตที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ของการตั้งชุมชน จึงกล่าวได้ว่าสังคัมมนุษย์มีการอยู่รวมเป็นกลุ่มในการเลือกถิ่นที่อยู่อาศัยซึ่งมีความสัมพันธ์กันในการดำรงชีวิต

พัทยา สายหู (2544, น. บทนำ) ได้ให้ความหมายและลักษณะของสังคัมสรุปได้ว่าสังคัมหมายถึง คนที่อยู่ร่วมกันในที่เดียวกันเป็นหมู่คณะเดียวกัน มีการกระทำต่อกันเป็นการเสนอสนองประโยชน์ของกันและกัน ทำให้มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดได้และเกิดความรู้สึกผูกพันที่จะบำรุงรักษาความเป็นกลุ่มเดียวกัน ก้อนเดียวกัน จึงกล่าวได้ว่า มนุษย์อยู่รวมกันในสังคัม ทุกคนเป็นสมาชิกของสังคัมและมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

จำนงค์ อตวัฒนสิทธิ์ และคณะ (2540, น. 29) ได้กล่าวถึงความหมายของสังคัมสรุปได้ว่า คำว่า “สังคัม” มีความหมายแตกต่างกันสำหรับคนทั่วไปทุกคน มีความหมายที่กล่าวถึงกลุ่มคนบางกลุ่ม เช่น “สังคัมผู้ดี” หรือ “สังคัมชั้นสูง” “สังคัมชั้นต่ำ” มีความหมายที่กล่าวถึงการคบหาสมาคมกับคนอื่น เช่น “นายคนนั้นไม่ชอบเข้าสังคัมกับใคร” คำว่า “สังคัม” อาจจะมีความหมายที่กล่าวถึงชุมชนไปจนถึงรัฐหรือประเทศ เช่น สังคัมกรุงเทพฯ สังคัมไทย เป็นต้น จึงกล่าวได้ว่า สังคัมมีความหมายหลากหลายที่ต่างตามสภาพการใช้

จากความหมายของสังคัมดังกล่าวสรุปได้ว่า สังคัม หมายถึง กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ร่วมกันในอาณาเขตดินแดนเดียวกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป สังคัมไม่ใช่เรื่องของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเพียงอย่างเดียว แต่เป็นเรื่องของคนที่มีความสัมพันธ์ต่อกันมีวัฒนธรรมร่วมกันและดำเนินชีวิตอย่างมีระเบียบ ทำให้คนในสังคัมมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด และเกิดความรู้สึกผูกพันที่จะบำรุงรักษาความเป็นกลุ่มเดียวกัน ทุกคนเป็นสมาชิกของสังคัมและมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน สังคัมจึงมีความหลากหลาย

2.2.2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมชนบท

สังคมชนบทเป็นสังคมที่มีลักษณะเฉพาะของตนเองซึ่งมีความหมาย ลักษณะและวิถีชีวิตที่ต่างจากสังคมทั่วไป ดังมีสาระสำคัญดังนี้

สิทธิชัย เครือวุฒิกุล (2559, น. 39) ได้กล่าวถึงสังคมชนบทไทยว่า ชนบทเป็นส่วนที่อยู่ นอกเขตตัวเมืองหรือเป็นเขตแดนที่พ้นจากเมืองหลวงออกไป มีประชากรที่เลี้ยงชีพด้วยการเกษตรกรรมเป็นสำคัญ มีระเบียบสังคมที่สอดคล้องกับลักษณะชุมชนแบบหมู่บ้าน ตั้งบ้านเรือนเป็นกลุ่มหรือกระจุกกระจายตามลักษณะภูมิประเทศหรือตามประเพณีนิยม มีความหนาแน่นของประชากรน้อยกว่าในเมืองหลวงหรือในตัวจังหวัด เป็นเขตที่มีความเจริญทางด้านวัตถุน้อย มีการรวมกลุ่มอย่างไม่เป็นทางการ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ประมง เลี้ยงสัตว์ สังคมไทยเป็นสังคมเกษตรเพราะประชากรส่วนใหญ่ของประเทศประกอบอาชีพทางการเกษตร ดังนั้นสังคมชนบทจึงจัดได้ว่าเป็นโครงสร้างที่สำคัญที่สุดของสังคมไทย

จักรกริช สังขมณี และคณะ (2554, น. 206) ได้กล่าวถึงสังคมชนบทไทยว่า ความเป็นชนบทนั้นไม่ได้จำกัดอยู่แต่ในเรื่องของพื้นที่ทางภูมิศาสตร์เท่านั้น หากแต่ยังครอบคลุมถึงลักษณะวิถีชีวิต วิธีคิด และความสัมพันธ์ของผู้คนด้วย สังคมชาวไร่ชาวนามีใช้รูปแบบเพียงหนึ่งเดียวของสังคมชนบทไทยในปัจจุบันอีกต่อไป ความเป็นชนบทจึงมีลักษณะทางกายภาพพร้อม ๆ ไปด้วยการมีลักษณะทางสังคมวัฒนธรรม

ชวลิต สวัสดิ์ผล, ประภาส ทองนิล. และ จตุพล ดวงจิตร (2555, น. 16 -17) ได้กล่าวถึงสังคมชนบทไทยว่า สังคมชนบทไทยเป็นรากฐานของสังคมที่มีลักษณะวิถีชีวิตที่เรียบง่ายพึ่งพิงปัจจัยของธรรมชาติเป็นสำคัญของการดำรงชีวิต และยึดหลักแบบแผนทางวัฒนธรรมจารีตประเพณี ความเชื่อ ศรัทธา ใช้อำนาจความรู้ แนวคิด ภูมิปัญญาชาวบ้านในการจัดการการพัฒนาอย่างต่อเนื่องกับชุมชนที่จะก่อให้เกิดความยั่งยืน มีระบบเครือญาติอันพี่น้อง การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ตลอดจนการสร้างความมั่นคงที่เข้มแข็งในการสร้างสันติสุขให้กับชุมชนของตน จึงกล่าวได้ว่า สังคมชนบทไทยพึ่งพาธรรมชาติเป็นอย่างยิ่ง และชาวบ้านดำรงชีวิตแบบเรียบง่ายและรักษาวัฒนธรรมประเพณีเป็นอย่างดี

บุญนาค ติวกุล (2544, น. 1) ได้กล่าวถึงชนบทไทยสรุปได้ว่า ชนบท หมายถึง หมู่บ้านที่อยู่นอกเมืองหรือนอกชุมชนใหญ่ คนในชนบทส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตร คือ ทำไร่ทำนา ทำสวน เลี้ยงสัตว์ สิ่งแวดล้อมในชนบทเป็นสภาพธรรมชาติ ประกอบด้วย ทุ่งนา ป่าละเมาะ ท้องฟ้าสดใส ภูเขา แม่น้ำลำคลอง ห้วย บึง และต้นไม้ใหญ่ และชาวชนบทเดิมวิถีผูกพันอยู่กับธรรมชาติ เครือญาติ เพื่อนบ้าน มีประเพณี วัฒนธรรม ค่านิยม ทักษะคติต่างจากคนในเมือง ชาวชนบทในหมู่บ้านรู้จักกันและกันเป็นอย่างดี ทุกคนได้รับประโยชน์ร่วมกันในสถานี่สาธารณะ เช่น วัด โรงเรียน สถานีอนามัย ได้รับผลกระทบจากธรรมชาติร่วมกัน แต่ในปัจจุบัน ชนบท

ได้รับผลกระทบจากในเมืองเป็นอย่างมาก วิถีชีวิตแบบชนบทจึงได้เปลี่ยนแปลงไปด้วย

โกศล วงศ์สวรรค์ (2543, น. 117) ได้กล่าวถึงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชนบทสรุปได้ว่า ชุมชนหรือสังคมแบบชนบท คือ สังคมที่มีประชากรไม่หนาแน่น อาศัยถือธรรมเนียมประเพณีมากกว่ากฎหมาย มีความสัมพันธ์ในกลุ่มกันเอง ไม่ว่าจะเป็ชุมชนขนาดเล็กหรือใหญ่ จะมีลักษณะชีวิตของชนบทอยู่ทั่ว ๆ ไป โดยทางรัฐบาลไม่กำหนดหรือบริหารอะไรมากนัก แต่สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของสังคมชนบทเปลี่ยนแปลงจากแบบดั้งเดิมกลายเป็นแบบเมืองมากขึ้น ชนบทเป็นเขตนอกเมืองที่มีประชากรอยู่รวมกันเป็นจำนวนที่ไม่หนาแน่น มีความสัมพันธ์กันระหว่างกลุ่มเดียวกัน เป็นคนรู้จักกัน คั่นเคยกัน พึ่งพาและเกี่ยวข้องกัน มีขนบธรรมเนียมวัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยม และความเชื่อที่คล้ายหรือเหมือนกัน ชีวิตของคนในชนบทส่วนใหญ่จะพึ่งพาธรรมชาติ ชีวิตอยู่เย็นสบาย กินอยู่ง่าย ไม่จำเป็นต้องมีการแข่งขันเหมือนคนในเมือง ในการทำงานขาดประสิทธิภาพ ไม่มีระเบียบในการทำงาน ความเป็นอยู่พอเพียง ไม่หรูหรา ชนบทนี้อยู่ร่วมกับธรรมชาติ ห่างไกลจากตัวเมือง เศรษฐกิจไม่เจริญ และถือวัฒนธรรมประเพณีของตนเองเป็นอย่างมาก

กนกวรรณ พวงประยงค์, สานิตย์ หนูนิล (2561, น. บทคัดย่อ) ได้อธิบายเกี่ยวกับสังคมชนบทยุคใหม่ว่า ในปัจจุบันสังคมชนบทไทยได้เข้าสู่กระบวนการเปลี่ยนผ่านสู่สังคมชนบทยุคใหม่ที่รับเอาความทันสมัยของระบบการผลิต การตลาด การค้า การบริโภค เทคโนโลยี การสื่อสาร แนวคิด การพัฒนาและนโยบายจากภาครัฐเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิต ส่งผลให้การใช้ชีวิตในสังคมชนบทไทยสมัยใหม่มีลักษณะที่คล้ายคลึงกับสังคมเมือง แต่อาจมีบางประเด็น เช่น มิติทางวัฒนธรรมหรือประเพณีท้องถิ่นที่ยังรักษาไว้ให้คงเดิมภายใต้บริบทความเป็นสมัยใหม่นั้น นอกจากนี้ ในการวิเคราะห์วรรณกรรมเกี่ยวกับปัจจัยกำหนดวิถีการดำเนินชีวิตของคนในสังคมชนบทไทยสมัยใหม่พบว่า ปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยด้านจิตวิทยา ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านวัฒนธรรม ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ปัจจัยด้านความเป็นสมัยใหม่และระบบทุนนิยมสมัยใหม่ รวมถึงปัจจัยด้านนโยบายรัฐและแนวคิดการพัฒนาจากบุคคลหรือองค์กรอิสระคือเงื่อนไขสำคัญที่มีผลต่อวิถีการดำเนินชีวิตของคนชนบทไทยในยุคปัจจุบัน

จากความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชนบทดังกล่าวสรุปได้ว่า ชนบทตั้งอยู่นอกเมือง มีประชากรเป็นจำนวนไม่ค่อยเยอะ ชาวบ้านที่อยู่ร่วมกันรู้จักและคั่นเคยกัน และมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน ชีวิตของชาวบ้านพึ่งพาธรรมชาติเป็นอย่างมาก ชาวบ้านทำอาชีพทางเกษตรกรรมเป็นหลัก และรักษาวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และความเชื่อเป็นอย่างดี

2.2.3 ปัญหาของสังคมชนบทไทย

ปัญหาสังคม คือ ความไม่สมดุลของความสัมพันธ์ทางสังคมซึ่งมีผลกระทบต่อชีวิตทั่วไปของสมาชิกในสังคมเป็นอย่างมาก ขัดขวางกิจกรรมปกติของสมาชิกสังคม และขัดขวางการพัฒนาก้าวหน้าของสังคม จะต้องเป็นปัญหาที่เกิดจากการกระทำต่อกันทางสังคม และเป็นปัญหา

ส่วนรวมไม่ใช่ปัญหาของบุคคล และต้องจัดหาวิธีแก้ด้วย สังคมชนบทไทยก็เป็นเช่นเดียวกับปัญหาสังคมอื่น ๆ ทั่วไปที่มีปัญหา เพราะทุกสังคมอาจมีการเปลี่ยนแปลงและมีปัญหาตลอดไป แต่ปัญหาสังคมชนบทไทยเกิดขึ้นในขอบเขตชนบทและอาจจะต่างกับปัญหาที่อื่นเนื่องจากความแตกต่างของปัจจัยพื้นฐาน การศึกษาปัญหาของสังคมชนบทไทย จึงมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ปิยวัฒน์ เกตุวงศา, ศุทธิตา ชนวนัน. และ วิชาญ ชูรัตน์ (2559, น. 364) ได้กล่าวถึงปัญหาของสังคมชนบทไทยว่า ปัญหาที่สำคัญที่สุดที่เกิดขึ้นกับครัวเรือนชนบทไทย คือ ร้อยละของผู้สูงอายุที่ไม่มีผู้ดูแลผู้สูงอายุที่ต้องดูแลตนเอง และผู้สูงอายุที่ดูแลกันเองซึ่งประเด็นดังกล่าวนี้เป็นสิ่งที่น่าสังเกตมาก แม้ในปัจจุบันนี้ผู้สูงอายุกลุ่มดังกล่าวมากกว่าร้อยละ 95 จะยังสามารถดูแลตนเองได้ (สาเหตุหนึ่งเพราะยังอยู่ในช่วงผู้สูงอายุวัยต้นและกลาง) แต่ในระยะเวลาย้อนไกลนี้เมื่อสังคมไทยเข้าสู่การเป็นสังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์และระดับสุดยอด ในระยะเวลาไม่นานนี้กลุ่มผู้สูงอายุเหล่านี้จะมีอายุมากยิ่งขึ้น การดูแลและช่วยเหลือตนเองในการดำเนินชีวิตประจำวันจะทำได้ยากมากยิ่งขึ้น ซึ่งในส่วนนี้จำเป็นต้องหาวิธีการที่เหมาะสมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวที่จะเกิดขึ้นกับครัวเรือนชนบทไทย ปัญหาผู้สูงอายุจึงเป็นปัญหาหนักที่จะเกิดขึ้นกับสังคมชนบทในช่วงใกล้ ๆ นี้

สิทธิชัย เครืออุตุกุล (2559, น. 40) ได้กล่าวถึงปัญหาของสังคมชนบทไทยว่า ปัญหาสำคัญที่ชนบทส่วนใหญ่มีเหมือน ๆ กัน คือ ปัญหาความยากจนและความล้าหลังทางเศรษฐกิจซึ่งมีผลต่อเนื่องไปถึงความเสื่อมโทรมในคุณภาพชีวิต วงจรของปัญหาดังกล่าวหมุนเวียนต่อเนื่องมาเป็นเวลานานและเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ชาวชนบทไม่สามารถพัฒนา เพื่อพึ่งตนเองได้อย่างแท้จริง อีกปัญหาหลักของชาวชนบทไทย คือ การขาดแคลนความรู้ความสามารถในเรื่องพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขาดความรู้เกี่ยวกับการทำการเกษตร อย่างมีหลักวิชา และการปรับปรุงรักษาคุณภาพปัจจัยการผลิตที่สำคัญ เช่น ที่ดิน แหล่งน้ำ ป่าไม้ ฯลฯ ต่างก็มีผลให้การพัฒนาชนบทได้ สังคมชนบทไทยจึงมีปัญหาคความยากจนและปัญหาการขาดความรู้เป็นอย่างมาก

จามะรี เชียงทอง (2557, น. 6-8) ได้กล่าวถึงปัญหาของสังคมชนบทไทยว่า กว่าหนึ่งในสามของประชากรไทยยังอาศัยอยู่ในชนบท และร่วมกันผลิตสินค้าเกษตร และเจ้าของที่ดินส่วนใหญ่จะเป็นผู้สูงอายุหรือขาดแคลนแรงงานในครัวเรือน และปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือต้องหาแรงงานรับจ้างมาเก็บเกี่ยวและค้าขายผลผลิตที่มาจากเกษตร จึงกล่าวได้ว่า ในปัจจุบันได้เกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงานในภาคเกษตร ซึ่งน่าจะเป็นปัญหาที่คงอยู่ต่อไปในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อแรงงานหนุ่มสาวของไทยเคลื่อนย้ายจากภาคชนบทอย่างต่อเนื่องต่อไป

จักรกริช สังขมณี และคณะ (2554, น. 37) ได้กล่าวถึงปัญหาของสังคมชนบทไทยว่า เศรษฐกิจในหมู่บ้านยังเป็นเศรษฐกิจชุมชนอยู่ เพราะชาวบ้านได้มีการตระหนักถึงความสามารถในการยังชีพของตนเองและชุมชน ต้องการความมั่นคงทางอาหาร และในขณะเดียวกันก็พยายาม

อยู่ร่วมกับระบบทุนนิยมโดยชาวนามีการเปลี่ยนมาใช้เทคโนโลยีในการผลิต สังคมชนบทไทยจึงมีปัญหาด้านปรับตัวให้เข้าอยู่ร่วมกับทุนนิยม

บุญภาค ตีวกุล (2546, น. 32-35) ได้กล่าวถึงปัญหาชนบทสรุปได้ว่า ปัญหาสังคมชนบทไทยที่ปรากฏมี 1) ปัญหาความยากจนของคนชนบท 2) ปัญหาการสูญเสียและเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ 3) ปัญหาสภาพแวดล้อมในชนบท 4) ปัญหาการขาดกำลังคนในชนบท 5) ปัญหาความผูกพันของคนในชนบทลดลง ปัญหาขาดความสามารถและอำนาจในการตัดสินใจเลือกสิ่งทีกลไกดตลาดเสนอเข้าในชุมชน และปัญหาพวกนี้ทำให้ชุมชนชนบทอ่อนแอ

จากความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาสังคมชนบทไทยดังกล่าวสรุปได้ว่า ปัญหาสังคมชนบทไทยเกิดขึ้นในขอบเขตชนบทและอาจจะต่างกับปัญหาที่อื่น ๆ เนื่องจากความแตกต่างของปัจจัยพื้นฐาน ในสังคมชนบทไทย ส่วนมากจะมีปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาด้านการศึกษา ปัญหาด้านแรงงาน ปัญหาด้านสภาพแวดล้อมในชนบท ปัญหาครอบครัว เป็นต้น และปัญหาพวกนี้ก็จะเกิดผลกระทบให้กับสังคมชนบทไทยขึ้นมา

2.2.4 แนวทางแก้ไขปัญหาสังคมชนบทไทย

ในสังคมชนบทจะมีปัญหาหลากหลายเช่นกับสังคมอื่น ๆ ซึ่งต้องแสวงหาวิธีการแก้ไขปัญหาเพื่อให้คนในสังคมชนบทไทยสามารถดำรงชีวิตได้ตามปกติ และอย่างปลอดภัย จึงมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ปิยวัฒน์ เกตุวงศา, ศุทธิดา ชนวนัน. และ วิชาญ ชูรัตน์ (2559, น. 364) ได้กล่าวถึงแนวทางแก้ปัญหาสังคมชนบทไทยสรุปได้ว่า โดยแก้ปัญหาผู้สูงอายุที่เกิดขึ้นในครัวเรือนชนบทไทย มีข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาว่า 1) ส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนชนบทในการดูแลครัวเรือนผู้สูงอายุและครัวเรือนข้ามรุ่นอย่างสร้างสรรค์ จัดสวัสดิการเพื่อช่วยคุณภาพชีวิตที่ดีของประชากร 2) จัดให้มีสถานดูแลเด็กเล็กที่มีคุณภาพ เพื่อช่วยลดหน้าที่ของผู้สูงอายุในการดูแลเด็ก 3) ผลักดันกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมและจริยธรรมของชุมชนเพื่อให้เป็นรากฐานแห่งการพึ่งพาอาศัยกันของครัวเรือนชนบท 4) กระตุ้นให้เกิดกิจการเกิดใหม่ในชนบทที่เน้นการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ย้ายถิ่นกลับ 5) สนับสนุนให้เกิดความฉลาดทางเทคโนโลยี (TECHNOLOGY LITERACY) ในกลุ่มประชากรผู้สูงอายุเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตเพื่อเป็นทางเลือกสำหรับการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกครัวเรือนทั้งนี้โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเจ้าภาพหลักในการสนับสนุนด้านโครงสร้างพื้นฐานและการเข้าถึงรวมถึงการส่งเสริม 6) เสริมความเข้าใจสถานการณ์ครัวเรือนกึ่งเมืองกึ่งชนบทเนื่องด้วยเป็นครัวเรือนที่มีความผสมผสานระหว่างความทันสมัยทางเทคโนโลยี ความเป็นเมือง ความพร้อมทางด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกที่คล้ายกับพื้นที่เขตเมือง ขณะที่การดำเนินวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ยังคงมีความเป็นชนบทอยู่สูงความไม่กลมกลืนกันของสิ่งแวดล้อม และวิถีชีวิตดังกล่าวอาจนำมาซึ่ง

สถานการณ์และปัญหาที่แตกต่างจากที่ทราบกันอยู่ออกไป

สิทธิชัย เครือวุฒิกุล (2559, น. 40) ได้กล่าวถึงแนวทางแก้ปัญหาสังคมชนบทไทยสรุปได้ว่า กลวิธีและแนวทางแก้ไขปัญหามีดังนี้ 1) การช่วยให้พึ่งตนเองได้ ความยากจนของประชาชนชนบทเป็นปัญหาที่สำคัญยิ่ง ประชากรส่วนใหญ่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ จึงต้องพัฒนาทางเศรษฐกิจจนชาวชนบทไทยพึ่งตนเองได้ 2) การส่งเสริมความรู้ในทำมาหากิน เกษตรกรรมเป็นอาชีพพื้นฐานของสังคมชนบทไทยมาทุกยุคทุกสมัย ประชากรของประเทศประมาณ 2 ใน 3 อยู่ในภาคเกษตรกรรม การพัฒนาการเกษตรจึงเป็นเป้าหมายที่สำคัญของการพัฒนาชนบทและประเทศ จึงจัดศูนย์การศึกษาเพื่อให้ชาวชนบทไทยสามารถเข้ามาเรียนรู้ ศึกษาน ฝึกอบรมด้านต่าง ๆ ทั้งการเกษตร อุตสาหกรรมในครัวเรือนและศิลปาชีพจากของจริงที่ประชาชนจะสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง 3) การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น แหล่งน้ำ ที่ดิน ป่าไม้ ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของชาวชนบทไทยเป็นอย่างมาก ดังนั้น การอนุรักษ์และการพัฒนาทรัพยากรจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการบรรเทาปัญหาสังคมชนบทเพื่อการอุปโภคบริโภคและเพื่อการเกษตรของประชาชนส่วนใหญ่ของชาติ 4) พัฒนาคุณภาพชีวิตโดยให้ความสำคัญกับปัญหาพื้นฐานซึ่งเกี่ยวข้องกับปัจจัยสี่

เอมอร แสงวโรตม์ (2557, น. บทคัดย่อ) ได้กล่าวถึงแนวทางแก้ปัญหาสังคมชนบทไทยสรุปได้ว่า สิ่งที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการใช้บัญชีครัวเรือนเพื่อแก้ปัญหาความยากจนของชาวบ้านนั้น ได้แก่ 1) การจัดอบรม การจัดทำบัญชีครัวเรือน เน้นสิ่งเหล่านี้ วิธีการจัดทำบัญชีครัวเรือนแบบง่าย ประโยชน์ของการจัดทำบัญชีครัวเรือน การใช้จ่ายต่อสิ่งของที่จำเป็นและการใช้จ่ายต่อสิ่งของที่ฟุ่มเฟือย โทษของการไม่จัดทำบัญชีครัวเรือน รวมทั้งการทำอย่างสม่ำเสมอจะเกิดประโยชน์อย่างไร เพื่อให้เกษตรกรมองเห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องทำบัญชีครัวเรือน โดยให้เน้นถึงประโยชน์ที่ได้รับ และให้เห็นว่า ทุกห้างร้าน ทุกบริษัท เมื่อมีการจัดทำบัญชีครัวเรือนแล้ว ก็จะทำให้เกิดการพัฒนาริษัทและห้างร้าน โดยเฉพาะการมองเห็นถึงต้นทุนและผลตอบแทน (กำไร) ที่จะได้รับและการมองเห็นถึงวิธีการลดต้นทุนเพิ่มรายได้ ดังนั้น การจัดกิจกรรมดังกล่าวควรออกมาในลักษณะการอบรมเชิงปฏิบัติการและมีการทดสอบการดำเนินการอย่างเป็นระบบ 2) ควรมีหน่วยงานของรัฐ โดยเฉพาะสถาบันการศึกษา มาทำหน้าที่เพื่อที่จะช่วยเหลือเกษตรกรในด้านการจัดอบรม และเพิ่มพูนความรู้ เพิ่มพูนทักษะ วิธีการทำบัญชีครัวเรือน 3) ควรมีการส่งเสริมให้รางวัลต่อผู้มีการจดบันทึกบัญชีครัวเรือนเป็นประจำ 4) ควรมีการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดทำบัญชีครัวเรือน โดยเฉพาะเกษตรทฤษฎีใหม่ 3 ห่วง 2 เงื่อนไขทางการเพื่อยกย่องบุคคลที่มีการจัดทำบัญชีครัวเรือนอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกเดือน

ไพศาล สรรสรวิสุท (2555, น. 22) ได้กล่าวถึงแนวทางแก้ปัญหาสังคมชนบทไทยสรุปได้ว่า แนวทางการแก้ไขปัญหาคความยากจนแบบมีส่วนร่วม โดยการบริหารจัดการขององค์กรบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อแก้ไขความยากจนโดยการจัดทำแผนแม่บทของ

ชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน โดยกำหนดวิสัยทัศน์หรือปรัชญาการแก้ไขปัญหาความยากจน 3 ประเด็น ได้แก่ 1) ลดรายจ่าย 2) เพิ่มรายได้ 3) สร้างโอกาส โดยประเด็นที่มุ่งนำไปปฏิบัติก่อน คือ เพิ่มรายได้ โดยการสร้างกลุ่มชนมชะมุดและกลุ่มดินมีชีวิต (ดินเกษตรเขาทอง) ในส่วนของการลดรายจ่าย และสร้างโอกาสให้แต่ละครอบครัวไปกำหนดแผนปฏิบัติการเอง สำหรับโครงสร้างของการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลเขาทองในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนมีบทบาทในการกระตุ้นและให้คำแนะนำ (Facilitator) ผสมผสานกับบทบาทในการประสานงาน (Coordinator) กลุ่มอาชีพชุมชนและภาคประชาชน

จากความคิดเห็นของนักวิชาการดังกล่าวจึงสรุปได้ว่า ปัญหาสังคมชนบทไทยมีหลายประเภท และจะเป็นปัญหาหนักในปัจจุบันหรืออนาคต การศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาสังคมชนบทไทยจึงเป็นพื้นฐานสำคัญในการแก้ไขปัญหา ในแนวทางการแก้ไขปัญหาต้องการความร่วมมือจากบุคคล องค์กร และสังคมเป็นอย่างมาก

2.3 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนวนิยายชุด ฟ้ามืดดิน

2.3.1 ความหมายของนวนิยายชุด

นวนิยายชุดเป็นการเขียนนวนิยายที่มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากนวนิยายทั่วไป ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมแนวคิดและทฤษฎีของนักวิชาการและนักวิจารณ์หลายคนเพื่อนำมาศึกษาความหมายของนวนิยายชุด โดยสรุปได้ดังนี้

อารยา ฝั่งลักษณ์ (2546, น. 142-145) ได้กล่าวถึงความหมายของนวนิยายชุดสรุปได้ว่า นวนิยายชุดเป็นนวนิยายที่มีตัวละครเอกกับที่มพบเจอเหตุการณ์และฉากต่าง ๆ มาแสดงข้อคิดเห็นผ่านบทสนทนาของตัวละคร หรือประกอบคำพูดของตัวละคร เพื่อแสดงอารมณ์และความรู้สึกในการดำรงชีวิตของผู้เขียน นวนิยายชุดเป็นนวนิยายที่มีจำนวน 2 เล่มขึ้นไป และแต่งด้วยนักเขียนท่านเดียว หรือนักเขียนหลายท่านซึ่งต่างจากนวนิยายแบบเล่มเดียวที่แต่งขึ้นด้วยนักเขียนท่านเดียว นวนิยายชุดเป็นการร้อยเรียงเรื่องราวให้ต่อเนื่องกัน และทุกเล่มในนวนิยายชุดจะมีแนวคิดเดียวกัน โครงเรื่องของนวนิยายชุดจะผูกพันกัน

จากความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวกับนวนิยายชุดดังกล่าวสรุปได้ว่า นวนิยายชุดมีจำนวน 2 เล่มขึ้นไป และแต่งขึ้นด้วยนักเขียนท่านเดียวหรือหลายท่าน นวนิยายทุกเล่มในนวนิยายชุดจะมีแนวคิดหรือใจความเดียวกัน โครงเรื่องก็จะสัมพันธ์กัน หรือสอดคล้องกันในนวนิยายชุดเดียวกัน

2.3.2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนวนิยายชุด ฟ้ำห่มดิน

คณะกรรมการนิพนธ์นวนิยายชุด ฟ้ำห่มดิน (2555, น. คำบอกกล่าว) ได้สรุปว่า นวนิยายชุด ฟ้ำห่มดินเป็นนวนิยายที่กล่าวถึงเรื่องราวเกี่ยวกับชนบทว่า การผลิตนวนิยายชุด ฟ้ำห่มดินนั้น เริ่มต้นที่สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพได้เชิญนักเขียน 9 คน ลงพื้นที่ชนบทต่างตำบล เพื่อพูดคุยค้นหาเรื่องราวจากผู้คนชนบท เพื่อให้ได้ลงใช้ชีวิตร่วมในฉากและเรื่องราวที่พวกเขาจะลงมือเขียน นวนิยายที่ผลิตมาจึงเป็นวรรณกรรมที่สะท้อนภาพสังคมชนบทได้เป็นอย่างดี ผู้เขียนกลับมาแต่งเรื่องสร้างสภาพสังคม วิถีชีวิตประจำวัน สภาพความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียม ประเพณี และค่านิยมของคนไทยชนบท ปัญหาสังคมชนบทไทย เพื่อนำความรู้เกี่ยวกับภาพสะท้อนสังคมชนบทไทยในนวนิยายชุดฟ้ำห่มดิน ไปทำความเข้าใจและแก้ปัญหาที่เกิดในการดำรงชีวิตด้วยความเข้าใจสังคมชนบทไทย

นวนิยายชุด ฟ้ำห่มดิน โดยการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) มีเนื้อหาที่ดีงาม ได้รับรางวัลชมเชยจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปี 2556

2.3.3 ผู้แตงนวนิยายชุด ฟ้ำห่มดิน

วรรณกรรมชุมชนท้องถิ่นเปิดตัวหนังสือชุดวรรณกรรมชุมชนท้องถิ่น ในการประชุมพื้นหลังชุมชนท้องถิ่นสู่ประเทศไทย ครั้งที่ 2 ประจำปี 2555 ที่ศูนย์การประชุมไบเทคบางนา วันที่ 2 มีนาคม 2555 กล่าวว่ การผลิตสื่อประเภท “วรรณกรรม” เป็นสื่อรูปแบบหนึ่งที่ทำให้ประชาชนทั่วไป สามารถเข้าถึงและเข้าใจได้ อีกทั้งยังจะเป็นจุดเริ่มต้นที่จะนำไปผลิตเป็นสื่อในรูปแบบอื่น ๆ เช่น ภาพยนตร์ ละคร เป็นต้น ปัจจุบันวรรณกรรมชุมชนท้องถิ่นห่างหายไปจากวงการวรรณกรรมไทย สสส.จึงรวมตัวนักเขียนลงพื้นที่สัมผัสชุมชนท้องถิ่น เพื่อสร้างสรรค์ผลงานชุดวรรณกรรมชุมชนท้องถิ่น นวนิยายชุด ฟ้ำห่มดินจึงเป็นนวนิยายที่แตงจากสังคจริง และสะท้อนให้ผู้อ่านเห็นสภาพสังคมชนบทได้ (วรรณกรรมชุมชนท้องถิ่น, 2555)

งานวิจัยนี้เลือกศึกษาวิเคราะห์เฉพาะนวนิยายจำนวน 5 เรื่อง จาก 9 เรื่องในนวนิยายชุด ฟ้ำห่มดิน ในที่นี้จึงจะกล่าวถึงเฉพาะประวัติของผู้แตงนวนิยาย 5 เล่ม ตามขอบเขตที่กำหนดไว้ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) ชนประเสริฐ คินทรักษ์ ผู้แตงนวนิยายเรื่อง น้ำห่มดิน เป็นชาวจังหวัดชุมพร สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาสถาปัตยกรรมภายใน คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง และเริ่มเขียนหนังสือครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2550 ผลงานของชนประเสริฐ คินทรักษ์ มีรายละเอียดดังนี้

1.1) พ.ศ. 2550 วรรณกรรมเยาวชน “บันทึกสี่เท้า จากหัวใจผู้ไร่บ้าน” จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์พิมพ์บุรพา ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กวัยรุ่นในงานสัปดาห์

หนังสือแห่งชาติ ประจำปี 2551 ได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับหนึ่งประเภทวรรณกรรมเยาวชน รางวัลเซเว่นบุ๊กอวอร์ด ประจำปี 2551 ได้รับคัดเลือกจากสำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยกระทรวง วัฒนธรรมเพื่อแปลและจัดพิมพ์ฉบับภาษาจีนในโครงการเผยแพร่วรรณกรรมไทยสู่ต่างประเทศ ใน พ.ศ. 2553

1.2) พ.ศ. 2551 “บันทึกสี่เท้า จากหัวใจผู้ไร้บ้าน ฉบับการ์ตูน” วาดภาพโดย คุณเรืองศักดิ์ ดวงพลา จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์บุรพา ได้รับรางวัลชมเชยประเภทหนังสือการ์ตูนในงาน สัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ประจำปี 2552 ได้รับรางวัลชนะเลิศประเภทหนังสือการ์ตูนรางวัลเซเว่นบุ๊กอวอร์ด ประจำปี 2552

1.3) พ.ศ. 2553 วรรณกรรมเยาวชน “นักร้องน่ารัก” จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์บุรพา ได้รับรางวัลชมเชยประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กวัยรุ่นในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติประจำปี พ.ศ. 2554 ได้รับรางวัลชนะเลิศประเภทวรรณกรรมเยาวชนรางวัลเซเว่นบุ๊กอวอร์ดประจำปี พ.ศ. 2554

1.4) พ.ศ. 2556 นวนิยาย “น้ำท่วมดิน”

2) อุเทน วงศ์จันดา ผู้แต่งนวนิยายเรื่อง เสือล่องวารี อุเทน วงศ์จันดา เกิดในตระกูล ขาวนาศึกษาในวัดจนจบปริญญาตรีคณะศาสนาและปรัชญา ที่วิทยาลัยสงฆ์วังน้อย มีเรื่องสั้นตีพิมพ์ ครั้งแรกสมัยเป็นพระหนุ่ม เมื่อสิกขาลาเพศออกมาจึงมุ่งมั่นในการเขียนวรรณกรรมด้วยว่าเป็น คนมีอารมณ์ขัน จึงได้เขียนเรื่องสั้นประจำในนิตยสารทานตะวัน ปัจจุบันทำงานที่ธนาคารกสิกรไทย และยังคงเขียนงานวรรณกรรมอย่างต่อเนื่องด้วยความรัก

3) อัครากร บำรุง เป็นชื่อในการเขียนงานวรรณกรรมของ สุวิทย์ มาประสงค์ เป็นผู้แต่ง นวนิยายเรื่อง นอกกองเพลิง เกิดเมื่อ 6 กุมภาพันธ์ 2503 ในครอบครัวขาวนาที่จังหวัดพัทลุง ปัจจุบันเป็นครูโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลงานของบำรุงมีรายละเอียดดังนี้

3.1) พ.ศ. 2534 รวมเรื่องสั้น “ฝั่งฝันแห่งความรัก”

3.2) พ.ศ. 2541 รวมเรื่องสั้น “พันธุ์พื้นเมือง”

3.3) พ.ศ. 2546 งานวิจัย “ภูมิปัญญาหมอง”

3.4) พ.ศ. 2550 รวมเรื่องสั้น “หมู่บ้านแห่งเมืองหลวง”

3.5) พ.ศ. 2555 นวนิยาย “นอกกองเพลิง”

4) จารี จันทราภา เป็นนามปากกาของดิณ นิติกวินกุล เป็นผู้แต่งเรื่องพายุ เกิดวันที่ 9 มกราคม พ.ศ. 2513 อาศัยอยู่กับแม่ พี่สาวและยายริมทางรถไฟสายมหาชัยแถวบางขุนเทียนกรุงเทพฯ เติบโตขึ้นแถววัดดอนยานนาวา กรุงเทพฯ จบการศึกษาระดับปริญญาตรี คณะรัฐศาสตร์ สาขาการปกครองเมื่อปี พ.ศ. 2533 ปัจจุบันใช้ชีวิตกับภรรยาและลูกชายในจังหวัดปทุมธานี ผลงาน ของจารี จันทราภา มี

4.1) พ.ศ.2548 รวมเรื่องสั้นสบตากับตัวเอง สนพ. สามัญชน

4.2) พ.ศ.2554 รวมเรื่องสั้นชีวิตปกติ สนพ. สามัญชน

5) จรรยา อำนาจพันธุ์พงศ์ เป็นผู้แต่งนวนิยายเรื่อง มุดอ ตูวอ จรรยา อำนาจพันธุ์พงศ์ เริ่มต้นการอ่านในวัยยี่สิบห้าด้วยรวมเรื่องสั้น “ขุนทองจะกลับมาเมื่อฟ้าสว่าง” ของอัศศิริ ธรรม โชติกระทั่งไผ่ฝัน อยากเป็นนักเขียนเมื่ออ่าน “แผ่นดินอื่น” ของกนกพงศ์ รั้งจ๊กกับ กนกพงศ์ทางจดหมายในปี 2545 กระทั่งได้พบตัวจริงในอีกสองปี ผลงานของจรรยา อำนาจพันธุ์พงศ์ มีรายละเอียดดังนี้

5.1) พ.ศ. 2547 เรื่องสั้น “ชิ้นแรกแมวของเรา” ได้ตีพิมพ์ในจุดประกายวรรณกรรมเขียนเรื่องสั้นลงตีพิมพ์ตามหน้านิตยสารมาอย่างต่อเนื่อง สองสามปีก่อนเริ่มต้นเขียนกวีด้วยอีกทางหนึ่งด้วยนามปากกาจันทร์รำไร มีผลงานตีพิมพ์ประปรายในหน้านิตยสารเคยได้รับรางวัลมาบ้างพอให้มีแรงเดินต่อทั้งจากผลงานเรื่องสั้นและบทกวี ปัจจุบันยังคงทำงานประจำในโรงงานแห่งหนึ่งอยู่ในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้ และยังคงเขียนงานวรรณกรรมอยู่ด้วยเช่นกัน

5.2) เรื่องสั้น “ไฟใบบุญสุดท้ายของจิ้งจก” ผ่านเข้ารอบสุดท้ายรางวัลนายอินทร์อะวอร์ดประจำปี 2552

5.3) บทกวี “ผืนผ้าในสงคราม” ได้รับรางวัลรองชนะเลิศรางวัลนายอินทร์อะวอร์ดประจำปี 2553

5.4) เรื่องสั้น “เราต่างก็แปลกหน้าอยู่ท่ามกลางหมอกควันของสงคราม” ได้รับรางวัลชมเชย พานแว่นฟ้าประจำปี 2553

5.5) มีนาคม 2554 รวมเรื่องสั้นเล่มแรก “ความเจ็บของลัลลา” กับแพรวสำนักพิมพ์ (ผ่านเข้ารอบ Long list 20 เล่มซีไรต์ประจำปี 2554)

5.6) เรื่องสั้น “บูเก๊ะอาบู” ผ่านเข้ารอบสุดท้ายรางวัลนายอินทร์อะวอร์ดประจำปี 2554

5.7) บทกวี “ปีกนกเสรี” “เปลวเพลิงในสวนจินตนาการ” และ “สนามรบผ่านเข้ารอบสุดท้ายรางวัลนายอินทร์อะวอร์ดประจำปี 2554

จากความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนวนิยายชุด ฟ้าห่มดิน ดังกล่าวสรุปได้ว่า ผู้แต่งของนวนิยายชุด ฟ้าห่มดิน มีผลงานเกี่ยวกับสังคมชนบทไทย และได้สะท้อนสภาพสังคมชนบทไทยแก่ผู้อ่านในด้านสภาพชีวิตความเป็นอยู่ ด้านลักษณะครอบครัว ด้านการศึกษา และด้านประเพณี นวนิยายที่ผลิตมาจึงเป็นผลงานที่สะท้อนภาพสังคมชนบทไทยได้ในหลายด้าน

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมชนบทไทยในนวนิยายชุด ฟ้าหม่มดิน ผู้วิจัยได้รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

2.4.1 งานวิจัยเกี่ยวกับภาพสะท้อนสังคมชนบทไทยในวรรณกรรม

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมจากวรรณกรรม ดังต่อไปนี้

CHANG XIAOQU (2558) เรื่อง ภาพสะท้อนสังคมชนบทไทยในนวนิยายของ โชติ ศรีสวรรณ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมชนบทไทยในนวนิยายของ โชติ ศรีสวรรณ และวิเคราะห์อิทธิพลของนวนิยายของ โชติ ศรีสวรรณที่มีต่อผู้อ่าน ขอบเขตงานวิจัย คือ นวนิยายของ โชติ ศรีสวรรณ ที่มีเนื้อหาเรื่องราวเกี่ยวกับฉากและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชนบทจำนวน 7 เรื่อง ได้แก่ ความภูมิใจของลอย ไหมน้อย น้ำหาบเดียว ป่าไผ่ชายทุ่ง พระจันทร์ทรงกลด มือน้อยที่รักดอกไม้บานที่เชิงภู ผลงานวิจัยด้านภาพสะท้อนสังคมพบว่า ภาพสะท้อนสังคมชนบทไทยในนวนิยายของ โชติ ศรีสวรรณ ได้สะท้อนให้เห็นสังคมชนบทไทยใน 6 ด้าน คือ 1) ด้านที่อยู่อาศัย ที่อยู่อาศัยของคนในสังคมชนบทไทยได้อยู่ใกล้ธรรมชาติ ต้องเผชิญปัญหาภัยแล้งต่าง ๆ ที่เกิดจากธรรมชาติ และคนในสังคมชนบทส่วนใหญ่จะมีอาชีพเกษตรกร ครู ตำรวจ ทหาร พราณ และค้าขาย 2) ด้านการศึกษา เนื่องจากความไม่เจริญ อยู่ห่างไกลจากเมือง ไม่มีค่าใช้จ่ายด้านการศึกษา และคนในสังคมชนบทขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษา เด็กในสังคมชนบทไทยจึงขาดโอกาสการศึกษา 3) ด้านเศรษฐกิจ คนในสังคมชนบทไทยมีรายได้มาจากทำไร่ทำนาอย่างเดียว ไม่มีเงินเก็บค่าใช้จ่ายเพื่อบริโภคสูง แต่รายได้น้อย มีปัญหาความยากจน 4) ด้านวัฒนธรรม คนในสังคมชนบทไทยได้ดำรงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ค่านิยมและความเชื่อแบบดั้งเดิมของไทยเป็นอย่างดี 5) ความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคมชนบทช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และสมาชิกในครอบครัวรักกัน เข้าใจกัน และสนับสนุนกัน 6) คนในชนบทไทยนิสัยขยันหมั่นเพียร มีชีวิตประหยัดมาก มีน้ำใจต่อคนอื่น

CHEN JIALING (2555) ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาพสะท้อนและกลวิธีการเขียนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับคนไทยเชื้อสายจีนชนบทของกิมหลัน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมคนไทยเชื้อสายจีนชนบทในวรรณกรรมของกิมหลัน และเพื่อวิเคราะห์กลวิธีการเขียนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับคนไทยเชื้อสายจีนชนบทของกิมหลัน ขอบเขตงานวิจัย คือ นวนิยายที่เกี่ยวกับคนไทยเชื้อสายจีนชนบทของกิมหลัน จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ สะใภ้จีน เจ๊กบ้านนอก ลูกสาวเจ๊กบ้านนอก เจ๊กปนลาว ผลการวิจัยด้านภาพสะท้อนสังคมพบว่า ภาพสะท้อนของคนไทยเชื้อสายจีนชนบทในวรรณกรรมของกิมหลัน สะท้อนให้เห็นถึงสภาพความเป็นอยู่และวิถีชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีนชนบท 10 ประการ คือ 1) สภาพความเป็นอยู่ของคนไทยเชื้อสายจีนชนบทส่วนมากมีชีวิตยากจนและลำบากจึงต้องเผชิญชีวิตอย่างกล้าหาญ 2) วิธีการทำมาหากินของคนไทยเชื้อสายจีนชนบท คือ การค้าขาย การรับจ้าง

และการเลี้ยงสัตว์ คนไทยเชื้อสายจีนชนบทนิยมค้าขายมาก 3) การแต่งงานคนไทยเชื้อสายจีนชนบทส่วนมากแต่งงานเร็ว เงื่อนไขการเลือกคู่ครอง คือ คู่ครองต้องมีนิสัยดีขยัน กตัญญู และซื่อสัตย์ 4) ทักษะเกี่ยวกับบุตรคนไทยเชื้อสายจีนชนบทนิยมมีลูกหลานจำนวนมาก และต้องการได้ลูกชายมากกว่าลูกสาวเพื่อสืบตระกูล 5) สถานะทางเพศของผู้ชายสูงกว่าผู้หญิง 6) นิสัยคนไทยเชื้อสายจีนชนบทมีนิสัยขยัน ประหยัด กตัญญูทวดเวที ซื่อสัตย์สุจริตและอดทน 7) ตำแหน่งหน้าที่ของสะใภ้จีนต้องทำงานรับใช้ในครอบครัวและทำงานบ้าน 8) การศึกษาสำหรับผู้หญิงคนไทยเชื้อสายจีนชนบทค่อนข้างต่ำ 9) คนไทยเชื้อสายจีนชนบทนิยมกินน้ำชาจนกลายเป็นนิสัยแล้ว 10) เทศกาลตรุษจีนถือเป็นเทศกาลและประเพณีที่สำคัญที่สุดของคนไทยเชื้อสายจีนชนบท

รุ่งตะวัน อ่วมอินทร์ (2548) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความเปลี่ยนแปลงของชนบทในสังคมไทยภาคกลางในวรรณกรรม ของ วัฒน์ วรรณยางกูร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของสังคมชนบทภาคกลางในนวนิยายและเรื่องสั้น ของ วัฒน์ วรรณยางกูร ขอบเขตงานวิจัย คือ นวนิยาย 11 เรื่อง และเรื่องสั้น 94 เรื่องของ วัฒน์ วรรณยางกูร ผลการวิจัยพบว่า วรรณกรรม ของ วัฒน์ วรรณยางกูร แบ่งเป็น 2 ช่วง ช่วงแรก พ.ศ. 2513 - 2524 เสนอภาพความเปลี่ยนแปลงของชนบทไทยภาคกลางตามทฤษฎีวรรณกรรม เพื่อชีวิตโดยเสนอว่า สังคมชนบทมีสภาพล่มสลาย ชีวิตของชาวนาชาวไร่ และผู้ใช้แรงงานถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายทุนและเจ้าหน้าที่รัฐที่ประพฤติมิชอบ และอิทธิพลของวัฒนธรรมใหม่จากสังคมเมือง ชนบทมีสภาพเป็นสังคมที่ถูกกระทำ ผู้เขียนใช้วรรณกรรมชี้แนะประชาชนไปสู่สังคมที่ดีกว่าโดยการต่อสู้เรียกร้องความชอบธรรมในสังคมด้วยพลังมวลชน วรรณกรรมช่วงที่ 2 พ.ศ. 2525-2541 เสนอภาพความเปลี่ยนแปลงของชนบทในสังคมไทยภาคกลางที่ได้รับผลกระทบจากวาทกรรมกาพัฒนาของรัฐ ได้แก่ การพัฒนาทางคมนาคม ความเป็นสังคมเมือง ความเป็นสังคมอุตสาหกรรม ระบบเศรษฐกิจทุนนิยม อิทธิพลของสื่อและเทคโนโลยีและการย้ายถิ่นเข้าไปทำงานในเมืองก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงด้านค่านิยม วิถีชีวิต และวัฒนธรรมของสังคมชนบท วัฒน์ วรรณยางกูร เสนอทัศนะอย่างชัดเจนว่า การที่รัฐมุ่งพัฒนาความเจริญทางวัตถุเพียงด้านเดียวมิได้เป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน เขาเสนอแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงและยั่งยืนเป็นทางออกในการสร้างสังคมชนบทให้เป็นสังคมที่สงบสุขอย่างยั่งยืน

จันทร์ดา เขียวแก่ (2547) ศึกษาวิจัยเรื่อง วิถีชีวิตของสังคมชนบทไทยในบทเพลงลูกทุ่ง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิถีชีวิตของสังคมชนบทไทยซึ่งแยกประเด็นศึกษาออกเป็น 3 ด้าน คือ การศึกษาเกี่ยวกับครอบครัวและการสมาคม การศึกษาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพและอาหารการกิน และการศึกษาเกี่ยวกับศาสนา คติความเชื่อ และการปกครอง รวมทั้งได้ศึกษาสภาพปัญหาและการแก้ไขสภาพปัญหาของสังคมชนบทไทย ที่ปรากฏในบทเพลงลูกทุ่งไปพร้อม ๆ กัน ขอบเขตงานวิจัย คือ บทเพลงลูกทุ่งที่ได้รับความนิยมจากหนังสือรวบรวมบทเพลง ที่จำหน่ายตามร้านค้า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 ถึงปี พ.ศ. 2544 โดยไม่รวมเพลงประเภทหมอลำและเพลงประกอบละคร

รวมทั้งสิ้น 467 เพลง ผลการวิจัยพบว่า วิถีชีวิตของสังคมชนบทไทยที่เกี่ยวกับครอบครัวและการสมาคมในการก่อตั้งครอบครัวจะมีความคิดในการเลือกคู่ครองที่เหมาะสมกับงานอาชีพของท้องถิ่น มีความขยัน ครอบครัวของชาวชนบทจะมีความรักความผูกพันกันในระดับสูง มีการช่วยเหลือกัน ทำมาหากินกัน ปัญหาทางด้านครอบครัวที่พบ คือ ครอบครัวชนบทมีฐานะยากจน มีหนี้สิน บางครอบครัวพบปัญหาการหย่าร้างและปัญหาคนชราถูกทอดทิ้ง ด้านนันทนาการ ชาวชนบทชอบร้องรำพร้อมจังหวะเสียงดนตรีดูภาพยนตร์ และฟังเพลงจากวิทยุ ด้านการสื่อสารชาวชนบทมีการติดต่อถึงกันด้วยการเขียนจดหมายเป็นส่วนมาก สื่อมวลชนที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวชนบทไทย คือ วิทยุและโทรทัศน์ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาด้านการใช้ภาษาและค่านิยมที่ไม่เหมาะสม ด้านการศึกษาพบว่า เด็กชาวชนบทยังเป็นเด็กที่ด้อยโอกาสทางการศึกษามากเนื่องจากความยากจนและขาดทุนทรัพย์สำหรับค่าใช้จ่ายในการศึกษา ในส่วนของค่านิยมพบว่า ชาวชนบทหลงใญ่ในวัตถุนิยมชอบความสนุกสนานและชอบจัดงานใหญ่ซึ่งก่อให้เกิดความสิ้นเปลือง วิถีชีวิตที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ และอาหารการกินพบว่า ชาวชนบทส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตรมีการทำนาทำสวนทำไร่ นอกจากนี้ ยังมีอาชีพอื่น ๆ

อธิกมาส มากจู้ย (2543) ศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์นวนิยายสังคมชนบทจากหนังสืออ่านนอกเวลาวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนปลายพุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง 2533) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์นวนิยายสังคมชนบทจากหนังสืออ่านนอกเวลาวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในด้านองค์ประกอบ และกลวิธีการประพันธ์ ขอบเขตงานวิจัย คือนวนิยายสังคมชนบทจากหนังสืออ่านนอกเวลาวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนปลายพุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง 2533) ผลการวิจัยพบว่า ด้านองค์ประกอบของนวนิยายสังคมชนบททั้ง 7 เรื่อง ได้แก่ เรื่องราวและแก่นเรื่องพบว่าเป็นเรื่องในทำนองเดียวกันคือเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมให้มีความเจริญขึ้นตัวละครในเรื่อง ผู้แต่งได้สร้างให้มีความสมจริงและแสดงบทบาทตนเองมากที่สุด วัตถุประสงค์และฉากที่นำมาใช้ คือ สภาพสังคมและวัฒนธรรมในชนบทตามภาคต่าง ๆ ของประเทศไทยที่พบใน 7 เรื่องนี้ คือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ผู้เขียนเสนอทรรศนะเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด เพื่อพัฒนาและทำประโยชน์แก่สังคมโดยใช้ตัวละครสำคัญเป็นผู้ดำเนินเรื่องรูปแบบการประพันธ์เป็นร้อยแก้ว ภาษาที่ใช้มีความสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง สั้นกระชับเข้าใจง่าย มีภาษาถิ่นในเรื่องปูลากง ลูกอีสาน ผีเสื้อและดอกไม้ ด้านกลวิธีการประพันธ์ ทุกเรื่องมีโครงเรื่องที่ไม่ซับซ้อนสนุกสนาน น่าติดตาม มีการเปิดเรื่องได้อย่างน่าสนใจ ดำเนินเรื่องตามลำดับเหตุการณ์มีเพียงเรื่องทุ่งมหาธาตที่ใช้การดำเนินเรื่องแบบย้อนกลับทุกเรื่อง ปิดเรื่องแบบสุขนานุกรมมีการใช้น้ำเสียงในบทสนทนาและเครื่องหมายวรรคตอน ทำให้เนื้อเรื่องมีความสมบูรณ์นวนิยายทั้ง 7 เรื่องให้แง่คิดในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่า ในด้านการทำประโยชน์ เพื่อสังคมและการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีซึ่งสามารถนำไปปรับใช้ให้เข้ากับการดำเนินชีวิตปัจจุบันได้

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์ภาพสะท้อนจากวรรณกรรมสรุปได้ว่า วรรณกรรมประเภทนวนิยาย บทเพลง และเรื่องสั้นได้สะท้อนให้เห็นภาพสังคมชนบทไทยในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านวิถีชีวิต ด้านครอบครัว ด้านเศรษฐกิจ ด้านการศึกษา เป็นต้น ภาพสะท้อนเหล่านี้ได้ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตของคนในชนบทได้อย่างลึกซึ้งมากขึ้นนั่นเอง

2.4.2 งานวิจัยเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาสังคมชนบทไทย

งานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับปัญหาสังคมไทย สรุปดังต่อไปนี้

LI JIAJIA (2562) ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาพสะท้อนสังคมชนบทภาคใต้ในนวนิยายของ สภาพร ศรีสังข์จ้ง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพสะท้อนสังคมชนบทภาคใต้ในนวนิยายของ สภาพร ศรีสังข์จ้ง และเพื่อวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาคือปัญหาสังคมไทยที่สะท้อนในนวนิยายของ สภาพร ศรีสังข์จ้ง และผลการวิจัยด้านปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาคือ นวนิยายสะท้อนปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาคือของชนบทภาคใต้ ได้แก่ 1) ปัญหาในครอบครัว มีปัญหาผู้สูงอายุที่เกิดจากครอบครัวในสังคมชนบทภาคใต้ส่วนใหญ่จะมีชีวิตลำบากยากจน ลูกต้องไปทำงานในเมืองเพื่อเลี้ยงพ่อแม่ และไม่สามารถคอยดูแลพ่อแม่ที่บ้าน ปัญหาเด็กกำพร้าขาดพ่อแม่ ลูกไม่มีคนดูแล หรือมีปู่ย่าที่มีอายุมากมาทำหน้าที่พ่อแม่แทน ทำให้ลูกขาดความรัก และปัญหาการส่งเสริมการศึกษา ชาวบ้านประกอบอาชีพเกษตรกร ต้องการแรงงานทำงานเกษตรกรรม ทำให้ลูกไม่สามารถไปเรียนหนังสือได้ 2) ปัญหาด้านเศรษฐกิจ มีปัญหาความยากจน ลูกต้องทำงานหนักเพื่อเลี้ยงครอบครัว ไม่มีเงินซื้อรองเท้าให้เด็กใส่ ปัญหาการประกอบอาชีพ ชาวบ้านส่วนใหญ่ทำมาหากินโดยขายแรงงาน ไม่มีอาชีพอื่นที่เหมาะสม ต้องทำงานหนัก และมีรายได้ด้วย และปัญหาการเอาเปรียบจากพ่อค้านายทุน เนื่องจากขาดความรู้เกี่ยวกับเรื่องกำไร ชาวบ้านส่วนใหญ่ปลุกพืชผักขายให้พ่อค้าแม่ค้าในราคาถูก จึงถูกเอาเปรียบจากพ่อค้าในเมือง 3) ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการพนัน คนที่เล่นพนันเป็นคนนิสัยไม่ดี ทำสิ่งที่ผิดกฎหมายนี้จะทำให้ชีวิตไม่มีอนาคต และปัญหาการลักขโมย เป็นปัญหาใหญ่สำหรับสังคม เกิดจากคนในสังคมส่วนใหญ่ไม่ได้ทำตามคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ จึงทำให้คนในสังคมเดือดร้อนและส่งผลกระทบต่อชีวิตของคนไทยด้วย 4) ปัญหาความขัดแย้งในสังคม มีปัญหาความขัดแย้งกับฝ่ายปกครอง เพราะพวกตำรวจชอบขู่ชาวบ้าน ทำให้ชีวิตของคนในชนบทภาคใต้เกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้นมา 5) ปัญหาสุขภาพ มีปัญหาเรื่องความเจ็บป่วย มีโรคติดมากับหมู ชาวบ้านแบ่งกันกิน และตายจากโรคท้องร่วงเป็นจำนวนมาก จึงเกิดตายกันหลายคน ทำให้เด็กอายุน้อยขาดพ่อแม่ และปัญหาอยู่ห่างไกลสถานที่รักษาพยาบาล ชาวบ้านจึงต้องหายารักษาโรค โดยให้แนวทางการแก้ปัญหาว่า 1) คนในสังคมชนบทภาคใต้ควรมีน้ำใจกับคนอื่น ช่วยเพื่อนบ้านตามความสามารถ ช่วยครอบครัวที่ประสบความยากลำบาก เช่น ช่วยดูแลผู้ใหญ่ที่ไม่มีคนดูแล หรือลูกไม่สามารถคอยดูแลคนใกล้ตัว เนื่องจากต้องไปทำงานในเมือง ช่วยดูแลสั่งสอนเด็กที่ขาดพ่อแม่ หรือขาดความรักที่มาจากครอบครัว เพื่อให้ปัญหาครอบครัวในสังคมชนบทลดน้อยลง 2) ครอบครัวควรสนับสนุนเด็กไปเรียน

ให้ความสำคัญกับการศึกษา และเรียนจบแล้วได้งานมีเงินเดือนสูง เพื่อให้ครอบครัวแก้ปัญหาความยากจนได้ และเมื่อมีคนมาสร้างโรงงานในชนบทภาคใต้ ชาวบ้านควรไปสมัครงานรับจ้างในโรงงาน และขยันทำงานเพื่อให้มีรายได้เพิ่ม ทำให้ครอบครัวสามารถดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพและมีความสุข 3) ชาวบ้านยังป้องกันปัญหาการพนันด้วยสิ่งสอนลูกตั้งแต่เด็ก ห้ามเด็กเล่นพนัน

MO LINGFEN (2561) ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหาครอบครัวในสังคมไทย : ภาพสะท้อนจากนวนิยายไทยช่วง พ.ศ. 2508-2557 การศึกษาค้นคว้ามีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาครอบครัวในสังคมไทยที่สะท้อนผ่านนวนิยายแนวชีวิตครอบครัวไทยช่วง พ.ศ. 2508-2557 ขอบเขตการวิจัยคือ นวนิยาย 4 เล่ม ได้แก่ เมียหลวง สิ้นสวาท เพรงกรรม และตามลมปลิว ผลการวิจัยด้านปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาครอบครัวพบว่า ปัญหาครอบครัวในสังคมไทยในนิยายไทยช่วง พ.ศ. 2508-2557 มี 4 ประการ คือ 1) ปัญหาเกิดจากพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของสมาชิกในครอบครัว พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมนี้อาจสร้างไม่สบายใจกับสมาชิกในครอบครัวได้ โดยเฉพาะระหว่างสามีกับภรรยา เช่น สามีคบหาสนิทสนมกับผู้หญิงอื่น และนอกใจกับภรรยา จนทำให้ภรรยาที่เชื่อใจสามีเกิดความทุกข์ความเสียใจ ทำให้สามีกับภรรยาเกิดปัญหา และครอบครัวไม่สมบูรณ์ มีปัญหาไม่พูดคุยกันระหว่างสมาชิกครอบครัว และมีปัญหาพฤติกรรมที่ขาดสติเนื่องมาจากเมาสุรา 2) ปัญหาเกิดจากการรับค่านิยมใหม่ การรับวัฒนธรรมใหม่ทำให้เกิดค่านิยมใหม่ในสังคมไทย รวมถึงค่านิยมการดำเนินชีวิตครอบครัว อาจจะทำให้สร้างปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรส การมีเพศสัมพันธ์กับผู้ชายที่ไม่ใช่คู่สมรส หรือไม่มีความรับผิดชอบด้านเรื่องการมีเพศสัมพันธ์กับผู้หญิง 3) ปัญหาเกิดจากปัญหาเศรษฐกิจ เนื่องจากสมาชิกครอบครัวได้รับการศึกษาน้อย ต้องทำงานหนัก และมีเงินเดือนน้อย ทำให้เกิดปัญหาการแย่งชิงทรัพย์สินสมบัติ และปัญหาไม่นึกถึงพ่อแม่พี่น้อง 4) ปัญหาเกิดจากวิถีชีวิตแตกต่างกัน เนื่องจากแต่ละคนมีนิสัยและทัศนคติแตกต่างกัน หากไม่มีคนยอมปรับตัว จะทำให้กลายเป็นคนในครอบครัวต่างคนต่างอยู่ โดยให้แนวทางการแก้ปัญหาว่า 1) เมื่อพบปัญหาสามีเจ้าชู้ หรือมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ภรรยาไม่ควรเจ็บแค้นซึ่งจะทำให้สามีเข้าใจว่าภรรยายอมรับพฤติกรรมของตนได้ 2) ผู้หญิงได้รับการศึกษามากขึ้น มีความสามารถออกไปทำงานนอกบ้าน และไม่จำเป็นต้องพึ่งพาผู้ชาย ถ้าเกิดมีปัญหาเกิดจากครอบครัว ก็สามารถถอนตัวออกจากปัญหาด้วยวิธีต่าง ๆ ได้ เช่น การหย่าร้าง

วิภาวดี พันธุ์ยางน้อย (2556) ศึกษาวิจัยเรื่อง ภูมิทัศน์ทางการเมืองของสังคมชนบทสมัยใหม่ : ว่าด้วยการพัฒนา ความเหลื่อมล้ำ การเลือกตั้ง และวาทกรรมการซื้อสิทธิขายเสียง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์การปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์เชิงอำนาจในชุมชนชนบทไทย ขอบเขตการวิจัย คือ ศึกษาหมู่บ้านนาใหญ่เพื่อได้ต่อกับวาทกรรมซื้อ สิทธิ ขายเสียง ที่ถูกผลิตซ้ำแล้วซ้ำอีกจนกลายเป็นความเชื่อพื้นฐานที่มักถูกชนชั้นนำและชนชั้นกลางในเขตเมือง ใช้เป็นข้ออ้างออกแบกฏกติกามาลดทอน อำนาจต่อรองทางการเมืองของคนชนบทตลอดมา ผลการวิจัยพบว่า ภายใต

วิธีการดำรงชีวิตรูปแบบใหม่ คนชนบทจำนวนมากที่อยู่ในภาคการผลิตแบบไม่เป็นทางการยังขาด การคุ้มครองจากระบบประกันสังคม สวัสดิการด้านเศรษฐกิจ และแหล่งทุนรองรับความผันผวนของ ระบบตลาด ทุนนิยม จึงมีปัญหาดับงและลดทอนความซับซ้อนทางการเมืองของคนชนบทที่มีความ ชัดแย้ง – การต่อสู้ – การต่อรองอำนาจทางการเมืองเกิดขึ้นผ่านหลากหลายช่องทางใน วิธีการดำรงชีวิตประจำวันในชนบทไทย

ศศิพัฒน์ ยอดเพชร และคณะ (2552) ศึกษาวิจัยเรื่อง แบบอย่างที่ดีในการดูแล ผู้สูงอายุโดยครอบครัวและชุมชนในพื้นที่ชนบทในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบและ จำลองรูปแบบการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุในครอบครัวและการจัดการบริการสำหรับผู้สูงอายุใน ชุมชนจากรุ่นที่เลือกกว่ามีการจัดการบริการที่ดี ขอบเขตการวิจัย คือ ผู้สูงอายุ 8 คนที่พึ่งพาระดับ 3 และ 4 ซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่ตัวอย่าง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปริก อำเภอแม่สรวย จังหวัด เชียงราย องค์การบริหารส่วนตำบลเขาสวนกวาง อำเภอเขาสวนกวาง จังหวัดขอนแก่น องค์การ บริหารส่วนตำบลบ้านแพ้ว อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาครและองค์การบริหารส่วนตำบลปากพูน อำเภอเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลงานวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุทุกคนในสังคมชนบทไทย มีอาการป่วย เรื้อรังและไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ผู้ดูแลหลักคือเด็ก ๆ วิธีการและเทคนิคการดูแลที่ดีครอบคลุม ตัวชีวิต 9 ประการ ได้แก่ การดูแลสุขอนามัยส่วนบุคคล การจัดการยา ความช่วยเหลือด้าน การเคลื่อนไหว การดูแลแผลกดทับ อาหารที่เหมาะสม การให้อาหาร การขับถ่าย ความมั่นคงทาง อารมณ์ และจิตวิญญาณ การจัดการที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน การแก้ปัญหาผู้สูงอายุใน ชนบทไทย คือ การสร้าง การรับรู้ของชุมชนฐานข้อมูลผู้สูงอายุ ที่บ้านควรมีการจัดตั้งระบบการ จัดการดูแลในระดับปฏิบัติการการบริการในท้องถิ่นควรได้รับการพัฒนาโดยการสร้างทีมการดูแล ระยะยาวที่มีคุณภาพและการเพิ่มบริการสนับสนุนสำหรับครอบครัวและทางเลือกเครื่องมือดูแล ใน ระดับครอบครัวควรแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุและส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัว ชนบทไทยมีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุ ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการดูแลชุมชนแบบ บูรณาการและเหมาะสมและกำหนดตัวชีวิตที่เหมาะสม

งามนิตย์ ราชกิจ จรินทร์ อินทร์สุวรรณโน (2547) ศึกษาวิจัยเรื่อง การขยายผล การพัฒนาระบบสร้างเสริมความปลอดภัย รถรับส่งนักเรียนในเขตชนบทจังหวัดเชียงราย การศึกษา ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อขยายการพัฒนาระบบส่งเสริมความปลอดภัยในโรงเรียนในพื้นที่ชนบทของ จังหวัดเชียงราย ขอบเขตการวิจัย คือ ใน 4 อำเภอ ประชากรศึกษาคือ 408 คนขับรถโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ในเขตชนบทมีปัญหาด้านความปลอดภัยรถรับส่งนักเรียนในเขตชนบทจังหวัด เชียงรายเนื่องจากนิสัยคนขับ สุขภาพคนขับ ประสบการณ์การขับขี่ และแนวทางการแก้ปัญหา คือ การพัฒนาขีดความสามารถที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายจราจรจริยธรรมและการดูแลสุขภาพเบื้องต้น ได้รับการพัฒนาและพบว่า อุบัติเหตุรถโรงเรียนลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเวลาก่อนหน้า

การส่งเสริมความปลอดภัยของรถโรงเรียนและการทำงานร่วมกันขององค์กรของรัฐสมาคมคนขับรถโรงเรียนและเครือข่ายรถโรงเรียนทำให้เกิดอุบัติเหตุจากรถลดลง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาสังคมชนบทไทยจะสรุปได้ว่า ในวรรณกรรมจะสะท้อนปัญหาสังคมชนบทไทยที่หลากหลายให้ผู้อ่านเห็น ทำให้ผู้อ่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาสังคมชนบทมากขึ้น และนำไปใช้เป็นพื้นฐานแนวทางการแก้ปัญหา และปัญหาที่เกิดขึ้นมาต้องหาวิธีแก้ไขอย่างรวดเร็ว เพื่อลดความเสียหายและเพื่อช่วยเหลือการดำรงชีวิตของคนในสังคม

2.4.3 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษานวนิยายชุด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานวนิยายชุดได้มีผู้กล่าวไว้หลายคนในการวิจัยครั้งนี้ได้คัดเลือกเป็นแนวทางเพื่อการวิจัยต่อไปดังนี้

LI YUANYUAN (2559) ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาพสะท้อนคนไทยเชื้อสายจีนกลุ่มอั้งยี่ในนวนิยายชุด เลือดพระนาง มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนคนไทยเชื้อสายจีนกลุ่มอั้งยี่ในนวนิยายชุด เลือดพระนาง ขอบเขตงานวิจัยคือ นวนิยาย ชุด เลือดพระนาง จำนวน 3 เล่ม คือ เพลิงพยัคฆ์ ไพรก... มังกร และอัศวรพิโรธ ผลการวิจัยพบว่า นวนิยายชุด เลือดพระนาง สะท้อนให้เห็นว่า คนไทยเชื้อสายจีนกลุ่มอั้งยี่ที่อพยพมาไทยและดำรงชีวิตในช่วงการเกิดสงครามโลกครั้งที่สอง มีลักษณะสังคม 3 ด้าน คือ 1) วิถีชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีนในด้านที่อยู่อาศัยการประกอบอาชีพและลักษณะครอบครัวเป็นกลุ่มที่มีความสัมพันธ์แบบช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 2) ในการทำพิธีกรรมของคนไทยเชื้อสายจีนกลุ่มอั้งยี่ได้รับสมาชิกใหม่เข้าไปด้วย การมีบทบาทหน้าที่ของหัวหน้ากลุ่มและลูกน้องทั้งพบว่ากลุ่มอั้งยี่มีปัญหาความขัดแย้งในกลุ่มและปัญหาคนไทย 3) วัฒนธรรมของคนไทยเชื้อสายจีนในกลุ่มอั้งยี่มีความสัมพันธ์และประเพณีมรดกของคนจีนและการเรียนภาษากัน

CHEN XIAOYUN (2558) ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายชุด แผ่นดินแห่งรัก มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายชุด แผ่นดินแห่งรัก และเพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของนวนิยายชุด แผ่นดินแห่งรัก ที่มีต่อผู้อ่าน ขอบเขตการวิจัย คือ นวนิยายชุด แผ่นดินแห่งรัก จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ ตั้งต่องมนตร์รัก ในร่มเงารัก เพรงรัก รอยฝันรอยรักในดวงใจ ผลการวิจัยพบว่า ภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายชุด แผ่นดินแห่งรัก สะท้อนให้เห็นสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทย คือ คนที่มีฐานะดีจะมีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่หรูหรา สามารถสร้างบ้านหลังใหญ่ และมีคนรับใช้ได้ ส่วนคนที่ไม่มีฐานะจะอยู่บ้านไม้หลังเล็ก และมีคมนาคมทางน้ำที่อำนวยความสะดวกให้กับคนไทย และยังสะท้อนการแต่งกายและอาหารการกินของคนไทย ด้านค่านิยม สะท้อนให้เห็นว่าคนไทยมีค่านิยมการยกย่องและเทิดทูนพระมหากษัตริย์ ค่านิยมเกี่ยวกับความดี ค่านิยมผู้ใหญ่บังคับให้ลูกเลือกคู่ที่สมกับฐานะและสกุล ค่านิยมผู้ชายมีเมียหลายคนและมีลูกหลายคน เพื่อสืบสกุล ค่านิยมเกี่ยวกับความรักว่าแม่จะรักและห่วงใยลูกตลอดชีวิตและคู่รักชายกับหญิงควรรัก

เดียวใจเดียว และค่านิยมว่าผู้หญิงไทยไม่ต้องเรียนสูง ควรทำหน้าที่ดูแลงานบ้านก็เพียงพอแล้ว ด้านประเพณีสะท้อนให้เห็นประเพณีของคนไทย ได้แก่ การบวชการทำบุญตักบาตรลอยกระทง การแต่งงานและงานศพ และยังสะท้อนให้เห็นความเชื่อของคนไทยซึ่งมีความเชื่อเรื่องกรรม การเกิดใหม่ ความฝัน และผีเจ้าที่

JIANG NANNAN (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กลวิธีการแต่งและแนวคิดในนวนิยายชุดความสุขของกะทิ โดยงามพรรณ เวชชาชีวะ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์กลวิธีการแต่งและวิเคราะห์แนวคิดในนวนิยายชุดความสุขของกะทิ ขอบเขตการวิจัย คือ นวนิยาย 3 เรื่อง ของ งามพรรณ เวชชาชีวะ ได้แก่ เรื่องความสุขของกะทิ เรื่องความสุขของกะทิตอนตามหาพระจันทร์ และเรื่องความสุขของกะทิตอนในโลกใบเล็ก ผลการวิจัยที่พบสรุปว่า งามพรรณ เวชชาชีวะ ได้แต่งเรื่องราวของเด็กหญิงกำพร้าคนหนึ่งที่มีชีวิตทั้งความทุกข์และความสุขโดยใช้กลวิธีการแต่ง ได้แก่ การตั้งชื่อ บทย่อยของแต่ละเล่ม ตั้งชื่อตามของใช้ทั่วไป สิ่งของ ธรรมชาติ ชื่ออาหาร ชื่อนิทาน และค่านิยม โดยมีเนื้อหาเชื่อมโยงกับชื่อบทย่อยซึ่งดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน การวางโครงเรื่องด้วยการอธิบายชื่อ บทบรรยายฉากและบรรยากาศเปิดเรื่องโดยใช้บทสนทนา ใช้นาฏการ และการเล่าเรื่องเป็นกลวิธีที่นำไปสู่เนื้อเรื่องของแต่ละบทได้อย่างน่าสนใจ ในการดำเนินเรื่อง ผู้แต่งได้ใช้กลวิธีการสร้างความขัดแย้งที่ทำให้เรื่องดำเนินไปอย่างสมเหตุสมผลด้วยการสร้างความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับธรรมชาติ มนุษย์กับชะตากรรม และความขัดแย้งระหว่างภายในจิตใจของตัวเอง นอกจากนี้ ยังใช้กลวิธีการลำดับเหตุการณ์ที่ทำให้เนื้อเรื่องดำเนินไปตามโครงเรื่องที่ผู้แต่งได้กำหนดไว้ โดยลำดับเหตุการณ์ตามลำดับปฏิทิน และการลำดับเหตุการณ์แบบย้อนต้นกลวิธีการ ปิดเรื่องผู้แต่งนิยมใช้กลวิธี ปิดเรื่องแบบสุขนานุกรม นอกจากนี้ ผู้แต่งยังใช้วิธีปิดเรื่องแบบทิ้งปัญหาให้ผู้่านคิดหาคำตอบ และปิดเรื่องแบบโศกนาฏกรรม ผู้แต่งสร้างตัวละครที่มีพฤติกรรมและนิสัยใจคอสมจริง ทำให้เรื่องดำเนินไปอย่างสนุกสนาน ฉากและบรรยากาศที่ผู้แต่งสร้างขึ้นมี 4 ฉากที่สำคัญ คือ บ้านริมคลอง บ้านชายทะเล บ้านกลางเมือง และสถานที่ต่างประเทศเป็นฉากที่สัมพันธ์กับชีวิตของตัวละครเอกที่เติบโตไปตามวัย กลวิธีการแต่งประการสุดท้าย คือ บทสนทนา ผู้แต่งได้สร้างบทสนทนาที่ช่วยดำเนินเรื่องเป็นบทสนทนาที่บอกลักษณะและนิสัยของตัวละครซึ่งสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของสังคมรวมทั้งให้คิดและข้อคิดแก่ผู้อ่าน ด้านแนวคิดในนวนิยายพบว่า ผู้แต่งได้นำเสนอแนวคิดที่เป็นแง่มุมเกี่ยวกับชีวิตและสังคม ทำให้ผู้อ่านตระหนักถึงความเป็นจริงของชีวิต ในด้านความรักของครอบครัว ที่เป็นความรักระหว่างสามีภรรยา เป็นความรักที่ยั่งยืนแบบตาและยาย และความรักที่ไม่มั่นคงเพราะมีบุคคลที่สามตามแบบพ่อและแม่ของกะทิ และแบบครูตราตรีกับพ้อมร แนวคิดเกี่ยวกับความรักที่ผูกพันทางสายเลือดระหว่างพ่อแม่ลูกกับตายายกับหลาน ในด้านแนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตผู้แต่งได้นำเสนอภาพการดำเนินชีวิตแบบเรียบง่ายการดำเนินชีวิตอย่างมีเป้าหมายและการดำเนินชีวิตแบบพอเพียงโดยปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องและดีงาม ส่วนแนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย

ผู้แต่งได้เสนอวัฒนธรรมอาหารไทยที่รับประทานเป็นประจำวันและที่นำไปทำบุญ ในด้านชีวิตความเป็นอยู่ที่ปรากฏในนวนิยาย ผู้แต่งนำเสนอภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่มีความแตกต่างกันระหว่างชีวิตในสังคมแบบดั้งเดิมและแบบสมัยใหม่ทั้งอาคารบ้านเรือนการเดินทาง และอาหารการกิน ผู้อ่านจะได้แนวคิดใหม่เกี่ยวกับความสุขของชีวิตและสังคมไทย

ณัฐกานต์ น้ำทิพย์ (2554) ศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์บทบาทของพระมหากษัตริย์ในนวนิยายชุด ลูกไม้ของพ่อ งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์กลวิธีการประพันธ์ในการนำเสนอและถ่ายทอดเรื่องราวและวิเคราะห์บทบาทของพระมหากษัตริย์ในนวนิยายชุด ลูกไม้ของพ่อ ขอบเขตงานวิจัยคือ นวนิยายชุด ลูกไม้ของพ่อ จำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ ในมานเมฆ ของ ร่มแก้ว ใต้ร่มใบภักดิ์ของ ชมจันทร์ ลูกไม้ของพ่อ ของ ชาคริยา แสงดาวกลางใจ ของ รินท์ลภัส และหัวใจใกล้รุ่ง ของอิสยาห์ ผลการวิจัยพบว่า ผู้แต่งทั้ง 5 คนใช้กลวิธีการประพันธ์ 4 กลวิธี ได้แก่ กลวิธีการถ่ายทอดภาพลักษณ์ของพระมหากษัตริย์ กลวิธีการโน้มน้าวใจ กลวิธีการสอดแทรกความรู้ และกลวิธีการสอดแทรกข้อคิดคติสอนใจซึ่งกลวิธีทั้ง 4 กลวิธีนี้จะใช้ตัวละครในแต่ละเรื่องเป็นสื่อกลางในการนำเสนอเรื่องราวโดยผู้แต่งจะถ่ายทอดเรื่องราวที่ต้องการจะสื่อผ่านความคิดและบทสนทนาของตัวละคร ทำให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่ายรวมทั้งยังได้รับความรู้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน และยังก่อให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกร่วมไปกับตัวละครในเรื่องอีกด้วย จากการวิเคราะห์บทบาทของพระมหากษัตริย์ในนวนิยายชุด ลูกไม้ของพ่อพบว่า นวนิยายชุดนี้นำเสนอและถ่ายทอดบทบาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพล อดุลยเดช มหาราชในฐานะพระมหากษัตริย์ นักพัฒนาเพื่อความยั่งยืนทั้งในด้านเกษตรกรรม ด้านพลังงาน ทดแทน และด้านการดำเนินชีวิตโดยผู้แต่งทั้ง 5 คนได้หยิบยกโครงการและแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาถ่ายทอด เพื่อแสดงให้เห็นบทบาทนักพัฒนาของพระองค์อย่างเด่นชัด อันได้แก่ โครงการฝนหลวง โครงการสร้างฝายแม้วหรือสายชะลอน้ำ โครงการปลักน้ำมันในโอดีเซลตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงและคำสอนจากบทเพลงพระราชนิพนธ์ซึ่งโครงการและแนวพระราชดำริเหล่านี้ก็ทำให้ความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของตัวละครในเรื่องดีขึ้น การวิเคราะห์บทบาทของพระมหากษัตริย์ในนวนิยายชุด ลูกไม้ของพ่อ ทำให้เห็นว่านวนิยายชุดนี้เป็นวรรณกรรมยกพระเกียรติที่สะท้อนให้เห็นบทบาทนักพัฒนาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรวมทั้งยังทำให้เห็นว่าพระองค์เป็นพระมหากษัตริย์ที่เปี่ยมล้นไปส่วนพระมหากรุณาธิคุณ และมีพระอัจฉริยภาพที่นำแนวทางการดำเนินชีวิต และแนวทางการแก้ไขปัญหาคุณภาพชีวิตของประชาชน

อารยา ฝั่งลักษณ์ (2546) ศึกษาวิจัยเรื่อง วิเคราะห์นวนิยายชุด ล่องไพร ของน้อยอินทนนท์ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบนวนิยายในด้านโครงเรื่องตัวละครฉากบทสนทนา กลวิธี การเล่าเรื่องและแก่นเรื่อง 2) ศึกษาท่วงทำนองแตงนวนิยาย 3) ศึกษาภาพสะท้อนสังคมไทยที่ปรากฏในนวนิยาย ขอบเขตงานวิจัยคือ นวนิยายชุด ล่องไพรจำนวน 17 ตอน ผลการวิจัยพบว่า ด้านองค์ประกอบนวนิยายชุด ล่องไพรของน้อยอินทนนท์ โครงเรื่องของนวนิยายชุดนี้ ผู้เขียน

นิยมเปิดเรื่องโดยการบอกสาเหตุของการเข้าป่าเผชิญภัยกับการสร้างความสนใจใคร่รู้ควบคู่กันไป แล้วจึงสร้างปมปัญหาหรือข้อขัดแย้ง และเหตุการณ์สำคัญในเรื่องรวมทั้งการสร้างความสนใจใคร่รู้ในการดำเนินเรื่องซึ่งส่วนใหญ่จะดำเนินเรื่องตามลำดับเวลาจนเรื่องคลี่คลายในตอนจบมักจบแบบสุขนานุกรมมากกว่าลักษณะอื่น ตัวละครมีพฤติกรรมต่าง ๆ แบบสมจริงและตัวละครมีพฤติกรรมแบบเหนือจริง ฉากมีทั้งฉากที่เป็นจริงและฉากในจินตนาการ การสร้างฉากมีลักษณะเด่นคือฉากมีความเหมาะสมกับฐานะของตัวละคร และฉากมีความเหมาะสมกับเหตุการณ์และบรรยากาศในเรื่อง บทสนทนา บอกลักษณะนิสัยตัวละครและช่วยดำเนินเรื่องอย่างต่อเนื่อง แล้วจึงสร้างความสนใจใคร่รู้เรื่องน่าตื่นเต้นและสนุกสนานขึ้น กลวิธีการเล่าเรื่องส่วนใหญ่ผู้เขียนหรือตัวละครในเรื่องเป็นผู้เล่าเรื่องโดยเรียงไปตามลำดับเวลา แก่นเรื่องแสดงข้อคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ในด้านดีและด้านไม่ดีกับการแสดงกฎเกณฑ์ธรรมชาติหรือความเป็นธรรมดาของโลกด้านท่วงทำนองแต่งนวนิยายพบว่ามีการเลือกใช้คำให้ง่ายต่อการอ่านโดยใช้คำความหมายตรงและความหมายแฝง การใช้คำซ้อนคำซ้ำและคำอุทาน เพื่อเน้นอารมณ์ความรู้สึกและความคิดของตัวละคร การใช้ภาษาโวหารต่าง ๆ เช่น อุปมาและอุปลักษณ์สอดคล้องกลมกลืนกับเนื้อเรื่อง ทำให้เกิดภาพจินตนาการ ทั้งนี้ยังทำให้นวนิยายของน้อยอินทนนท์มีความไพเราะและสละสลวยขึ้นในด้านการใช้ประโยคผู้เขียนใช้ทั้งประโยคสั้นซึ่งมีความกะทัดรัดและประโยคยาวในกรรบรรยายและพรรณนาฉากและเหตุการณ์ต่าง ๆ ในเรื่องอีกทั้งยังใช้เป็นบทสนทนาของตัวละครให้เรื่องน่าอ่านมากขึ้น ภาพสะท้อนสังคมไทยที่ปรากฏในนวนิยายของน้อยอินทนนท์ พบว่า นวนิยายชุด ล่องไพร ได้แบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ ภาพสะท้อนด้านความเชื่อเรื่องต่าง ๆ ได้แก่ ความเชื่อเรื่องการตายแล้วเกิดใหม่ ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ไสยศาสตร์และคาถาอาคมรวมทั้งการนับถือผีและการดำรงชีวิตของชาวป่าชาวเขาอาศัยอยู่ในประเทศไทย 2) ภาพสะท้อนด้านการใช้ชีวิตของพรานป่า ได้แก่ ความเชื่อและการเดินทางของพรานขณะล่าสัตว์การกินอยู่และการหาอาหารและสิ่งสำคัญมาก คือ การใช้สมุนไพรรักษาอาการเจ็บป่วยจากไข้ป่าหรือพิษของสัตว์

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษานวนิยายชุดดังกล่าวสรุปได้ว่า นวนิยายชุดมีหลายประเภท รวมทั้งความรัก การเมือง ชนบท เป็นต้น การศึกษานวนิยายชุดก็ศึกษาได้หลาย ๆ ด้าน เช่น ด้านภาพสะท้อนสังคม ด้านอิทธิพลของวรรณกรรม ด้านบทบาทของตัวละคร ด้านปัญหาสังคม เป็นต้น งานวิจัยดังกล่าวนี้นำมาใช้เป็นแนวทางการวิจัยครั้งนี้ได้

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจะนำแนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย เรื่อง ภาพสะท้อนสังคมชนบทไทยในนวนิยายชุด ฟ้าห่มดิน เพื่อให้ศึกษาวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมชนบทไทยในนวนิยายชุด ฟ้าห่มดิน และวิเคราะห์ปัญหาสังคมชนบทไทยและแนวทางแก้ไขปัญหาที่สะท้อนในนวนิยายชุด ฟ้าห่มดิน

บทที่ 3

ภาพสะท้อนสังคมชนบทไทยในนวนิยายชุด ฟ้าห่มดิน

ผู้วิจัยได้ศึกษาภาพสะท้อนสังคมชนบทไทยในนวนิยายชุด ฟ้าห่มดิน โดยวิเคราะห์ในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

3.1 สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมชนบทไทย

3.1.1 ที่อยู่อาศัยในสังคมชนบท

3.1.2 สภาพแวดล้อมในสังคมชนบท

3.1.3 การประกอบอาชีพในสังคมชนบท

3.1.4 อาหารการกินในสังคมชนบท

3.1.5 การเดินทางในสังคมชนบท

3.2 ครอบครัวในสังคมชนบทไทย

3.2.1 การเริ่มตั้งครอบครัวในสังคมชนบท

3.2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว

3.2.3 หน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว

3.3 การศึกษาในสังคมชนบทไทย

3.3.1 สภาพการศึกษาในสังคมชนบท

3.3.2 การปลูกฝังด้านการศึกษาในสังคมชนบท

3.4 วัฒนธรรมประเพณีในสังคมชนบทไทย

3.4.1 ประเพณีการแข่งขันเรือในสังคมชนบท

3.4.2 ประเพณีงานศพในสังคมชนบท

3.4.3 ประเพณีการละศีลของชาวไทยมุสลิม

มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 ภาพสะท้อนด้านสภาพชีวิตความเป็นอยู่

ชีวิตความเป็นอยู่ หมายถึง การดำเนินชีวิตของคนในสังคมในด้านการกินอยู่ หลับนอน และการประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญพื้นฐานของชีวิตมนุษย์ จากการศึกษานวนิยายชุด ฟ้าห่มดิน ได้สะท้อนให้เห็นสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านในสังคมชนบทไทยทั้งด้านที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อม การประกอบอาชีพ อาหารการกิน และการคมนาคม โดยสะท้อนให้เห็นถึงที่อยู่อาศัย ทั้งแบบบ้านเรือนและตึกแถว และการเปลี่ยนแปลงของสังคมชนบทไทย ด้านการประกอบอาชีพ อาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก และมีอาชีพอื่น ๆ ด้วย อาหารการกินของชาวบ้านในสังคมชนบทไทย

เป็นแบบเรียบง่าย มีลักษณะเฉพาะของตนเองตามท้องถิ่นที่ตั้งอยู่ ส่วนด้านการคมนาคม ชาวบ้านใช้จักรยานเป็นส่วนใหญ่ และใช้รถกระบะและรถโดยสารด้วย สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านในสังคมชนบทไทยในนวนิยายชุด ฟ้ามุ่ยดิน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

3.1.1 ที่อยู่อาศัยในสังคมชนบท

ที่อยู่อาศัยเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการดำรงชีวิตของมนุษย์ เป็นสถานที่ที่มนุษย์ได้ใช้ชีวิตอยู่และอาศัยอยู่ร่วมกันในสังคม

1) บ้านอยู่อาศัยที่เป็นแบบบ้านเรือนโบราณ

นวนิยายเรื่อง ฟ้ามุ่ยดิน ได้กล่าวถึงที่อยู่อาศัยของคนในสังคมชนบทไทยยังมีบ้านเรือนแบบเก่าแก่ดั้งเดิมของรุ่นปู่ย่าตายาย ดังตอนที่พ่อแม่บัวฉัตรขายที่ดินไป ไม่มีที่อยู่อาศัยที่กว้างขวางและไม่ได้อยู่อาศัยเหมือนเมื่อก่อน ขวัญข้าวจึงชวนครอบครัวบัวฉัตรย้ายเข้าไปอยู่บ้านเก่าของครอบครัว เพื่อจะได้อยู่อาศัยและมีความสุข ดังตัวอย่าง

บ้านหลังใหญ่ชั้นบนมีห้องกว้างขวางถึงสี่ห้อง ชั้นล่างเปิดเป็นโถงขนาดใหญ่กั้นมมุด้านในไว้สำหรับห้องครัวและเก็บของ ทั้งชั้นบนและล่างมีห้องน้ำสะอาดสบาย ทุกอย่างอยู่ในสภาพเรียบร้อย เครื่องเรือนตั้งแต่รุ่นปู่ แม้จะเก่าสักหน่อยแต่ก็ครบครันและยังแข็งแรง ด้วยทุกชิ้นทำจากไม้สักแท้ ๆ ประปาและไฟฟ้าที่แจ่มรังับไว้ก่อนหน้ากลับมาใช้งานได้สมบูรณ์

(ฟ้ามุ่ยดิน. 2556, น. 119)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ปัจจุบันคนในสังคมชนบทยังมีบ้านเรือนแบบเก่าแก่ดั้งเดิมซึ่งมีขนาดกว้างขวาง มีห้องนอนหลายห้อง มีห้องครัวและห้องเก็บของ มีห้องน้ำทั้งชั้นบนและล่าง ในห้องจะมีของใช้ต่าง ๆ หลายชิ้น แม้จะเก่าสักหน่อย แต่ยังแข็งแรงเพราะทำจากไม้สักแท้ ๆ มีสภาพสมบูรณ์พร้อมใช้งาน การที่คนในสังคมชนบทไทยย้ายกลับไปอยู่ในบ้านหลังเก่าแก่ที่ตกทอดมาจากรุ่นปู่ย่าตายาย สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของคนในสังคมชนบทดั้งเดิมที่นิยมสร้างบ้านไม้หลังใหญ่มีหลายห้องไว้ให้ลูกหลานอยู่ร่วมกันได้ หลายครอบครัว และบ้านหลังเดิมของปู่ย่าตายายที่แม้จะเก่าแต่ก็ช่วยแก้ปัญหาให้ลูกหลานได้

2) บ้านอยู่อาศัยที่เป็นแบบตึกแถวหรือบ้านหลังสมัยใหม่

นวนิยายเรื่อง นอกกองเพลิง กล่าวถึง ชาวชนบทไทยในปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะของที่อยู่อาศัยเป็นบ้านเรือนแบบสมัยใหม่ที่มีรูปแบบและลักษณะที่แตกต่างไปจากในอดีต ดังที่นวนิยายเรื่อง นอกกองเพลิง ได้กล่าวถึง ที่อยู่อาศัยในชนบทไทยได้เปลี่ยนแปลงจากบ้านเรือนเก่า ๆ ไปเป็นบ้านแบบใหม่ ๆ มากขึ้น ดังตัวอย่าง

บ้านเรือนเก่า ๆ เคยปลูกซ่อนอยู่ในดงมะพร้าวไกลทางเดินก็ ถูกทยอยซื้อขยับออกมาปลูกประชิดถนน หลวงพ่อเริ่มสังเกตเห็นว่า บ้าน หลังใหม่ ๆ เพิ่มจำนวนมากขึ้นทุกปี ทั้งรูปทรงที่แปลกตาไปกว่าแต่ก่อน เป็นบ้านหลังใหญ่ที่สร้างตามแบบแปลนยุคใหม่อย่างในตัวเมือง หลายหลัง มีกำแพงล้อมรอบมิดชิดและหมู่ไม้ประดับยืนซุ่มโผล่เป็นแนวอยู่เหนือ กำแพง หมาตัวโต ๆ ส่งเสียงน่ากลัวอยู่ด้านใน และโรงรถก็เป็นเหมือนบ้าน อีกหลัง

(นอกกองเพลิง. 2555, น. 24)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ปัจจุบันชาวบ้านในสังคมชนบทได้รับ อิทธิพลจากคนในสังคมเมืองกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ ที่อยู่อาศัยชาวชนบทไทยได้เปลี่ยนไป การปลูก สร้างบ้านเรือนมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงจากบ้านไม้แบบดั้งเดิมกลายเป็นบ้านแบบใหม่ ประเภทบ้านปูน ดิ๊งแถว ที่อยู่อาศัยของชาวชนบทไทยได้เปลี่ยนไปอย่างมากทั้งในด้านรูปทรง และองค์ประกอบ เช่น มีการสร้างรั้วบ้านเป็นกำแพงมิดชิด มีการสร้างโรงจอดรถ เป็นต้น ที่อยู่อาศัยที่เปลี่ยนแปลงไปนี้ ได้มี การเปลี่ยนแปลงเนื่องจากคนในสังคมชนบทได้สร้างบ้านเลียนแบบคนในสังคมเมืองที่มีชีวิตแบบตัว ใครตัวมัน และแยกตัวเองออกจากคนอื่น ๆ ในสังคม การที่คนในสังคมชนบทเริ่มสร้างบ้านโดยมี กำแพงเป็นรั้วบ้าน ก็สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของคนในสังคมชนบทปัจจุบันที่เริ่มแยกตัวเองออกจาก คนอื่นในสังคมเช่นเดียวกับคนในเมือง

นวนิยายเรื่อง น้ำท่วมดิน ได้กล่าวถึงที่อยู่อาศัยของชาวบ้านในชนบทมีบ้านแบบใหม่ ที่ต่างจากบ้านแบบโบราณของชาวชนบทในสมัยก่อน ดังที่ขวัญข้าวคุยกับพ่อแม่เมื่อรู้ว่าพ่อแม่คิดจะ ขายที่ดิน จึงได้นึกถึงตอนที่โครงการจัดสรรเริ่มขยายเข้ามา น้ำของขวัญข้าวก็ตัดสินใจเลิกทำอะไรทำนา ขายที่ดินให้กับโครงการจัดสรรในราคาค่อนข้างสูง และเอาเงินส่วนใหญ่ไปซื้อดิ๊งแถวกลับมาอยู่ ดังตัวอย่าง

แม้จะไม่เห็นด้วยแต่บุตรสาวก็ไม่ได้โต้แย้ง เธอนึกไปถึงพ่อแม่ ของบัวฉัตร เมื่อสองปีก่อน ตอนโครงการจัดสรรเริ่มขยายเข้ามา ที่ดิน กำลังได้ราคา น้ำสาวและน้ำเขยตัดสินใจเลิกทำอะไรทำนา ขายที่ดินให้ โครงการ เงินส่วนใหญ่ถูกใช้ไปกับการซื้อดิ๊งแถวและรถกระบะมือสองคัน หนึ่ง ส่วนที่เหลือก็แค่ได้เป็นทุนหมุนเวียนกับใช้จ่ายในครอบครัว...

(น้ำท่วมดิน. 2556, น. 62)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ชาวชนบทไทยได้รับอิทธิพลจากสังคมเมือง ในด้านที่อยู่อาศัย เมื่อโครงการบ้านจัดสรรแบบตัวเมืองขยายเข้ามาสู่สังคมชนบท ที่ดินในชนบทจึง มีราคาสูงขึ้น ชาวชนบทจึงขายที่ดินที่ตกทอดมาจากบรรพบุรุษออกไป ที่ดินทำกินจึงกลายเป็นเงิน

ก่อนใหญ่ ชาวบ้านจึงต้องซื้อบ้านแบบตึกแถวมาอยู่แทนบ้านแบบในชนบทที่มีต้นไม้ปลูกไว้รอบบ้าน วิธีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชนบทปัจจุบันจึงเปลี่ยนแปลงไปตามที่อยู่อาศัยที่เปลี่ยนรูปแบบไป รวมทั้งต้องสูญเสียที่ดินทำกินไปอีกด้วย

จากการวิเคราะห์ข้างต้น สรุปได้ว่า ชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์มีความสัมพันธ์กับที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของการดำรงชีวิตและการอยู่ร่วมกันในสังคม ผลการวิเคราะห์ด้านที่อยู่อาศัย แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงจากบ้านแบบดั้งเดิมในชนบทไปสู่บ้านหลังใหญ่ มีกำแพง มีหมาตัวใหญ่ มีโรงรถ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ทำลายวิถีชีวิตดั้งเดิมของชนบทไทยไปสู่ภาพชนบทสมัยใหม่ที่ ไม่เหลือเค้าเดิม ให้กับคนที่ยังอาศัยอยู่ในชนบทอันเป็นที่ดินดั้งเดิมของบรรพบุรุษตนเอง

3.1.2 สภาพแวดล้อมในสังคมชนบท

1) สภาพแวดล้อมแบบเดิม

นวนิยายเรื่อง พายุ ได้กล่าวถึงบ้านในชนบทไทยยังมีบ้านอยู่ท่ามกลางธรรมชาติ สภาพแวดล้อมในชนบทไทยเย็นสบายและน่าอยู่ ดังที่วิรุณไปหาสมัยที่บ้านหนองโรงเพื่อถามว่าทำไม พ่อเลี้ยงแม่เลี้ยงจะต้องไปหนองโรงในวันที่เกิดเหตุ วิรุณได้เห็นหนองโรงอย่างชัดเจน และมีทัศนียภาพ สองข้างถนนที่สวยงาม ดังตัวอย่าง

*รถของสมัยพาลดเลี้ยวประมาณห้านาทีก็ถึงบริเวณที่ราบเชิงเขา
ทัศนียภาพแปลกตากว่าที่อื่น เป็นป่าไม้เบญจพรรณดูร่มรื่น สร้างความรู้สึก
สดชื่นตามมา วิรุณสังเกตเห็นว่าสองข้างทางมีร้านค้าและบ้านอยู่อาศัยปลูกกัน
ห่าง ๆ กระจายตามเส้นทางของถนน รถกระบะแล่น เรื่อย ๆ จนกระทั่ง
รถมาจอดหน้าบ้านหลังหนึ่ง มีต้นไม้ใหญ่สองต้นเติบโตอยู่หน้าบ้าน
ระหว่างต้นไม้มีเปลขนาดใหญ่ผูกอยู่ เมื่อเดินลงจากรถแล้ววิรุณสังเกตเห็นว่า
ไม่ใช่เปลญวน*

(พายุ. 2555, น. 87)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า สภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัยชาวชนบทไทยแบบดั้งเดิม ตั้งอยู่ในที่ราบเชิงเขา รอบ ๆ บ้านจะมีต้นไม้พื้นบ้านปลูกไว้อย่างมากมาย เพื่อให้มีทัศนียภาพที่สวยงาม ทำให้เกิดความรู้สึกสดชื่นสบายใจ บ้านจึงตั้งอยู่ในสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่ร่มรื่น สวยงาม และเย็นสบายซึ่งสร้างความร่มเย็นให้คนในบ้านได้เป็นอย่างมาก

2) สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป

นวนิยายเรื่อง น้ำท่วมดิน ได้กล่าวถึงแม่น้ำที่เปลี่ยนแปลงไป น้ำไม่ใสเหมือนเมื่อก่อน ดังที่ชิงธงกับเมธีได้กล่าวถึงเรื่องที่มีคนภายนอกเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านมากขึ้น สิ่งแวดล้อมในหมู่บ้านเปลี่ยนแปลงไป แม่น้ำเพชรบุรีที่ถือว่าเป็นแม่น้ำสำคัญสำหรับคนเพชรบุรีก็เปลี่ยนแปลงไปเช่นกัน ดังตัวอย่าง

แม่น้ำนี้ข้าก็ห้วง คนเพชรฯรู้คุณค่าแม่น้ำเพชรฯ แต่ตอนนี้ทั้ง
 นายทุนทั้งแรงงานต่างถิ่น ไม่มีใครรักแม่น้ำเพชรฯเหมือนคนเพชรฯ หรอก
 แต่ก่อนทำไร่ สิบไร่อยู่กันครอบครัวเดียว เดียวนี้โครงการบ้านจัดสรร
 แห่งกันขึ้นมา ปาเข้าไป ทำหลืบหลืบหลังคา เอ็งว่าน้ำเสียจะไปไหน

(น้ำท่วมดิน. 2556, น. 25)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า สภาพแวดล้อมในชนบทไทยได้เปลี่ยนแปลง
 มากขึ้น ในสมัยก่อนทุกคนที่เกิดในชนบทจะใช้ชีวิตอยู่กับแม่น้ำ ใช้ประโยชน์จากแม่น้ำ ทุกคนจึงเห็น
 คุณค่าของแม่น้ำ ดูแลรักษาแม่น้ำ แต่ในทุกวันนี้ มีนายทุนคนเมืองและคนต่างถิ่นเข้ามาอยู่ในชนบท
 มากขึ้น ไม่ตระหนักถึงคุณค่าของแม่น้ำ ไม่ได้สนใจรักษาสภาพแวดล้อมรอบตัว ให้ดีและ
 สมบูรณ์เหมือนเดิม จึงทำให้แม่น้ำได้รับมลพิษ และอีกอย่าง ที่อยู่อาศัยบ้านหลังกว้างใหญ่แบบดั้งเดิม
 ของคนในชนบทก็กลายเป็นบ้านหลังเล็ก ๆ ที่อยู่ในที่ดินของโครงการจัดสรร จึงทำให้มีประชากรหนาแน่น
 มากกว่าเดิม มลพิษจึงเกิดขึ้นอย่างมากมาตามการเพิ่มขึ้นของประชากรและที่อยู่อาศัยของประชากร
 ด้วย

นวนิยายเรื่อง น้ำท่วมดิน ได้กล่าวถึงสภาพแวดล้อมในสังคมชนบท ช่วง พ.ศ. 2555-
 2556 แตกต่างกับช่วงสิบกว่าปีก่อนหน้านี้ ภาพธรรมชาติสองข้างถนนก็เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก
 ตอนที่ขวัญข้าวขี่จักรยานไปตามถนน ได้เห็นสภาพแวดล้อมริมถนนที่เปลี่ยนแปลงไป จึงนึกถึงภาพวิว
 ชนบทที่เธอเคยเห็น ดังตัวอย่าง

หวนนึกถึงวันเก่า ๆ ทุกครั้งที่ถีบจักรยานมาตามเส้นทางนี้เธอจะ
 เห็นท้องทุ่งนาเขียวขจีกว้างใหญ่จนสุดสายตา เมื่อต้องจากไปใช้ชีวิต
 นักศึกษาอยู่ที่เมืองหลวง แต่ครั้งที่กลับมาเยี่ยมเยียนบ้านเกิด หญิงสาว
 อดคิดไม่ได้ว่าต้นข้าวเขียวที่เคยสะบัดใบทักทายเธอนั้นดูเหมือนมันจะขยับ
 ถอยไกลออกไป เรื่อย ๆ ยิ่งในวันนี้ทุ่งกว้างซึ่งพวกมันเคยยื่นเท้าแดดลม
 อย่างทรงขนนั้นกลับกลายเป็นที่ตั้งของบ้านปูนทอะทะกับอาคารพาณิชย์
 หน้าตารุงรังปลูกเรียงกันไปจนเกือบสุดแนวถนนคลองน้ำใสที่เคยหล่อเลี้ยง
 ผืนนากว้างบัดนี้กลายเป็น สีเทาหม่นฝุ่นปูนที่รถบรรทุกทิ้งไว้ตาม
 เส้นทาง ผิงกระจายไปทั่ว แหงนหน้ามองอาคารสามชั้นที่คดบังผืนฟ้าเมือง
 กำลังไล่ล่าเธอหรือ...

(น้ำท่วมดิน. 2556, น. 64)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า สภาพแวดล้อมโดยรอบในสังคมชนบทกำลัง
 เปลี่ยนแปลงไป นาข้าวหายไปกลายเป็นอาคาร ดึกแถวเกิดขึ้นมาตรงที่ที่เคยเป็นนาข้าว ซึ่งเป็นอาคาร
 ที่ไม่สวยงาม ไม่เข้ากับบรรยากาศที่สวยงามของชนบท น้ำในคลองที่เคยใสสะอาดก็กลายเป็นคลองที่

สกปรกเพราะฝุ่นอันสกปรกจากรถบรรทุกตกลงไปในคลอง การเปลี่ยนแปลงนี้ ทำให้สภาพแวดล้อมในชนบทที่สวยงามกลายเป็นน่าเกลียด ไม่น่ามองเหมือนที่เคยเป็นมาเนื่องจากสภาพแวดล้อมแบบสังคมเมืองที่มีแต่อาคารปูน สภาพโดยรอบที่สกปรกกำลังมาแทนที่สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่สวยงามในชนบทนั่นเอง

จากการวิเคราะห์ดังกล่าวสรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมในสังคมชนบทไทยมีสภาพแวดล้อมอยู่ร่วมกัน 2 แบบ คือ 1) แบบดั้งเดิมที่อยู่ท่ามกลางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และสวยงาม ชาวบ้านส่วนใหญ่จะดำรงชีวิตใกล้ชิดกับธรรมชาติ ตั้งบ้านอยู่ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติและอยู่อย่างร่มเย็นสุขสบาย และสงบเงียบ 2) แบบสมัยใหม่ อยู่ท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากคนในสังคมเมืองย้ายเข้ามาอยู่ในชนบทมากขึ้นพร้อมกับนำวัฒนธรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่ทำให้หน้าสีเขียวและบรรยากาศสดชื่นของชนบทหายไป มลพิษทางสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้นจนวิถีชีวิตชนบทแบบเดิมหายไป

ผลการวิเคราะห์ด้านสภาพแวดล้อมในสังคมชนบท แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมในชนบทจากพื้นที่ที่มีสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่สวยงามกลายเป็นสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติหายไปไม่สวยงามเหมือนสมัยก่อน มีการก่อสร้างอาคารต่าง ๆ ในชนบทที่มีมากขึ้น ได้ทำลายสภาพแวดล้อมแบบเดิมไปจนความสวยงามในชนบทไม่หลงเหลือไว้อีกเลย สะท้อนให้เห็นว่าความเจริญและความทันสมัยแบบในเมืองที่รูก้าเข้าไปในชนบท ไม่ได้ทำให้สังคมชนบททันสมัยสวยงามแบบสังคมเมืองได้จริง แต่กลับสร้างความสกปรกและทำลายความสวยงามทางธรรมชาติแบบเดิม ซึ่งอาจทำให้สังคมชนบทต้องกลับมาทบทวนตนเองว่า ความเจริญของสังคมเมืองที่กำลังรูก้าเข้าไปในชนบทนั้นไม่เหมาะสมกับสังคมชนบทเลย ความงามทางธรรมชาติต่างหากเป็นสิ่งเหมาะสมกับสังคมชนบทได้อย่างแท้จริง

3.1.3 การประกอบอาชีพในสังคมชนบท

การประกอบอาชีพในสังคมชนบทในปัจจุบันมีหลายประเภทซึ่งมีทั้งการใช้แรงงานความรู้ ทักษะ อุปกรณ์ เครื่องมือ และวิธีการที่แตกต่างกันไป วิธีการทำมาหากินที่เป็นหลักของชาวชนบทไทยในปัจจุบันแบ่งได้หลายอาชีพตามความต้องการของสังคม เช่น เกษตรกร รับจ้าง การฝีมือ ข้าราชการ ในนวนิยายชุด ฟ้าห่มดิน สะท้อนภาพว่า คนในสังคมชนบทไทยได้ประกอบอาชีพหลากหลาย ดังต่อไปนี้

1) อาชีพเกษตรกร

ประเทศไทยเป็นประเทศที่อุดมสมบูรณ์ มีทรัพยากรหลากหลาย มีฝนตกตามฤดูกาล มีภูมิประเทศเป็นที่ราบ ลักษณะภูมิอากาศและภูมิประเทศของประเทศไทยเหมาะสมกับการพัฒนาด้านการเกษตร อาชีพเกษตรกรจึงเป็นอาชีพหลักของชาวชนบทไทย แต่สังคมชนบทไทยกำลังเปลี่ยนแปลงไป อาชีพเกษตรกรในสังคมชนบทจึงแบ่งได้เป็น 2 แบบ ดังต่อไปนี้

1.1) อาชีพเกษตรกรแบบดั้งเดิม

ในนวนิยายเรื่อง นอกกองเพลิง ได้กล่าวถึงชาวบ้านชนบทได้ประกอบอาชีพเกษตรกรโดยการปลูกข้าวแบบดั้งเดิม ชาวชนบทบอกขอความช่วยเหลือให้เจ้าของควายคนอื่น ๆ มาช่วยเตรียมดิน ได้ลงมือปลูกข้าวพันธุ์ใหม่ได้สำเร็จ ดังตัวอย่าง

ในปีแรกที่บุกเบิกผืนนาเสร็จพ่อตาของซุมใช้ความกว้างขวางของขุนปากพูนไป “ออกปาก” ควายฝูงของซุนรัตนกำนันแห่งบ้านบ่อโพธิ์ ซุมชนเก่าแก่ทางด้านใต้ที่ประชิดกับป่าบกดอนทะเลมาเหยียบนาให้ลูกเขยจนพร้อมหว่าน หลังเข้าพรรษาสองวัน พันธุ์ข้าว “คอพิค้ำ” พันธุ์ข้าวที่พ่อตาบอกว่าน่าจะเหมาะกับเนื้อดินที่นี่ก็แตกใบเขียวขึ้นเต็มพื้นนา

(นอกกองเพลิง. 2555, น. 109)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนภาพชาวชนบทไทยมีอาชีพเกษตรกรซึ่งปลูกข้าวมาตั้งแต่รุ่นเก่า ๆ โดยหาพันธุ์ที่เหมาะสมกับเนื้อดินมาปลูก โดยใช้วิธีทำนาแบบดั้งเดิม คือ ใช้แรงงานควายในการเตรียมดิน และขอความร่วมมือจากเพื่อน ให้เอาควายมาช่วยเตรียมดินโดยไม่ต้องจ่ายเงินค่าจ้างซึ่งเป็นวิถีชีวิตดั้งเดิมของไทยที่เมื่อถึงหน้าทำนาก็จะลงแรงช่วยเหลือกันไปจนกว่าจะหมดหน้าทำนา

ในนวนิยายเรื่อง นอกกองเพลิง ได้กล่าวถึงชาวบ้านชนบทได้ประกอบอาชีพเกษตรกรโดยปลูกยาสมุนไพรร เพื่อได้เลี้ยงชีพได้อย่างดี และเพื่อให้ชีวิตมีสีสัน ดังตัวอย่าง

หลังเมียตาย คล้ายก็ได้ย้ายตัวเองมาปลูกขน่าใหม่อยู่ในที่ดิน “คูผี” ในพื้นที่เกือบ 4 ไร่ และเลี้ยงตัวเองด้วยการปรุงยาสมุนไพรสสูตร “นกเขาขันเทียน” ขายเลี้ยงชีพ หลังแยกตัวเองออกมาจากบ้านลูกสาว คล้ายได้เริ่มสีสันชีวิตวัยปลายด้วยการเนรมิตป้ายารอบ ๆ ขน่าที่สร้างขึ้นใหม่ ขณะลูก ๆ ยังคงแวะเวียนมาเยี่ยมเขาอยู่อย่างสม่ำเสมอ

(นอกกองเพลิง. 2555, น. 124)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ชาวชนบทไทยมีอาชีพเกษตรกรด้านปลูกยาสมุนไพรรและปรุงยาสมุนไพรรขายเลี้ยงตัวเองได้เป็นอย่างดี โดยปลูกสมุนไพรรไว้รอบ ๆ บ้าน เพราะสมุนไพรรเป็นต้นไม้ขนาดเล็ก ปลูกรอบ ๆ บ้านได้ การมีความรู้เรื่องยาสมุนไพรรทำให้ชาวชนบทปลูกสมุนไพรรเอง และนำสมุนไพรรมาปรุงยาขายได้ จึงเป็นอาชีพเกษตรกร มีความรู้ทั้งด้านการปลูกต้นไม้และการนำต้นไม้มาทำยาสมุนไพรรรักษาโรคได้

1.2) อาชีพเกษตรกรที่เปลี่ยนแปลงไป

ในนวนิยายเรื่อง น้ำท่วมดิน ในงานการแข่งขันเรือ น้ำเตชกับชิงธงพูดถึงเรื่องคนเมืองเข้ามาซื้อที่ดินในชนบท และชาวชนบทบางคนก็ตัดสินใจขายที่ให้คนเมืองไปแล้ว และย้าย

เข้าไปอยู่ในเมือง ชาวชนบทไทยที่ส่วนใหญ่เคยมีอาชีพการทำไร่ทำนามาก่อน แต่ตอนนี้มีคนทำไร่นานาลดลง ย้ายไปหางานทำใหม่ในเมือง ดังตัวอย่าง

ชายหนุ่มสั้นหน้าอีก “บ้านเราไม่ค่อยมีคนครับ น้ำเดช พายเรือ
มันต้องสามัคคี เดียวนี้ใคร ๆ เขาก็ย้ายเข้าเมืองกันหมด พวกเรียน
หนังสือเขาก็ไม่อยากจะอยู่ท้องไร่ท้องนา คนหนุ่มที่เหลือน้อยก็ไปขายแรงงาน
กันทั้งนั้น เดียวนี้ก่อสร้างมันเข้ามามากเหลือเกิน”

“อ้อม มันก็คงลำบากนะ ชิงธง ผังบ้านเราเจริญขึ้นทุกวัน
เดี๋ยวนี้ไม่ค่อยมีใครทำอะไรทำนากันแล้ว ยิ่งคนรุ่นนี้ น้ำก็เห็นแต่เราเท่านั้น
แหละที่ยังรักษาอาชีพปูย่าไว้”

(น้ำห่มดิน. 2556, น. 20)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า การประกอบอาชีพของคนในชนบทในอดีตมีอาชีพทำไร่ทำนาเป็นหลักมาตั้งแต่บรรพบุรุษโดยใช้ที่ดินที่ได้รับมรดกตกทอดมาไว้ประกอบอาชีพเป็นชาวไร่ชาวนา แต่การประกอบอาชีพของคนในสังคมชนบทในปัจจุบัน กำลังเปลี่ยนแปลงไป จากการที่ชาวชนบทขายที่ดินทำกินของตนเองให้คนในเมือง ทำให้ไม่มีที่ดินทำกิน จึงย้ายไปอยู่ในเมือง การประกอบอาชีพจึงเปลี่ยนแปลงไปตามการย้ายถิ่นฐาน จากอาชีพการทำไร่ทำนาจึงกลายเป็นการรับจ้าง ทำงานในเมืองแทน ทั้งนี้เนื่องจาก ความเป็นสังคมเมืองได้แผ่ขยาย เข้าไปในสังคมชนบทจนทำให้วิถีชีวิตด้านการประกอบอาชีพของคนในสังคมชนบทเปลี่ยนแปลงไป

นวนิยายเรื่อง เสือล่องวารี ได้กล่าวถึงในชนบทไทยมีสิ่งของใหม่ ๆ ที่รับมาจากวัฒนธรรมของคนฝั่งเมืองมา จนเกิดเป็นอิทธิพลต่อชาวชนบทไทยด้วย ชาวชนบทไทยจึงไม่ได้ทำอะไรทำนาเหมือนเมื่อก่อนแล้ว ทั้งวิธีการทำอะไรทำนาเพื่อพออยู่พอกินแบบดั้งเดิมไป หันไปนิยมปลูกพืชเศรษฐกิจราคาแพง ๆ แทน ดังตัวอย่าง

ชาวบ้านเริ่มหันไปปลูกพืชเศรษฐกิจ ปลูกยางปลูกปาล์ม
เล็กทำนา เลิกทำสวนผสม ตัดเงาะ มังคุด ทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองทิ้ง ซึ่ง
เติบโตและให้มากผลมาช้านาน กิ่งก้านของมันให้ความร่มเย็นसानห่ม
แผ่นฟ้าจนแน่นหนา บัดนี้ถูกตัดโค่นจนแผ่นฟ้าโล่งเตียน ชาวบ้านแห่แหน
ไปกับพืชเศรษฐกิจราคาแพง...

(เสือล่องวารี. 2556, น. 109)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ชาวชนบทไทยได้ประกอบอาชีพเกษตรกร แต่การประกอบอาชีพเกษตรกรของคนในสังคมไทยกำลังเปลี่ยนแปลงไป จากการที่วัฒนธรรมแนวใหม่ที่มาจากฝั่งเมืองเข้ามา ชาวบ้านมองแต่กำไร ไม่ได้ปลูกพืชผลที่พวกเขาปลูกมายาวนาน และหันไปปลูกพืชเศรษฐกิจเพื่อได้รับราคาแพง ชาวบ้านจึงไม่ได้ทำอะไรทำนาแบบดั้งเดิม

อีกแล้ว พี่ผลที่ปลูกก็ได้เปลี่ยนไปมาก ชาวชนบทไทยนิยมปลูกพืชเศรษฐกิจราคาแพง ๆ และสนใจแต่กำไร ทั้งนี้เนื่องจากวัฒนธรรมทางสังคมเมืองได้แผ่ขยายเข้าไปในสังคมชนบท จนทำให้วิถีชีวิตด้านการประกอบอาชีพเกษตรกรรมของคนในสังคมชนบทเปลี่ยนแปลงไป

2) อาชีพช่างฝีมือ

นวนิยายเรื่อง พายุ ได้กล่าวถึง ชาวชนบทไทยมีคนประกอบอาชีพเป็นช่างฝีมือ คือ การใช้ฝีมือตนเองสร้างสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ ขึ้น ดังที่ลูกจิกมีอาชีพทำเปลไม้ไผ่ขายด้วยฝีมือของตนเอง เปลไม้ไผ่ของลูกจิกได้รับรองคุณภาพด้วย จนมีคนมารับไปขายต่อในตัวเมือง ดังตัวอย่าง

ลูกจิกทำเปลไม้ไผ่ขายเป็นอาชีพหลัก กับเปลไม้ไผ่ของเขานี้ (ที่สมัยผูกโยงนอนเล่นนอนกลางวัน) มีชื่อเสียงขจรขจายไปไกล ถึงกับต้องสั่งจองกันเลยทีเดียว นายตำรวจท่านหนึ่งเดินทางมาจับกุมคนร้าย แล้วพบลูกจิกทำเปลไม้ไผ่ เกิดชอบใจซื้อไปใช้ จากนั้นก็แฉะมาซื้อฝากคนรู้จักฝากเจ้านายและพ่อตาแม่ยายวันหนึ่งเกิดความคิดซื้อไปฝากวางขายในตัวจังหวัดนครปฐม...

(พายุ. 2555, น. 29)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ชาวชนบทไทยสามารถประกอบอาชีพด้วยฝีมือด้านการจักสานของตนเองด้วยการนำวัสดุธรรมชาติในท้องถิ่น เช่น ไม้ไผ่ มาสร้างเป็นเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น เปลไม้ไผ่ เป็นต้น ชาวบ้านในสังคมชนบทไทยที่มีฝีมือดีงามขายของให้กับลูกค้าที่เดินทางมาจากตัวเมือง พอเห็นของใช้ดี มีคุณภาพดี จะสั่งซื้อมาเรื่อย ๆ และนำไปฝากเพื่อนญาติพี่น้องและหัวหน้า หรือจะนำไปขายที่อื่นด้วย ทำให้ฝีมือนี้มีชื่อเสียง ทำให้ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น

นวนิยายเรื่อง เสือล่องวาริ ได้กล่าวถึง ชาวชนบทไทยประกอบอาชีพช่างฝีมือด้านการต่อเรือ ดังที่พ่อครูช่างเรือได้ประกอบอาชีพช่างทำเรือมาตลอดชีวิต และตอนที่ครูช่างเรือยังมีอายุน้อย เขาก็รู้แล้วว่าอยากจะทำอาชีพเป็นช่างทำเรือต่อจากพ่อ ฝีมือการทำเรือของเขาจึงสวยงามและมีลักษณะโดดเด่น ดังตัวอย่าง

ข้ารู้ตั้งแต่แรกว่าตัวข้าเกิดมาเพื่อเป็นช่างทำเรือต่อจากพ่อ ข้าหลงรักเรือตั้งแต่แรกเห็น ตอนนั้นข้าอาจสักขบหรือสองขบ แม้อุ้มเข้าไปดูพ่อขุดเรือ ... ข้าไม่เคยคิดมาก่อนเลยว่าเพียงอุปกรณ์เล็กน้อยเหล่านั้น จะสามารถเนรมิตท่อนไม้ที่ตายแล้วกลับกลายเป็นเรือมีชีวิตพุ่งปราดเปรี้ยวเหนือผืนน้ำเพื่อชิงชัยความเป็นหนึ่ง

(เสือล่องวาริ. 2556, น. 97)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ชาวชนบทไทยมีอาชีพช่างฝีมือทำเรือเนื่องจากตั้งบ้านอยู่ริมคลองหรือแม่น้ำ เดินทางไปไหนมาไหนต้องใช้เรือเป็นพาหนะหลัก ชาวบ้านจึง

ทำเรือต่อเรือด้วยตนเอง บางคนมีฝีมือต่อเรือได้สวย คนอื่นก็มาให้ช่วยทำให้ และเมื่อฝีมือทำเรือนี้มีคุณภาพดี และมีลักษณะโดดเด่นแล้วก็นำเป็นอาชีพได้ ลูก ๆ ก็ได้รับอิทธิพลจากพ่อแม่ตั้งแต่เด็กมา และได้เห็นได้เรียนด้วย ทำให้ฝีมือนี้กลายเป็นฝีมือที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น

3) อาชีพข้าราชการ

ข้าราชการ เป็นบุคคลที่ทำงานในหน่วยงานราชการ ได้รับเงินเดือนจากเงินงบประมาณรายจ่ายหมวดเงินเดือน เช่น ข้าราชการพลเรือน ข้าราชการการเมือง ข้าราชการครู ข้าราชการทหาร ข้าราชการฝ่ายตุลาการ เป็นต้น อาชีพข้าราชการจะได้รับเงินเดือนที่แน่นอนต่อเดือน ทุกเดือนไปจนเกษียณอายุ ข้าราชการจึงเป็นอาชีพที่มั่นคงได้รับความนิยมจากชาวชนบทมาก แต่สังคมชนบทไทยกำลังเปลี่ยนแปลงไป อาชีพข้าราชการในสังคมชนบทจึงแบ่งได้เป็น 2 แบบ ดังต่อไปนี้

3.1) อาชีพข้าราชการแบบดั้งเดิม

นวนิยายเรื่อง เสือล่องวาริ ได้กล่าวถึงครูช่างทำเรือได้มีการศึกษาสูง และกลับบ้านเกิดมารับราชการเป็นครูคนใหม่ของโรงเรียนในบ้านเกิด ดังตัวอย่าง

*ข้ากลับคืนสู่บ้านอีกครั้งในฐานะครูคนใหม่ของโรงเรียน
ความฝันของพ่อเป็นจริง พ่อยิ้มเป็นสุขเมื่อลูกทุกคนประสบ
ความสำเร็จในชีวิตตามแบบฉบับที่พ่อให้เป็น พ่อไม่มีคำพูดอื่นใดเพื่อ
แสดงความยินดีกับลูก ๆ ที่ประสบความสำเร็จในชีวิต พ่อเพียงยิ้มแล้ว
เงย*

(เสือล่องวาริ. 2556, น. 105)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ชาวชนบทไทยมีอาชีพข้าราชการแบบดั้งเดิม คือการเป็นครูซึ่งจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้สูง และพ่อแม่จะรู้สึกภูมิใจที่มีลูกหลานใครคนหนึ่งได้ประกอบอาชีพรับราชการเป็นครูซึ่งมุ่งมั่นตั้งใจทำงานเป็นข้าราชการครูอย่างเต็มความสามารถ โดยไม่ได้ประกอบอาชีพอื่นร่วมด้วย

นวนิยายเรื่อง มุดอ ตูอ ได้กล่าวถึง ชาวชนบทไทยที่มีความรู้สูงมีอาชีพราชการแบบดั้งเดิม คือ การเป็นครูซึ่งมีรายได้อย่างมั่นคง ดังที่บ่าวเรียนจบแล้วรับราชการเป็นครูในมหาวิทยาลัยที่ห่างไกลจากบ้านเกิด ดังตัวอย่าง

“พ่อจะให้ผมลาออกจากอาจารย์มาขายสุบู่หรือพ่อ”

*“ไม่รู้สิ พ่อเห็นแกทำงานแล้วก็มีควมก้าวหน้าดีนะ แต่แก
เหลืออะไรเป็นชิ้นเป็นอันบ้าง หรือจะรอกินบ้านาญอย่างเดียว ถ้าจั้น
แกก็น่าจะดูไ้มาตราบ้านใต้สิวะ ไปได้ดิบได้ดีมาเหมือนกัน สุดท้าย
เงินบ้านาญก้อนเดียวยังไม่พอสร้างบ้าน เกษียณแล้วต้องวิ่งหาเงินกู๋*

เป็นการให้ลูกหลานต่อไปอีก” พ่อพูดด้วยสีหน้าเคร่งเครียด

(มุดอ ตูวอ. 2555, น. 55)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ชาวชนบทไทยมีอาชีพข้าราชการแบบดั้งเดิม คือการเป็นครูซึ่งได้พัฒนาตนเองอย่างดี และจะมีบ้านฐานะเป็นสวัสดิการส่วนหนึ่งหลังเกษียณ แต่เงินก้อนนี้ยังไม่พอที่จะสร้างบ้านได้ การประกอบอาชีพรับราชการเป็นครูโดยไม่ได้ประกอบอาชีพอื่นร่วมด้วย จึงทำให้ข้าราชการครูแม้จะไม่มีรายได้สูง แต่ก็ได้ทำงานครูอย่างเต็มที่

3.2) อาชีพข้าราชการที่เปลี่ยนแปลงไป

ถึงแม้ว่าอาชีพการรับราชการจะเป็นอาชีพที่มั่นคงที่ชาวชนบทอยากให้ลูกหลานของตนเองเรียนสูง ๆ เพื่อสอบบรรจุเป็นข้าราชการ แต่อาชีพข้าราชการก็มีเงินเดือนน้อย ข้าราชการในปัจจุบันจึงนิยมมีอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ให้ตนเองมากขึ้น นวนิยายเรื่อง พายุ ได้กล่าวถึง ตอนที่ลูกจิกทำเปลไม้ไผ่ดีเด่นแล้วมีชื่อเสียง ถึงนายตำรวจที่รับราชการในตัวเมืองก็ตั้งใจแวะมาซื้อ และนำไปฝากคนรู้จัก และญาติ ต่อมาได้นำไปขายที่ต่างจังหวัดและกรุงเทพฯ นายตำรวจจึงได้มีอาชีพเสริมที่ช่วยเพิ่มรายได้ คือ การค้าขายเปลไม้ไผ่ ดังตัวอย่าง

ลูกจิกทำเปลไม้ไผ่ขายเป็นอาชีพหลัก กับเปลไม้ไผ่ของเขานี้ (ที่สมัยผูกโยงนอนเล่นนอนกลางวัน) มีชื่อเสียงขจรขจายไปไกล ถึงกับต้องสั่งจองกันเลยทีเดียว นายตำรวจท่านหนึ่งเดินทางมาจับกุมคนร้าย และพบลูกจิกทำเปลไม้ไผ่ เกิดชอบใจซื้อไปใช้ จากนั้นก็แวะมาซื้อฝากคนรู้จัก ฝากเจ้านายและพ่อตาแม่ยาย วันหนึ่งเกิดความคิดซื้อไปฝากวางขายในตัวจังหวัดนครปฐม เกิดขายได้วาบความคิดขึ้นมาจะไปให้ภรรยาที่กรุงเทพฯ ขาย กลายเป็นอีกอาชีพของนายตำรวจท่านนั้น เวลาที่ไม่อยู่และชอบอ้างว่าไปลงพื้นที่ หรือไปกองกำกับภาคฯ ที่จริงก็ไปซื้อเปลไม้ไผ่หรือไปดูแลกิจการนั้นแหละ

(พายุ. 2555, น. 160)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า อาชีพข้าราชการในสังคมชนบทไทยในปัจจุบันที่เปลี่ยนจากสมัยก่อนที่ทุ่มเทเวลาในชีวิตของตนเองเพื่องานราชการ แต่ปัจจุบันข้าราชการอยากมีรายได้เพิ่มขึ้นตามการปรับตัวของค่าครองชีพที่สูงขึ้น บางคนมีกิจการค้าขายด้วย โดยทำอาชีพเสริมควบคู่ไปกับการทำงานราชการ แต่บางครั้งก็เอาเวลาของราชการไปทำงานเสริมของตนเองก็มี อาชีพข้าราชการที่เปลี่ยนแปลงไป คือ ข้าราชการที่ทำงานราชการไม่เต็มที่เพราะต้องแบ่งเวลาให้งานเสริมด้วย

นวนิยายเรื่อง เสือล่องวาริ ได้กล่าวถึง ผู้ใหญ่บ้านทำธุรกิจหลายอย่าง และเป็นเจ้าหนี้ปล่อยเงินกู้ด้วย ดังตัวอย่าง

หมู่บ้านที่ข้าเติบโตใหญ่เริ่มแยกห่างจากกัน วัฒนธรรมจากฝั่งตรงข้ามได้พัดพาเอาสิ่งใหม่เข้ามา ผู้คนเริ่มห่างวัดและแสวงหาความร่ำรวย ผู้ใหญ่บ้านคนที่ข้ารู้จักมาตั้งแต่เด็กกลับกลายเป็นมหาเศรษฐีปล่อยเงินกู้ มีธุรกิจทั้งด้านมืด ด้านสว่าง ข้าเคยได้ยินคนพูดถึงกันบ่อย ๆ ส่วนใหญ่เป็นผู้ปกครองเด็กนักเรียนที่เป็นหนี้มาแล้วให้ฟัง...

(เสื่อล่องวาริ. 2556, น. 108)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ชาวชนบทไทยมีอาชีพข้าราชการที่กำลังเปลี่ยนแปลง เนื่องจากมีสิ่งของใหม่ ๆ ที่มาจากสังคมเมืองเข้ามาร่วมในวัฒนธรรมของหมู่บ้าน คนในหมู่บ้านมองแต่เงินทอง ไม่ได้สนใจวัฒนธรรมดั้งเดิมเหมือนเมื่อก่อนแล้ว ข้าราชการในสังคมชนบทไทยในปัจจุบันจึงแอบปล่อยเงินกู้ แอบทำธุรกิจมืด และกลายเป็นเศรษฐีในที่สุด และให้ความสำคัญกับงานอื่นมากกว่างานราชการที่ตนเองทำอยู่

4) อาชีพการค้าขาย

นวนิยายเรื่อง น้ำท่วมดิน ได้กล่าวถึงขวัญข้าวรู้ว่าพ่อแม่มีความคิดด้านอยากขายที่ดิน ขวัญข้าวจึงนึกถึงการขายที่ดินของพ่อแม่บัวฉัตรเพื่อนของเธอ พ่อแม่บัวฉัตรได้ตัดสินใจเลิกทำไร่นา ขายที่ดินให้กับโครงการบ้านจัดสรรในราคาค่อนข้างสูง และเอาเงินส่วนใหญ่ไปซื้อตึกแถวและรถ เงินส่วนน้อยนำไปลงทุนทำกิจการร้านชำ เปิดร้านค้าเองเพื่อจะได้เลี้ยงครอบครัว แต่พอนายทุนใหญ่ด้านขายของชำเข้ามาในหมู่บ้าน การค้าขายก็ไม่ได้กำไรอีกต่อไป ดังตัวอย่าง

แม้จะไม่เห็นด้วย แต่บุตรีสาวก็ไม่ได้โต้แย้ง เธอนึกไปถึงพ่อแม่ของบัวฉัตร เมื่อสองปีก่อนตอนโครงการจัดสรรเริ่มขยายเข้ามาที่ดินกำลังได้ราคาน้ำสาวและน้ำเขยตัดสินใจเลิกทำไร่นา ขายที่ดินให้โครงการจัดสรร เพราะเชื่อว่าได้เงินเป็นกอบเป็นกำ ตั้งใจจะลงทุนทำกิจการร้านชำ เมื่อที่ผืนใหญ่แปลงกลายเป็นกระต๊ากงเล็ก ๆ เสียแล้วมันก็ลดจำนวนลงอย่างรวดเร็วราวกับปลิวไปในสายลม เงินส่วนใหญ่ถูกใช้ไปกับการซื้อตึกแถวและรถกระบะมือสองคันหนึ่ง ส่วนที่เหลือก็แค่ได้เป็นทุนหมุนเวียนกับใช้จ่ายในครอบครัว เพียงไม่นานกิจการที่เคยมองว่าจะเลี้ยงครอบครัวได้ ก็เริ่มสะดุด เมื่อร้านสะดวกซื้อเจ้าใหญ่ของวงการก้าวเข้ามาจากฝั่งเมือง ก็ไม่มีใครสนใจร้านชำพื้น ๆ อีกต่อไป ทุกอย่างจึงเหมือนลอยหายไปกับสายลม บัวฉัตรเคยเล่าให้ฟังว่าพ่อและแม่ของ

เธอยังนึกเสียดายอยู่จนทุกวันนี้ แต่มาคิดได้ก็สายเสียแล้ว ขวัญข้าวเกรง
ว่าในที่สุดพ่อกับแม่อาจจะต้องรู้สึกแบบนี้เดียวกัน

(น้ำห่มดิน. 2556, น. 62)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ชาวชนบทไทยส่วนหนึ่งได้ขายที่ดินเพื่อ
ทำการเกษตรของครอบครัวตนไป และนำเงินมาลงทุนค้าขายของชำให้คนในหมู่บ้านชนบท แต่เมื่อ
สังคมโดยรวมเปลี่ยนแปลงไป เกิดกลุ่มนายทุนด้านการค้าขายของชำเข้ามาในหมู่บ้านซึ่งเป็นกลุ่มนายทุนที่
มีความชำนาญในการขายของชำมากกว่าทำร้านของชำได้ดีกว่า กลุ่มชาวบ้านที่ขาดความรู้และ
ประสบการณ์ด้านการค้าขาย ในที่สุดก็ต้องปิดร้านค้าไปและจะกลับไปทำอาชีพเกษตรกรรมอีกไม่ได้แล้ว
เพราะขายที่ดินทำกินไปหมดแล้ว ชาวชนบทที่เปลี่ยนจากอาชีพเกษตรกรรมมาเป็นอาชีพค้าขายจึงไม่
ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

5) อาชีพทำอาหาร

นวนิยายเรื่อง น้ำห่มดิน ได้กล่าวถึงตอนที่ขวัญข้าวกลับบ้านได้พบกับเมธีเพื่อน
เก่า เมธีได้เปิดร้านอาหารของตนเอง เมธีนี้ไม่สนใจการเรียนเท่าไร แต่ถนัดเรื่องการทำอาหารมาก
เมธีมีเงินทุนจากครอบครัว มีความสามารถด้านการทำอาหาร จึงได้มีอาชีพทำอาหารและเปิด
ร้านอาหารของตนเอง ดังตัวอย่าง

เดินจากมาด้วยรอยยิ้ม ในวัยเรียนเมธีเป็นเพื่อนชายหนึ่งในไม่
กี่คนที่ขวัญข้าวสนิทสนมด้วย ความเป็นคนกว้างขวางมีน้ำใจและอารมณ์
ดีอยู่เสมอ ทำให้เมธีเป็นที่รักของเพื่อน ๆ และครูอาจารย์ทุกคน เมธี
ถนัดเรื่องการทำอาหารเหมือนเตี้ยของเขา วัน ๆ เด็กหนุ่มเอาแต่ชอบ
สนุกสนานเฮฮาไม่จริงจังกับเรื่องเรียนสักเท่าไร ผลสอบจึงรั้งท้ายเพื่อน
ๆ ตลอดมาโดยที่เขาไม่เคยตรอนใจอะไรนัก ได้มาเห็นความก้าวหน้าของ
เขาในวันนี้ที่มีร้านอาหารใหญ่โตเป็นของตนเอง ขวัญข้าวก็อดทึ่งไม่ได้
จริงอยู่ว่าเขามีกิจการจากครอบครัวเป็นฐานเป็นทุน แต่ร้านอาหาร
ของเตี้ยนั้นแม้จะขึ้นชื่อเป็นที่รู้จักกว้างขวาง แต่ก็เพียงแค่อาคารพาณิชย์
สองคูหา หากเมธีไม่มีความสามารถส่วนตัวและหัวคิดที่ก้าวหน้า ก็คงไม่มี
ทางจะสร้างกิจการใหญ่โตเช่นนี้

(น้ำห่มดิน. 2556, น. 73)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ชาวชนบทไทยแม้จะไม่ถนัดในเรื่อง
การเรียน แต่ก็ประกอบอาชีพเปิดร้านอาหารของตนเองได้เนื่องจากมีความสามารถด้านทำอาหารและ
มีครอบครัวสนับสนุน จึงมีร้านอาหารเป็นของตนเองได้ อาชีพการทำอาหารจึงเป็นอาชีพหนึ่งในสังคม

ชนบทที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน จากการกินอาหารที่ทำกินเองในครอบครัวมาเป็นการกินอาหารนอกบ้านแทน อาชีพการทำอาหารการเป็นเจ้าของร้านอาหารจึงเกิดขึ้นในสังคมชนบทในปัจจุบัน

6) อาชีพรับจ้าง

นวนิยายเรื่อง นอกกองเพลิง ได้กล่าวถึง ชาวชนบทไทยได้ทำอาชีพใหม่อีกอย่างหนึ่งคือเป็นคนรับจ้างด้วยการใช้แรงงานซึ่งช่วยนายจ้างทำงานโดยได้รับค่าตอบแทนจากนายจ้างเป็นเงิน ดังตัวอย่าง

เข้าถึงบ้ายเขาต้องไปควบคุมลูกมือที่รับเหมาแทงทะเลายปาล์มในต่างหมู่บ้าน เขาเริ่มงานที่เคยไปปรึกษาหลวงพ่อกมาได้สองเดือนแล้ว ถือได้ว่านี่คืออาชีพใหม่สุดที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน

(นอกกองเพลิง. 2555, น. 24)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ชาวชนบทไทยได้ประกอบอาชีพเป็นคนรับจ้าง ต้องทำงานใช้แรงงานให้กับนายจ้าง การเป็นลูกจ้าง มีหน้าที่ต้องช่วยนายจ้างทำงานตามระเบียบเพื่อได้รับค่าตอบแทนจากนายจ้างตามข้อตกลง ซึ่งเป็นอาชีพที่ไม่เคยมีมาก่อนในชนบท

7) พนักงานในบริษัท

ในชนบทไทยชาวบ้านส่วนใหญ่จะมีอาชีพที่พึ่งพาอาศัยกับธรรมชาติ แต่ก็มีบางคนทำงานโดยไม่พึ่งพาอาศัยกับธรรมชาติ แต่พึ่งพาสติปัญญาของตัวเอง โดยใช้ความรู้ที่เรียนมาหางานทำเป็นพนักงานในบริษัทที่ตั้งอยู่ในเมือง ช่วยเจ้านายทำงานเพื่อได้รับค่าตอบแทนมาดำรงชีวิต นวนิยายเรื่อง น้ำท่วมดิน ได้กล่าวถึง ตอนที่ขวัญข้าวเรียนจบแล้ว ไม่ได้กลับบ้านมาทำไร่ทำนา แต่หางานทำในเมือง เป็นพนักงานในบริษัทแห่งหนึ่ง ในการทำงานต้องปฏิบัติตามระเบียบบริษัท มีเวลาทำงานที่ชัดเจน เมื่อมีธุระก็ต้องขอลาตามระเบียบของบริษัท ดังตัวอย่าง

“คะหัวหน้า”

... ..

“หัววันคะตามที่ขวัญระบุในใบลาไงคะ”

... ..

“ขวัญเคลียร์ทุกอย่างไว้กับน้องฝึกงานแล้ว แต่ถ้าติดขัดอะไรให้น้องโทรหาขวัญได้ตลอดเวลาคะ”

... ..

“ขวัญทราบคะว่ามันนานแต่จำเป็นจริง ๆ แม้ไม่สบายที่บ้านก็ไม่ไปใคร”

... ..

“จะพยายามค่ะแต่ไม่กล้ายืนยันจริง ๆ ขวัญต้องขอคู่อាការของ
แม่ให้ปลอดภัยก่อน”

... ..

“ไม่เป็นไรค่ะ ขวัญเข้าใจว่าหัวหน้าต้องทำตามระเบียบของ
บริษัท สวัสดิ์ค่ะ”

(น้ำห่มดิน. 2556, น. 53)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า พวกนักศึกษาจากชนบทเมื่อเรียนจบแล้ว ส่วนใหญ่จะหางานทำในเมือง ไม่ยอมกลับมาทำไร่ทำนาที่บ้านเกิดอีก และทำงานอาชีพเป็นคนรับจ้าง ในบริษัทเป็นจำนวนมาก ซึ่งต้องทำงานเป็นประจำ พอมีอะไรก็ต้องขอลากับหัวหน้าก่อน มีงานหนัก ไม่มีอิสระ และห่างไกลจากบ้าน ไม่ได้กลับบ้านบ่อย ๆ การเป็นลูกจ้าง มีหน้าที่ต้องช่วยเจ้านายทำงาน ตามที่ได้รับมอบหมาย เมื่อต้องการหยุดงานก็ต้องลาตามระเบียบของบริษัทเพื่อได้รับค่าตอบแทนมา ดำรงชีวิต อาชีพพนักงานในบริษัทจึงไม่ได้มีอิสระเป็นของตัวเอง

จากการวิเคราะห์ดังกล่าวสรุปได้ว่า นวนิยายชุด ฟ้ามุ่ยดินได้สะท้อนภาพคนในสังคมชนบท ไทยมีการประกอบอาชีพอย่างหลากหลาย ได้แก่ เกษตรกร ช่างฝีมือ ค้าขาย ข้าราชการ และรับจ้าง การประกอบอาชีพที่หลากหลายของคนในสังคมชนบทในปัจจุบันทำให้เห็นถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของ ชาวชนบทปัจจุบันที่ต่างคนต่างก็มีวิธีการของตนในการทำมาหากินเพื่อจะได้มีชีวิตอยู่รอดต่อไป อาชีพ เกษตรกรเป็นอาชีพหลักของคนไทยในสังคมชนบท เนื่องด้วยคนไทยกินข้าวเป็นอาหารหลัก การทำไร่ ทำนาจึงเป็นอาชีพที่ทำกินอยู่บนที่ดินที่ตกทอดมารุ่นต่อรุ่น อาชีพช่างฝีมือเป็นอาชีพที่นำวัสดุ ธรรมชาติในท้องถิ่นมาทำเป็นเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน ชาวชนบทไทยนิยมสอบเป็นข้าราชการ เนื่องจากเป็นอาชีพที่มีเกียรติ มีสวัสดิการดี มีงานที่มั่นคง แต่เมื่อสังคมเปลี่ยน เทคโนโลยีใหม่ ๆ ของ ผังเมืองข้ามมาในชนบท แนวความคิดของชาวไร่ชาวนาก็เปลี่ยนแปลงไป ชาวชนบทมีอาชีพเกษตรกร น้อยลง และมีอาชีพใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น ได้แก่ การเป็นพนักงานบริษัทที่มีเงินเดือนสูงแต่ไม่มีอิสระในการ ทำงาน การรับจ้างใช้แรงงาน การค้าขายที่มีการแข่งขันสูงจากร้านสะดวกซื้อเจ้าใหญ่ ผลการวิเคราะห์ ด้านการประกอบอาชีพในสังคมชนบทแสดงให้เห็นว่า การประกอบอาชีพของคนในชนบทได้ เปลี่ยนแปลงไปตามการย้ายถิ่นฐาน ไปประกอบอาชีพใหม่แทนการทำไร่ทำนาในชนบท ทั้งนี้ เนื่องจากความเป็นสังคมเมืองได้แผ่ขยายเข้าไปในสังคมชนบท จนทำให้วิถีชีวิตด้าน การประกอบอาชีพของคนในสังคมชนบทเปลี่ยนแปลงไป

3.1.4 อาหารการกินในสังคมชนบท

อาหาร คือ สิ่งที่มีมนุษย์บริโภคเพื่อเสริมโภชนาการให้แก่ร่างกาย ทำหน้าที่กระตุ้น การเจริญเติบโตให้กับมนุษย์ อาหารการกินจึงเป็นเรื่องสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ ซึ่งมนุษย์ที่ อาศัยอยู่ในชุมชนที่ต่างวัฒนธรรมกันจึงมีวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับอาหารการกินต่างกันไปด้วย

1) อาหารหลัก

ชาวบ้านในสังคมชนบทไทยนิยมทำอาหารกินที่บ้าน ไม่ได้ออกไปกินที่ร้านขายอาหาร ดังที่ในนวนิยายเรื่อง พายุ ได้กล่าวถึงตอนที่วิรุณไปบ้านสมัย ภรรยาสมัยได้ทำอาหารพื้นบ้านหนองโรงให้ วิรุณกิน วิรุณได้กินอาหารพื้นบ้านที่แตกต่างจากที่เขาเคยกินในเมือง ดังตัวอย่าง

อาหารมือเย็นเตรียมพร้อมต้อนรับด้วยแกงเขียวหวาน และ
น้ำพริกที่แปลกตาวิรุณมาก

“เรียกได้ว่าเป็นน้ำพริกของคนพื้นเพที่นี้โดยเฉพาะก็ไม่เชิง เคี้ยว
เรียกน้ำพริกมะสัง”

“อร่อยมากครับ” วิรุณรับได้ถึงรสชาติเปรี้ยวซ่าและเค็มตาม
ราตรีพูดต่อ “นี่ผักลวก ปลาทุทอดก็มิกินได้นะ”

(พายุ. 2555, น. 91)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า อาหารการกินของคนในสังคมชนบทจะมีเนื้อสัตว์ที่หาได้ง่าย เช่น ปลา เป็นต้น และปรับปรุงรสชาติได้หลากหลาย อาหารส่วนใหญ่จะทำจากธรรมชาติ และมีลักษณะท้องถิ่น ชาวบ้านทำอาหารกินเองที่บ้าน ส่วนใหญ่จะเป็นอาหารทำง่าย เน้นการกินน้ำพริกมะสังที่ชาวบ้านคิดขึ้นเอง ปรับปรุงตามความชอบของตนเอง โดยมีรสเปรี้ยวและรสเค็มเป็นหลัก ซึ่งเป็นอาหารที่คนในสังคมเมืองไม่เคยเห็นมาก่อน สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนในสังคมชนบทที่พึ่งพาธรรมชาติเป็นหลัก อาหารการกินง่ายและเป็นอาหารที่หาวัตถุดิบง่าย ๆ จากพื้นบ้านของตน และมีรสชาติอร่อยด้วย

ในนวนิยายเรื่อง มุดอ ตูวอ ได้กล่าวถึง ชาวชนบทไทยกินอาหารหลักที่บ้านโดยทำกับข้าวเอง ดังที่ดูญาเดินทางกลับบ้านเพื่อไปเยี่ยมยายที่ป่วยอยู่ ยายให้แม่ทำกับข้าวให้ดูญาไว้ล่วงหน้า และพอดูญากลับมาแล้วจะได้มีอาหารอร่อยที่ครอบครัวเตรียมให้กิน ดังตัวอย่าง

“มาถึงแล้วหรือลูก เหนื่อยมั๊ย ไปอาบน้ำอาบน้ำท่าเสียก่อนสิ มะ
เตรียมแกงซีเหล็กของโปรดลูกไว้แล้ว” รอยยิ้มแรกปรากฏขึ้น ผมรู้สึกหาย
เหนื่อยเป็นปลิดทิ้ง

“ งั้นเลยหรือมะ ”

“ มันเป็นเมนูของโต๊ะนะจ๊ะ บอกให้มะเตรียมไว้ตั้งแต่พอรู้ว่าลูก
จะกลับมาแล้ว ” มะบอก

(มุดอ ตูวอ. 2555, น. 17)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ชาวชนบทไทยชอบกินแกงซีเหล็ก อาหารที่กินจะไม่ได้เป็นสิ่งของธรรมดาที่ซื้อมาจากข้างนอก และเป็นผลงานของความรักที่มาจากครอบครัวซึ่งเป็นกับข้าวที่ครอบครัวทำด้วยตนเองที่บ้าน กับข้าวที่ทำเองนี้ไม่ใช่เฉพาะเป็นอาหารอย่างเดียว

แต่เป็นของขวัญที่เต็มไปด้วยพลังงาน ทำให้ครอบครัวมีความรักยิ่งขึ้น อาหารของคนในสังคมชนบท จึงไม่ใช่อาหารที่กินให้ท้องอืดเท่านั้น แต่อาหารสะท้อนให้เห็นความอบอุ่น ความรัก ความเอาใจใส่ที่ คนในครอบครัวชนบทมีต่อกันด้วย

ในนวนิยายเรื่อง มุดอ ตูวอ ได้กล่าวถึง ชาวชนบทไทยกินอาหารรสชาติค่อนข้างจัด ดั่งที่อับดุลเลาะห์ไปเที่ยวบ้านดาลียา ยายดาลียาเตรียมอาหารให้กิน ดังตัวอย่าง

อาหารมือเที่ยงเตรียมพร้อมบนโต๊ะ ทั้งซุปรเนื้อ ผัดผักรวม ไข่เจียว
น้ำพริก และแกงส้มปลากะพง

ทุกคนเริ่มคำแรกไปแล้ว อับดุลเลาะห์ซึ่งนั่งตรงข้ามกับผม ยังคง
กวาดตามองอาหารบนโต๊ะอย่างสำรวจ

“กินเลยจ๊ะ อับดุลเลาะห์กินให้อิ่มเลยนะ” ภรรยาผมบอก

“กินเลยหนู กับข้าวเยอะเยอะ ฝีมือโต๊ะเองนะ รับรองเที่ยวหน้าต้อง
อยากมาอีกแน่ ๆ” คุณยายพูด พลางตักกับข้าวใส่จานของอับดุลเลาะห์

(มุดอ ตูวอ. 2555, น. 45)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ชาวชนบทไทยชอบกินกับข้าวที่มีรสชาติเผ็ด และเข้มข้น ปรุงกับข้าวตามวัสดุที่หาง่าย เช่น ซุปรเนื้อ ผัดผักรวม ไข่เจียว น้ำพริก และแกงส้มปลากะพง ชาวบ้านสังคมชนบทส่วนใหญ่จะทำกับข้าวเองที่บ้าน ฝีมือปรุงอาหารเก่ง ซึ่งทำให้คนในครอบครัวได้ กินอาหารสะอาดและอร่อยที่บ้านอย่างปลอดภัย และอาหารเหล่านี้ยังเป็นสิ่งของที่เตรียมไว้ให้กับแขกที่มาเที่ยวบ้านได้

ในนวนิยายเรื่อง มุดอ ตูวอ ได้กล่าวถึง ชาวชนบทไทยกินอาหารทำง่าย ดังที่ นักเขียนไปร่วมงานเลี้ยงแก้บวชในหมู่บ้านมัสยิดในชนบท ได้เห็นอาหารท้องถิ่นที่เตรียมไว้ให้ในงานเลี้ยง ดังตัวอย่าง

“ไอ้ นีหรือนักเขียน” เสียงทักทายของท่านฟังอบอุ่นอย่าง
ประหลาด “พอดีว่าทางเทศบาลจัดเลี้ยงแก้บวชให้ชุมชน เวียนไปทุกมัสยิด
ก็ถือว่าได้พบปะพูดคุยกันบ้าง”

“เธอครับ ตูบอุ่นดีครับ”

ท่านนายกฯกวาดตามองไปรอบ ๆ “อ้าวเออ นังสิ เขิญ...นี่ผม
จะแนะนำให้อู้จักผู้หลักผู้ใหญ่ของที่นี่ วันนี้มากันครบเลยทีเดียว”

ข้าพเจ้าลงนั่งอย่างรู้สึกเขิน ๆ มองอาหารบนโต๊ะมีทั้งข้าวยำ
ปลาทอด ผักหลายชนิด รวมไปถึงผลไม้อย่างลองกองและทุเรียนที่ถูกนำมา
วางเรียงรายอยู่

...หลังละหมาดเสร็จสิ้น การรับประทานอาหารก็เริ่มขึ้นอีกหน

*ข้าวยาที่หอมอร่อยด้วยเครื่องปรุงตามสูตรเฉพาะของคนที่นี่ถือว่าเป็นเอกลักษณ์
ไม่เหมือนที่ไหน กลายเป็นมรดกอันวิเศษสุดครั้งหนึ่งของข้าพเจ้า*

(มคอ ตูวอ. 2555, น. 72-73)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ชาวชนบทไทยชอบกินข้าวยาที่มีรสชาติ
เปรี้ยวและปรุงตามสูตรเฉพาะของหมู่บ้านนี้ซึ่งมีเอกลักษณ์ที่ต่างกับที่อื่น ชาวชนบทยังชอบกินปลา
ทอดที่ปรุงง่ายและผักผลไม้ที่นำมาจากธรรมชาติ อาหารเหล่านี้จึงไม่ใช่เฉพาะอาหารอย่างเดียว
ยังเป็นของขวัญที่เตรียมไว้ ให้กับคนร่วมงานรับประทานในงานเลี้ยงแก้บวช

ผลการวิเคราะห์ด้านอาหารการกินในสังคมชนบทแสดงให้เห็น ลักษณะเด่นของคนใน
สังคมชนบทที่แม้ว่าจะมีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมได้เปลี่ยนแปลงไป แต่อาหารการกินยังคงมี
ลักษณะแบบเดิม ยังคงนำวัตถุดิบในท้องถิ่นมาปรุงเป็นอาหารที่เรียบง่าย ปรุงง่าย กินง่าย และมี
รสชาติอร่อย เช่นเดิม ทั้งนี้เนื่องจาก วัฒนธรรมด้านอาหารการกินของคนในชนบทไทยเป็นวัฒนธรรม
ที่สืบทอดมาอย่างยาวนานและสอดคล้องกับวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนชนบทไทยมากที่สุด อีกทั้งความยึด
ติดในรสชาติอาหารแบบไทย คือ เปรี้ยว เค็ม เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงยากที่สุด นวนิยายชุด ฟ้ามุ่ดิน
จึงนำเสนอภาพสะท้อนด้านอาหารการกินในสังคมชนบทที่ยังคงวิถีการกินแบบดั้งเดิมและยังไม่
เปลี่ยนแปลง

2) กาแฟ

นวนิยายเรื่อง ฟ้ามุ่ดิน ได้กล่าวถึง ชาวชนบทไทยนิยมดื่มกาแฟ ดั่งที่ชิงธงตื่น
ขึ้นมา อาบน้ำแต่งตัวเรียบร้อยดีแล้ว เขาก็จะดื่มกาแฟสักแก้วหนึ่ง พร้อมกับอ่านหนังสือด้วย เพื่อให้
พร้อมต่อการที่จะต้องทำงานไปทั้งวัน ดังตัวอย่าง

*ตื่นขึ้นก็ได้กลิ่นข้าวสุกหอมไปทั้งบ้าน ชิงธงคว้าผ้าขนหนูลงไปยัง
ห้องอาบน้ำที่ชั้นล่าง เพียงครู่เดียวก็พร้อมเริ่มงาน เขากดน้ำร้อนจาก
กระติกลงแก้วกาแฟ ถือไปยังโต๊ะในศาลาริมน้ำ เช่นที่เคยทำเป็นประจำ
ในวันที่ไม่เร่งรีบเขาก็มีหนังสือสักเล่มติดมือมาด้วย ชายหนุ่มเลือกจะใช้
เวลาสบาย ๆ อยู่กับธรรมชาติราวครึ่งชั่วโมงก่อนเริ่มงานในแต่ละวัน เพื่อ
อาศัยความสงบเป็นเครื่องเติมพลังให้ตัวเอง พร้อมรับมือกับภาระหน้าที่ที่
จะมาถึง*

(ฟ้ามุ่ดิน. 2556, น. 39)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ชาวชนบทไทยนิยมดื่มกาแฟตอนเช้า ก่อน
เริ่มต้นทำงานในแต่ละวัน โดยเวลากินกาแฟเป็นถือเป็นเวลาที่เงียบสงบได้อยู่กับตัวเองและธรรมชาติ
ที่สดชื่นรอบตัว โดยไม่ต้องเร่งรีบเดินทางไปทำงานอย่างเร่งด่วนมากนัก เวลากาแฟจึงสะท้อนภาพ
วิถีชีวิตที่ไม่เร่งรีบของคนชนบท

นวนิยายเรื่อง น้ำท่วมดิน ได้กล่าวถึง คนในชนบทนิยมดื่มกาแฟเพื่อกระตุ้นสมอง และทำให้ตื่นขึ้นบ้าง ดังที่ขวัญข้าวไม่ได้พักผ่อนหลายคืนแล้วเนื่องจากปัญหาของน้องชาย เธอจึงต้องการดื่มกาแฟบ้างเพื่อช่วยให้เธอตื่นมาบ้าง ดังตัวอย่าง

หญิงสาวเดินย้อนกลับเข้าไปในอาคารมอหาร้านสะดวกซื้อ เธออยากได้กาแฟร้อน ๆ ที่ทำให้สมองตื่นตลอดสามคืนที่ผ่านมาเธอนอนหลับแทบจะนับชั่วโมงได้ ร่างกายที่อ่อนล้าทำให้สมองตื้อเหมือนกลิ้งกาแฟดำหอมกรุ่นจากถ้วยกระดาษจะช่วยให้ยิ้มออกมาได้นิดหนึ่งน่าจะ เป็นยิ้มแรกของสามวันนี้กระมัง ทั้งตัวลงนั่งบนเก้าอี้พักคอยหน้าลานจอด ในมุมที่มีผู้คนบางตาตั้งสติ ขวัญข้าวอยากจิบกาแฟแบบรัฐสวัสดิการของ มัน บ้าง

(น้ำท่วมดิน. 2556, น. 53)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ชาวชนบทไทยที่ได้เข้าไปเรียนต่อในเมือง ก็ชอบดื่มกาแฟตอนที่พบปัญหาและเหนื่อยล้าเนื่องจากกาแฟมีประโยชน์ด้านช่วยกระตุ้นร่างกายให้รู้สึกสบายขึ้น สมองตื่นจากการเหนื่อยล้า การดื่มกาแฟตามตัวอย่างนี้จึงสะท้อนว่า กาแฟเป็นเครื่องดื่มที่ช่วยให้บรรเทาปัญหาของมนุษย์ได้

นวนิยายเรื่อง น้ำท่วมดิน ได้กล่าวถึง ชาวชนบทไทยนิยมดื่มกาแฟในร้านกาแฟที่ สวยงามด้วย ดังที่ขวัญข้าวไปเยี่ยมน้องชายที่คุกแห่งหนึ่ง เธอรู้สึกเหนื่อยมากกับปัญหาของน้องชาย ขวัญข้าวเจอร้านกาแฟ เธอตัดสินใจเข้าไปนั่งในร้านกาแฟที่ตกแต่งสวยงาม ดังตัวอย่าง

อาคารไม้ที่เป็นร้านกาแฟข้างหน้าตุ้มรีน ทางเท้ากว้างปูด้วยอิฐ สีดินเผาวงกระถาง ดอกกล้วยไม้ขนาดใหญ่เรียงไปตลอดทั้งสองฝั่ง คุณหญิง ชวนให้แวะเวียนเข้าไป กาแฟเย็นสักแก้วน่าจะช่วยให้ผ่อนคลายขึ้น ก้าวผ่านบันไดเตี้ย ๆ ...หญิงสาวเลือกออกไปนั่งที่ด้านนอกอาคารระเบียง ไม้แยะออกเป็นสองปีกยื่นออกไปรับกับโค้งของแม่น้ำอย่างสวยงาม

(น้ำท่วมดิน. 2556, น. 53)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ชาวชนบทไทยที่ได้มีโอกาสเข้าไปเรียนใน เมืองนิยมดื่มกาแฟในร้านกาแฟที่ตกแต่งสวยงาม การตกแต่งของร้านกาแฟอย่างมีสไตล์และสวยงาม ทำให้ผู้คนรู้สึกผ่อนคลาย และทำให้รู้สึกอารมณ์ดีขึ้น ความนิยมกินกาแฟในร้านกาแฟที่สวยงาม สะท้อนวัฒนธรรมการกินกาแฟของคนในชนบทที่เปลี่ยนแปลงไปจากความเรียบง่ายกลายเป็น ความหรูหราและพิธีพิถันมากขึ้น

3) ขนม

นวนิยายเรื่อง พายุ ได้กล่าวถึงขนมเป็นส่วนสำคัญอีกส่วนหนึ่งของอาหารในชีวิตประจำวันของชาวชนบทไทย ตอนที่วีรณไปเยี่ยมบ้านสมัยที่หนองโรงเพื่อไปหาคำตอบทำไมพ่อเลี้ยงแม่เลี้ยงถึงจะต้องไปหาสมัยราตรี ภรรยาสมัยได้เตรียมขนมตาลวางไว้ให้วีรณกิน ดังตัวอย่าง

กินน้ำกินท่าก่อน ราตรีชี้มือไปทางชุดโต๊ะเก้าอี้ไม้ไผ่ใกล้
เปลไม้ไผ่ ที่นี้ไม่ค่อยกินน้ำจากตู้เย็นกัน กินน้ำในตุ่มใส่ยาอุทัยคงพอไหว

...

“โอ้โฮ มีขนมตาลด้วย ลูกใหญ่จัง”

ขนมตาลในภาตสังกะสีสี่เหลี่ยมสี่เหลี่ยมของราตรีวางบนโต๊ะเป็น
ขนมต้อนรับกินเล่น

“กินเอง ชั้นเลยทำลูกใหญ่” ราตรีบอก

“ที่นี่มีตาลเยอะนะครับผมสังเกตเห็นมาตลอดทาง”

“เยอะทางอบต. ก็สนับสนุน มีกลุ่มแม่บ้านรับซื้อลูกตาลสุก
เอาไปแปรรูปทำขนมตาล ทำขนมอื่น ๆ เยอะแยะตาลที่นี้กลิ่นหอม”
ราตรีอธิบาย

(พายุ. 2555, น. 88)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า คนในชนบทนิยมนำวัสดุในท้องถิ่นมาทำเป็นขนมเพื่อใช้รับรอง ตอนที่มีแขกมาเยี่ยม เจ้าของบ้านจะเตรียมขนมไว้ให้กินเล่นระหว่างนั่งรอ หรือระหว่างที่คุยกัน ขนมไทยจึงสะท้อนภูมิปัญญาของคนชนบทไทยที่สามารถนำวัสดุในท้องถิ่นมาดัดแปลงเป็นอาหารประเภทขนมได้อย่างน่ากินมีรสชาติอร่อยและมีลักษณะเฉพาะตามท้องถิ่นชนบทของตนเองโดยไม่ซ้ำกับใคร

นวนิยายเรื่อง น้ำหมัดดิน ได้กล่าวถึง ในช่วงเวลาพักของการแข่งเรือ เพื่อนชิงธงชวนเขากินขนมที่ได้มาจากผู้หญิงที่มาดูแข่งเรือ ดังตัวอย่าง

“มาเว้ย ไอ้ธงกินขนมกัน เดี่ยวเจ็ดฝีพายจะแข่งแล้ว ขึ้นไปนั่งดูบน
ระเบียงร้านข้างตึกกว่า” ผู้พูดชูมือให้ดูถุงหิ้วสามสีใบภายในบรรจุขนมหลาย
อย่าง

(น้ำหมัดดิน. 2556, น. 22)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า คนในชนบทไทยนิยมนำขนมมาเป็นของฝากกัน ในเวลาพักผ่อนชาวชนบทไทยก็จะนำขนมมาแบ่งกันกินบ้างเนื่องจากขนมทำง่าย เก็บง่าย ถือได้ อย่างสะดวก ใช้มือหยิบกินได้เลย และการที่ผู้ให้ขนมเป็นผู้หญิงก็สะท้อนภาพสังคมชนบทที่ผู้หญิงเป็นผู้ทำขนมด้วยตนเอง ก็จะนำขนมมาเป็นของฝากอันเป็นการแสดงน้ำใจต่อกันของชาวชนบทไทย

3.1.5 การเดินทางในสังคมชนบท

การเดินทาง หมายถึง การไปมาติดต่อกันระหว่างคนในสังคมและมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวันของคนที่ใช้ชีวิตอยู่ในสังคม นวนิยายชุด ฟ้าห่มดิน ได้กล่าวถึงเรื่องราวเกี่ยวกับการเดินทางในชนบทไทยหลากหลายวิธี ดังต่อไปนี้

1) การเดินทางแบบดั้งเดิม

1.1) รถจักรยาน

นวนิยายเรื่อง ฟ้าห่มดิน ได้กล่าวถึง ชาวชนบทไทยนิยมใช้รถจักรยานในการเดินทาง ตอนที่ขวัญข้าวกลับบ้านในช่วงวันหยุดของมหาวิทยาลัย ขวัญข้าวได้ขี่จักรยานไปหาญาติ ไปทำธุระ และไปตามสถานที่ต่าง ๆ ในชนบท ดังตัวอย่าง

...เธอคว้าจักรยานถีบออกไปทางปากซอย จิตใจครุ่นคิดแต่เรื่องที่คุยกับน้องสาว ผ่านร้านค้าของผู้เป็นน้ำ...ขวัญข้าวพึมพำเบา ๆ ขี่จักรยานเรื่อยไปตามทางที่ผ่านมาเมื่อวันก่อนถนนตรงไปบรรจบกับเส้นทางที่ตัดขวางหน้า...จนผ่านระยะทางไปร่วมสองกิโลเมตรนั่นแหละ ขวัญข้าวจึงได้เห็นที่นาผืนใหญ่สองแปลงขนานอยู่สองฝั่งของซอย เลียบคลองส่งน้ำ...เธอลืมจักรยานไปจนถึงถนนซอยเลี้ยวลาดลงไปตามทางดินที่บดอัดด้วยหินกรวดเล็ก ๆ แล้วถีบต่อไป ซ้ำ ๆ จนถึงหน้าบ้านหลังใหญ่...ก่อนพาจักรยานขึ้นเนินปากซอยเลี้ยวออกสู่ถนน

(ฟ้าห่มดิน. 2556, น. 89-91)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า การขี่จักรยานเป็นพาหนะที่จำเป็นสำหรับชาวบ้านในสังคมชนบทไทย เมื่อคนในสังคมชนบทต้องออกไปไหนไม่ว่าจะใกล้หรือไกล ก็จะใช้จักรยานในการเดินทางได้อย่างสะดวก ไปไหน ไปคู่สิ่งใด ไปหาใครก็ง่าย จักรยานจึงเป็นพาหนะที่สำคัญของคนในสังคมชนบท เนื่องจากในสังคมชนบท บ้านเรือนตั้งอยู่ห่างไกลกันและไม่มีรถประจำทางหรือรถสาธารณะผ่านไปได้ครบทุกบ้าน พวกเขาจึงต้องเดินทางไปในที่ที่เขาต้องการด้วยรถจักรยาน

นวนิยายเรื่อง ฟ้าห่มดิน ได้กล่าวถึงตอนที่ขวัญข้าวกลับมาจากกรุงเทพฯ และคุยกับพ่อแม่เกี่ยวกับเรื่องน้ำสาวขายที่ดินให้กับโครงการบ้านจัดสรรและเลิกทำไร่ทำนา หันไปลงทุนทำการค้าขายร้านขายของชำ ขวัญข้าวจึงขี่รถจักรยานไปเยี่ยมน้ำสาว ดังตัวอย่าง

ออกจากบ้านแล้วขวัญข้าวถีบจักรยานไปตามถนนเลียบคลองที่ทอดยาวไปตามทิศทางสู่แม่น้ำ แวะเยี่ยมเยียนน้ำสาวอยู่ครู่หนึ่งแล้วก็ปั่นจักรยานต่อไป หวนนึกถึงวันเก่า ๆ ทุกครั้งที่ถีบจักรยานมาตามเส้นทาง

นี่ เธอจะเห็นท้องทุ่งนาเขียวขจีกว้างใหญ่จนสุดสายตา...

(น้ำท่วมดิน. 2556, น. 63-64)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ญาติพี่น้องในชนบทที่กลับมาจากในเมืองจะเดินทางจากบ้านตนเองไปเยี่ยมญาติในหมู่บ้านเดียวกัน แต่อยู่ห่างออกไปด้วยการขึ้นรถจักรยานไปหากันเนื่องจากเป็นพาหนะที่ราคาไม่แพง และสะดวกในการไปมาหาสู่กันของชาวบ้านในชนบทในระหว่างทางก็ได้มีโอกาสดูธรรมชาติในชนบทไปด้วย

นวนิยายเรื่อง เสือล่องวาริ ได้กล่าวถึง ชาวชนบทไทยได้ขึ้นจักรยานในการไปทำงาน ตอนที่ครูช่างเห็นพ่อขึ้นจักรยานไปทำงานรับจ้าง อยากจะนั่งซ้อนท้ายพร้อมกับพ่อด้วย ดังตัวอย่าง

... ข้าเห็นเพียงพ่อปั่นจักรยานเก่า ๆ พกขวานและอุปกรณ์ชุดเรือเดินทางไปตามหมู่บ้านลุ่มน้ำหลังสวนแล้วแต่วัดไหน หมู่บ้านไหนจะว่าจ้างภาพนั้นเจียบเหงาและโดดเดี่ยว ข้าอยากนั่งซ้อนท้ายพ่อเพื่อถืออุปกรณ์หรือหยิบยื่นให้ ขณะที่พ่อวิ่งอยู่กับการชุดเรือ แต่ข้าเพียงเฝ้ามองเท่านั้น ข้าเพียงเฝ้ามองปีแล้วปีเล่า

(เสือล่องวาริ. 2556, น. 100)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า การขึ้นจักรยานเป็นเรื่องที่จำเป็นของคนในชนบทไทย เมื่อคนชนบทได้รับงานรับจ้างที่อื่น และมีความจำเป็นต้องออกจากบ้าน ก็นิยมใช้รถจักรยานระหว่างการเดินทางเนื่องจากรถจักรยานนี้มีแบบที่พร้อมทั้งที่นั่งซ้อนคนด้วย และสามารถขนของเล็กของน้อยที่จำเป็นได้ จักรยานจึงเป็นพาหนะสำคัญในการเดินทางของชนบทไทย

1.2) เรือ

ในนวนิยายเรื่อง นอกกองเพลิง ได้กล่าวถึง ชาวชนบทไทยสามารถใช้เรือไปขนของจากหมู่บ้านหนึ่งถึงอีกหมู่บ้านหนึ่งได้ ดังที่ขุมได้ขนข้าวที่ปลูกเองในที่ดินของตนเองกลับมาบ้านพ่อตาโดยเรือ และมีคนขนพันธุ์มะพร้าวทางเรือเข้ามาจอดเรือกับขุมด้วย ดังตัวอย่าง

ขุมเอาส่วนที่เป็นของตัวเองลงเรือขนกลับบ้านพ่อตา ข้าว “คอปิ” อวบเมล็ดในเลียงโตถึงสิบลำเรือแจวทำให้พ่อตาและเครือญาติฝ่ายเมียพากันมามุงดู ก่อนนี้ไม่มีใครเชื่อว่าการมาบุกเบิกที่ดินในป่าลุ่มเป็นนาของขุมจะสามารถได้ข้าวที่มีเมล็ดงามได้ขนาดนี้...

ลำมาประหว่งเนินดอนที่ออกไปเชื่อมกับลำคลองใหญ่ ซึ่งขุมใช้เป็นที่พักเรือจึงเริ่มมีเรือแจวเข้ามาจอดเพิ่มเติมวันละ 2-3 ลำ พวกเขาพันธุ์มะพร้าวสำหรับลงในพื้นที่จับจองใหม่มาเต็มลำเรือทุกครั้ง...

(นอกกองเพลิง. 2555, น. 77)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ชาวชนบทไทยใช้เรือเป็นพาหนะขนของจำนวนมากในฤดูเก็บเกี่ยว เนื่องจากคนในชนบทไทยนิยมตั้งถิ่นฐานตามแม่น้ำลำคลอง คนในชนบทจึงเดินทางไปมาหากันแลกเปลี่ยนพืชผลทางการเกษตรที่ตนเองมีกับคนอื่นในชุมชน การเดินทางโดยทางเรือสามารถขนของได้ที่ละมาก ๆ และสะดวกต่อการขนของขึ้นลงบ้านเพราะบ้านอยู่ติดแม่น้ำ การเดินทางทางเรือจึงเป็นการเดินทางแบบดั้งเดิมของสังคมชนบทที่ใช้ประโยชน์ในด้านการไปมาหาสู่กัน และมีประโยชน์ต่อการค้าขายอีกด้วย

ในนวนิยายเรื่อง นอกกองเพลิง ได้กล่าวถึง ชาวชนบทไทยต้องใช้เรือไปส่งเด็ก ๆ เข้าเรียนกัน ตอนที่ซุ่มกับเพื่อนบ้านต้องส่งลูกนั่งเรือไปเรียนหนังสือที่โรงเรียนซึ่งอยู่อีกฝั่งหนึ่งของแม่น้ำ ดังตัวอย่าง

ผ่านช่วงเวลาการมุ่งมั่นสร้างบ้านอยู่ 2-3 ปี พวกเขาจึงคิดถึงเด็ก ๆ ที่กำลังโตขึ้น คราวเรือที่ขยายออกกว่าสามสิบหลังทำให้ดอนทะเลมีเด็ก ๆ กว่าครึ่งร้อย ก่อนหน้านั้นซุ่มและเพื่อนบ้านอีกสามครัว จะส่งลูกนั่งเรือข้ามฟากไปเรียนหนังสือในโรงเรียนวัดศรีชุมพลฟากคลองด้านเหนือ แต่คราวเรือส่วนใหญ่ยังมองไม่เห็นว่าการเรียนหนังสือจะมีประโยชน์ในการทำงานอย่างไร...

(นอกกองเพลิง. 2555, น. 99)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า คนในสังคมชนบทไทยใช้เรือเป็นพาหนะในการเดินทางไปมาหากัน เนื่องจากหมู่บ้านชนบทไทยส่วนใหญ่ตั้งถิ่นฐานตามริมฝั่งน้ำซึ่งชาวบ้านต้องนั่งเรือข้ามแม่น้ำในการเดินทางเพื่อติดต่อสื่อสารประจำวันระหว่างหมู่บ้านที่อยู่คนละฝั่งแม่น้ำ หรือส่งเด็ก ๆ ไปเรียนที่โรงเรียนซึ่งอยู่คนละฝั่งกับแม่น้ำที่ตนอยู่ จึงต้องใช้เรือข้ามแม่น้ำส่งเด็ก ๆ ไปโรงเรียน

2) การเดินทางแบบสมัยใหม่

2.1) รถจักรยานยนต์

นวนิยายเรื่อง น้ำท่วมดิน ได้กล่าวถึง ชาวชนบทไทยนิยมใช้รถจักรยานยนต์ในชีวิตประจำวัน ตอนที่ชิงธงแข่งเรือเสร็จ ก็รีบขี่รถจักรยานยนต์ออกไปอย่างรวดเร็วตามทางเล็ก ๆ เพื่อไปหาพ่อแม่ที่โรงพยาบาล ดังตัวอย่าง

เสียงบันจากความผิดหวังของผู้ชมที่อยู่รายรอบไม่ได้ผ่านเข้าสู่โสตประสาท ชิงธงก้าวขึ้นจากเรือ เขาวิ่งเท้าเปล่าไต่ขึ้นตลิ่งไปยังถนนตรงที่จอดรถจักรยานยนต์ทิ้งไว้ เดชาหนึ่งในฝีพายของเรือเพชรวารีย์ ผู้ซึ่งขณะนี้ต้องใช้ไม้ค้ำยันลากสังขารที่ขาขวาเข้าฝือกจนถึงหัวเข้าพยายาม

ตะโกนเรียกเด็กหนุ่มสุดเสียงแต่ก็ไม่เป็นผล จักรยานยนต์คันนั้นพุ่งออกไป
อย่างรวดเร็ว

ชิงแรงเครื่องยนต์เต็มกำลังด้วยจิตใจที่ร้อนรุ่ม เวลาเพียงไม่กี่
นาทีดูเหมือนจะยาวนานเหลือเกินในความรู้สึก...

(น้ำห่มดิน. 2556, น. 13)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า การซื้อรถจักรยานยนต์เป็นการเดินทาง
ตามแบบสมัยใหม่ซึ่งกำลังเป็นที่นิยมมากในสังคมชนบทในปัจจุบัน เนื่องจากมีขนาดเล็ก ราคาถูก และ
ขี่ไปไหน ๆ ในชนบทได้อย่างรวดเร็ว เข้าไปในซอยเล็กที่เป็นทางลัดได้ จึงใช้ได้สะดวกดี มีความเร็วสูง
และลงทุนน้อย รถจักรยานยนต์จึงเป็นพาหนะสำคัญในการเดินทางของคนในสังคมชนบทไทย
สมัยใหม่ไปแล้ว

2.2) รถกระบะ

ในนวนิยายเรื่อง พายุ ได้กล่าวถึง ปัจจุบันรถกระบะเป็นรถที่ได้รับความนิยม
ในสังคมชนบทมากขึ้น ดังที่วิรุณไปบ้านสมัยที่หนองโรง สมัยได้ขับรถกระบะไปรับวิรุณที่แถว อบต.
ดังตัวอย่าง

สมัยยืนตรงข้างรถกระบะเก่า ๆ สีดำคันหนึ่ง วิรุณจอตรถเปิด
ประตูออกไปยกมือไหว้ สมัยจ้องหน้าอย่างสังเกต นี่เป็นครั้งแรกที่ต่างเห็น
หน้ากัน แต่วิรุณรู้สึกเหมือนเคยรู้จักสมัยมาก่อน เป็นความรู้สึกที่บอกไม่ถูก

(พายุ. 2555, น. 87)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ชาวบ้านนิยมใช้รถกระบะเป็นพาหนะ
สำคัญในชีวิตประจำวัน เพราะเดินทางได้อย่างสะดวกสบาย ชาวชนบทไทยได้ซื้อรถกระบะมากขึ้น
เนื่องจากในหมู่บ้านยังไม่มีรถประจำทาง ชาวบ้านเดินทางไม่ค่อยสะดวก จึงใช้รถกระบะเป็นพาหนะ
เพื่อสร้างความสะดวกสบาย และสามารถขนของได้มากขึ้นด้วย

นวนิยายเรื่อง น้ำห่มดิน ได้กล่าวถึงชาวบ้านในสังคมชนบทไทยนิยมใช้
รถกระบะในการเดินทาง และมีรถกระบะตามถนนเพิ่มขึ้น ดังที่ขวัญข้าวกลับมาบ้านเกิดเพื่อจัดการ
เรื่องน้องชายติดยาเสพติด และบัวฉัตรขับรถกระบะมารับขวัญข้าวที่ บขส. ในระหว่างเดินทางกลับ
บ้าน ขวัญข้าวสังเกตเห็นว่ามีรถกระบะตามถนนเพิ่มมากขึ้น ดังตัวอย่าง

“มา บัวช่วย โอ้โฮ พี่ขวัญชนของมาขนาดนี้จะอยู่หลายวันเลย
เธอ ดินะ ที่วันนี้บัวเอารถกระบะของพ่อมา”

“พี่ยังไม่รู้ว่าต้องอยู่กี่วัน แม่พี่เป็นยังงัยบ้างละบัว”

“ก็ดีขึ้นแล้วละจ๊ะ แดคมันแรงไปคุยกันในรถดีกว่า”

รถกระบะคันใหม่ต่อหลังคาสำหรับบรรทุกของพาสองสาว

มุ่งหน้าไปตามถนนทางออกเมือง

“บัวแก่นชะขบรกระบะคันใหญ่ ๆ แบบนี้ก็ได้ด้วย พี่ว่าแถวนี้
รถมันเยอะขึ้นกว่าแต่ก่อนมากเลย”

“ฝั่งเมืองนี้ก็อย่างนี้แหละจ๊ะ ฝั่งบ้านเรายังไม่จอบแจเท่าไรไร แต่รถ
ก็เยอะขึ้น ถนนหนทางมันสะดวกใคร ๆ ก็ซื้อรถกัน แต่ที่อยู่กรุงเทพฯ
ไปไหนมาไหนก็ง่ายจะขบรให้เหนื่อยทำไม”

(น้ำท่วมดิน. 2556, น. 58)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ชาวชนบทไทยนิยมใช้รถกระบะเป็นพาหนะกันมากขึ้น ปัจจุบันนี้ชนบทไทยได้พัฒนามากขึ้น เหตุที่คนในชนบทซื้อรถกระบะกันมากขึ้นเนื่องจากการสร้างถนนในชนบทมากขึ้น การมีรถกระบะนี้ทำให้ชาวชนบทเดินทางได้สะดวกสบายมากขึ้น ไม่ต้องโดนฝนโดนแดด สามารถขนของได้เยอะ ไปไหนมาไหนไม่ต้องเสียเวลามากมาย แต่ก็ทำให้ความสุขสงบของความเป็นชนบทหายไปด้วยเช่นกัน

ในนวนิยายเรื่อง มุดอ ตูวอ ได้กล่าวถึงรถกระบะเป็นรถที่ได้รับนิยมในชนบทดังที่ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านได้ใช้รถกระบะขนต้นไม้มาแจกให้ชาวบ้าน ดังตัวอย่าง

พลันนั้นจู่ ๆ ก็มีรถกระบะคันหนึ่งขับมาจอดอยู่นอกกริมรั้ว มีเด็ก
หนุ่มคนหนึ่งนั่งอยู่ด้านหลัง ดูเหมือนท้ายกระบะจะอัดแน่นไปด้วยต้นไม้
จนดูเขียวพริ้วไปหมด

เด็กหนุ่มกระโดดลงจากท้ายกระบะ แล้วใครคนหนึ่งก็ก้าวลงจาก
รถเดินมุ่งมาทางผม ใกล้เข้ามาจนเห็นหน้าชัดเจน เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
นั่นเอง

(มุดอ ตูวอ. 2555, น. 61)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ในปัจจุบันชาวชนบทไทยนิยมใช้รถกระบะมากขึ้น เพราะรถกระบะมีประโยชน์หลายอย่างทั้งให้คนโดยสารไปมาได้รวดเร็ว และขนของได้ชาวบ้านจึงไม่ได้ใช้แรงงานอย่างเดียวในการขนของ แต่มีรถกระบะมาช่วยงานขนส่วนใหญ่เนื่องจากหมู่บ้านได้พัฒนามากขึ้น คนในหมู่บ้านมีความสามารถด้านซื้อรถกระบะเพิ่มขึ้น และอีกอย่าง ตามวัฒนธรรมและเทคโนโลยีของฝั่งเมืองเข้ามา แนวความคิดของคนในหมู่บ้านก็ได้เปลี่ยนแปลงด้วย

จากการวิเคราะห์ตามข้างต้นสรุปได้ว่า พาหนะที่ชาวชนบทไทยใช้มาแต่ดั้งเดิม คือการขี่จักรยาน และการนั่งเรือ เนื่องจากราคาถูกและสอดคล้องกับการตั้งอยู่ของบ้านเรือนที่ตั้งอยู่สองฝั่งแม่น้ำ ผลการวิเคราะห์ด้านการคมนาคมในสังคมชนบทสะท้อนให้เห็นภาพการเดินทางของคนในชนบทบางคนยังคงใช้พาหนะในการเดินทางที่ยังไม่เปลี่ยนแปลงไปตามการเปลี่ยนแปลงของ

สังคมมากนัก ยังคงใช้รถจักรยานซึ่งเป็นพาหนะที่ใช้แรงในการถีบรถพาตนเองเดินทางไปในที่ต่าง ๆ ได้โดยสะดวก แต่บางคนที่ต้องการออกเดินทางไกลหรือมีเงินพอซื้อรถได้ ชาวบ้านจะเปลี่ยนไปใช้รถกระบะซึ่งเดินทางได้รวดเร็วและใช้เงินของได้ด้วย

3.2 ภาพสะท้อนครอบครัวในสังคมชนบท

ครอบครัวเป็นสถาบันสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ครอบครัวจึงเป็นสังคมย่อย ๆ ที่มีการดูแลและช่วยเหลือกัน ในนวนิยายชุด ฟ้าห่มดิน สะท้อนให้เห็นภาพสะท้อนครอบครัวของคนในสังคมชนบทใน 3 ด้าน ได้แก่ การเริ่มตั้งครอบครัว ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวและหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.2.1 การเริ่มตั้งครอบครัวในสังคมชนบท

1) การอยู่ร่วมกับครอบครัวเดิมตลอดไป

ในนวนิยายเรื่อง ฟ้าห่มดิน ครอบครัวของชิงชงที่อยู่ร่วมกันทั้งปู่ย่า พ่อแม่ และชิงชง ดังตัวอย่าง

แม่ร้องเรียกไปกินข้าว พ่อกับปุ่นนั้นเรียบริ้อยไปตั้งแต่เช้าตรู่ ในขณะที่แม่ก็รอกินพร้อมลูกชายเป็นประจำทุกวัน อาหารพื้นบ้านง่าย ๆ เพียงสามสี่อย่างก็จริง แต่ฝีมือทำอาหารของมารดานั้นชิงชงถือว่าไม่เป็นรองใคร

(ฟ้าห่มดิน. 2556, น. 48-49)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ในครอบครัวชาวชนบทไทยจะมีสมาชิกของครอบครัวประกอบด้วย ปู่ย่าตายาย พ่อแม่ และลูก ซึ่งจะเป็นครอบครัวขยาย คนในครอบครัวทุกคนจะมีงานอาชีพต่างกัน แต่ความรักความอบอุ่นของครอบครัวก็ให้เห็นทุกที่ทุกเวลา

ในนวนิยายเรื่อง มุดอ ตูวอ ได้กล่าวถึงว่า ในครอบครัวชาวชนบทไทยจะมีสมาชิกของครอบครัวประกอบด้วย ปู่ย่าตายาย พ่อแม่ และลูก ซึ่งจะเป็นครอบครัวขยาย ดังที่ยายตีใจที่รู้ว่าคุณยาเดินทางกลับบ้านเกิด ดังตัวอย่าง

*“โຕ້ะเป็นใจบ้างครับ” ผมถามเบา ๆ แต่โຕ້ะหญิงกลับทำหน้า
ง ๆ กับคำถามของผม-“ พุดตั้ง ๆ หน้อยนะลูกหนูของโຕ້ะไม่ค่อยได้ยืน
เหมือนเมื่อก่อนแล้วนะ” เสียงของมะดั่งแทรกขึ้นมาจากนอกห้อง*

(มุดอ ตูวอ. 2555, น. 18)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ครอบครัวชาวมุสลิมชนบทไทยมีโครงสร้างครอบครัวแบบครอบครัวขยาย ในครอบครัวขยายนี้จะมีสมาชิกครอบครัวรุ่นปู่ย่าตายาย รุ่นพ่อแม่กับรุ่นลูกอยู่ด้วยกัน และบางครั้งลูกอาจจะทำงานที่ห่างไกลจากบ้านเพราะเรียนจบที่ตัวเมืองเสร็จก็

หางานชนิดใหม่ทำในเมือง แม้แต่สมาชิกของครอบครัวไม่ได้พบกันอยู่ด้วยกันบ่อย ๆ ก็ยังสนิทกัน รักกันเสมอ

ในนวนิยายเรื่อง มุดอ ตูวอ ได้กล่าวถึงว่า ในครอบครัวชาวชนบทไทยจะมีสมาชิกของครอบครัวประกอบด้วย ปู่ย่าตายาย พ่อแม่ และลูก ซึ่งจะเป็นครอบครัวขยาย ดังที่ครอบครัวของ ดาลียามีสมาชิกในครอบครัวหลายรุ่นอยู่ด้วยกัน ดังตัวอย่าง

*ผมอุ้มลูกสาวเดินกลับเข้าบ้านส่งให้แม่กับคุณยายของเธออุ้ม
ปลอบโยนให้เธอหยุดร้องไห้ก่อนกลับไปริมถนนอีกครั้งนำร่างอันแหลกและ
ของน้องเต็มจากการถูกรถเหยียบไปฝังกลบตรงหลังบ้าน*

(มุดอ ตูวอ. 2555, น. 40)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่าครอบครัวที่ประกอบด้วยสมาชิกรุ่นตายาย รุ่นพ่อแม่และลูกเป็นโครงสร้างครอบครัวขยาย โครงสร้างครอบครัวชาวมุสลิมชนบทไทยจึงเป็นแบบครอบครัวขยาย ซึ่งเป็นครอบครัวที่มีสมาชิกมากกว่าครอบครัวเดี่ยว ตายายและพ่อแม่จะช่วยกันดูแลลูกหลานในครอบครัว

2) การอยู่ร่วมกับครอบครัวเดิมของตนในตอนแรก

ในนวนิยายเรื่อง นอกกองเพลิง ได้กล่าวถึงในครอบครัวของซุม ตอนที่ลูกยังเด็ก ซุมและนวลอาศัยอยู่กับพ่อแม่ของนวล แต่ซุมก็มีความคิดที่จะแยกครอบครัวออกมา หลังจากสร้างบ้านที่แข็งแรงได้ก่อน ดังตัวอย่าง

*ช่วงเก็บเกี่ยวนี้เองที่ซุมได้มีโอกาสอยู่กับนวลเพียงลำพัง เธอตาม
ผมมาช่วยเก็บเกี่ยวด้วยความเห็นใจที่เห็นเขาต้องมาเหน็ดเหนื่อยอยู่คนเดียว
ขณะที่พ่อตาไม่ยอมให้หลานชายของแกมานอนค้างคืนในกระท่อมที่มี
มีคายนุ่นของเลี้ยงข้าว ซุมรู้สึกว่โลกทั้งโลกเป็นของเขากับเมีย กลางวันลงไป
ไปสนุกอยู่กับงานเก็บเกี่ยว ขณะกลางคืนทั้งสองสนุกกับความรักที่ปลอดห
ปลอดตาคนจนดึกดื่น ซุมบอกนวลว่า หลังเปลี่ยนกระท่อมเป็นเรือนไม้
แข็งแรง เขาจะขอพ่อตาพานวลกับลูกมาอยู่ที่นี้อย่างถาวร*

(นอกกองเพลิง. 2555, น. 76)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า การเริ่มตั้งครอบครัวของคนในสังคมชนบทนั้น จะเริ่มด้วยการแต่งงานกัน แล้วอาศัยอยู่ในบ้านของพ่อแม่ฝ่ายหญิงหรือฝ่ายชายตามแต่สะดวก เมื่อมีลูก พ่อแม่ของคู่แต่งงานใหม่จะช่วยเลี้ยงลูกเพื่อให้ผัวเมียออกไปช่วยกันทำมาหากินในไร่นาได้ โดยสะดวก พ่อแม่ของฝ่ายหญิงหรือฝ่ายชายเมื่อช่วยเลี้ยงลูกให้ จึงมีอำนาจหรือมีสิทธิ์อนุญาตให้หลานของตนไปหรือไม่ไปกับพ่อแม่ได้ด้วย เพราะเป็นผู้ใหญ่ที่สุดในบ้าน คู่แต่งงานจึงไม่ค่อยมีอิสระในชีวิตของตนเองและลูกมากมาย ที่คู่แต่งงานยังอยู่ในบ้านพ่อแม่หลังจากแต่งงานมีลูกเล็กแล้ว นอกจาก

ต้องการให้พ่อแม่ของตนช่วยเหลือหลานแล้ว พวกเขายังต้องการเวลาในการเก็บเงินเพื่อก่อร่างสร้างตัว สร้างบ้านให้แข็งแรงก่อน แล้วจึงจะแยกครอบครัวออกมาได้

ผลการวิเคราะห์ด้านการเริ่มตั้งครอบครัวในสังคมชนบทสะท้อนให้เห็นภาพลักษณะครอบครัวขยายที่อยู่ร่วมกันในครอบครัวใหญ่ที่มีสมาชิกครอบครัวตั้งแต่รุ่นปู่ย่าตายายลูกหลาน อยู่รวมในบ้านหลังเดียวกันด้วยปัจจัยที่ต้องการพึ่งพาและช่วยเหลือกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว แต่ละรุ่น การอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวใหญ่ก็อาจทำให้สมาชิกในครอบครัวไม่ค่อยมีอิสระมากนักจึงคงมีความฝันที่อยากจะแยกครอบครัวออกไปเพื่อเป็นอิสระจากครอบครัวเดิมของตนเอง ความคิดเช่นนี้ สะท้อนให้เห็นอิทธิพลของแนวคิดสมัยใหม่ที่เริ่มเข้ามามีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของความเป็นครอบครัว ขยายในสังคมชนบทด้วย

3) การเริ่มตั้งครอบครัวเดี่ยวของตนเอง

ในนวนิยายเรื่อง เสือล่องวาริ ได้กล่าวถึงการเริ่มตั้งครอบครัวในสังคมชนบทไทยจะ เริ่มมีโครงสร้างครอบครัวเดี่ยว ดังที่พ่อแม่ครูช่างทำเรือแต่งงานกัน และอยู่ด้วยกัน พอมีครูช่างทำเรือ แล้ว ในครอบครัวก็จะมีสมาชิกครอบครัว คือ พ่อ แม่ ลูกอยู่ด้วยกัน ดังตัวอย่าง

*ข้ารู้ตั้งแต่แรกว่าตัวข้าเกิดมาเพื่อเป็นช่างทำเรือต่อจากพ่อ
ข้าหลงรักเรือตั้งแต่แรกเห็น ตอนนั้นข้าอาจสักขบหรือสองขบ แม่อุ้ม
ข้าไปคู่อุชดูเรือ ... ข้าไม่เคยคิดมาก่อนเลยว่าเพียงอุปกรณ์เล็กน้อย
เหล่านั้นจะสามารถเนรมิตท่อนไม้ที่ตายแล้วกลับกลายเป็นเรือมีชีวิต
พุ่งปราดเปรี้ยวเหนือผืนน้ำเพื่อชิงชัยความเป็นหนึ่ง*

(เสือล่องวาริ. 2556, น. 97)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่าพอมีลูกแล้ว พ่อแม่กับลูกอยู่รวมกันใน ครอบครัวเป็นโครงสร้างแบบครอบครัวเดี่ยวซึ่งเป็นครอบครัวที่มีสมาชิกน้อยและไม่ซับซ้อนมาก เพราะไม่ต้องอยู่ร่วมกับพ่อตาแม่ยาย และได้ดำรงชีวิตแบบง่าย ๆ กับครอบครัวของตนเอง

ในนวนิยายเรื่อง นอกกองเพลิง ได้กล่าวถึงชาวบ้านในสังคมชนบทไทยมีครอบครัว แบบโครงสร้างครอบครัวเดี่ยว ดังที่หมื่นสาครจึงส่งครอบครัวญาติฝ่ายเมียเข้ามาใหม่เพื่อสร้างหมู่บ้าน ใหม่ ครอบครัวที่เข้ามาใหม่กลุ่มนี้มีสมาชิกครอบครัว คือ พ่อ แม่ ลูกที่เริ่มแยกครอบครัวออกมาจาก ครอบครัวของตน ดังตัวอย่าง

*ตอนนั้นเมืองนครศรีธรรมราชจัดให้ดอนภาษีเป็นด่านเก็บภาษี
ทางเรืออย่างจริงจัง พื้นที่อันคับแคบจึงก่อความอึดคึดให้แก่ครัวเรือนที่
จะขยายที่ทำนาปลูกข้าวให้เพียงพอกับลูก ๆ ที่กำลังเกิดมา...แต่ละ
ครอบครัวอยู่ในวัยสร้างตัว ผัวเมียอยู่ในวัยสามสิบต้น ๆ มีลูกเล็ก ๆ
ครัวละสอง ลูกคนโตของแต่ละครัวสามารถช่วยงานพ่อแม่ได้บ้าง แล้ว*

หมื่นสาครนำพวกเขามารู้จักชุมชนตั้งแต่แรกมาถึง

(นอกกองเพลิง. 2555, น. 71)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่าการเริ่มต้นสร้างครอบครัวใหม่ของชาวบ้านในสังคมชนบท คือ การแยกครอบครัวที่เริ่มสร้างของตนเองออกมาเพื่อจับจองที่ดินทำกินที่ใหม่ที่รัฐอนุญาตให้จับจองได้ โดยคนทั้งครอบครัว คือ พ่อแม่ลูกจะแยกออกมาตั้งครอบครัวของตน และช่วยกันทำมาหากินบนที่ดินแห่งใหม่เพื่อนำไปสู่การหาเลี้ยงครอบครัวด้วยตนเองได้ โดยไม่ต้องพึ่งพาครอบครัวเดิมของตน

3.2.2 ความสัมพันธ์สมาชิกในครอบครัว

สมาชิกในครอบครัวเป็นคนที่อาศัยอยู่ร่วมกันในครอบครัวอย่างใกล้ชิดกัน และใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ร่วมกัน ความสัมพันธ์ของสมาชิกครอบครัวจึงสำคัญสำหรับทุกคนในครอบครัว ที่บางครั้งอาจจะโกรธกัน แต่ในตอนสุดท้ายก็มักจะดีกันและให้อภัยกันได้เสมอ

นวนิยายเรื่อง มุดอ ตูวอ ได้กล่าวถึง ในบ้านไม่มีเงินที่เหลือให้ลูกทั้งสองเข้าเรียนชั้นสูง พ่ออยากให้ลูกเพียงคนเดียวไปเรียน พี่สาวจึงต้องไปช่วยงานหาเงินเพื่อให้น้องชายสามารถเรียนต่อได้ พี่สาวโกรธมาก แต่ก็เสียสละให้น้องชายได้เรียน ดังตัวอย่าง

ว่าไปแล้วชีวิตผมเป็นหนี้บุญคุณพี่สาวมาตลอดสมัยที่เรายังเด็กกัน อยู่ฐานะของครอบครัวเรา แค่มหาเช่ากินค่า เงินทองซึ่งมีเพียงน้อยนิด ไม่พอที่จะส่งลูกสองคนเรียนในชั้นสูง ๆ กันได้ หลังเรียนจบแค่จบปลาย พี่สาวก็ยุติชีวิตในรั้วโรงเรียนกลับมาช่วยงานในสวนที่พ่อกับแม่เพิ่งจะบุกเบิก

“ ให้น้องเรียนสูงสักคน ถึงไหนถึงกัน พ่อยอมทุกอย่าง ” พ่อพูดกับพวกเราในคำวันหนึ่ง

พี่สาวโกรธพ่อกว่าในวันนั้น จนถึงขั้นหนีออกจากบ้านไปอยู่กับเพื่อน ทำงานในโรงงานแห่งหนึ่ง กลับมาบ้านทุกครั้งพี่สาวมักหยิบยื่นเงินให้ผมไม่เคยขาด แม้จะไม่มาก แต่พี่สาวก็บอกว่า เงินที่ให้ห้ามไปใช้อย่างอื่น นอกจากไว้ใช้ในการเรียน

(มุดอ ตูวอ. 2555, น. 59)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวอาจจะไม่ได้ดีกันตลอดเวลา อาจจะมีความขัดแย้งกันบ้างเนื่องจากความยากจน พ่อแม่ผู้ปกครองไม่มีเงินเก็บไว้ให้ใช้เป็นทุนการศึกษาของลูกซึ่งทำให้เด็กขาดโอกาสทางการศึกษา จึงมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ผู้ใหญ่นับเด็ก ทำให้ลูกที่เสียสละไม่สบายใจและมีความขัดแย้งกับพ่อแม่ผู้ปกครอง แต่เมื่อเป็นครอบครัวเดียวกัน โดยเฉพาะพ่อแม่พี่น้อง แม้ว่าจะโกรธกันอย่างไร แต่ก็ยอมเสียสละเพื่อให้

ใครคนใดคนหนึ่งในครอบครัวได้รับการพัฒนายิ่งขึ้น ดูแลกัน รักกัน และแก้ปัญหาให้กันเสมอ และ
ทำให้ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวสังคมชนบทแบบแน่นมากยิ่งขึ้น

นวนิยายเรื่อง นอกกองเพลิง ได้กล่าวถึง ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวหนูและ
หอมซึ่งเป็นครอบครัวที่ย้ายเข้ามาอยู่ใหม่ ผู้ใหญ่ทำงานขยัน เด็ก ๆ ช่วยงานเต็มที่โดยไม่ต้องรอคำสั่ง
ของพ่อแม่ ดังตัวอย่าง

*การได้เข้าไปร่วมแรงในงานปลูกสร้างกระท่อมทั้งสามหลังก่อน
เดือน ทำให้ชุ่มฉ่ำใจในทันทีว่า เพื่อนมิตรผู้มาใหม่ได้ตั้งใจอยู่ที่นั่นแล้ว
อย่างถาวร ทุกคนมีฝีมือในการปลูกสร้างที่อยู่และเชี่ยวชาญในการหาผัก
ปลา มาเลี้ยงครอบครัว ผู้ชายต่างขยันอดทน และรักลูกเมีย ลูกคนโต
ทุกบ้านต่างรู้งานที่ต้องทำโดยพ่อแม่ไม่ต้องออกคำสั่ง โดยเฉพาะครอบครัว
ของหนูกับหอมที่มีลูกสาวคนโตดูจะเป็นคนตัดสินใจแทนคนอื่น ๆ*

(นอกกองเพลิง. 2555, น. 72)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวของคนใน
ชนบทไทยอยู่อย่างมีความรักและอบอุ่น ครอบครัวของผู้คนก็มีความสุขและความสัมพันธ์ของสมาชิก
ของครอบครัวอบอุ่นและได้ดูแลกันอย่างดี ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้อง คือ พี่คนโตเป็นผู้นำของกลุ่ม
เด็ก ช่วยพ่อแม่ดูแลน้อง ๆ ได้เป็นอย่างดี และได้ตัดสินใจแทนน้อง ๆ สมาชิกในครอบครัวเข้าใจ
ตรงกันและรักกัน ครอบครัวจึงอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข

นวนิยายเรื่อง พายุ ได้กล่าวถึงในความสัมพันธ์ที่ดีของคนในครอบครัวชนบทไทย
สมาชิกในครอบครัวจะมีความเข้าใจต่อกันตลอด ตอนที่พ่อแม่ของวิรุณเสียชีวิต วิรุณเสียใจมากจึง
กลับไปอยู่ที่บ้านของพ่อแม่ การระแคะเมี้ยวของวิรุณไม่บัน ไม่ว่า เข้าใจความรู้สึกของสามี ดังตัวอย่าง

*งานศพผ่านไปหนึ่งสัปดาห์แล้ว วิรุณใช้เวลาแทบทั้งหมดหลัง
เลิกงานนอนหลับพักผ่อนที่บ้านพ่อแม่ โดยไม่ได้กลับไปอยู่บ้านกับลูกกับ
เมีย การระแคะเมี้ยวอะไร เธอคิดว่าเข้าใจความรู้สึกของสามี*

(พายุ. 2555, น. 57)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ที่ดีในชนบทไทย การเป็นภรรยาใน
ครอบครัวที่มีความเข้าใจในตัวสามีเนื่องจากภรรยาเป็นคู่รักสำคัญของสามี และตอนที่เกิดเรื่องใหญ่
กับสามี สมาชิกครอบครัวต้องเข้าใจกัน อดทนไปยุ่งเขามาก ให้อิสระกับสามี การเป็นสามีภรรยากันจึง
ต้องเข้าใจและรู้จักกันโดยไม่จำเป็นต้องพูดอะไรมากมาย

ผลการวิเคราะห์ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวในสังคมชนบทสะท้อนให้เห็น
ภาพความรักความผูกพันและความเสียสละของคนในครอบครัว โดยเฉพาะคนเป็นพี่ที่มักเสียสละ
โอกาสของตนเองให้น้องได้ และการเสียสละนี้ส่งผลต่อชีวิตของทั้งพี่และน้อง การเสียสละของสมาชิก

ในครอบครัวที่มีต่อกันจึงยิ่งเพิ่มความสัมพันธ์ระหว่างกันให้แน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น

3.2.3 หน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว

1) หน้าที่ผู้นำครอบครัว

สมาชิกในครอบครัวจะมีหน้าที่ที่แตกต่างกันไปตามบทบาทของตนในครอบครัว เช่น พ่อแม่มีหน้าที่ทำงานหาเลี้ยงครอบครัว เลี้ยงดูอบรมสั่งสอนลูก ลูกมีหน้าที่ศึกษาเล่าเรียนและดูแลพ่อแม่ตอนที่ท่านแก่ลง เป็นต้น และจะมีใครคนใดคนหนึ่งในครอบครัวทำหน้าที่หัวหน้าครอบครัว คนอื่นเป็นผู้ตาม ดูแลครอบครัวอย่างดี ไม่ว่าชีวิตตนเองจะลำบากแค่ไหน ในนวนิยายเรื่อง น้ำท่วมดิน ได้กล่าวถึงหลังจากที่พ่อซึ่งรงถูกตัดขาไม่สามารถทำหน้าที่หัวหน้าครอบครัวได้แล้ว ซึ่งจึงต้องทำหน้าที่ตนเองเต็มที่ เพื่อเป็นหัวหน้าครอบครัวแทนพ่อ เพื่อให้ครอบครัวมีชีวิตที่ดีได้ต่อไป ดังตัวอย่าง

*นับจากวันที่เข้ารับหน้าที่หัวหน้าครอบครัว ซึ่งรงสัญญากับตัวเอง
ว่า แม้จะมีความรู้เรียนมัธยมปลาย เขาก็จะดูแลพ่อแม่และปู่ให้มีชีวิตที่
สุขสบายเท่าเทียมกับเมื่อคราวพ่อยังเป็นเสาหลักของบ้านให้ได้ การใช้จ่ายเงิน
ของเขาทุกบาททุกสตางค์ จึงเป็นไปโดยรอบคอบเสมอมา*

(น้ำท่วมดิน. 2556, น. 28)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ในครอบครัวคนไทยของชาวบ้านชนบทเมื่อลูกเติบโตแล้วมีหน้าที่ที่เลี้ยงดูครอบครัวเป็นอย่างดี และทำให้ครอบครัวมีความสุข อยู่อย่างสบาย สมาชิกในครอบครัวสังคมชนบทไทยรู้ว่าตนเองควรทำหน้าที่ของตนเองที่มีต่อครอบครัวให้ดีที่สุด การเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ในครอบครัว จากผู้ตามมาเป็นผู้นำครอบครัวที่ต้องรับผิดชอบชีวิตของคนอื่นในครอบครัวมากขึ้น จึงต้องมีความรับผิดชอบ มุ่งมั่นตั้งใจ และรอบคอบกับการทำหน้าที่หัวหน้าครอบครัวที่ถึงแม้จะมีความรู้ไม่มาก แต่ก็ต้องดูแลคนในครอบครัวให้ได้อย่างดี

2) การทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด

นวนิยายเรื่อง น้ำท่วมดิน ได้กล่าวถึงสมาชิกของครอบครัวมีหน้าที่แต่ละคนต้องทำตอนที่ขุนติดยาเสพติด และถูกตำรวจจับ แม่บ่นว่าเป็นความผิดของแม่เองที่ตามใจและปล่อยปละละเลยจนมากเกินไป ดังตัวอย่าง

“ขวัญ ช่วยน้องนะลูก ต้องช่วยน้อง” มารดาคร่ำครวญอย่างเวทนา

“คะแม่ ขวัญก็คิดหาทางอยู่ แต่ถ้าคนของเราทำผิดจริง ก็ต้องยอมรับ แม่กับพ่อทำใจสบาย ๆ ก่อนนะ อายุเจ้าขุนนะยังเป็นเยาวชนคงไม่รุนแรงนักหรอก”

“น้องมันว่าเพื่อนชวน พวกเพื่อนใหม่ ๆ นะแม่ก็ไม่ค่อยรู้จัก ได้ยินว่าพี่ย้ายมาจากโรงเรียนอื่น มันโตแล้วก็ไม่อยากจู้จี้กับ แม่ผิดเองที่

ปล่อยมันมากเกินไป”

(น้ำท่วมดิน. 2556, น. 59)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า การเป็นพ่อแม่ในครอบครัวมีหน้าที่ที่ต้องดูแลเลี้ยงลูกอย่างดีเนื่องจากลูกยังมีอายุน้อย ไม่มีประสบการณ์ของชีวิตที่เท่ากับพ่อแม่ได้ พ่อแม่จึงต้องทำหน้าที่ในการสอน ทำให้ลูกรู้จักความถูกต้อง รู้ว่าอะไรที่ทำได้ อะไรที่ทำไม่ได้ ควรรู้จักนิสัยเพื่อนลูกด้วยเนื่องจากในปัจจุบันนี้มีสิ่งของใหม่ ๆ ที่เข้ามาจากตัวเมืองเป็นจำนวนมาก ซึ่งอาจจะทำให้ลูกหลงไปกับสิ่งไม่ดีได้ พ่อแม่ต้องไม่ปล่อยให้ลูกทำอะไรผิด ต้องดูแลให้ลูกได้เติบโตอย่างดี

นวนิยายเรื่อง น้ำท่วมดิน ได้กล่าวถึงการเป็นแม่ในครอบครัว ต้องเอาใจใส่ลูกตลอดเวลา ดังที่ชิงรงมีอารมณ์เสีย เนื่องจากทำงานไม่ค่อยได้ผลดีกลับมา แม่ชิงรงสังเกตเห็นจึงทำขนมอร่อยให้ชิงรงกิน ดังตัวอย่าง

มารดาถือจานใส่ขนมสองสามอย่างมาวางตรงหน้า “เหนียวไหมลูก แม่เห็นธงเครียดอย่างนี้มาหลายวันข้าวปลาก็ดูจะกินไม่ค่อยค่อยเลยหน้าตาเซียว ๆ “ไม่สบายหรือเปล่า ไปอนามัยให้หนูบัวเขาตรวจเสียหน่อยดีไหม”

“แม่อย่ากังวลเลย ผมไม่เป็นอะไรหรอก”

(น้ำท่วมดิน. 2556, น. 59)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า การทำหน้าที่แม่ของหญิงสาวชาวชนบทไทย ต้องทำหน้าที่ดูแลลูก ช่วยลูกแก้ปัญหา ต้องปลอบใจลูกเมื่อลูกพบเรื่องที่ทำให้ไม่สบายใจ และมีหน้าที่ทำกับข้าวให้ลูกกินด้วยเนื่องจากแม่เป็นสมาชิกครอบครัวที่มีนิสัยค่อนข้างอ่อนโยนและระมัดระวัง

นวนิยายเรื่อง พายุ ได้กล่าวถึงการเป็นสามีภรรยาในครอบครัว ต้องให้กำลังใจกันและดูแลกัน ไม่ว่าจะพบเรื่องอะไร ก็ต้องอยู่ด้วยกัน เผชิญปัญหาด้วยกัน ตอนที่พ่อแม่วิรุณประสบอุบัติเหตุรถชนจนเสียชีวิต การระแคะได้อยู่กับวิรุณตลอดและให้กำลังใจแก่วิรุณด้วย ดังตัวอย่าง

วิรุณยังต้องรอเจ้าหน้าที่ช่วยจัดการติดต่อเรื่องศพทั้งแจ้งตาย ทั้งฉีดยาฟอร์มาลิน เรื่องโลงศพและจัดการรถกลับบ้าน การระแคะยังคงอุ้มลูกน้อยที่กำลังหลับยืนเคียงข้างอย่างให้กำลังใจ

(พายุ. 2555, น. 35)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ในครอบครัวชาวชนบทไทยสามีภรรยามีหน้าที่ให้กำลังใจกันและดูแลกันเนื่องจากสามีกับภรรยาเป็นเสาหลักของครอบครัว และเป็นศูนย์กลางของครอบครัว ไม่ว่าจะครอบครัวจะพบเรื่องอะไร สามีกับภรรยาที่ต้องอยู่ด้วยกัน เผชิญปัญหาด้วยกัน จึงจะพาครอบครัวให้อยู่รอดและพัฒนาต่อไปได้

นวนิยายเรื่อง น้ำท่วมดิน ได้กล่าวถึงในครอบครัวขวัญข้าวที่มีสมาชิกครอบครัวต้องดูแลช่วยกัน ดังที่ขวัญข้าวกลับบ้านเกิดเพราะน้องชายติดยาเสพติด และถูกตำรวจจับ ขวัญข้าวยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือ ปลอดภัยทั้งน้อง พ่อแม่ และโทษว่าตอนนี้ น้องเป็นแบบนี้ เป็นความผิดของขวัญข้าวเอง ดังตัวอย่าง

*อย่าโทษตัวเองสิคะแม่ ถ้าแม่ผิดขวัญข้าวต่างหากที่ผิดกว่า พ่อแม่ดูแล
ขวัญมาจนขนาดนี้ ขวัญควรจะได้ช่วยพ่อแม่ดูแลน้อง แต่ขวัญก็มัวห่วงเรื่อง
ตัวเอง... พ่อกับแม่ใจเย็น ๆ นะคะ บ๊วยบอกว่าแม่อาการไม่ค่อยดีมาตั้งแต่เกิด
เรื่อง*

(น้ำท่วมดิน. 2556, น. 59)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่าการเป็นพีคนโตในครอบครัว มีหน้าที่ต้องช่วยพ่อแม่ดูแลเลี้ยงน้อง ช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้น้องด้วย การเป็นพีคนโตไม่ควรให้ความสำคัญแต่เรื่องตัวเอง ต้องไปสังเกตน้องเพื่อนำความรู้และประสบการณ์ของตนไปชี้แนะน้อง ทำให้น้องรู้ผิดรู้ถูก ช่วยน้องในการตัดสินใจในสิ่งที่ถูกที่ควร การดูแลน้องและครอบครัวจึงเป็นหน้าที่สำคัญของสมาชิกครอบครัวที่เป็นพีคนโต

ในครอบครัวชาวชนบทไทย นอกจากพ่อแม่มีหน้าที่ต้องดูแลเลี้ยงลูกแล้ว เมื่อลูกเติบโตขึ้นก็มีหน้าที่ต้องดูแลเลี้ยงพ่อกับแม่ด้วย

นวนิยายเรื่อง น้ำท่วมดิน ได้กล่าวถึงเมื่อขวัญข้าวได้พบปัญหาเรื่องงาน ปัญหา น้องชายติดยาเสพติด และปัญหาอื่น ๆ เธอรู้สึกเหนื่อยมากซึ่งไม่รู้จะทำอย่างไรต่อไป แต่พอนึกถึงพ่อแม่กับน้องชาย ก็ได้รู้ว่าเธอต้องพยายามปรับตัวเองให้ดีขึ้นเพื่อได้ดูแลพ่อแม่ได้ต่อไป ดังตัวอย่าง

*งานที่ทำอยู่ในเมืองหลวงแม้จะได้ใช้ความรู้ที่เรียนมา แต่มันก็
ไม่ได้ก่อประโยชน์ให้ครอบครัวเลยแม่แค่น้อย หากกลับมาอยู่ที่นี้ อย่าง
น้อยก็ได้ดูแล พ่อแม่ที่แก่ชราลงไปทุกวัน น้องชายซึ่งกำลังล้มลุก
คลุกคลานนั้นจะต้องมีหลักให้ยึดเหนี่ยว เหลือเธอเพียงคนเดียวที่จะช่วย
ประคับประคองทุกคนในครอบครัวให้ยืนหยัดขึ้นมาอีกครั้ง ขวัญข้าว
หลับตานึกภาพวันเวลาเกือบสามปีที่ทำงานอย่างเหน็ดเหนื่อย ดูเหมือน
เธอจะไม่เคยมองเห็นคุณค่าของตัวเองได้มากเท่าวันนี้*

(น้ำท่วมดิน. 2556, น. 94)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า การเป็นลูก เมื่อเติบโตแล้วมีหน้าที่ต้องดูแลเลี้ยงพ่อแม่ และการเป็นพีคนโตต้องเป็นเสาหลักในครอบครัวที่ทำหน้าที่ดูแลครอบครัวของตนให้ดี เนื่องจากสมาชิกในครอบครัวอื่นไม่มีความสามารถที่ดูแลครอบครัวได้ และเมื่อพบปัญหา การอยู่กับ

ครอบครัว จะทำให้รู้ว่าสมาชิกครอบครัวอยู่รอบตัว อย่างไรก็ตามก็มีกำลังใจที่มาจากพ่อแม่ครอบครัว สนับสนุนตนเองเผชิญข้ามปัญหาต่าง ๆ ไปได้

นวนิยายเรื่อง น้ำท่วมดิน ได้กล่าวถึงเมื่อขวัญข้าวขอลางานกับหัวหน้าเพราะปัญหาที่บ้าน หัวหน้าบ่นและว่าขวัญข้าวขาดความรับผิดชอบ ขวัญข้าวไม่สบายใจ รู้สึกอึดอัด แต่ก็เลือกที่จะต้องทำหน้าที่การเป็นพี่คนโตของครอบครัว ดังตัวอย่าง

*ขวัญข้าวเดินกลับไปถึงตรงที่จอดรถจักรยานเอาไว้ ใจนึกไปถึง
เสียงจากหัวหน้าที่โทรศัพท์เข้ามาตำหนิเธอทันทีที่เปิดเครื่องในตอนบ่าย
สำเนียงนั้นบอกความไม่พึงใจในการขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของเธอ
ถึงตรงนี้ขวัญข้าวอดสะอื้นไม่ได้ “ขาดความรับผิดชอบ” เธอเองก็เคยตำหนิ
ใครบางคนเช่นนั้น แต่จะทำอย่างไรได้ ในเมื่อเธอมีความจำเป็นต้อง
รับผิดชอบต่อคนในครอบครัวเช่นกัน*

(น้ำท่วมดิน. 2556, น. 92)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่าการเป็นพี่คนโตในครอบครัวในสังคมชนบทมีหน้าที่ต้องช่วยพ่อแม่ดูแลครอบครัวด้วย แม้จะต้องขาดงานและโดนกล่าวหาว่าขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานก็ต้องยอมเพื่อทำหน้าที่ที่มีความรับผิดชอบต่อครอบครัวซึ่งสำคัญมากกว่า

นวนิยายเรื่อง น้ำท่วมดิน ได้กล่าวถึงเมื่อขุนน้องชายของขวัญข้าวถูกตำรวจจับ ขวัญข้าวคิดไม่ออกว่าจะทำอย่างไรต่อไป แต่เธอต้องทำตนเองให้แข็งแรงเมื่ออยู่กับพ่อแม่ ดังตัวอย่าง

*“ถึงอยากซบก็ไม่มีปัญญาซื้อหрок เงินเดือนพี่ไม่กี่ตั้งค์แค้กินอยู่
แต่ตัวก็เหนียวแล้วละบัว บัวยังไม่ได้บอกเลยว่าแม่เป็นไงบ้าง”*

*“บัวไปเยี่ยมทุกวันจ๊ะ ร่างกายก็ดีขึ้นแล้ว แต่จิตใจบัวยังหวง
ดินะ ที่ลุงแกพอทำได้ ถ้าทรุดทั้งคู่ละแยเลย พี่ขวัญกลับมาอย่างนี้แกคง
ใจขึ้นกันขึ้น”*

“พี่เองก็ยังไม่ออกเลยว่าจะทำยังไงเรื่องเจ้าขุน”

“ค่อย ๆ คิดเถอะจ๊ะ มีอะไรให้บัวกับพ่อแม่ช่วยก็บอก”

*หญิงสาวทั้งสองสบตากันอย่างจริงจัง ครอบครัวของขวัญข้าวมี
ญาติสนิทอยู่ก็เพียงเท่านั้น บัวฉัตรส่งพี่สาวที่หน้าประตูบ้านแล้วขอแยก
กลับไปทำงานทันทีที่พบหน้าลูกสาวคนโตพอกับแม่ก็กลืนน้ำตาไว้ไม่อยู่
สุดท้ายสามคนพ่อแม่ลูกก็นั่งร้องไห้กอดกันกลม*

*“ขวัญ ช่วยน้องนะลูก ต้องช่วยน้อง” มารดาคร่ำครวญ
อย่างน่าเวทนา*

“คะแม่ ขวัญก็คิดหาทางอยู่ แต่ถ้าคนของเราทำผิดจริงก็ต้อง
ยอมรับ”

(น้ำท่วมดิน. 2556, น. 59)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า การเป็นพีคนโตในครอบครัว นอกจากมีหน้าที่ต้องช่วยพ่อแม่ดูแลเลี้ยงน้องแล้ว ยังมีหน้าที่เป็นเสาหลักครอบครัว เมื่อครอบครัวต้องเผชิญปัญหา ต้องเผชิญความผิดหวัง การเป็นพีคนโต ไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้น ต้องหาทางออกด้วยตนเอง ช่วยครอบครัวที่อ่อนแออยู่ เมื่อพบปัญหา พีคนโตต้องทำหน้าที่เป็นเสาหลักครอบครัวให้ได้

นวนิยายเรื่อง น้ำท่วมดิน ได้กล่าวถึง การเป็นพีคนโตในครอบครัว นอกจากต้องดูแลจิตใจของพ่อแม่แล้ว ยังต้องปลอบใจน้องด้วย การเป็นพีคนโตมีประสบการณ์และความรู้มากกว่าน้อง ต้องอธิบายเหตุผลให้น้องฟัง สง่ากำลังใจให้น้อง หลังจากไปเยี่ยมน้องแล้ว ขวัญข่าวก็คิดถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้นและตั้งใจว่าจะต้องเป็นเสาหลักของครอบครัวให้ได้ ดังตัวอย่าง

กลับออกมาเมื่อหมดเวลาเยี่ยม สัญญากับน้องชายไว้ว่าจะมาหาเขา
บ่อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ ประตูสถานพินิจปิดตามหลังเมื่อเธอก้าวออกมา
เป็นคนสุดท้าย หัวใจของหญิงสาวเหนื่อยล้าเหลือเกิน แทนที่จะมุ่งไปยัง
ท่ารถโดยสาร ขวัญข่าวเดินเรื่อย ๆ ผ่านร้านรวงริมทางอยากทำจิตใจให้
สงบก่อนกลับบ้าน บอกตัวเองว่าตอนนี้คนในบ้านอ่อนแอทั้งหมด
แม้แต่บิดาซึ่งเคยเป็นเสาหลักของครอบครัว เมื่อต้องเผชิญความผิดหวังใน
ตัวลูกชายคนเดียวก็ดูเหมือนจะตั้งตัวไม่ทัน วันนี้เธอจะต้องรับหน้าที่นั้น
เธอจะต้องเป็นเสาหลักให้ทุกคนพยุงตัวขึ้นให้ได้

(น้ำท่วมดิน. 2556, น. 68)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า การเป็นพีคนโตในครอบครัวมีหน้าที่เป็นเสาหลักให้ครอบครัวซึ่งเมื่อสมาชิกในครอบครัวพบปัญหา พ่อแม่อาจจะหมดปัญญาในการหาวิธีแก้ น้องยังไม่มีความสามารถในการสรรหาวิธีแก้ การเป็นพีคนโตจึงต้องพยายามหาทางออกให้กับครอบครัวด้วยตนเองซึ่งไม่ว่าตัวเองจะเหนื่อยล้าแค่ไหนก็ต้องทำหน้าที่เสาหลักให้ครอบครัว เพื่อดูแลคนในครอบครัวให้ได้เป็นอย่างดี

ผลการวิเคราะห์ด้านหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวในสังคมชนบทสะท้อนให้เห็นภาพ คนในสังคมชนบทให้ความสำคัญกับสถาบันครอบครัวเป็นอย่างมาก และบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะบทบาทของผู้ผู้นำในครอบครัว หากมีการสูญเสียผู้นำในครอบครัวไป จะต้องมีสมาชิกคนอื่นในครอบครัวมาทำหน้าที่แทนในทันที เพื่อให้ทุกชีวิตในครอบครัวเดินหน้าต่อไปได้อย่างมั่นคงต่อไป

3.3 ภาพสะท้อนด้านการศึกษาในสังคมชนบท

การศึกษาเป็นบันไดสำคัญในกระบวนการความก้าวหน้าของมนุษย์ เป็นกระบวนการการสร้างคนในสังคมให้มีความรู้และความสามารถที่ต้องใช้ในชีวิตประจำวัน ให้มีลักษณะนิสัยจิตใจที่ดั่งงามสมบูรณ์ มีความพร้อมที่จะต่อสู้เพื่อตนเองกับสังคมได้ มีความพร้อมที่จะประกอบอาชีพการงานได้ การศึกษาจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญของชีวิต เป็นปัจจัยที่จะช่วยแก้ปัญหาทุก ๆ ด้านของชีวิตได้ และส่งผลให้วิถีชีวิตดีขึ้นได้ การศึกษาภาพสะท้อนสังคมชนบทไทยในนวนิยายชุด ฟ้าห่มดิน สะท้อนให้เห็นถึงสภาพการศึกษาไทยและการปลูกฝังด้านการศึกษาให้เยาวชนไทยในสังคมชนบท ดังต่อไปนี้

3.3.1 สภาพการศึกษาในสังคมชนบท

1) เริ่มให้ความสำคัญกับการศึกษา

นวนิยายเรื่อง นอกกองเพลิง ได้กล่าวถึงเมื่อครั้งที่หมู่บ้านยังไม่มีโรงเรียน ชาวบ้านต้องส่งลูกไปเรียนหนังสือที่หมู่บ้านอื่น ชาวบ้านส่วนใหญ่จึงไม่เห็นประโยชน์ของการศึกษา ไม่อยากให้ลูกไปเรียน อยากให้ลูกอยู่ช่วยทำนามากกว่า เหมือนสาครจึงได้เดินไปแนะนำความสำคัญของการศึกษาให้ญาติและเพื่อนฟัง ดังตัวอย่าง

คร้วเรือนส่วนใหญ่ยังมองไม่เห็นว่าการเรียนหนังสือจะมีประโยชน์ในการทำอย่างไร คราวหนึ่งเมื่อหมื่นสาครมาเยี่ยมชুমและญาติ ๆ เขาได้แวะไปเยี่ยมเยียนกระท่อมแทบทุกหลังและให้คำแนะนำถึงเรื่องการเรียนของเด็ก ๆ กับทุกคน เขาบอกว่าการเรียนหนังสือเป็นการเตรียมลูก ๆ ให้สามารถอยู่กับโลกในวันข้างหน้าได้อย่างเท่าทัน พ่อแม่ทุกคนจึงไม่ควรคิดแต่จะมองเห็นลูกเป็นเพียงแรงงานภายในบ้าน

(นอกกองเพลิง. 2555, น. 99)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ในสังคมชนบทไทยชาวบ้านส่วนใหญ่ยังไม่เห็นประโยชน์ของการได้รับการศึกษา โรงเรียนก็ตั้งอยู่ห่างไกล มีความยากลำบากในการเดินทางไปเรียน อีกทั้งพ่อแม่ของเด็ก ๆ ก็ไม่ได้รับการศึกษาเช่นกัน แต่ก็ยังทำไร่นาเลี้ยงลูก เลี้ยงตัวเอง เลี้ยงพ่อแม่มาได้ แต่ยังมีโชคที่มีคนเข้ามาพูดถึงความสำคัญของการศึกษาให้ชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านเห็นความสำคัญของการศึกษามากขึ้น ดังนั้น ชาวบ้านในสังคมชนบทไม่ได้ต่อต้านการจัดการศึกษาแต่เป็นเพราะพวกเขาขาดความรู้ความเข้าใจที่มีต่อการศึกษาเท่านั้นเอง

นวนิยายเรื่อง ฟ้าห่มดิน ได้กล่าวถึง ชาวชนบทไทยได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ดังที่ขวัญข้าวได้สอบเข้ามหาวิทยาลัยที่กรุงเทพฯ แล้ว แต่ที่บ้านไม่มีเงินเหลือนำไปจ่ายค่าเทอมได้ พ่อแม่ขวัญข้าวจึงตัดสินใจขายที่ดินให้กับโครงสร้างสรเป็นส่วนหนึ่งเพื่อส่งขวัญข้าวเข้าเรียนได้ และหลายปีผ่านมาแล้ว พ่อแม่ยังย้ำว่าเคยเสียใจบ้างสำหรับเรื่องการขายที่ดิน แต่ก็คุ้มแล้วว่าได้ส่งขวัญข้าวไปเรียน ดังตัวอย่าง

บิดาถอนใจเบา ๆ ตอนชายแปลงนี้แหละ พ่อกับแม่ไม่เสียดาย
หрок ได้เงินส่งให้ขวัญไปเรียนจบปริญญา มันก็คุ้มแล้ว แต่ที่นาของปู่
ถ้าจะว่าไปมันก็เสียดายอยู่บ้าง ที่แรกคิดว่าเก็บไว้ให้ลูก 2 คน...

(น้ำท่วมดิน. 2556, น. 62)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ชาวชนบทไทยได้ให้ความสำคัญกับ
การศึกษามากขึ้น ยอมขายที่ดินที่ตกทอดมาจากบรรพบุรุษเพื่อให้ลูกได้รับการศึกษาสูงขึ้น จะได้มีงาน
ทำ ไม่ต้องเหนื่อยมากเหมือนพ่อแม่ และไม่เคยนึกเสียใจที่ต้องเสียที่ดินไป

นวนิยายเรื่อง น้ำท่วมดิน ได้กล่าวถึง ชาวชนบทไทยที่เป็นผู้ใหญ่ บางคนยังไม่ให้
ความสำคัญกับการศึกษา แต่เด็กรุ่นใหม่เริ่มให้ความสำคัญกับการศึกษามากขึ้น ดังที่พ่อชิงธงถูกตัดขา
ในอุบัติเหตุรถบรรทุกดิน ปู่ย่าเรียกชิงธงกลับมาช่วยงานที่บ้าน ครูไพศาลไปช่วยพูดกับปู่และแม่ทำให้
ชิงธงมีโอกาสเรียนต่อได้ ดังตัวอย่าง

วันที่บิดาต้องเสียขาให้กับรถบรรทุกดินในวันนั้นไร่นาของ
ครอบครัวขาดแรงงานสำคัญ หากไม่เพราะครูบากับปู่และแม่
รวมทั้งจัดการเรื่องการศึกษาเขาคงไม่มีโอกาสได้เรียนจนจบมัธยมปลาย

(น้ำท่วมดิน. 2556, น. 54)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ชาวชนบทไทยเริ่มให้ความสำคัญกับ
การศึกษามากขึ้นโดยอาจจะไม่เข้าใจในตอนแรก และไม่อยากสนับสนุนให้ลูกหลานเรียนต่อก็ตาม
แต่เมื่อมีครูผู้มีความรู้และเห็นความสำคัญของการศึกษามาพูดให้ฟังอย่างมีเหตุผล ผู้ใหญ่ในชนบทก็
ยินดีให้ลูกหลานของตนเองได้เรียนต่อให้สูงขึ้นต่อไป ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าแม่ผู้ใหญ่ในชนบทอาจจะไม่
ค่อยรู้ประโยชน์ของการศึกษา แต่ก็ยอมฟังคำพูดและคำแนะนำของครูที่มีความรู้ จึงทำให้เด็กใน
ชนบทมีโอกาสเรียนหนังสือมากขึ้น

2) ให้ความสำคัญกับการศึกษาเป็นอย่างมาก

นวนิยายเรื่อง เสือล่องวาริ ได้กล่าวถึง พ่อแม่ครูช่างเรือมีชีวิตที่ค่อนข้างลำบาก
และอยากให้ลูกชีวิตดีขึ้นโดยเรียนหนังสือมากขึ้น ดังตัวอย่าง

พ่อบอกข้าว่าขอให้ความลำบากนี้สิ้นสุดที่พ่ออย่าได้ให้ลูก ๆ ของ
พ่อต้องมาลำบากแบบนี้เลย ขยันเรียนเถอะลูกจะได้สบาย ๆ เป็นเจ้าคน
นายคน

(เสือล่องวาริ. 2556, น. 99)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ชาวบ้านให้ความสำคัญกับการศึกษาเป็น
อย่างมาก พ่อแม่จะสั่งให้ลูก ๆ ตั้งใจเรียนตั้งแต่เด็ก ย้ำความสำคัญของการศึกษาให้กับลูก ให้ลูกมี
ความฝันที่จะเรียนให้สำเร็จ และมองการศึกษาเป็นสิ่งที่สามารถเปลี่ยนชีวิตของลูก ๆ ได้ ชาวชนบท

ไทยอยากให้ลูกขยันเรียนเนื่องจากไม่อยากให้ลูกมีชีวิตลำบากเหมือนตอนนี้ อยากให้ลูกมีชีวิตที่สบาย
 ดังที่พ่อได้ย้ำความสำคัญของการศึกษาหลายครั้ง

นวนิยายเรื่อง มุกตอ ตูวอ ได้กล่าวถึงที่บ้านไม่มีเงินพอส่งลูกทั้งสองเข้าเรียนต่อ พ่อ
 หวังจะให้ลูกคนใดคนหนึ่งได้มีโอกาสไปเรียนต่อ และพี่สาวกลายเป็นผู้เสียสละ ไม่เรียนต่อ ทำให้พ่อมี
 เงินส่งน้องเรียน และพี่สาวก็ให้เงินน้องด้วย ดังตัวอย่าง

*“ให้มันเรียนสูงสักคน ถึงไหนถึงกัน พ่อยอมทุกอย่าง” พ่อพูด
 กับพวกเราในคำวันหนึ่ง*

*พี่สาวโกรธพ่อมากในวันนั้นจนถึงขั้นหนีออกจากบ้านไปอยู่กับ
 เพื่อนมาบ้านทุกครั้งพี่สาวมักหยิบยื่นเงินให้ผมไม่เคยขาด*

(มุกตอ ตูวอ. 2555, น. 59)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ชาวชนบทไทยอยากให้ลูกได้รับการศึกษา
 ชั้นสูง บางครอบครัวไม่มีเงินพอที่จะสามารถส่งลูกทุกคนเข้ามหาวิทยาลัย ต้องเสียสละโอกาสเข้า
 เรียนของลูกอีกคนหนึ่ง พ่อแม่อีกตั้งใจจะให้ลูกคนใดคนหนึ่งสามารถเรียนต่อได้ และแม้แต่น้องคน
 หนึ่งไม่สบายใจที่ไม่ได้เข้าเรียน แต่ก็ยังพยายามสนับสนุนการเรียนของพี่น้องของตนเต็มที่เพื่อทำให้พี่
 น้องของตนมีเงินที่เอาไปจ่ายค่าเทอม และมีโอกาสรับการศึกษา

นวนิยายเรื่อง นอกกองเพลิง ได้กล่าวถึงในสังคมชนบทไทยได้ใช้วัดเป็นสถานที่จัด
 การศึกษาเพื่อเด็กในชนบทได้มีโอกาสเรียนหนังสือ ดังตัวอย่าง

*ในช่วงนั้นท่านเจ้าคุณวัดนริชมนีม่วงได้ใช้วัดในฐานะศูนย์กลางของ
 ชุมชนเปิดเป็นโรงเรียนขึ้น เพราะท่านได้รับแต่งตั้งจากเมืองหลวง ให้เป็นเจ้า
 คณะมณฑลที่รับผิดชอบด้านศาสนาและการศึกษา*

(นอกกองเพลิง. 2555, น. 35)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ในตอนแรกเริ่มนั้น หมู่บ้านบางแห่งในสังคม
 ชนบทไทยไม่มีโรงเรียน นักเรียนไม่มีที่เรียน จึงได้นำวัดมาใช้เป็นโรงเรียนเป็นศูนย์กลางการศึกษา
 ทำให้นักเรียนมีสถานที่เรียน และพวกครูมีสถานที่ปฏิบัติการสอน การจัดหาสถานที่เรียนให้กับ
 นักเรียนนี้ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลด้วยการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบจากในเมืองมา ช่วยให้มีสถานที่
 จัดการศึกษาในชนบท เด็กในชนบทจึงได้รับการศึกษากันมากขึ้น

ผลการวิเคราะห์ด้านภาพสะท้อนการศึกษาในสังคมชนบทสะท้อนให้เห็นภาพ ชาวบ้านใน
 สังคมชนบทไม่ได้ต่อต้านการจัดการศึกษา แต่เป็นเพราะพวกเขาขาดความรู้ความเข้าใจที่มีต่อ
 การศึกษาเท่านั้นเอง ซึ่งหากมีผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจด้านศึกษามาอธิบายให้ชาวบ้านฟัง พวกเขา
 ก็พร้อมรับฟังและส่งเสริมลูกหลานของตนให้มีการศึกษาที่ดีขึ้นได้ต่อไป

3.3.2 การปลูกฝังด้านการศึกษาในสังคมชนบท

นวนิยายเรื่อง น้ำท่วมดิน ได้กล่าวถึง ชาวบ้านในชนบทไทยเมื่อผู้ใหญ่เริ่มให้ความสำคัญกับการศึกษาแล้ว เด็ก ๆ ก็เริ่มมีความฝันเกี่ยวกับการศึกษาด้วยการฝันว่าจะเข้าเรียนมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครด้วย ดังตอนที่ขวัญข้าวมีความฝันจะเข้าเรียนมหาวิทยาลัยในกรุงเทพฯ มาตั้งแต่ตอนเด็ก ๆ แล้ว ดังตัวอย่าง

ย้อนนึกถึงวันคืนที่เคยปลาบปลื้มเหลือเกินเมื่อสอบเข้ามหาวิทยาลัยในกรุงเทพฯ ได้ ความเชื่อของเด็กวัยรุ่นจากต่างเมืองที่ว่ามันคือเส้นทางไปสู่การงานที่ดีมีรายได้เป็นกอบเป็นกำอันจะนำไปสู่ชีวิตที่พรั่งพร้อมกับโอกาสทองที่จะมาถึงในการใช้ชีวิตทันสมัยในสังคมเมืองปีแรก ๆ

(น้ำท่วมดิน. 2556, น. 54)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า เด็กในสังคมชนบทไทยให้ความสำคัญกับการศึกษาในระดับสูงเป็นอย่างมาก เด็ก ๆ มีความฝันที่เข้าเรียนในมหาวิทยาลัยในกรุงเทพฯ เพื่อให้การศึกษาสูง ๆ นำไปสู่การมีงานที่ดีทำ อันจะทำให้มีเงินเดือนที่ติดต่อกันไปเรื่อย ๆ เมื่อได้เงินเดือนดีแล้ววิถีชีวิตก็จะเปลี่ยนไป สู่วิถีชีวิตสมัยใหม่ในสังคมเมืองแทนชีวิตที่ขาดแคลนในสังคมชนบท เช่นที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ในนวนิยายเรื่อง พายุ ได้กล่าวถึง ในสังคมชนบทไทยพ่อแม่ได้ปลูกฝังให้กับเด็ก ๆ เกี่ยวกับการศึกษาว่าให้ขยันเรียนจะได้สอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ ดังที่วิรุณได้มีความฝันตั้งแต่ตอนเป็นนักเรียนว่าจะสอบเข้ามหาวิทยาลัยให้ได้ ดังตัวอย่าง

ตั้งแต่จำความได้วิรุณเรียนหนังสือในกรุงเทพฯ เหมือนเด็กนักเรียนทั่วไปที่พ่อแม่ปลูกฝังให้เรียน เพื่อไปสอบเข้ามหาวิทยาลัยมีชื่อเสียงคณะที่นิยมกันเรียนให้จบ จบมาก็หางานในบริษัทชื่อดัง ทำงานให้ดีให้ก้าวหน้า

(พายุ. 2555, น. 23)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า เด็กชนบทไทยรู้ความสำคัญของการศึกษาเป็นอย่างมาก พ่อแม่ปลูกฝังให้กับเด็กวัยรุ่นว่าต้องขยันเรียนและสอบเข้ามหาวิทยาลัย เพื่อได้รับการศึกษาค่อนข้างสูง ได้เข้าบริษัทที่ดี และพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้าขึ้น

จากการวิเคราะห์ข้างต้น สรุปได้ว่า ชาวบ้านในสังคมชนบทไม่ได้ต่อต้านการจัดการศึกษา แต่เป็นเพราะพวกเขาขาดความรู้ความเข้าใจที่มีต่อการศึกษานั้นเอง ซึ่งหากมีผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจด้านการศึกษามาอธิบายให้ชาวบ้านฟัง พวกเขา ก็พร้อมรับฟังและส่งเสริมลูกหลานของตนให้มีการศึกษาที่ดีขึ้นได้ต่อไป ส่วนเด็ก ๆ ในชนบทได้รับความคิดของวิถีชีวิตสมัยใหม่ที่เข้ามามีอิทธิพลต่อ

เด็กในชนบทให้โอกาสมีการศึกษาที่สูงขึ้นเพื่อจะได้มีงานที่มั่นคง และพ้นไปจากวิถีชีวิตอันยากลำบากของชาวชนบท ซึ่งเป็นวิถีชีวิตแบบใหม่ที่เด็กในชนบทไม่เคยรู้จักมาก่อน

3.4 ภาพสะท้อนด้านประเพณีในสังคมชนบท

3.4.1 ประเพณีการแข่งขันเรือในสังคมชนบท

ประเพณีการแข่งขันเรือ เป็นกีฬาพื้นบ้านเก่าแก่ในหน้าน้ำที่สืบทอดมาตั้งแต่สมัยโบราณของชาวไทย โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้คนในหมู่บ้านมีความสามัคคี และส่งเสริมอนุรักษ์กีฬาพื้นบ้าน

ประเพณีการแข่งขันเรือจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมอนุรักษ์กีฬาพื้นบ้าน และสะท้อนวัฒนธรรมท้องถิ่นของกลุ่มคนที่จัดประเพณีนี้ขึ้น นวนิยายเรื่อง น้ำท่วมดิน ได้กล่าวถึงการจัดงานประเพณีของจังหวัดที่มีกิจกรรมหลายอย่างให้ชาวบ้านได้เดินเที่ยวในงาน ดังตัวอย่าง

ขุมกิจกรรมของกลุ่มเยาวชนจากโรงเรียนต่าง ๆ ที่มาร่วมสร้างสีสันในงานประเพณีสำคัญของจังหวัด เสียงร่ำกลองยาวเป็นจังหวะ สนุกสนานจากฝีมือของเด็กนักเรียนวัยไม่เกินสิบเอ็ดสิบสองที่มุ่งมั่นทำหน้าที่อย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย เรือกรอยยิ้มจากผู้คนรอบข้างได้เป็นอย่างดี ต่างพร้อมใจกันมาร่วมสืบสานตำนานแม่น้ำเพชรฯ แม่น้ำแห่งชีวิตของชาวเมืองเพชรฯ ผ่านขุมกิจกรรมการเล่น สาว ๆ หน้าแฉล้มส่งยิ้มเอ่ยชักชวนให้สองหนุ่มเข้าไปเล่นเกมโยนห่วง ชิงธงยิ้มตอบน้อย ๆ แล้วเดินเลี้ยวห่างออกมาปล่อยให้ทำหน้าที่ของเพื่อน

(น้ำท่วมดิน. 2556, น. 22)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ชาวบ้านในสังคมชนบทไทยได้จัดงานกิจกรรมการแข่งขันเรือเป็นประจำปี ชาวบ้านวัยต่าง ๆ เข้ามาร่วมงานอย่างมากมาย เด็กนักเรียนทำหน้าที่ตีกลองยาวอย่างสนุกสนาน ชาวบ้านในสังคมชนบทไทยเริ่มการจัดงานกิจกรรมการแข่งขันเรือเป็นประจำปีเพื่อให้ชาวบ้านทุกคนมีความสามัคคี และช่วยกันรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของคนในชนบทไทยภาคกลางที่มีแม่น้ำสายสำคัญเป็นเครื่องหล่อเลี้ยง และหลอมรวมทุกชีวิตในสังคมชนบทเข้าไว้ด้วยกัน

นวนิยายเรื่อง เสือล่องวาริ ได้กล่าวถึง ชาวชนบทไทยมีประเพณีการแข่งขันเรือยาวในช่วงวันออกพรรษาของแต่ละปี เนื่องจากได้ดำรงชีวิตอยู่กับสายน้ำและใช้เรือในการเดินทางมาอย่างยาวนาน และในปัจจุบัน ชาวบ้านยังคงจัดงานประเพณีการแข่งขันเรือยาวเป็นอย่างดี ดังตัวอย่าง

วิถีชีวิตของคนที่นี่ผูกพันกับสายน้ำและเรือมาแต่ปางบรรพ์ มันเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตเหมือนลมหายใจเข้าและออก สืบต่อมายาวนานจากรุ่นสู่รุ่น ทุกวันออกพรรษาของแต่ละปี ประเพณีแข่งขันเรือยาวขึ้นโขงชิงธง

เมืองแน่นไปด้วยผู้คนจากทั่วทุกสารทิศ มีเรือเข้าแข่งขันเมืองแน่นแม่น้ำ
เสียงกลองยาว เสียงร้องรำทำเพลงของพ่อเพลงแม่เพลงฟังดูครึกครื้นราว
เป็นมหรสพต้อนรับการเสด็จลงมาจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ของสมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยบันไดแก้วทิพย์ มีบันไดทองทิพย์ด้านขวา บันไดเงิน
ทิพย์ด้านซ้ายทอดยาวเป็นสายมรกตวิบวาวลงมายังเมืองสังกัสสนคร
หลังจากพระองค์ขึ้นไปเทศนาพระอภิธรรมเจ็ดคัมภีร์โปรดพุทธมารดา

(เสील่องวาริ. 2556, น. 100)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ชาวชนบทไทยได้รับการประเพณีการแข่งขันเรือยาวเป็นอย่างดี ชาวชนบทไทยที่มาจากทั่วทุกที่ได้ร่วมมือจัดงานการแข่งขันเรือยาวในวันออกพรรษาเป็นประจำปีซึ่งมีเรือเข้ามาแข่งขันเป็นจำนวนมาก และได้จัดงานอย่างมีสีสันและโดดเด่นมีเอกลักษณ์เองเพื่อทำให้บรรยากาศงานมีชีวิตชีวา จึงสรุปได้ว่าชาวชนบทไทยได้รับการประเพณีการแข่งขันเรือยาวเป็นอย่างดี

ผลการวิเคราะห์ด้านการปลูกฝังด้านประเพณีการแข่งขันเรือในสังคมชนบทสะท้อนให้เห็นภาพวัฒนธรรมประเพณีเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ชาวบ้านในสังคมชนบทไทยยังคงดำรงชีวิตแบบวิถีดั้งเดิมไว้ได้ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงในด้านอื่น ๆ ที่ถาโถมเข้ามาในสังคมชนบทอย่างมากมาย ชาวบ้านยังคงจัดงานแข่งเรือและมีกิจกรรมในประเพณีนี้อย่างสนุกสนานอยู่เช่นเดิม คนทุกรุ่นในชนบทมาร่วมกิจกรรมการแข่งขันเรืออย่างมีความสุขเช่นเดิม

3.4.2 ประเพณีงานศพในสังคมชนบท

1) งานศพของชาวไทยพุทธ

ประเพณีงานศพของชาวไทยพุทธจะจัดงานศพที่วัด และทำพิธีกรรมตามศาสนาพุทธ นวนิยายเรื่อง นกกองเพลิง ได้กล่าวถึง พันเสียชีวิตไปโดยไม่มีลูกหลานคนใดดูแลเพื่อน ๆ หลวงพ่อ และคนในหมู่บ้านจึงช่วยจัดงานศพให้พัน ดังตัวอย่าง

สมพรจัดของสำหรับพิธีกรรมเรียบร้อย เขาเตรียมคนโทขนาดเล็กสำหรับกรวดน้ำ สายสิญจน์ ดอกไม้ ธูปเทียน และของ ปัจจัยสำหรับพระอีก 3 รูปที่ต้องมาร่วมสวดมาตिकाบังสุกุล งานวันนี้เป็นพิธีกรรมเล็ก ๆ ที่จัดกันเฉพาะกลุ่มของ “คนใน” ซึ่งรับรู้เรื่องราวที่เกิดขึ้นโดยไม่ต้องมีใครอธิบายความ หลังตรวจดูสิ่งที่สมพรจัดลงถาดไว้เรียบร้อยแล้ว หลวงพ่อจึงส่งห่อผ้าด้ายดิบให้เขา

(นกกองเพลิง. 2555, น. 158)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ในสังคมชนบทไทยเมื่อมีใครในสังคมได้ตายลง แม้จะไม่ใช่นญาติ แต่เป็นเพื่อนหรือเคยรู้จักกับผู้ตายมาก่อน จะเป็นคนจัดงานให้ ซึ่งสะท้อนให้

เห็นว่าคนไทยเป็นคนมีจิตใจดี เอื้อเฟื้อและช่วยเหลือคนอื่นเหมือนกับเป็นญาติของตนเอง แม้เมื่อคนนั้นตายไปแล้วไม่มีญาติพี่น้องมาจัดงานศพให้ ก็ยินดียื่นมือไปช่วยเหลือจนงานศพสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี จากตัวอย่างมีคนกลุ่มเล็ก ๆ มาช่วยกันจัดงานศพ ซึ่งใช้คำว่า “คนใน” ซึ่งหมายถึงคนที่รู้จักสนิทสนมกับคนตายและรู้ความเป็นมาในชีวิตของคนตายเป็นอย่างดี โดยมีการจัดเตรียมของต่าง ๆ ที่ใช้ในพิธี และมีเพื่อน ๆ มาร่วมงานศพด้วย โดยจะจัดพิธีในวัด มีการนิมนต์พระให้สวดบังสุกุลแก่คนตายด้วย แม้จะเป็นงานศพเล็ก ๆ ของคนที่ไม่ใช่ญาติพี่น้อง แต่ทางวัดก็จัดพิธีกรรมในงานศพของชาวไทยพุทธได้อย่างครบถ้วนทุกกระบวนการของงานศพ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าคนไทยให้ความสำคัญกับอุปกรณ์และขั้นตอนในการประกอบพิธีกรรมเป็นอย่างมาก แม้จะเป็นงานเล็ก คนมาร่วมงานน้อยก็มีได้ละเลยต่อรายละเอียดในพิธีกรรมเลย

ในนวนิยายเรื่อง นอกกองเพลิง ได้กล่าวถึง การนำศพของคล้อยที่ตายลอยน้ำมาหลายวันแล้ว มาทำพิธีเผาศพโดยไม่มีพระมาทำพิธีให้ ซึ่งวิญญาณของคล้อยได้มาบอกขุมว่าให้หาพระมาทำพิธีให้ด้วย พอหมดหน้าน้ำขุมจึงพาพระมาทำพิธีสวดบังสุกุลให้กับคล้อย ดังตัวอย่าง

ต้นเดือนธันวาคมน้ำยิ่งหลังทันฝั่ง เรือข้ามฝั่งสองฟากเสี่ยงที่จะข้ามลำน้ำในช่วงนี้มาตั้งแต่กลางปลายเดือนตุลาคม หลังได้ร่างของคล้อยพวกเขาพยายาม 5-6 ครั้งที่จะพาศพข้ามฝั่งไปเผายังวัดศรีชุมพล แต่เกลียวน้ำอันเชี่ยวกรากกลางสายฝนก็ไม่เอื้อ สองหรือสามครั้งที่เกลียวน้ำฟาดให้เรือบรรทุกศพเอียงแควมเรือรับน้ำ ขณะศพห่อเสื่อในเรือก็ไม่ไฉยยิ่งอืดบวมเพราะแชน้ำมาถึงสองวัน ท้ายสุดจำต้องยอมแพ้มือพลบมีดร่างคล้อยถูกเผาอย่างรวบรัดในวัดร้างโดยไม่มีพระ ขุมเป็นผู้ทำพิธีฝากวิญญาณเด็กหนุ่มไว้กับ “เจ้าที่เจ้าทาง” แต่สามคืนให้หลังวิญญาณคล้อยก็มาอุทธรณ์กับขุมว่า ให้ช่วยเอาพระมาทำพิธีบังสุกุลให้กับเขาด้วยเพราะ “เจ้าที่” ป่าช้าเดิมไม่ยอมให้เขาเข้าไปอยู่ หลังน้ำลด ขุมและ เพื่อน ๆ ไปนิมนต์หลวงพ่อเอี่ยมกับพระอีกสามรูปจากวัดศรีชุมพลมาทำพิธีบังสุกุลให้

(นอกกองเพลิง. 2555, น. 91)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ชาวชนบทไทยมีประเพณีงานศพของชาวไทยพุทธ งานศพส่วนใหญ่ต้องไปจัดที่วัด และต้องมีพระช่วยทำพิธีกรรมต่าง ๆ ในงานศพ โดยมีความเชื่อว่า การจัดงานศพนั้นต้องมีการสวดบังสุกุลให้กับคนตาย หากไม่มีพระสวด วิญญาณของคนตายจะไม่สงบสุข ดังนั้น จึงสะท้อนให้เห็นความเชื่อเรื่องผีวิญญาณของชาวไทยพุทธที่มีมานานในสังคมชนบทไทย

2) งานศพของชาวไทยมุสลิม

ชาวไทยมุสลิม คือ กลุ่มคนไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งมีประเพณีและวัฒนธรรมที่แตกต่างจากคนไทยกลุ่มอื่น ในนวนิยายเรื่อง มุดอ ตูวอ ได้แบ่งชาวไทยมุสลิมที่มีแนวคิดทางศาสนาแตกต่างกันเป็นสองกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มมุดอซึ่งเป็นชาวไทยมุสลิมกลุ่มยึดถือแนวคิดแบบใหม่กับกลุ่มตูวอซึ่งเป็นชาวไทยมุสลิมกลุ่มยึดถือแนวคิดแบบเก่า แม้จะมีแนวคิดแตกต่างกัน แต่ก็มีการจัดงานประเพณีและวัฒนธรรมที่เหมือนกัน ดังนี้

นวนิยายเรื่อง มุดอ ตูวอ ได้กล่าวถึงพิธีละหมาดญะนาซะฮ์และสวดดูอาอ์ในประเพณีงานศพและประเพณีงานบุญ 40 วัน ของชาวชนบทไทยมุสลิมกลุ่มตูวอ แม่เล่าเรื่องครอบครัวเป็นหนี้ตั้งแต่พ่อเสียชีวิตไปเนื่องจากในงานสวดพิธีละหมาดญะนาซะฮ์และงานสวดดูอาอ์ใช้เงินเป็นจำนวนมาก ดังตัวอย่าง

เรื่องนี้ผู้ใหญ่เขาถกเถียงกันจบไปแล้ว อีกอย่างลูกไม่รู้หรือว่าตอนที่ปะลูกเสีย ครอบครัวเราเป็นหนี้ไปเท่าไร ทั้งการต้องหยิบยืมเงินเขามาใช้ใส่ของให้กับคนกว่าร้อยคนที่มาร่วมสวดพิธีละหมาดญะนาซะฮ์ ในช่วงงานบุญ 40 วันที่หลังเสร็จพิธีศพก็ยังต้องใช้เงินจัดการกับข้าวกับปลาเลี้ยงคนที่มาสวดดูอาอ์อีก ทุกวันนี้หนี้ก้อนนั้นยังใช้เขาไม่หมดเลย มะพูดน้ำเสียงฟังดูเหนื่อยอ่อนเหลือทน

(มุดอ ตูวอ. 2555, น. 23)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ชาวบ้านในสังคมชนบทไทยมุสลิมกลุ่มตูวอที่มีแนวคิดแบบเก่าได้จัดประเพณีงานศพและงานบุญ 40 วัน หลังงานศพ ด้วยการจัดพิธีละหมาดญะนาซะฮ์ของงานศพตามกลุ่มตูวอที่มีแนวคิดแบบเก่า เจ้าของบ้านต้องนำเงินใส่ของให้กับคนมาร่วมงานสวด ในงานบุญ 40 วัน ต้องเตรียมกับข้าวกับปลามาเลี้ยงคนด้วย ซึ่งใช้เงินจัดงานเป็นจำนวนมาก ทำให้เจ้าภาพจัดงานที่ไม่มีเงินต้องไปกู้หนี้ยืมสินจากคนอื่นมาจัดงาน พอจัดงานเสร็จก็เป็นหนี้ และยังต้องใช้หนี้ต่อมาอีกเป็นเวลานาน ซึ่งสะท้อนภาพสังคมชาวมุสลิมที่ให้ความสำคัญกับพิธีกรรมที่จัดอย่างยิ่งใหญ่และเนิ่นนานโดยไม่สนใจว่าคนจัดงานจะมีเงินจัดงานหรือไม่ หากไม่จัดงานให้ยิ่งใหญ่ใช้เงินมาก ๆ จะถูกสังคมต่อว่าเอาได้

จากการวิเคราะห์ภาพสะท้อนงานศพของชาวไทยพุทธกับชาวไทยมุสลิมในนวนิยายชุดฟ้าห่มดิน พบว่า มีความเหมือนกัน คือ การจัดงานศพคือการให้เกียรติ การไว้อาลัยคนที่เสียชีวิตไปแล้ว และให้ความสำคัญกับขั้นตอนในพิธีกรรมที่ครบถ้วนสมบูรณ์ แต่มีความแตกต่างกัน คือ งานศพของชาวไทยพุทธจะไม่เน้นความยิ่งใหญ่ของงาน ไม่เน้นระยะเวลาที่นานในการจัดงาน จะเน้นความเรียบง่ายของงานศพ ที่ถึงแม้จะมีขั้นตอนในพิธีกรรมอย่างครบถ้วน แต่ก็จัดแบบเรียบง่าย และเสร็จได้ในเวลาสั้น ๆ แต่งานศพของชาวไทยมุสลิมจะจัดอย่างยิ่งใหญ่ นานหลายวัน ใช้เงินจำนวนมาก

จนคนจัดงานต้องกั๊กนี้ยืมเงินจากคนอื่นมาจัดงาน ทำให้คนจัดงานเดือดร้อนต้องหาเงินมาใช้หนี้ กว่าจะหมดก็ใช้เวลาอีกนาน

3.4.3 ประเพณีการละศีลอดของชาวไทยมุสลิม

ในนวนิยายเรื่อง มุดอ ตูวอ ได้กล่าวถึงประเพณีการละศีลอดของชาวไทยมุสลิม ดังที่เทศบาลจัดเลี้ยงแก๊วชให้ชุมชน มีพิธีที่สำคัญมาก คือ การละศีลอด ดังตัวอย่าง

ได้เวลางานเริ่ม ประธานชุมชนเป็นคนขึ้นไปกล่าวเปิดงานด้วยสีหน้ายิ้มแย้ม ขณะทุกคนต่างนั่งพร้อมอยู่กับโต๊ะอาหารรอเวลาช่วงสำคัญ การละศีลอดจะเริ่มขึ้นในอีกไม่กี่นาทีข้างหน้า ครั้นเมื่อเสียงขบอาซานเรียกละหมาดช่วงค่ำดังขึ้น ทุกคนก็เริ่มทานอาหารค่ำแรก บางคนเริ่มจากการจิบน้ำ บางคนเริ่มจากกินอินทผลัม

(มุดอ ตูวอ. 2555, น. 73)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ชาวไทยมุสลิมยังได้ปฏิบัติประเพณีการละศีลอดประจำปี และในงานเลี้ยงแก๊วช การละศีลอดจะถือเป็นพิธีที่สำคัญมากสำหรับชาวไทยมุสลิม เนื่องจากเป็นประเพณีที่ทำให้ชาวไทยมุสลิมรู้จักความอดกลั้นอดทน มีจิตใจหนักแน่น และไม่ทอดทิ้งอย่างง่ายต่อความยากลำบาก ชาวไทยมุสลิมบางคนจะรอมเวลานี้ด้วยกัน และการละศีลอดจะเริ่มทันทีหลังจากการอาซาน และทุกคนเริ่มทานอาหาร ดื่มน้ำได้

จากการวิเคราะห์นวนิยายชุด ฟ้าห่มดิน สรุปได้ว่า วรรณกรรมกับสังคมมีความสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออก เรื่องราวหรือเนื้อหาของนวนิยายมาจากประสบการณ์ทางสังคมที่นักเขียนได้ประสบเองมาหรือได้พบเห็นมา ภาพสะท้อนสังคมชนบทไทยในนวนิยายชุด ฟ้าห่มดิน พบว่า ชีวิตชาวชนบทไทยได้รับอิทธิพลจากค่านิยมและเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่มาจากตัวเมืองสมัยใหม่ ชาวชนบทไทยบางคนต้องการดำรงวิถีชีวิตดั้งเดิมเอาไว้ แต่บางคนก็เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของตนไปตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม จากการวิเคราะห์ภาพสะท้อนด้านที่อยู่อาศัยของชาวชนบทไทยมีการเปลี่ยนจากบ้านเรือนโบราณแบบดั้งเดิมกลายเป็นบ้านตึกแถวหรือบ้านทรงสมัยใหม่ในหมู่บ้านจัดสรร ด้านสภาพแวดล้อมในสังคมชนบทไทยเริ่มเปลี่ยนแปลงไป ทรัพยากรทางธรรมชาติที่สวยงาม เช่น ต้นไม้ นาข้าว เป็นต้น เริ่มหายไป ชาวชนบทไทยประกอบอาชีพหลายอย่าง เช่น เกษตรกร รับจ้าง ค้าขาย เป็นต้น พาหนะที่ชาวชนบทไทยใช้ คือ รถจักรยาน เรือ รถจักรยานยนต์และรถกระบะ โครงสร้างครอบครัวไทยดั้งเดิมส่วนใหญ่จะเป็นครอบครัวขยาย แต่ปัจจุบันจะเริ่มมีครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น และสมาชิกครอบครัวในสังคมชนบทจะทำหน้าที่ของตนเองที่มีต่อครอบครัวอย่างเต็มที่ ด้านการศึกษา ชาวชนบทไทยเริ่มให้ความสำคัญกับการศึกษามากขึ้น พ่อแม่ได้ปลูกฝังความขยันเรียนให้กับเด็ก ด้านประเพณี มีประเพณีการแข่งขันเรือที่ชาวบ้านในชนบทยังช่วยกันจัด การแข่งเรือเพื่อให้คนในชุมชนได้ทำกิจกรรมงานบุญและ

กิจกรรมที่สนุกสนานร่วมกัน นอกจากนี้ ชาวไทยมุสลิมยังได้ปฏิบัติประเพณีการละศีลอดประจำปีเป็นอย่างดีเพื่อให้ชาวไทยมุสลิมรู้จักความอดกลั้นอดทน มีจิตใจหนักแน่น และไม่ท้อถอยอย่างง่ายตายต่อความยากลำบาก

บทที่ 4

ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาสังคมชนบทไทยในนวนิยายชุด ฟ้ามุ่ยดิน

การศึกษาแนวคิดจากนวนิยายชุด ฟ้ามุ่ยดิน ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์ปัญหาสังคมชนบทไทย และแนวทางแก้ไขปัญหาสังคมชนบทไทยไว้ ดังหัวข้อต่อไปนี้

4.1 ปัญหาด้านครอบครัวในสังคมชนบทไทย

4.1.1 ปัญหาระหว่างสมาชิกในครอบครัว

4.1.2 ปัญหาผู้สูงอายุในครอบครัว

4.1.3 ปัญหาการไม่ได้อยู่ร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว

4.2 ปัญหาด้านชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมชนบทไทย

4.2.1 ปัญหาสิ่งแวดล้อม

4.2.2 ปัญหาเรื่องความเจ็บป่วย

4.2.3 ปัญหาการขาดสถานที่รักษาพยาบาล

4.2.4 ปัญหาความยากจน

4.3 ปัญหาด้านการศึกษาในสังคมชนบทไทย

4.3.1 ปัญหาการขาดสถานที่จัดการศึกษา

4.3.2 ปัญหาการขาดครูสอน

4.3.3 ปัญหาการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษา

4.3.4 ปัญหาการเลิกเรียนกลางคัน

4.4 ปัญหาด้านความรุนแรงในเขตสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

4.5 ปัญหาความขัดแย้งของชาวไทยมุสลิม

4.6 แนวทางแก้ไขปัญหาของสังคมชนบทไทย

4.6.1 แนวทางแก้ไขปัญหาด้านครอบครัว

4.6.2 แนวทางแก้ไขปัญหาด้านชีวิตความเป็นอยู่

4.6.3 แนวทางแก้ไขปัญหาด้านการศึกษา

4.6.4 แนวทางแก้ไขปัญหาความรุนแรงในเขตสามจังหวัดภาคใต้

4.6.5 แนวทางแก้ไขปัญหาความขัดแย้งของชาวไทยมุสลิม

มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 ปัญหาด้านครอบครัวในสังคมชนบทไทย

ปัญหาครอบครัว คือ ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างสมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างพ่อแม่กับลูก สาเหตุมักเกิดจากการสื่อสารที่ไม่เข้าใจกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ปัญหาครอบครัวที่ได้สะท้อนในนวนิยายชุด ฟ้าห่มดิน ได้แก่ ปัญหาระหว่างสมาชิกในครอบครัว ปัญหาผู้สูงอายุในครอบครัว และปัญหาการไม่ได้อยู่ร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว

4.1.1 ปัญหาระหว่างสมาชิกในครอบครัว

1) ปัญหาความสัมพันธ์กับภรรยา

ปัญหาการนอกใจกันของสามีและภรรยาเป็นปัญหาเกิดขึ้นมากที่สุด นวนิยายเรื่องพายุ ได้กล่าวถึงตอนที่พันธะเคยนอกใจวิชา วิสาขาก็เสียใจและไม่พอใจสำหรับเรื่องการนอกใจของสามี ดังตัวอย่าง

“แล้วเรื่องไหน”

วิชาขมองหน้าสามีก่อนจะตอบว่า

“เรื่องพินอกใจต่างหาก”

“พี่ขอโทษ”

“ชั้นยกให้ตั้งนานแล้ว”

“แล้วทำไมมาถึงพูดเรื่องนี้ตอนนี้”

“พี่ไม่เคยมีความลับกับชั้น พี่ไม่เคยทำอย่างนี้กับชั้น ชั้นเชื่อใจพี่มาตลอด นับตั้งแต่เรารู้จักกัน แต่วันนี้ชั้นแค่อยากบอกว่าชั้นเสียใจ ชั้นเลือกพูดกับพี่ก็เพราะว่าแค่อยากพูดดีกว่าปล่อยให้อัดอั้นใจ”

(พายุ. 2555, น. 20)

จากตัวอย่างที่ยกมา แสดงให้เห็นว่า ครอบครัวมีปัญหาการนอกใจ เมื่อภรรยา กับสามีแต่งงานกันมานานมากแล้ว อาจจะมี ความขัดแย้งกันหรือสนใจคนอื่นมากกว่าคู่ของตนเอง ซึ่งทำให้มีปัญหาการนอกใจกันได้ และคนนอกใจในครอบครัวส่วนใหญ่จะเป็นผู้ชาย แม้ว่าฝ่ายคนนอกใจอยากจะทำเรื่อง แต่ไม่มีทางที่จะปกปิดอีกฝ่ายหนึ่งไปตลอด ภรรยา มักจะรู้เรื่องการนอกใจของสามีเสมอ การนอกใจได้ทำร้ายคนในครอบครัวทั้งภรรยาและอาจส่งผลกระทบต่อลูกด้วย

นวนิยายเรื่องพายุ ได้กล่าวถึง การสื่อสารระหว่างสามีกับภรรยาไม่ตรงกัน ตอนที่ วิรุณกลับบ้านพ่อแม่ ได้ยินพ่อแม่พูดถึงการเกิดภรรยาของเขาเคยทำงานที่เดียวกันกับพ่อซึ่งเป็นเรื่อง ที่การเกิดไม่เคยเล่าให้วิรุณฟังมาก่อน และเหตุการณ์อื่น ๆ ที่ทำให้วิรุณกับการเกิดไม่ค่อยได้พูดคุยกัน ดังตัวอย่าง

... วิรุณยินพ่อแม่ทะเลาะกันเรื่องการเกิด ทำให้ทราบว่าการเกิดเคยทำงานในกรมของพ่อ... จนกระทั่งแอบได้ยินในวันนั้น วิรุณ

เคยคิดจะถามภรรยาอยู่หลายครั้ง คุยกับพ่อกับแม่เรื่องนี้หลายหน ที่สุดก็ไม่ได้ทำเสียที เขากลายเป็นคนพูดน้อยลงกับภรรยา สามภรรยาคนนี้เหมือนมีระยะห่างต่อกันมากขึ้น ๆ

(พายุ. 2555, น. 41)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ปัญหาระหว่างสามีกับภรรยาเกิดขึ้นจากการที่มีข้อพิพาทหรือความลับต่อกัน และไม่ได้สื่อสารซักถามเกี่ยวกับข้อสงสัยต่อกัน จึงทำให้สามีภรรยาพูดคุยกัมน้อยลง ระยะห่างระหว่างสามีกับภรรยาจะห่างกันมากขึ้น ความเป็นครอบครัวจึงไม่สมบูรณ์ซึ่งอาจส่งผลต่อลูกด้วย

2) ปัญหาระหว่างผู้ใหญ่กับเด็ก

การสื่อสารระหว่างผู้ใหญ่กับเด็กในครอบครัวมีความสำคัญและต้องระมัดระวังมาก เนื่องจากอายุและประสบการณ์ของผู้ใหญ่กับเด็กนั้นต่างกัน ความคิดจึงไม่เหมือนกัน การสื่อสารระหว่างกันจึงอาจเกิดปัญหาได้ และเกิดความเข้าใจผิดต่อกันได้

นวนิยายเรื่องเสื่อล่องวาริ ได้กล่าวถึง ความคิดของผู้ใหญ่กับเด็กแตกต่างกันมาก ตอนที่ครูช่างเรือยังเป็นเด็ก เขาอยากมีฝีมือสร้างเรือให้เก่งเหมือนพ่อ แต่พ่อบังคับให้เขาเรียนหนังสือ แทนการสร้างเรือ พ่อจึงตีครูช่างเรือบ่อย ๆ ดังตัวอย่าง

ข้าจำได้แม่นว่าโดนพ่อตีจนขาแตกเพื่อบังคับให้ไปโรงเรียน ถ้าหากแม่ไม่ร้องดึงข้าออกมา มีหวังพ่ออาจตีข้าจนตาย ข้าไม่ยอมไปโรงเรียน อยากรู้อุทิศเวลาทั้งหมดเพื่อการสร้างเรือ แต่ความฝันต้องขาดสะบั้นลงเมื่อข้าได้ก้าวเดินเข้าสู่ประตูรั้วโรงเรียน นับตั้งแต่วันนั้นข้าก็ห่างเรือออกไปเรื่อย ๆ ...

(เสื่อล่องวาริ. 2555, น. 99)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ปัญหาที่เกิดระหว่างผู้ใหญ่กับเด็กในครอบครัว คือความคิดของผู้ใหญ่กับเด็กแตกต่างกัน ความต้องการของเด็กอาจจะไม่ตรงกับความต้องการของผู้ใหญ่ ความขัดแย้งระหว่างผู้ใหญ่กับเด็กจึงเกิดขึ้นโดยผู้ใหญ่ที่มีอำนาจมากกว่า การลงโทษเด็กจึงเกิดขึ้นเพื่อให้เด็กทำตามความคิดของผู้ใหญ่ เด็กจึงหมดโอกาสทำในสิ่งที่ตนเองต้องการ เพราะต้องทำตามผู้ใหญ่ที่มีอำนาจในครอบครัวมากกว่า

4.1.2 ปัญหาผู้สูงอายุในครอบครัว

ในปัจจุบันนี้ ผู้สูงอายุในสังคมชนบทไทยมีจำนวนมาก และในครอบครัวที่มีสมาชิกเป็นผู้สูงอายุต้องดูแลและสนใจผู้สูงอายุทุก ๆ วันทั้งด้านจิตใจและร่างกาย ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่มีความสามารถในการดูแลตัวเอง และผู้สูงอายุอาจจะเกิดปัญหาต่าง ๆ ทั้งด้านสุขภาพ จิตใจ เศรษฐกิจ และสังคม เป็นต้น ในนวนิยายชุด ฟ้าหม่มดิน ได้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาผู้สูงอายุ ดังต่อไปนี้

1) ปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุ

นวนิยายเรื่อง น้ำท่วมดิน ได้กล่าวถึง ปู่ของชิงธงมีอายุมากแล้ว สุขภาพไม่ค่อยแข็งแรง ไม่สามารถทำมาหากินด้วยตนเองได้ ต้องพึ่งพาการดูแลจากชิงธงกับแม่ชิงธง ตอนที่ชิงธงกลับบ้านกินข้าว และไม่ได้เห็นปู่กินข้าวด้วย ชิงธงจึงถามถึงปู่ด้วยความเป็นห่วง ดังตัวอย่าง

บิดาพยักหน้าเจี๊ยบ ๆ ชายหนุ่มจึงไม่ยากต่อความ “ปู่ละครับ
แม่”

“แกว่ามีน ๆ หัว แม่เลยจัดสำหรับให้กินก่อนแล้ว คงจะขึ้นไปนอน
พักละมัง”

“เป็นอะไรมากหรือเปล่า ผมพาไปหาหมอดีกว่ามั๊ย”

“แม่ถามแล้ว แกว่าไม่เป็นอะไรมาก พรุ่งนี้ครบกกำหนดที่หนูบัว
เขาต้องมาตรวจร่างกายอยู่แล้ว ถ้ามีอะไรก็ไปทีอนามัยได้ วันจันทร์มี
หมอมามาตรวจพอดี”

(น้ำท่วมดิน. 2556, น. 34)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ครอบครัวในสังคมชนบทมีปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุ เมื่อผู้ใหญ่อายุมากแล้วส่วนใหญ่จะสุขภาพไม่ค่อยแข็งแรง ดูแลตัวเองไม่เต็มที่แล้ว ต้องพึ่งพาการดูแลจากลูกหลานในครอบครัว และต้องการตรวจร่างกายตามเวลากำหนดเพื่อรับรองสุขภาพ ในระหว่างนี้ ครอบครัวต้องมีเวลามาสนใจสภาพผู้สูงอายุเรื่อย ๆ และต้องดูแลผู้สูงอายุทั้งร่างกายและจิตใจ สุขภาพที่อ่อนแอของผู้สูงอายุส่งผลต่อจิตใจของคนในครอบครัวที่รักและเป็นห่วงผู้สูงอายุที่เป็นพ่อแม่ ปู่ย่า ตายายของตน

2) ผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง

นวนิยายเรื่อง นอกกองเพลิง ได้กล่าวถึง ในสังคมชนบทมีปัญหาผู้สูงอายุถูกทอดทิ้งดังที่ลูก ๆ ของพันไปทำงานในเมืองและต่างประเทศ ไม่ได้กลับบ้านเกิดนานแล้ว ส่งมาแต่เงินเท่านั้น ดังตัวอย่าง

“เดือนสิบปีนี้พวกลูก ๆ ของมึงไม่ได้มา” เปรยเชิงถามของพระ
ทำให้เจ้าของบ้านยกมือขึ้นลูบหนวดเคราขาวโพลนโดยไม่รู้ตัว

“คงยุ่งงาน...เดือนสิบมันมีแต่บ้านเรา เมืองนอกหรือกรุงเทพฯ
อาจทำให้มันลืมไปว่าเดือนสิบสองของเราคืออะไร” พระกล่าวต่อ

...

“ทำไมมึงไม่มองว่าลูกมึงเก่ง เรียนดี ได้ทำงานดี สองคนอยู่
ต่างประเทศ อีกคนก็ได้ผันตัวธุรกิจใหญ่ในกรุงเทพฯ”

“แต่พวกมันไม่เคยมีเรา...หลังแม่มันตาย...มันส่งมาแต่เงิน...เรา

...ผมอยากเห็นหน้าเด็ก ๆ มาเอากระดูกแม่ฉันเข้าบัว”

(นอกกองเพลิง. 2555, น. 20-21)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในสังคมชนบทเมื่อเรียนจบมีงานทำและย้ายไปอยู่ในเมือง จึงไม่มีเวลากลับบ้านในชนบทมาดูแลผู้สูงอายุในครอบครัวบ้านเกิด และทำงานยุ่งมาก ไม่ได้ไปเยี่ยมพ่อแม่ที่อายุมากแล้วซึ่งรออยู่ที่บ้านเกิด จึงทำให้ผู้สูงอายุถูกละเลยทอดทิ้งให้พวกเขาต้องดูแลตนเอง อยู่อย่างโดดเดี่ยวและเหงาหงายในบ้านชนบท

นวนิยายเรื่อง มุดอ ตูวอ ได้กล่าวถึง ตอนที่คืนดากลับบ้านเกิดเพื่อเยี่ยมยายที่เจ็บป่วยเพราะอายุมากถึง 80 ปี หูของยายไม่ได้ยินเหมือนเมื่อก่อน อาหารก็กินไม่ค่อยลง และมีอาการป่วยอีกหลายอย่าง ดังตัวอย่าง

ในความมืดสลัว โต๊ะหญิงในวัยเลยแปดสิบนั่งอยู่บนที่นอน หันมองมาทางผม ก่อนที่ร่างผ่ายผอมจะพยายามขยับกายออกจากพูกนอน ผมคุกเข่าเข้าไปสัมผัสมือที่ทักทาย

“โต๊ะเป็นไงบ้างครับ” ผมถามเบา ๆ แต่โต๊ะหญิงกลับทำหน้าหงาย ๆ กับคำถามของผม

“พูดตั้ง ๆ หน่อยนะลูก หูของโต๊ะไม่ค่อยได้ยินเหมือนเมื่อก่อนแล้วนะ” เสียงของมะดั่งแทรกขึ้นมาจากนอกห้อง

“อ้อ ขาช้างขวามันไม่มีแรง เดินเหินลำบากเสียแล้วลูกเอ๋ย” โต๊ะหญิงพูดเสียงดัง อย่างกับว่าต้องการพูดใส่หูตัวเองอย่างนั้น

“แล้วกินอะไรได้บ้าง” ผมถาม กุมมือผ่ายผอมที่สัมผัสได้ถึงกระดูกแทบทุกชิ้นที่เรียงร้อยให้ยังคงมีชีวิต

“กินอะไรไม่อร่อยหรอก เมื่อเช้าก็ลองกินแกงซี่เหล็กได้ไปคำสองคำ มะมันทำไว้ให้แก ...

(มุดอ ตูวอ. 2555, น. 18-19)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในสังคมชนบทไทยมีปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุ เมื่อผู้ใหญ่อายุมากแล้ว สุขภาพอาจจะไม่ค่อยดี จะมีอาการเจ็บป่วยด้านร่างกาย เช่น หูไม่ได้ยิน กินอะไรไม่ได้ เป็นต้น ซึ่งอาการป่วยนี้ส่งผลให้ผู้สูงอายุใช้ชีวิตประจำวันด้วยตนเองไม่ได้ ต้องมีคนดูแล ลูกหลานในครอบครัวก็รู้สึกเศร้าและเป็นห่วงต่อความเสื่อมลงของสุขภาพของผู้สูงอายุที่อาจทำให้เสียชีวิตได้

4.1.3 ปัญหาการไม่ได้อยู่ร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว

นวนิยายเรื่อง มุคอ ตูวอ ได้กล่าวถึง คุณยายกลับบ้านเกิดเยี่ยมยายที่เจ็บป่วย แม่บอกให้กลับมาทำงานลงทุนแถวบ้าน มาอยู่ใกล้ ๆ กับญาติพี่น้อง ดังตัวอย่าง

...มะบอกเสมอว่าให้ผมกลับมาอยู่บ้าน ลงทุนทำอะไรสักอย่าง
ที่นี่ ไม่ต้องหวังร่ำรวย มาอยู่ในบรรยากาศที่แวดล้อมด้วยญาติพี่น้อง มี
งานบุญก็ช่วยเหลือกัน ถึงคราวเจ็บไข้ได้ป่วยมีญาติพี่น้องคอยดูแลอยู่
ใกล้ ๆ

“ลูกควรกลับมาอยู่บ้านเราเสียที ที่โน่นมันไกลพี่น้อง มุสลิมมัน
ต้องอยู่ใกล้พี่น้องถึงจะอบอุ่น ชีวิตถึงจะได้สมบูรณ์”

(มุคอ ตูวอ. 2555, น. 20)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ครอบครัวในสังคมชนบทมีปัญหาการไม่ได้อยู่
ร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว ลูกทำงานในเมืองที่ห่างไกลจากบ้าน และแยกอยู่กับญาติพี่น้อง
ครอบครัว ซึ่งทำให้คนในครอบครัวไม่ได้อยู่ร่วมกันอย่างอบอุ่นสมบูรณ์ เมื่อมีความเจ็บป่วย สมาชิก
ครอบครัวชาวชนบทจึงไม่ได้คอยดูแลอยู่ใกล้ ๆ ทำให้ต้องคอยเป็นห่วงกัน กังวลถึงกัน ทำให้จิตใจไม่
สงบสุข ไม่สบายใจเท่าที่ควร

นวนิยายเรื่อง มุคอ ตูวอ ได้กล่าวถึง อาจารย์หนุ่มคนหนึ่งกลับบ้านเพื่อเยี่ยมพ่อที่ป่วย
พอบอกให้อาจารย์กลับมาทำงานที่บ้าน ดังตัวอย่าง

ครั้งเมื่อกลับมาเยี่ยมบ้านตอนที่พ่อเริ่มป่วย พ่อในสภาพที่พูด
ไม่ได้ พยายามเขียนบอกผมว่า ให้กลับมาอยู่บ้าน ดูแลพี่สาวและบ้าน
ของเราให้ดี

มันไม่ใช่ครั้งแรกที่พ่อบอกผมอย่างนั้น กลับมาเยี่ยมบ้านทุกครั้ง
พ่อมักบอกผมอย่างนี้เสมอ ทรัพย์สินที่ทางที่มีอยู่น้อยนิดให้เก็บรักษาไว้
อย่านำไปขายเหมือนบ้านคนอื่น ๆ คนเราไม่ควรลิ้มรากล้ำตัวเอง

พ่อมักบ่นเสมอว่า คนสมัยนี้พอเรียนจบก็ทิ้งบ้านทิ้งช่อง ไป
ทำงานต่างถิ่นได้ดิบได้ดีก็ไม่ยอมกลับมาสร้างรกรากที่บ้านตนเอง พอมิ
ลูกก็ไม่ยอมสอนให้ลูกพูดภาษาถิ่น...

(มุคอ ตูวอ. 2555, น. 53)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า คนในสังคมชนบทไทยมีปัญหาการไม่ได้อยู่
ร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว เด็ก ๆ ในครอบครัวเมื่อเรียนจบแล้วก็นิยมทำงานในเมือง ทำให้ไม่ได้
กลับมาอยู่ที่บ้านกับครอบครัวเดิมของตนเองในชนบท ทำให้ไม่สามารถดูแลสมาชิกครอบครัวได้
อย่างเต็มที่ อีกทั้ง ทรัพย์สินบ้านเรือนก็ไม่ได้ดูแลด้วยเช่นกัน การไม่ได้อยู่ร่วมกัน ทำให้สมาชิกใน

ครอบครัวต้องคอยเป็นห่วงกัน และดูแลเอาใจใส่กันไม่ได้ดีเท่าที่ควร

จากการวิเคราะห์นวนิยายชุด ฟ้ามุ่ยดิน ดังกล่าวสรุปได้ว่า นวนิยายได้สะท้อนปัญหาด้านครอบครัวของคนในสังคมชนบทไทย คือ ปัญหาระหว่างสมาชิกในครอบครัว ได้แก่ สามีนอกใจภรรยา ความขัดแย้งของผู้ใหญ่กับเด็กในครอบครัว ปัญหาผู้สูงอายุ คือ ปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุ ปัญหาผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง และปัญหาการไม่ได้อยู่ร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว ซึ่งส่งผลให้สมาชิกในครอบครัวอยู่อย่างไม่มีความสุขเท่าที่ควร

4.2 ปัญหาด้านชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชนบทไทย

ปัญหาด้านสังคม คือ ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น มีความสัมพันธ์กับสังคมอย่างใกล้ชิด และสาเหตุของการเกิดปัญหาสังคมในชนบทไทยเกิดจากหลายสาเหตุ เช่น ความยากจน ความห่างไกลจากตัวเมือง เป็นต้น ปัญหาด้านชีวิตความเป็นอยู่ที่สะท้อนในนวนิยายชุด ฟ้ามุ่ยดิน มีดังต่อไปนี้

4.2.1 ปัญหาสิ่งแวดล้อม

นวนิยายเรื่อง น้ำท่วมดิน ได้กล่าวถึง ในปัจจุบันนี้ สิ่งแวดล้อมในสังคมชนบทไทยได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ทุ่งนาหาย แม่น้ำเริ่มเน่าเสีย คนต่างถิ่นไม่ได้สนใจดูแลรักษาแม่น้ำดังตัวอย่าง

“แม่น้ำนี้ขี้ข้าก็ห่วง คนเพชรฯ รู้คุณค่าแม่น้ำเพชรฯ แต่ตอนนี้ทั้งนายทุนทั้งโรงงานต่างถิ่น ไม่มีใครรักแม่น้ำเพชรฯ เหมือนคนเพชรฯ หรอก แต่ก่อนทำไร่สับไร่อยู่กันครอบครัวเดียว เคียวนี้โครงการบ้านจัดสรรแห่กันขึ้นมา ปาเข้าไปห้าหกสิบล้านสิบล้าน เอ็งว่าน้ำเสียจะไปไหน”

“หนักหนาขนาดนั้นเชียวนะหรือวะ”

“ฝั่งนี้จะปลายน่านะเอ็ง ถ้าคนต้นน้ำไม่รักไม่ดูแล อนาคตจะเป็นยังไง เคียวนี้น้ำสกปรก คนก็แค่เทลงท่อ ใครจะสนใจจะว่าปลายท่อไปไหน แม้แต่คนแถวบ้านข้า ถ้าไม่ได้ยู่ติดน้ำเขาก็ไม่ได้นึกหรอกว่าแม่น้ำกำลังเจอกับอะไรบ้าง ถนนหนทางมันจ่อถึงปากประตู หากคนใช้เรืออยากเต็มที”

(น้ำท่วมดิน. 2556, น. 25-26)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ในปัจจุบันนี้มีนายทุนและคนงานต่างถิ่นเข้ามาอยู่ร่วมในสังคมชนบทไทยโดยไม่ได้รักษาสิ่งแวดล้อมเหมือนคนท้องถิ่น ปล่อยน้ำเสียต่าง ๆ ลงแม่น้ำ โดยไม่ได้จัดการ และทำให้แม่น้ำสกปรก ไม่มีความรักต่อแม่น้ำ จึงทำให้ปัญหาสิ่งแวดล้อมหนักขึ้น สิ่งแวดล้อมในชนบทที่กำลังถูกทำลายไป จึงมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมชนบทที่อยู่โดยพึ่งพาธรรมชาติ และดูแลรักษาธรรมชาติ

นวนิยายเรื่อง น้ำท่วมดิน ได้กล่าวถึง ตอนที่ขั้วข้าวซึ่งจักรยานตามถนนไป ได้นึกถึงวิวนชนบทแท้ ๆ ที่เคยมีก็หายไปตามเวลาที่ผ่านไป นาข้าวมีน้อยลง บ้านสร้างด้วยปูนกับอาคารพาณิชย์เข้ามาแทนที่ ดังตัวอย่าง

...หวนนึกถึงวันเก่า ๆ ทุกครั้งที่ถีบจักรยานมาตามเส้นทางนี้ เธอจะเห็นท้องทุ่งนาเขียวขจีกว้างใหญ่จนสุดสายตา เมื่อต้องจากไปใช้ชีวิตนักศึกษาอยู่ที่เมืองหลวง แต่ครั้งที่กลับมาเยี่ยมเยียนบ้านเกิด หญิงสาวอดคิดไม่ได้ว่าต้นข้าวเขียวที่เคยระบัดใบทักทายเธอนั้นดูเหมือนมันจะขยับถอยไกลออกไป เรื่อย ๆ ยิ่งในวันนี้ ทุ่งกว้างซึ่งพวกมันเคยยืนท่าแดดลมอย่างทรนงนั้นก็กลับกลายเป็นที่ตั้งของบ้านปูนเทอะทะกับอาคารพาณิชย์หน้าตาสูงรังปลุกเรียงกันไป จนเกือบสุดแนวถนน คลองน้ำใสที่เคยหล่อเลี้ยงผืนนากว้าง บัดนี้กลายเป็น สีเทาหม่นฝุ่นปูนที่รถบรรทุกทิ้งไว้ตามเส้นทางฟุ้งกระจายไปทั่ว แหงนหน้ามองอาคารสามชั้นที่บัดบังผืนฟ้า เมืองกำลังไล่ล่าเธอหรือ...สิ่งที่ผู้คนเรียกขานว่าความเจริญ ความเจริญเหล่านี้กระมังที่ชักพาซาตาศาธรรมมาสู่น้องชายของเธอ

(น้ำท่วมดิน. 2556, น. 64)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ในสังคมชนบทไทยมีปัญหาสิ่งแวดล้อม คนไทยในชนบทมีถิ่นที่อยู่อาศัยที่กำลังจะเปลี่ยนแปลง ท้องทุ่งนาเขียวตามถนนทั่วเส้นจนสุดหายไปหมดกลายเป็นอาคารแปลกหน้าทั้งหมด ทำให้อากาศในชนบทไทยไม่ได้สดชื่นสบายเหมือนเมื่อก่อน คลองน้ำใสที่เคยไหลไปนากว้างก็กลายเป็นน้ำสกปรก มีกลิ่นเหม็น ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในชนบทที่ไม่มีโอกาสอยู่ท่ามกลางธรรมชาติที่สวยงาม จิตใจของคนในสังคมชนบทก็เริ่มเปลี่ยนแปลงไปตามสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไปด้วย จากจิตใจที่งดงามอ่อนโยนเปลี่ยนเป็นจิตใจแข็งกระด้างหยาบคายและทำสิ่งที่ผิดได้โดยง่าย

4.2.2 ปัญหาเรื่องความเจ็บป่วย

ปัญหาเรื่องความเจ็บป่วย คือ ปัญหาด้านสุขภาพร่างกายของมนุษย์ที่อ่อนแอเสื่อมสภาพที่สร้างความเจ็บป่วยให้กับผู้ป่วย

นวนิยายเรื่อง น้ำท่วมดิน ได้กล่าวถึงตอนที่ชิงธงร่วมงานแข่งเรือเสร์จก็รีบเข้าไปโรงพยาบาลเพื่อไปดูพ่อที่ยังอยู่ในห้องผ่าตัด ดังตัวอย่าง

ชิงธงเร่งเครื่องยนต์เต็มกำลังด้วยจิตใจที่ร้อนรุ่ม เวลาเพียงไม่กี่นาทีที่ดูเหมือนจะยาวนานเหลือเกินในความรู้สึก จอดรถตรงหน้าประตูทางเข้าอาคาร เด็กหนุ่มกวาดตามองไปรอบ ๆ ขณะวิ่งสุดฝีเท้าไปตาม

ทางเดินจนได้เห็นมารดาที่ยืนร้องไห้สะอึกสะอื้นอยู่หน้าห้องผ่าตัด

“แม่”

หญิงกลางคนหันตามเสียง เพียงเห็นหน้าเธอก็โผเข้ากอดลูกชาย

ไว้แน่น “ธง...ลูก...หมอเขาว่า...พ่อต้องตัดขา”

คล้ายว่าเสียงร่ำไห้ของมารดาค่อย ๆ เบาลง โลกรอบตัวราวกับ

จะเจียบงัน ซึ่งธงไม่ได้ยินอะไรอีก เขาทรุดตัวลงบนพื้น น้ำตาไหลรินอาบ

ใบหน้า

(น้ำท่วมดิน. 2556, น. 14)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ชาวบ้านในสังคมชนบทไทยมีปัญหาเรื่อง ความเจ็บป่วยทางร่างกายที่หากความเจ็บป่วยนั้นส่งผลต่อความไม่สมบูรณ์ของร่างกาย ก็จะทำให้ไม่สามารถใช้ชีวิตโดยปกติธรรมดาอย่างที่เคยเป็นมาได้ ซึ่งทำให้คนในครอบครัวเศร้าเสียใจ และเป็นห่วง ในอาการเจ็บป่วยของคนในครอบครัวด้วย

นวนิยายเรื่อง นอกกองเพลิง ได้กล่าวถึง ชาวบ้านในสังคมชนบทไทยมีปัญหาเรื่อง ความเจ็บป่วย ดังที่ถนัดมกับสามีป่วยและเสียชีวิตไปเพราะโรคมะเร็ง ดังตัวอย่าง

โชคดีที่เฒ่าแดงกับต๋นตายไปก่อนที่จะทันเห็นความตายอันน่า

อดสูของลูกสาวและลูกเขย-ความเจ็บป่วยเรื้อรังของคนทั้งสองทำให้

หมู่บ้านได้รู้จักโรคแปลกใหม่ที่เรียกกันว่า ‘มะเร็ง’ เป็นครั้งแรก

(นอกกองเพลิง. 2555, น. 102)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ชาวบ้านในสังคมชนบทไทยมีปัญหาเรื่อง ความเจ็บป่วยด้วยโรคร้าย คือ โรคมะเร็งที่ทำให้ขณะป่วยด้วยโรคนี ผู้ป่วยต้องเจ็บป่วย และทุกข์ ทรมานมากจากโรคร้ายแรงดังกล่าว

นวนิยายเรื่อง เสือล่องวาริ ได้กล่าวถึง ชาวบ้านในสังคมชนบทไทยมีปัญหาเรื่อง ความเจ็บป่วยทางร่างกาย แต่มีจิตใจเข้มแข็ง ดังที่แม่ของครูช่างเรือลัมป่วย ซึ่งทำให้ครูช่างเรือเสียใจ มาก ดังตัวอย่าง

...ความป่วยไข้ของแม่สร้างความโศกเศร้าในใจข้า แม่แม่จะป่วย

หนักแต่แม่ยังคงให้กำลังใจข้า ให้กำลังใจทุกคน กลายเป็นว่าผู้ที่แะ

เวียนมาเยี่ยมยามถามข่าวมีหัวใจที่ทุกข์หนักกว่าแม่

(เสือล่องวาริ. 2556, น. 104)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ชาวบ้านในสังคมชนบทไทยบางคนมีปัญหา เรื่องความเจ็บป่วยทางร่างกายซึ่งทำให้คนในครอบครัวเศร้าและสงสารผู้เจ็บป่วยมาก แต่ตัวผู้ป่วย กลับมีจิตใจที่เข้มแข็งคอยให้กำลังใจคนทุกคน

4.2.3 ปัญหาการขาดสถานที่รักษาพยาบาล

นวนิยายเรื่อง นอกกองเพลิง ได้กล่าวถึงตอนพ่อแม่สายใจล้มป่วยลง พี่น้องทั้งห้าคนของสายใจไม่สามารถดูแลพ่อแม่ได้ เพราะไม่มีความสามารถและในหมู่บ้านขาดคุณหมอที่รักษาพยาบาล ชาวบ้านสังคมชนบทไทยมีปัญหาขาดสถานที่รักษาพยาบาล ดังตัวอย่าง

ช่วงปีนี้เองที่ถนอมกับผัวล้มป่วยลงด้วยโรคร้าย บรรดาลูก ๆ อีกห้าคนที่ไม่ได้เรียนหนังสือสูง ๆ อย่างสายใจหมดปัญญาที่จะดูแลพ่อแม่กับแม่ ภาระนั้นจึงตกแก่สายใจผู้อยู่ใกล้กับแหล่งหมอในเมืองหลวง หลังจากต้องเที่ยวไปเที่ยวมาระหว่างกรุงเทพฯ กับบ้านเกิดอยู่ก่อนปี สายใจก็ตัดสินใจเอาพ่อแม่ขึ้นไปอยู่ด้วยเพราะใกล้หมอและสะดวกในการดูแล แต่แล้วทั้งสองก็สิ้นชีวิตอยู่ในโรงพยาบาลในกรุงเทพฯ ท่ามกลางสายระโยงระยางที่ไร้ลูก ๆ คนใดคอยดูใจ

(นอกกองเพลิง. 2555, น. 102)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ชาวบ้านในสังคมชนบทไทยมีปัญหาการขาดสถานที่รักษาพยาบาล เมื่อเจ็บป่วย ก็ต้องพาผู้ป่วยไปรักษาที่ตัวเมือง จึงมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น และทำให้ผู้ป่วยไม่สามารถอยู่ใกล้ชิดกับสมาชิกครอบครัวและเพื่อนญาติพี่น้องได้ในเวลาสุดท้ายของชีวิต

4.2.4 ปัญหาความยากจน

ปัญหาความยากจนเป็นปัญหาที่อยู่คู่กับสังคมไทยมานาน ความยากจนทำให้ประชาชนอยู่ในภาวะที่ขาดแคลน ไม่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และมีหนี้สิน ทำให้ชีวิตไม่มีความสุข

นวนิยายเรื่อง น้ำท่วมดิน ได้กล่าวถึง ชาวบ้านในสังคมชนบทไทยไม่มีเงินเก็บไว้เพื่อชำระค่าเรียนให้ลูก จึงต้องขายที่ดินเพื่อแลกเงินกลับมาจ่ายค่าเทอมให้ลูก ตอนที่ครอบครัวขวัญข้าวไปถึงช่วงเวลาที่ยกขวัญข้าวจะไปเรียนมหาวิทยาลัยที่กรุงเทพฯ แล้ว ไม่มีเงิน พ่อแม่ขวัญข้าวต้องขายที่ดินแปลงหนึ่งให้กับโครงการจัดสรร ดังตัวอย่าง

ขวัญข้าวมองผ่านหน้าต่างออกไปภายนอก “ก็เหมือนตรงนี้ นึกแล้วก็เสียดายนะแม่ จำได้ว่าตอนเด็ก ๆ บ้านเรามีที่กว้างขวางมองไปทางไหนก็ปลอดโปร่ง เดี่ยวนี้หลังคาแทบจะเกยกัน เราขายที่ให้เขาแล้ว เขาก็มาสร้างบ้านขายเราเอาเงินคืนไป ที่แปลงนั้นตั้งหลายไร่ พ่อกับแม่ไม่เสียดายหรอกคะ”

บิดาถอนใจเบา ๆ “ตอนขายแปลงนี้นะพ่อกับแม่ไม่เสียดายหรอก ได้เงินส่งให้ขวัญไปเรียนจบปริญญาบัตรก็คุ้มแล้ว แต่ที่นาของปู่ย่า จะว่าไปมันก็เสียดายอยู่บ้าง...”

(น้ำท่วมดิน. 2556, น. 61-62)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า คนในชนบทไทยต้องเผชิญปัญหาความยากจน ครอบครัวไม่มีเงินฝากเงินเก็บไว้ ไม่สามารถออกค่าใช้จ่ายการศึกษาของลูกได้ด้วยตนเองได้ ชาวบ้านในสังคมชนบทไทยแม้จะเสียดายที่เสียที่ดินของบรรพบุรุษไป แต่ก็ต้องขายที่ดินเพื่อมีเงินจ่ายค่าเรียนมหาวิทยาลัยให้ลูก การต้องขายที่ดินไป ก็ทำให้ชาวชนบทไทยสูญเสียที่ดินในการทำมาหากินไปด้วย หลังจากขายที่ดินไปแล้ว พวกเขา ก็ยังคงยากจนอยู่เช่นเดิม

นวนิยายเรื่อง นอกกองเพลิง ได้กล่าวถึง ปัจจุบันนี้หมู่บ้านได้พัฒนามากขึ้น ชาวบ้านต้องใช้ต้นทุนสูงขึ้นในการปลูกข้าว แต่รายได้จากการขายข้าวกลับน้อยลง ชาวบ้านจึงมีปัญหาความยากจน ดังตัวอย่าง

สิบปีหลังถนนเงินผันเข้ามาเชื่อมหมู่บ้านกับตัวเมือง นาข้าวที่เคยเป็นสายเลือดและลมหายใจของชีวิตผู้คนในหมู่บ้านก็เริ่มถูกทิ้งร้าง ข้าวราคาถูกลง ขณะค่าลงทุนในแปลงนากลับสูงขึ้น คนทำนาต้องใช้เงินซื้อตั้งแต่พันธุ์ข้าวปลูกจนถึงตอนขนข้าวเปลือกไปส่งโรงสี เมื่อवलกรายได้ก็เห็นแต่หนี้ที่เพิ่มขึ้น...

(นอกกองเพลิง. 2555, น. 102)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในสังคมชนบทแม้จะขยันทำงาน แต่รายได้ลดลงเนื่องจากในชนบทต้นทุนการทำงานสูงขึ้น แต่ผลผลิตข้าวกลับมีราคาถูกลง ชาวบ้านจึงไม่มีรายได้ที่เพียงพอกับรายจ่าย หลังทำนาเสร็จจึงมีแต่หนี้ ปัญหาความยากจนในสังคมชนบทจึงยังคงมีต่อไปไม่มีวันจบสิ้น

จากการวิเคราะห์นวนิยายชุด ฟ้าห่มดิน ด้านปัญหาชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมชนบทดังกล่าวสรุปได้ว่า คนในสังคมชนบทไทยพบปัญหาสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติถูกทำลาย ปัญหาเรื่องความเจ็บป่วย ปัญหาการรักษาพยาบาล และปัญหาความยากจนที่ทำให้วิถีชีวิตของผู้คนในสังคมชนบทต้องพบกับความทุกข์ความไม่สบายใจ

4.3 ปัญหาด้านการศึกษา

ปัญหาด้านการศึกษา คือ สิ่งที่เกิดขึ้นแล้วทำให้เด็กไม่ได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ ทำให้เด็กเติบโตขึ้นอย่างไม่มีคุณภาพ เพราะไม่ได้รับการศึกษาที่ดีเท่าที่ควร ปัญหาด้านการศึกษามักเกิดต่อเนื่องจากหลายปัญหา เช่น ปัญหาความยากจน ความคิดไม่ทันสมัย ความห่างไกลจากตัวเมือง เป็นต้น ปัญหาด้านการศึกษาที่สะท้อนในนวนิยายชุด ฟ้าห่มดิน มีดังต่อไปนี้

4.3.1 ปัญหาการขาดสถานที่จัดการศึกษา

นวนิยายเรื่อง นอกกองเพลิง ได้กล่าวถึงหมู่บ้านที่สร้างขึ้นใหม่จากการอพยพมาตั้งรกรากใหม่รวมตัวกันเป็นหมู่บ้านใหม่ที่มีหลายครอบครัว จึงมีเด็กหลายคนที่จะต้องเข้าโรงเรียน แต่หมู่บ้านนี้ยังไม่มีโรงเรียน ดังตัวอย่าง

ผ่านช่วงเวลาการมุ่งมั่นสร้างบ้านอยู่ 2-3 ปีพวกเขาจึงคิดถึงเด็ก ๆ ที่กำลังโตขึ้น คราวเรือนที่ขยายออกกว่าสามสิบหลังทำให้ดอนทะเลมีเด็ก ๆ กว่าครึ่งร้อย ก่อนหน้านั้นซุ่มและเพื่อนบ้านอีกสามครัวจะส่งลูกนั่งเรือข้ามฟากไปเรียนหนังสือในโรงเรียนวัดศรีชุมพลฟากคลองด้านเหนือ แต่คราวเรือนส่วนใหญ่ยังมองไม่เห็นว่าการเรียนหนังสือจะมีประโยชน์ในการทำอย่างไร

(นอกกองเพลิง. 2555, น. 99)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ชาวบ้านในสังคมชนบทไทยมีปัญหาด้านการขาดสถานที่จัดการศึกษา และปัจจัยที่สำคัญ คือ ขาดสถานที่จัดการศึกษา ไม่มีโรงเรียนในหมู่บ้าน ทำให้คนในหมู่บ้านส่งเด็กไปเรียนอย่างยากลำบากมาก เช่น ต้องข้ามแม่น้ำไป เป็นต้น ในสังคมชนบทไทยจึงมีปัญหาทางการศึกษาอยู่เช่นเดิม

4.3.2 ปัญหาการขาดครูสอน

นวนิยายเรื่อง นอกกองเพลิง ได้กล่าวถึงตอนที่บ้านท่ามะขามก่อตั้งโรงเรียนปีแรกไม่มีครูสอน ต้องไปขอให้พระมาสอนและยืมครูที่โรงเรียนวัดศรีชุมพลซึ่งตั้งอยู่ในฝั่งข้ามแม่น้ำมาช่วยสอนเด็ก ๆ และต้องเอาเด็ก ๆ ทุกชั้นไปเรียนรวมกัน ดังตัวอย่าง

เปิดเรียนปีแรกโรงเรียนบ้านท่ามะขามจึงต้องไปกราบนิมนต์พระหนึ่งรูป และไปขอยืมครูอีกคนจากโรงเรียนวัดศรีชุมพลมาช่วยสอน การเรียนการสอนในปีแรกจึงต้องรวมเอาเด็ก ๆ ต่างอายุไปเรียนรวมอยู่ในชั้นเดียวกัน

(นอกกองเพลิง. 2555, น. 101)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ชาวบ้านในสังคมชนบทไทยที่สามารถแก้ไขปัญหาด้านการขาดสถานที่จัดการศึกษาได้ด้วยการหาสถานที่ตั้งโรงเรียน แต่ก็ยังพบปัญหาสำคัญของการศึกษา คือ ไม่มีครูสอนในโรงเรียนที่เริ่มตั้งขึ้น ต้องขอให้พระมาช่วยสอน ต้องขอยืมครูจากโรงเรียนอื่นมาช่วยสอน ซึ่งส่งผลให้ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร เนื่องจากทั้งพระและครูที่ยืมมาไม่ใช่ผู้รับผิดชอบนักเรียนในโรงเรียนดังกล่าวโดยตรง และท่านก็มีงานประจำที่ต้องรับผิดชอบอยู่แล้ว การมารับผิดชอบของงานที่ไม่ใช่ความรับผิดชอบหลักก็ทำให้ทำงานไม่เต็มที่ อีกทั้งการรวมเด็กทุกชั้นมาเรียนรวมกันไม่มีผลดีต่อเด็ก เพราะเด็กต่างระดับชั้นกัน มีระดับการเรียนรู้ที่

แตกต่างกัน การรวมชั้นอันเนื่องจากไม่มีครูสอนจึงส่งผลให้เด็กเรียนรู้ไม่ได้ดีเท่าที่ควร ปัญหาด้านการจัดการศึกษาในสังคมชนบทจึงยังมีต่อไป

4.3.3 ปัญหาการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษา

นวนิยายเรื่อง นอกกองเพลิง ได้กล่าวถึง การรวมกลุ่มกันของชาวบ้านกลุ่มหนึ่ง ที่จับจองที่ดิน เพื่อสร้างบ้านและอพยพครอบครัวมาอยู่ในชุมชนใหม่กันหลายครอบครัว แต่ก็ยังเป็นหมู่บ้านที่ไม่มีโรงเรียน ดังตัวอย่าง

ผ่านช่วงเวลาการมุ่งมั่นสร้างบ้านอยู่ 2-3 ปีพวกเขาจึงคิดถึงเด็ก ๆ ที่กำลังโตขึ้น ครัวเรือนที่ขยายออกกว่าสามสิบหลังทำให้คันทะเลมีเด็ก ๆ กว่าครึ่งร้อย ก่อนหน้านั้นชุมและเพื่อนบ้านอีกสามครัวจะส่งลูกนั่งเรือข้ามฟากไปเรียนหนังสือในโรงเรียนวัดศรีชุมพลฟากคลองด้านเหนือ แต่ครัวเรือนส่วนใหญ่ยังมองไม่เห็นว่าการเรียนหนังสือจะมีประโยชน์ในการทำอย่างไร

(นอกกองเพลิง. 2555, น. 99)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ชาวบ้านในสังคมชนบทไทยมีปัญหาด้านการขาดความรู้ความเข้าใจในความสำคัญ ประโยชน์ และคุณค่าของการจัดการศึกษา ทำให้ไม่มีการตื่นรู้ หรือต่อสู้เพื่อให้มีโรงเรียนเกิดขึ้นในหมู่บ้านที่สร้างใหม่ และยังไม่เห็นประโยชน์ของการส่งลูกหลานไปเรียนหนังสือที่เกี่ยวข้องกับอาชีพการทำนาของพวกเขา เด็กในชนบทจึงยังขาดการศึกษาอยู่เช่นเดิม

4.3.4 ปัญหาการเลิกเรียนกลางคัน

นวนิยายเรื่อง นอกกองเพลิง ได้กล่าวถึงคำต้องออกจากโรงเรียนตั้งแต่ตอนจบ ป. 3 เพื่อช่วยแม่เลี้ยงน้อง ๆ หกคน ดังตัวอย่าง

เรื่องนี้เกิดขึ้นหลังจากคำออกจากโรงเรียนมาสองปี ตอนเธอจบป. 3 แม่ก็ให้ออกโรงเรียนมาช่วยเลี้ยงน้อง ปีนั้นขอมเกิดลูกแฝดมาอีกสองเมื่อรวมกับน้อง ๆ ของดำอีกสี่ งานเลี้ยงเด็กของบ้านก็เกินที่ผู้หญิงคนเดียวจะรับไหว ครูใหญ่พายเรือตามดำมาถึงบ้าน แต่เมื่อมาเห็นสภาพน้อง ๆ ในครอบครัวของเธอ เหตุผลที่จะชี้แจงกับหนูและขอมให้เห็นถึงความสำคัญในการเรียนของลูกก็ติดค้างอยู่ที่ลำคอ

(นอกกองเพลิง. 2555, น. 144)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ชาวบ้านในสังคมชนบทไทยมีปัญหาขาดการศึกษาอันเนื่องจากภารกิจทางครอบครัวที่ลูกซึ่งยังเล็กอยู่ ก็ต้องช่วยแม่เลี้ยงน้องที่มีจำนวนมาก ทำให้พี่คนโตในครอบครัวขาดโอกาสในการเรียน แม้ครูจะมาตามให้กลับไปเรียนหนังสือ แต่เมื่อครู

เห็นภาระหน้าที่ของนักเรียนที่มีต่อครอบครัว ครูก็ไม่สามารถช่วยแก้ปัญหาได้เช่นกัน เพราะปัญหานี้ใหญ่โตเกินกว่าครูธรรมดา ๆ จะช่วยแก้ไขได้

จากการวิเคราะห์ห้วงนิยายชุด ฟ้ามืดดิน ดังกล่าวสรุปได้ว่า คนในสังคมชนบทไทย มีปัญหาทางการศึกษา คือ การขาดสถานที่จัดการศึกษา มีการจัดตั้งหมู่บ้านที่ไม่มีการจัดตั้งโรงเรียนในหมู่บ้าน ปัญหาการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษา เนื่องจากการศึกษาในสังคมชนบทไทยไม่สูง ชาวบ้านบางคนจึงไม่เห็นถึงประโยชน์ของการศึกษา จึงไม่ส่งเสริมให้ลูกเข้ารับการศึกษ ปัญหาการเลิกเรียนกลางคันซึ่งเกิดจากภาระทางครอบครัวที่ต้องช่วยแม่เลี้ยงน้องจำนวนมาก ทำให้เด็กไม่มีเวลาไปเข้าเรียนในโรงเรียนได้

4.4 ปัญหาความรุนแรงในเขตสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

นวนิยายเรื่องมุดอ ตูวอ ได้กล่าวถึง ปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสังคมชนบทในเขตสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้คนในสังคมชนบทเดือดร้อน ดังตัวอย่าง

*ความรุนแรงเกิดขึ้นไม่เว้นวัน มีเหตุลอบวางระเบิดในทุกหมู่บ้าน
มีคนถูกลอบยิงตายแทบทุกวัน และหนึ่งในเป้าหมายสำคัญที่พวกนั้น
หมายชีวิตก็คือครู และแม้การบ่อนทำลายสร้างความรุนแรงหลาก
รูปแบบของกลุ่มก่อการจะไม่บรรลุผล แต่มันก็ทำลายวิถีชีวิตปกติของ
ผู้คนไปแทบสิ้นเชิง ขณะการ*

*แก้ปัญหาดความรุนแรงยังคงล่องลอยอยู่ในรูปของนโยบายที่
จับต้องไม่ได้*

(มุดอ ตูวอ. 2555, น. 35)

จากตัวอย่างที่ยกมา แสดงให้เห็นว่า ในสังคมชนบทไทยมีปัญหาความรุนแรง คือ กลุ่มสร้างความรุนแรงสร้างเหตุระเบิด ทำร้ายชีวิตของผู้คนทุกวัน มีคนเสียชีวิตทุกวัน และมุ่งทำร้ายชีวิตของครูด้วย ปัญหาความรุนแรงจึงทำให้ชีวิตของคนในสังคมชนบทไทยเดือดร้อน ไม่สามารถใช้ชีวิตอย่างเป็นปกติได้ ต้องคอยระวังอันตรายจากกลุ่มคนร้ายอยู่ตลอดเวลา

นวนิยายเรื่องมุดอ ตูวอ ได้กล่าวถึง เหตุการณ์ที่ครูจูลิงเสียชีวิตซึ่งทำให้ในโรงเรียนขาดครูที่ทำหน้าที่สอน เด็ก ๆ ต้องการครู ดังตัวอย่าง

*ช่วงที่เกิดเหตุร้ายกับครูจูลิง ผมคิดว่าภาพความรุนแรงนั้นคง
ทำให้หล่อนตัดสินใจย้ายกลับมาสงขลาเป็นแน่*

*แต่เปล่าเลย หล่อนยังไม่ยอมย้ายกลับ ทุกอย่างรอการตัดสินใจ
อีกทีทางโน้นแทบไม่มีครูสอนเด็ก ๆ หล่อนบ่นตัดพ้อว่าทุกคนสนใจแต่
เหตุการณ์รุนแรง แต่ไม่มีใครสนใจพวกเด็ก ๆ*

(มุดอ ตูวอ. 2555, น. 36)

จากตัวอย่างที่ยกมา แสดงให้เห็นว่า เมื่อมีเหตุการณ์ครุเสียชีวิตจากปัญหาความรุนแรงในเขตสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกิดขึ้น ทำให้โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในสังคมชนบทสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ขาดครูสอน แต่ก็ไม่มีใครสนใจปัญหาเด็กขาดครูสอนมากเท่ากับปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้น เด็ก ๆ จึงไม่ได้รับการพัฒนาด้านการเรียนรู้เท่าที่ควร เพราะไม่มีครูกล้ามาสอนในที่ที่มีความรุนแรง จึงส่งผลกระทบต่อการหยุดชะงักของการเรียนรู้ของเยาวชนในชนบทไทยในเขตสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วย

นวนิยายเรื่องมุดอ ตูวอ ได้กล่าวถึง พ่อของอับดุลเลาะห์เสียชีวิตในเหตุการณ์ความรุนแรงในเขตสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อับดุลเลาะห์จึงต้องอยู่กับตายายที่มีอายุมากแล้ว ดังตัวอย่าง

ภรรยาของผมเล่าว่า เด็กชายเป็นลูกศิษย์ของหล่อน บ้านของเด็กชายอยู่ห่างจากโรงเรียนราวห้าร้อยเมตร ทุกวันนี้เด็กชายอาศัยอยู่กับตายายแก่ ๆ แม่ของเขาทำงานอยู่ที่มาเลเซีย นาน ๆ ถึงจะกลับมาเยี่ยมสักหน ส่วนพ่อตายจากเหตุการณ์ความไม่สงบเมื่อสองเดือนก่อน หล่อนเล่าอีกว่า ก่อนนั้นพ่อของเขาจะมาส่งที่หน้าโรงเรียนทุกวัน วันหนึ่งหล่อนถึงกับแปลกใจเมื่อคนที่มาส่งเป็นชายในวัยเกือบเจ็ดสิบ กระทั่งวันหนึ่งหล่อนถือโอกาสทักทายกับชายชราจึงได้รู้ความจริง...

(มุดอ ตูวอ. 2555, น. 42)

จากตัวอย่างที่ยกมา แสดงให้เห็นว่า ปัญหาความรุนแรงในเขตสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกิดขึ้นทุกวัน ทำให้คนหนุ่มสาวในสังคมชนบทเสียชีวิต ส่งผลให้เด็กที่มีอายุน้อยขาดพ่อ ต้องอยู่กับตายายที่มีอายุมาก ซึ่งความสามารถในการเลี้ยงดูเด็กไม่เต็มมากเท่าพ่อแม่ที่ยังเป็นหนุ่มสาว อีกทั้งความอบอุ่นในหัวใจของเด็กก็ขาดไปจากการเสียชีวิตของพ่อด้วย ทำให้ครอบครัวประสบปัญหาความรุนแรงเดือดร้อนหนักมาก

4.5 ปัญหาความขัดแย้งของชาวไทยมุสลิม

นวนิยายเรื่องมุดอ ตูวอ ได้กล่าวถึง ในสังคมชนบทมีปัญหาความขัดแย้งของชาวไทยมุสลิมตอนที่แม่คุณยายอธิบายการเปลี่ยนแปลงของหมู่บ้านให้คุณยาฟัง และคุณยาได้เห็นตอนผู้ใหญ่บ้านเลือกตั้งใหม่มีความขัดแย้งเกิดขึ้น จนส่งผลกระทบต่อชาวบ้าน ดังตัวอย่าง

“บ้านเรามันไม่ได้เหมือนเมื่อก่อนแล้วลูก เลือกลงผู้ใหญ่บ้านที่หนึ่งก็แบ่งฝักแบ่งฝ่ายกันทีหนึ่ง แล้วนี่ก็เรื่องศาสนาอีก แต่ก็นั่นแหละ มันเป็นเรื่องปกติธรรมดาที่ยังไม่ถึงกับต้องรบราฆ่าฟันกันให้ตาย

“มะเล่าว่า หลังจากอีมานได้มาเป็นคอเต็บของมัสยิดประจำหมู่บ้าน ก็ได้้นำแนวคิดวะฮาบียะฮมาเปิดประเด็นถกเถียงกันในกลุ่ม

พวกผู้ใหญ่ในหมู่บ้าน เพื่อหวังให้มุสลิมหันมาทบทวนแนวทางของ ประเพณีปฏิบัติที่ไม่เป็นไปตามแบบอย่างของศาสนาสุหนัหมัด เขามอง ว่าศาสนาควรถูกชำระให้เหลือเพียงแก่นแท้ ตัดความโง่งมอันเหลวและ อุดรกรรมทางศาสนาตามความเชื่อมงายแบบอย่างพิธีกรรมมาจาก ศาสนาอื่น อย่างเช่น การทำบุญให้คนตายเป็นเวลา 40 วันที่ทำตาม ๆ กันมาแต่ในอดีต”

นั่นเองชาวบ้านจึงถูกแบ่งออกเป็นสองฝ่าย เป็นผลให้อิหมาน ชักชวนผู้เห็นด้วยส่วนหนึ่งไปก่อตั้งมัสยิดแห่งใหม่ ซึ่งอยู่ไม่ไกลจาก มัสยิดเดิมที่มีอยู่ และตัวเขาก็ได้รับแต่งตั้งเป็นอิหม่ามในที่สุุด

(มุดอ ตูวอ. 2555, น. 21-22)

จากตัวอย่างที่ยกมา แสดงให้เห็นว่า ในสังคมชนบทมีปัญหาความขัดแย้งของชาวไทยมุสลิม ชาวไทยมุสลิมในหมู่บ้านมีสองกลุ่มเพราะแนวคิดของคนละกลุ่มแตกต่างกัน กลุ่มอิหม่ามมีแนวคิดใหม่ที่ ยอยากเลิกพิธีกรรมที่ก่อให้เกิดความสับสนเปลือง และไม่ตรงตามหลักคิดหรือแก่นแท้ของศาสนา แต่คน รุ่นเก่าไม่ยอม คนที่เห็นด้วยแนวคิดใหม่จึงต้องแยกออกไปสร้างมัสยิดใหม่ที่ต่างจากมัสยิดเดิม ชาวบ้านที่ใช้ชีวิตอยู่ในหมู่บ้านชนบทจึงแบ่งเป็นสองกลุ่มเช่นกัน จึงทำให้คนในหมู่บ้านเดียวกันถูก แยกเป็นสองกลุ่ม ความขัดแย้งด้านแนวคิดการปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนาเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้เกิด ความขัดแย้งด้านอื่นในหมู่บ้านอีกมากมาย

นวนิยายเรื่องมุดอ ตูวอ ได้กล่าวถึง ในสังคมชนบทมีปัญหาความขัดแย้งของชาวไทยมุสลิม จนแบ่งเป็น 2 กลุ่มอย่างชัดเจน ดังที่ดูนยาเห็นเด็กในหมู่บ้านที่พ่อแม่มาจากทั้งสองกลุ่มเรียนใน โรงเรียนเดียวกัน แต่เมื่อเรียนจบไปแยกกันไปตามแนวคิดทางศาสนาที่แตกต่างกัน ดังตัวอย่าง

ไม่ว่า เด็ก ๆ พวกนั้นอาจมาจากครอบครัวของคนสองกลุ่ม คิดไปก็น่าเศร้าเมื่อรู้สึกว่ามันอาจเป็นภาพเดียวที่บอกได้ถึงความเป็น หนึ่งเดียวของผู้คน หดหู่เข้าไปอีกเมื่อภาพอันงดงามนั้นคงหลงเหลืออยู่ แต่กับพวกเด็ก ๆ เท่านั้น

กระนั้นภาพงดงามที่หลงเหลืออาจเปลี่ยนไปในวันข้างหน้า เพราะจากคำบอกเล่าของมะ ถึงเรื่องของพี่ชายอิหม่ามอิหม่ามที่ถือว่าเป็น คนมีฐานะคนหนึ่งหมู่บ้านซึ่งเขามีความคิดจะก่อตั้งโรงเรียนขึ้นอีก แห่ง หวังเพื่อยกฐานะทางการศึกษาให้ทันกับโลกสมัยใหม่ ที่ยังคง มุ่งเน้นการสอนศาสนาอย่างเข้มข้นไม่ต่างกับโรงเรียนปอเนาะในอดีต

(มุดอ ตูวอ. 2556, น. 27-28)

จากตัวอย่างที่ยกมา แสดงให้เห็นว่า ในสังคมชนบทมีปัญหาความขัดแย้งของชาวไทยมุสลิม

การใช้ชีวิตของคนในสังคมชนบทถูกแยกเป็นสองกลุ่ม สิ่งเดียวที่ยังไม่ได้แยกคือเด็กที่มาจากครอบครัว ทั้งสองกลุ่มเรียนในที่เดียวกัน แต่ในสุดท้ายก็มีคนออกข้อเสนอนะที่สร้างโรงเรียนใหม่ ปัญหาความขัดแย้งของชาวไทยมุสลิมยังคงมีอยู่และส่งผลกระทบต่อเด็กนักเรียนในหมู่บ้านเดียวกันด้วย

4.6 แนวทางแก้ไขปัญหาลังคมชนบทไทย

สังคมชนบทไทยเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ความคิดและพฤติกรรมของคนในสังคมชนบทไทย จึงมีการเปลี่ยนแปลงไปจากดั้งเดิมโดยแทรกในสภาพชีวิตความเป็นอยู่ ครอบครัว การศึกษา และ ประเพณีของชาวบ้านในสังคมชนบทไทย เนื่องจากสถาบันทางสังคมต่าง ๆ ไม่สามารถควบคุมถึงเรื่อง ทั้งหมดให้ทัน ก่อให้เกิดปัญหาลังคมชนบทตามมา เช่น ปัญหาด้านครอบครัว ปัญหาด้าน ชีวิตความเป็นอยู่ ปัญหาด้านการศึกษา ปัญหาความรุนแรงในเขตสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ปัญหาความขัดแย้งของชาวไทยมุสลิม ปัญหาลังคมชนบทเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อสังคมชนบทไทยและ การดำรงชีวิตของคนในสังคมชนบทไทย คนในสังคมจึงมีหน้าที่ต้องพยายามแสวงหาแนวทางแก้ไข ปัญหา เพื่อให้สังคมชนบทไทยเคลื่อนไหวไปตามปกติ และในนวนิยายชุด ฟ้ามุฮัมดินมีการนำเสนอ แนวทางแก้ไขปัญหาไว้บ้าง ดังต่อไปนี้

4.6.1 แนวทางการแก้ปัญหาระหว่างสมาชิกในครอบครัว

1) แนวทางการแก้ปัญหาระหว่างสมาชิกในครอบครัว

1.1) การให้ความรักความอบอุ่น และให้อภัยต่อสมาชิกในครอบครัวที่ทำผิด

นวนิยายเรื่อง ฟ้ามุฮัมดิน ได้กล่าวถึง เมื่อขุนน้องชายของขวัญข้าวต้องติดคุก เพราะเรื่องยาเสพติด ขวัญข้าวไปเยี่ยม ปรอบใจขุนให้กำลังใจขุน และยืนยันความรักที่พ่อแม่มีให้ขุน เหมือนเดิม ดังตัวอย่าง

เด็กหนุ่มพยักหน้า เขาเอื้อมมากุมมือพี่สาวน้ำตารัน “พี่ขวัญ ขุน เสียใจ ขุนขอโทษ ทุกอย่างทั้งหมดเลย พ่อกับแม่คงเกลียดขุน พี่ขวัญ เกลียดขุนหรือเปล่า”

“ไม่หอรอกขุน” ผู้เป็นพี่สาวพยายามบังคับเสียงไม่ให้สั่น “ไม่มี วัน” เธอโอบไหล่น้องชายเอาไว้ “ทุกคนรักขุน ไม่ว่าจะยังไงขุนก็เป็นน้อง ของพี่ เป็นลูกชายของพ่อแม่เสมอ ขุนคนเดิมจะต้องกลับมา อดทนนะ สู้กับมัน สัญญาได้มัยว่าขุนจะต้องได้กลับบ้าน กลับไปเป็นเจ้าขุน คนเดิมให้ได้”

(ฟ้ามุฮัมดิน. 2556, น. 67)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับสมาชิก ครอบครัวที่แม่จะเป็นเรื่องที่ร้ายแรงผิดกฎหมาย แต่สมาชิกในครอบครัวทุกคนก็พร้อมให้อภัย และให้

โอกาสสมาชิกครอบครัวที่ทำผิดให้ได้กลับตัวเป็นคนดี แก้ไขความผิดของตนเองให้ได้ การมอบความรัก ความอบอุ่นการให้อภัยกับคนในครอบครัวที่ทำผิดจึงเป็นแนวทางการแก้ปัญหาระหว่างสมาชิกในครอบครัวได้ดีที่สุด

1.2) ผู้ใหญ่ในครอบครัวสั่งสอนและอธิบายความคิดของผู้ใหญ่ให้เด็กเข้าใจ

นวนิยายเรื่อง เสือล่องวารี ได้กล่าวถึง ตอนที่ครูช่างเรือเกิดปัญหากับพ่อ เพราะพ่อไม่ให้ครูช่างเรือทำสิ่งที่เขาชอบ แม่เป็นคนที่ยอธิบายเหตุผลให้กับครูช่างเรือ ดังตัวอย่าง

...แม่จะปลอบใจข้าทุกครั้งและชี้ให้เห็นความสำคัญที่แท้จริงของชีวิต ชี้ให้เห็นว่าทำไมพ่อถึงต้องการให้ข้าเป็นแบบนี้ แม่อธิบายให้ข้าเข้าใจความรู้สึกของพ่อ ซึ่งพ่อไม่เคยพูดมันออกมา...

(เสือล่องวารี.2556, น. 103-104)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ใหญ่กับเด็ก อาจเกิดขึ้นได้เพราะผู้ใหญ่ไม่ได้อธิบายเหตุผลให้เด็กฟัง และทำให้เด็กไม่เข้าใจหรือเข้าใจในการกระทำ และความคิดของผู้ใหญ่ แนวทางการแก้ปัญหาระหว่างผู้ใหญ่กับเด็ก คือ ผู้ใหญ่สั่งสอนลูก และอธิบายเหตุผลในการห้ามหรือบังคับพฤติกรรมให้เด็กฟัง ทำให้ผู้ใหญ่กับเด็กที่ขัดแย้งกันอยู่เกิดความเข้าใจที่ตรงกันมากขึ้น

นวนิยายเรื่อง มุดอ ตูวอ ได้กล่าวถึง เมื่อแม่ของดาลียาใช้เวลาส่วนใหญ่ไปสอนเด็กต่างอำเภอที่อยู่ในพื้นที่ความรุนแรง จึงไม่มีเวลาดูแลลูกสาวอย่างเต็มที่ ลูกสาวจึงเหงาและว่าเหว แม่จึงแก้ปัญหาด้วยการหาลูกแมวมามาให้ลูกเลี้ยง ดังตัวอย่าง

“ลูกสาวของเราต้องการแม่ คุณก็รู้” ผมพยายามพูดโน้มน้าวหล่อนมองตามผมแล้วร้องให้ออกมา โดยไม่ยอมพูดจาอะไรอีก

กลับมาบ้านเมื่อสองเดือนก่อน หล่อนคงรู้ว่าลูกสาวเหงา ก็เลยไปหาลูกแมวมามาเลี้ยงไว้ตัวหนึ่ง บอกว่ามันเป็นสัตว์ที่นบีมุฮัมมัดโปรดปราน มันคือตัวแทนของความอ่อนโยน หากลูกของเราได้ใกล้ชิดสัตว์ชนิดนี้ก็จะกลายเป็นเด็กใจเย็น มีความเมตตา จิตใจอ่อนโยน มันคือตัวแทนของความรักที่มนุษย์พึงมีติดตัวไปจนเติบโตใหญ่

(มุดอ ตูวอ.2555, น. 36)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ชาวบ้านในสังคมชนบทมีแนวทางการแก้ปัญหาความสัมพันธ์ที่ห่างเหินกัน ระหว่างแม่กับลูกสาวด้วยการหาสัตว์เลี้ยงมาให้ลูกเลี้ยง เพื่อให้ลูกหายเหงา และฝึกหัวใจลูกให้อ่อนโยน เมตตาต่อสัตว์ โดยหวังให้ลูกเกิดความเข้าใจในการทำงานของแม่ที่ทำหน้าที่ครูในพื้นที่อันตรายด้วยความเสียสละ

2) แนวทางการแก้ปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุ

นวนิยายเรื่อง น้ำท่วมดิน ได้กล่าวถึง เมื่อปู่มีอายุมากแล้ว สุขภาพไม่ค่อยแข็งแรง แม่ของชิงรงดูแลปู่อย่างเอาใจใส่ ดังตัวอย่าง

“ปู่คะแม่”

“แกว่ามีน ๆ หัว แม่เลยจัดสำหรับให้กินก่อนแล้ว คงจะขึ้นไปนอน พักละมั้ง”

“เป็นอะไรมากหรือเปล่า ผมพาไปหาหมอดีกว่ามั๊ย”

“แม่ถามแล้ว แกว่าไม่เป็นอะไรมาก พรุ่งนี้ครบกำหนดที่หนูบัว เขาต้องมาตรวจร่างกายอยู่แล้ว ถ้ามีอะไรก็ไปที่อนามัยได้ วันจันทร์มี หมอมาตรวจพอดี”

(น้ำท่วมดิน. 2556, น. 34)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า แนวทางการแก้ปัญหาผู้สูงอายุในสังคมชนบท คือ ต้องดูแลสุขภาพผู้สูงอายุเป็นอย่างดี ลูกหลานต้องสนใจผู้ใหญ่ในด้านร่างกายและจิตใจมากกว่าเดิม ควรพูดคุยกับผู้ใหญ่บ่อย ๆ และดูแลสุขภาพให้ด้วย และควรจำกัดการออกกำลังกายของเจ้าหน้าที่อนามัยให้ชัดเจน เพื่อการรักษาสุขภาพร่างกายของผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง

3) แนวทางการแก้ปัญหาการไม่ได้อยู่ร่วมกันของสมาชิกครอบครัว

นวนิยายเรื่อง มุดอ ตูวอ ได้กล่าวถึง พ่อชักชวนให้ลูกกลับมาทำงานแถวบ้านโดยเอาโครงการสินค้าโอท็อปมาเชิญชวน ดังตัวอย่าง

ด้วยความคิดที่ดูจริงจังของพ่อ ทำให้พ่อกลายเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน เมื่อทางเทศบาลมีนโยบายของการมีส่วนร่วม ด้วยการจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ ขึ้น ไม่ว่าจะกลุ่มออมทรัพย์ รวมถึงการตั้งศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจแบบพอเพียงและกลุ่มอื่น ๆ อีกสารพัด ซึ่งพ่อมักจะได้รับเลือกให้เป็นผู้นำอยู่เสมอ ส่วนแม่ก็เข้าร่วมกลุ่มแม่บ้านทำทั้งหมดผลิตภัณฑ์น้ำยาล้างจาน รวมถึงของใช้อะไรอื่น ๆ อีกมากมาย

กลับมาบ้านที่ไรพ่อก็เล่าให้ผมฟังถึงเรื่องนี้ก่อนจะลงเอยด้วยประโยคที่ว่า “แกรำเรียนมากี่สูงเป็นอาจารย์สอนเรื่องการตลาด ถ้าแกมาช่วยดูแลการขายตลาดสินค้าโอท็อปในบ้านเรานั้นก็น่าจะดีไม่น้อย”

(มุดอ ตูวอ. 2555, น. 54)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นแนวทางการแก้ปัญหาการไม่ได้อยู่ร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว คือ การที่สมาชิกในครอบครัวเข้าร่วมกับโครงการสร้างอาชีพของรัฐบาลอย่างจริงจัง และเชิญชวนให้สมาชิกในครอบครัวกลับมาทำงานในอาชีพที่สร้างขึ้นใหม่ในชนบทที่ต้อง

ใช้ความรู้ของคนในครอบครัวมาช่วย ทำให้อาชีพนี้มั่นคงยั่งยืนต่อไป

4.6.2 แนวทางแก้ไขปัญหาด้านชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมชนบทไทย

1) แนวทางการแก้ปัญหาค่าเกษตร

นวนิยายเรื่อง น้ำท่วมดิน ได้กล่าวถึง ชิงธงกับแม่ได้พูดคุยกันถึงเรื่องการเลิกใช้สารเคมีในการทำการเกษตร ซึ่งจะทำให้สินค้าเกษตรของพวกเขาปลอดภัยไร้สารเคมี ดังตัวอย่าง

“ถูกครับแม่ แต่นั่นนะมองด้านเดียว คำนวณต้นทุนกันแล้วเหลือรายรับไม่น้อยกว่ากันหรอก เพียงแต่ช่วงเริ่มต้นต้องอดทนกันหน่อย เหมือนบ้านเราแม่จำได้ไหมปีแรก ๆ ต้องอาศัยพวกไม้ผลเดิม ๆ ที่มีอยู่กับฝักระยะสั้นมาประทังกันไป ยังดีที่มีทุนสนับสนุนมาช่วย แต่ระยะยาวผมกล้ารับรองว่ามันยั่งยืนกว่ากัน เคมีนะ ต้นทุนมันจะเพิ่มเรื่อย ๆ แต่แบบของเราอยู่ตัวแล้วก็จะนิ่งเพราะดินมันไม่เสีย เราอยู่ตัวแล้วก็ต้องเป็นหลักให้คนข้างหลังเกาะ ลดเคมีออกไปได้มากเท่าไร ชีวิตพวกเราก็จะดีขึ้น คนที่รับของจากเราก็กปลอดภัย”

(น้ำท่วมดิน. 2556, น. 36)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า การทำการเกษตรแบบอินทรีย์เพื่อความปลอดภัยของสินค้าเกษตรและสุขภาพที่ดีของคนที่ยกสินค้าเกษตรของชาวบ้านในสังคมชนบท การทำการเกษตรแบบนี้เป็นการแก้ปัญหาค่าเกษตรอย่างยั่งยืน เห็นผลในระยะยาว และทำให้สินค้าเกษตรมีคุณภาพมากขึ้น

2) แนวทางการแก้ปัญหาคาดสถานที่รักษาพยาบาล

นวนิยายเรื่อง น้ำท่วมดิน ได้กล่าวถึง เมื่อปู่ชิงธงสุขภาพไม่ค่อยแข็งแรง ชิงธงเป็นห่วงสุขภาพปู่ แต่แม่บอกไม่ต้องเป็นห่วงเพราะจะมีอสม.มาตรวจสุขภาพที่บ้านให้ตามกำหนด ดังตัวอย่าง

“เป็นอะไรมากหรือเปล่า ผมพาไปหาหมอดีกว่ามั๊ย”

“แม่ถามแล้ว แกว่าไม่เป็นอะไรมาก พรุ่งนี้ครบกำหนดที่หนูบัวเขาต้องมาตรวจร่างกายอยู่แล้ว ถ้ามีอะไรก็ไปที่อนามัยได้ วันจันทร์มีหมอมาตรวจพอดี”

(น้ำท่วมดิน. 2556, น. 34)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ชาวบ้านในสังคมชนบทไทยมีปัญหาขาดสถานที่รักษาพยาบาลเนื่องจากหมู่บ้านอยู่ห่างไกลจากตัวเมือง และแนวทางการแก้ปัญหาคาดสถานที่รักษาพยาบาล คือ มีเจ้าหน้าที่ อสม. เข้ามาตรวจสุขภาพตามกำหนดให้ เพื่อให้ชาวบ้านเบาใจได้และไม่ต้องเข้าไปโรงพยาบาลที่ไกลจากบ้านเมื่อพบการเจ็บป่วยเล็ก ๆ น้อย ๆ

และจะได้รับการดูแลสุขภาพของผู้ป่วย การมีเจ้าหน้าที่ อสม.มาตรวจสุขภาพที่บ้านสร้างความสะดวกให้กับครอบครัวที่ใช้ชีวิตในสังคมชนบทไทยได้ดีทีเดียว

นวนิยายเรื่อง น้ำท่วมดิน ได้กล่าวถึง หลังจากพ่อซึ่งรงถูกตัดขาไป ต้องพบบหมอบ่อย แต่การเข้าไปรักษาที่โรงพยาบาลประจำทั้งไกลและต้องใช้เงินเป็นจำนวนมาก แต่มี อสม. เข้ามาดูแลที่บ้าน ทำให้ไม่ต้องไปโรงพยาบาลที่อยู่ไกล ดังตัวอย่าง

“พูดถึงเรื่องสุขภาพ ฝรั่งก็ใหม่ว่าตั้งแต่มี อสม. เข้ามาดูแล
สม่ำเสมอพ่อเขาก็ดูคลายไปมากนะ ความดันก็ดีขึ้น ยิ่งวันไหนเป็นแหว
ของหนูบัวดูจะอารมณ์ดีเป็นพิเศษ รายนั้นเขาเก่งเอาใจคนแก่”

(น้ำท่วมดิน. 2556, น. 37)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า แนวทางการแก้ปัญหาการขาดสถานที่รักษาพยาบาลในสังคมชนบท คือ การมีเจ้าหน้าที่ อสม.เข้ามาดูแลตรวจสุขภาพให้ถึงที่บ้าน และจะได้มีคนที่มีความรู้ด้านสุขภาพเข้ามาคุยกับผู้ป่วยบ้าง เพื่อให้ผู้ป่วยได้รับการดูแลที่ดีทั้งด้านจิตใจและร่างกาย

3) แนวทางการแก้ปัญหาความยากจน

นวนิยายเรื่อง นอกกองเพลิง ได้กล่าวถึง ชาวบ้านในสังคมชนบทไทยเลิกทำนาแล้วหันไปเลี้ยงกุ้ง และได้กำไรดี ดังตัวอย่าง

...แม้พวกเขาจะลองผิดลองถูกด้วยตัวเองหลังจากที่ได้ไปเห็น
แบบอย่างมาจากหัวไทรและปากพนัง แต่ผลตอบแทนที่กล่าวขานกัน
ปากต่อปากทำให้คนที่มิ ‘ทำเล’ ที่เหมาะสม อดใจไม่ไหวที่จะเอาเงิน
เก็บที่พอมืออยู่บ้างเปลี่ยนที่นาตัวเองเป็นบ่อเลี้ยงกุ้ง ในปีแรก ๆ พวกเขา
ได้กำไรตอบแทนกลับมา 5-6 เท่า ในปีที่สองมันจึงกลายเป็นเงินลงทุน
เพิ่มเพื่อขยายพื้นที่ จากรายละ 1-2 ไร่ก็เป็นเจ้าของละ 4-5 ไร่ ผลกำไรในปี
ที่สองยิ่งทำให้ผู้คนยิ่งแตกตื่นทุกหนแห่งจะพูดคุยกันถึงคนนั้นคนนี้มีเงิน
ล้าน ขณะรถยนต์ค่อย ๆ เริ่มขยับไขว่เข้ามาในหมู่บ้าน

(นอกกองเพลิง. 2555, น. 132)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า ชาวบ้านในสังคมชนบทไทยมีปัญหาความยากจน แนวทางการแก้ปัญหาความยากจน คือ ชาวบ้านชนบทควรมองหาโอกาสในการสร้างรายได้ และปรับตัวทำอาชีพใหม่เพื่อมีรายได้เพิ่ม ด้วยการเปลี่ยนจากการทำนาข้าวไปทำนากุ้งแทน ซึ่งสร้างรายได้ให้ชาวบ้านเพิ่มขึ้น ความยากจนก็หมดไป ชาวบ้านกลายเป็นคนมีเงินขึ้นมาทันทีจากการเปลี่ยนอาชีพ

4.6.3 แนวทางการแก้ปัญหาด้านการศึกษา

1) แนวทางการแก้ปัญหาด้านการขาดสถานที่จัดการศึกษา

1.1) การจัดตั้งโรงเรียนขึ้นใหม่

นวนิยายเรื่อง มุดอ ตูวอ ได้กล่าวถึง พี่ชายอิหม่ามอิมานเป็นคนที่ได้รับการศึกษาสูง พยายามช่วยเด็กในด้านการศึกษา มีความคิดที่จะก่อตั้งโรงเรียนเพื่อให้มีสถานที่จัดการศึกษา ดังตัวอย่าง

กระนั้นภาพงดงามที่หลงเหลืออาจเปลี่ยนไปในวันข้างหน้า เพราะจากคำบอกเล่าของมะ ถึงเรื่องของพี่ชายอิหม่ามอิมานที่ถือว่าเป็นคนมีฐานะ คนหนึ่งในหมู่บ้านซึ่งเขามีความคิดจะก่อตั้งโรงเรียนขึ้นอีกแห่ง หวังเพื่อยกฐานะทางการศึกษาให้ทันกับโลกสมัยใหม่ ที่ยังคงมุ่งเน้นการสอนศาสนาอย่างเข้มข้นไม่ต่างกับโรงเรียนปอเนาะในอดีต

(มุดอ ตูวอ. 2555, น. 27-28)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า นวนิยายเรื่อง มุดอ ตูวอ ให้แนวคิดในการแก้ปัญหาด้านการขาดสถานที่จัดการศึกษา คือ การก่อตั้งโรงเรียน ให้เด็กในหมู่บ้านมีสถานที่เรียนที่ทันสมัย เพื่อให้เด็ก ๆ รู้เท่าทันโลกสมัยใหม่ได้ แนวทางนี้เป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้ปัญหาด้านการไม่มีสถานที่เรียนลดลงได้ และเป็นการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากคนในสังคมชนบทเองเป็นคนแก้ไข จึงแก้ไขได้ตรงปัญหาที่สุด

นวนิยายเรื่อง นอกกองเพลิง ท่านเจ้าคุณรัตนธัชมนีม่วงได้ใช้วัดเป็นโรงเรียน และหมื่นสาครน่านโกโษขันตีมาช่วยซ่อมแซมห้องเรียนสำหรับเด็ก ๆ ในหมู่บ้านได้มีสถานที่ศึกษาดังตัวอย่าง

ในช่วงนั้นท่านเจ้าคุณรัตนธัชมนีม่วงได้ใช้วัดในฐานะศูนย์กลางของชุมชนเปิดเป็นโรงเรียนขึ้น เพราะท่านได้รับแต่งตั้งจากเมืองหลวงให้ เป็นเจ้าคณะมณฑลที่รับผิดชอบด้านศาสนาและการศึกษา ปลายปีที่สาม หลังเข้ารับตำแหน่ง หมื่นสาครพร้อมนักโทษที่ได้รับความไว้วางใจ จำนวน 20 คนก็ยกกองกำลังมาพักพิงอยู่ในวัดศรีชุมพล ด้วยหน้าที่ปรับปรุงซ่อมแซมศาลาการเปรียญที่ทรุดโทรมให้มีสภาพสมบูรณ์ เพื่อใช้เป็นห้องเรียนของนักเรียนโรงเรียนวัดศรีชุมพล ซึ่งเด็ก ๆ ได้เพิ่มจำนวนมากขึ้นตามการขยายตัวของชุมชน

(นอกกองเพลิง. 2555, น. 60)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า นวนิยายเรื่อง นอกกองเพลิง มีแนวคิดในการแก้ปัญหาด้านการขาดสถานที่จัดการศึกษา คือ การจัดกิจกรรมต่าง ๆ มาปรับปรุง จัดทำ

โรงเรียนโดยได้รับความช่วยเหลือในการปรับปรุงสถานที่รพในวัดให้เหมาะสมกับการจัดทำเป็นห้องเรียน จากกลุ่มนักโทษจำนวนมากที่มีผู้คุมมาทำงาน จนได้ห้องเรียนที่พร้อมให้นักเรียนมาเรียน แนวทางนี้เป็นแนวทางแก้ไขที่สังคมชนบทได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานกลางของรัฐบาล และได้ความร่วมมือจากคนในชุมชนด้วย โดยเฉพาะวัดที่อนุญาตให้ใช้วัดเป็นโรงเรียนได้ ปัญหาการขาดสถานที่จัดการศึกษาจึงหมดไปได้

1.2) การส่งเด็กไปเรียนที่หมู่บ้านอื่น

นวนิยายเรื่อง นอกกองเพลิง ได้กล่าวถึง ในสังคมชนบทไทยมีปัญหาด้านการขาดสถานที่จัดการศึกษา ในหมู่บ้านตั้งใหม่ยังไม่มีโรงเรียน เด็ก ๆ จึงไม่ได้เข้าเรียน ชาวบ้านจึงส่งเด็กไปเรียนในโรงเรียนที่หมู่บ้านใกล้เคียง ดังตัวอย่าง

คราวหนึ่งเมื่อหมื่นสาครมาเยี่ยมชุมและญาติ ๆ เขาได้แวะไปเยี่ยมเยียนกระท่อมแทบทุกหลังและให้คำแนะนำถึงเรื่องการเรียนของเด็ก ๆ กับทุกคนเขาบอกว่าการเรียนหนังสือเป็นการเตรียมลูก ๆ ให้สามารถอยู่กับโลกในวันข้างหน้าได้อย่างเท่าทัน พ่อแม่ทุกคนจึงไม่ควรคิดแต่จะมองเห็นลูกเป็นเพียงแรงงานภายในบ้าน หลายคนเชื่อเพราะเขามีฐานะเหมือนเจ้านายจากในตัวเมืองคนหนึ่ง ในปีถัดมาการส่งลูก ๆ ไปขึ้นโรงเรียนยังอีกพักสายน้ำจึงเป็นงานใหม่ของพ่อแม่ทุก ๆ บ้าน ช่วงนี้เองที่ป่าเถียงซึ่งมีบ้านอยู่ใกล้ทำน้ำวัดศรีชุมพลได้อาสาเข้ามารับหน้าที่พาเด็ก ๆ ข้ามปากในทุเช้าและเย็นโดยมีค่าเหนื่อยตอบแทนจากพ่อแม่เด็ก

(นอกกองเพลิง. 2555, น. 99)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า นวนิยายเรื่อง นอกกองเพลิง ให้แนวคิดในการแก้ปัญหาด้านการขาดสถานที่จัดการศึกษา คือ การส่งเด็กไปเรียนในโรงเรียนที่หมู่บ้านใกล้เคียงโดยมีผู้ใหญ่บางคนทำหน้าที่รับส่งเด็กทุกวัน เพื่อให้เด็กได้รับการศึกษาที่โรงเรียน แนวทางแก้ไขที่เกิดขึ้นหลังจากที่มีคนที่มีความรู้และมีความน่าเชื่อถือเข้ามาพูดคุยกับชาวบ้านในสังคมชนบท จนชาวบ้านเห็นความสำคัญของการศึกษามากขึ้น จนยอมส่งลูกไปเรียนในอีกหมู่บ้านหนึ่ง ซึ่งการแก้ปัญหาการรับส่งเด็กก็เกิดขึ้นด้วยการมีคนในชุมชนทำหน้าที่รับส่งเด็ก ทำให้มีอาชีพใหม่เกิดขึ้นในชุมชนอีก ที่แม้การรับส่งเด็กจะได้ค่าตอบแทนไม่มาก แต่ก็ได้ช่วยให้ปัญหาการส่งเด็กไปเรียนในที่ห่างไกลของหมู่บ้านหมดไปได้เช่นกัน

2) แนวทางการแก้ปัญหาขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษา

นวนิยายเรื่อง มุดอ ตูอ ได้กล่าวถึง แนวความคิดทางศาสนาของคนในหมู่บ้านและการศึกษาเด็กในหมู่บ้านอยู่ในระดับต่ำ พี่ชายอิหม่ามอิมานเป็นคนที่ได้รับการศึกษา และพยายาม

ยกฐานะการศึกษาของเด็กในหมู่บ้านขึ้นมา ดังตัวอย่าง

กระนั้นภาพงดงามที่หลงเหลืออาจเปลี่ยนไปในวันข้างหน้า เพราะจากคำบอกเล่าของมะ ถึงเรื่องของพี่ชายอิหม่านอิหม่านที่ถือว่าเป็น คนมีฐานะคนหนึ่งในหมู่บ้านซึ่งเขามีความคิดจะก่อตั้งโรงเรียนขึ้นอีก แห่ง หวังเพื่อยกฐานะทางการศึกษาให้ทันกับโลกสมัยใหม่ ที่ยังคง มุ่งเน้นการสอนศาสนาอย่างเข้มข้นไม่ต่างกับโรงเรียนปอเนาะในอดีต

(มคอ ตูวอ. 2555, น. 27)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า นวนิยายเรื่อง มคอ ตูวอ ให้แนวคิดในการแก้ปัญหาขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษา คือ การพึ่งพาคนใดคนหนึ่งหมู่บ้านที่มีการศึกษาในระดับสูงเป็นผู้นำทางการศึกษามาชี้ให้ชาวบ้านเห็นความสำคัญของการศึกษา และทำให้คนในสังคมชนบทไทยมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษามากขึ้น ผู้นำที่มีการศึกษาสูงนี้ มีอิทธิพลต่อแนวคิดของคนในชุมชนเป็นอย่างมาก

นวนิยายเรื่อง นอกกองเพลิง ได้กล่าวถึง ชาวบ้านในสังคมชนบทไทยมีปัญหาขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษา แต่เมื่อมีคนที่มีความสำคัญของการศึกษาเข้ามาพูดคุยกับชาวบ้าน ชาวบ้านก็เข้าใจมากขึ้น ดังตัวอย่าง

คราวหนึ่งเมื่อหมื่นสาครมาเยี่ยมชุมและญาติ ๆ เขาได้แวะไป เยี่ยมเยียนกระท่อมแทบทุกหลังและให้คำแนะนำถึงเรื่องการเรียนของเด็ก ๆ กับทุกคนเขาบอกว่าการเรียนหนังสือเป็นการเตรียมลูก ๆ ให้สามารถอยู่กับโลกในวันข้างหน้าได้อย่างเท่าทัน พ่อแม่ทุกคนจึงไม่ควรคิดแต่จะมองเห็นลูกเป็นเพียงแรงงานภายในบ้าน หลายคนเชื่อเพราะเขามีฐานะเหมือนเจ้านายจากในตัวเมืองคนหนึ่ง ในปีถัดมาการส่งลูก ๆ ไปขึ้นโรงเรียนยังอีกพักสายน้ำจึงเป็นงานใหม่ของพ่อแม่ทุก ๆ บ้าน ช่วงนี้เองที่ป่าเต็งซึ่งมีบ้านอยู่ใกล้ทำนน้ำวัดศรีชุมพลได้อาสาเข้ามารับหน้าที่พาเด็ก ๆ ข้ามพากในทุเช้าและเย็นโดยมีค่าเหนี่ยวยตอบแทนจากพ่อแม่เด็ก

(นอกกองเพลิง. 2555, น. 99)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า นวนิยายเรื่อง นอกกองเพลิง ให้แนวคิดในการแก้ปัญหาขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษา คือ การให้คนที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษามาพูดคุยกับชาวบ้าน เพื่อให้เห็นความสำคัญของการศึกษา จนชาวบ้านในสังคมชนบทยอมส่งเด็ก ๆ ไปเรียนที่โรงเรียนที่อยู่ห่างไกล แนวทางการแก้ปัญหาเกิดจากคนนอกพื้นที่เข้าไปพูดคุยทำความเข้าใจจนเกิดความเข้าใจและยอมทำตาม ดังนั้น แนวทางนี้จึงทำให้ปัญหาการขาดความรู้

ความเข้าใจหมดไปได้

3) แนวทางการแก้ปัญหาขาดเงินค่าใช้จ่ายการศึกษา

3.1) การได้ทุนการศึกษาจากรัฐบาล

นวนิยายเรื่อง นอกกองเพลิง ได้กล่าวถึง ในสังคมชนบทไทยมีปัญหาพ่อแม่ไม่มีเงินจ่ายค่าการศึกษา แต่สายใจได้รับทุนการศึกษาจากการขยันเรียน และเป็นนักเรียนทุนไปเรียนที่เมืองนคร และกรุงเทพฯ ดังตัวอย่าง

กระทั่งในปีถัดมาโรงเรียนก็ถูกประกาศตั้งอย่างเป็นทางการ บรรดาเด็ก ๆ ที่ต้องนั่งเรือข้ามฟากไปเรียนอีกฟากคลองจึงย้ายกลับมาเรียนกันที่นี่ แทบไม่น่าเชื่อว่าหลังจากนั้น 4 ปี สายใจลูกสาวคนหัวปีของถนอมเป็นนักเรียนเพียงคนเดียวจากหมู่บ้านที่ถูกคัดเลือกให้ไปเรียนต่อในเมืองในฐานะนักเรียนทุนหลังจบ ม. 8 ที่เมืองนครเธอได้ทุนต่อไปเรียนที่กรุงเทพฯ วันที่เธอไปขึ้นรถไฟในเมืองนครศรีธรรมราชบรรดาญาติพี่น้องในหมู่บ้านเดินทางไปส่งกันเป็นแถว นับแต่นั้นมาข่าวคราวของเธอก็มาถึงหมู่บ้านเป็นระยะ ๆ หลังเรียนจบเธอได้ทำงานในกระทรวงศึกษาธิการ นั่นคือความภาคภูมิใจของคนทั้งหมู่บ้าน สายใจลงมาเยี่ยมบ้านเป็นครั้งคราวและในวาระงานบุญของวัด เธอจะถูกกล่าวถึงในฐานะตัวอย่างที่ได้รักการเรียนควรเอาเป็นแบบอย่าง

(นอกกองเพลิง. 2555, น. 101-102)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า นวนิยายเรื่อง นอกกองเพลิง ให้แนวคิดในการแก้ปัญหาขาดเงินค่าใช้จ่ายการศึกษา การพึ่งพาเงินทุนการศึกษาที่รัฐบาลหรือโรงเรียนจัดให้เด็กที่ขยันเรียน ให้ครอบครัวยากจนมีโอกาสดูแลเด็กเข้าเรียนที่ตัวเมืองได้ แนวทางแก้ปัญหานี้เป็นแนวทางที่ดีมาก สามารถแก้ไขปัญหาค่าใช้จ่ายการศึกษาให้กับเด็กที่เรียนดีได้ แนวทางนี้ได้ส่งผลให้เด็กเรียนดีแต่ยากจนประสบความสำเร็จในชีวิต มีหน้าที่การงานที่ดีและมั่นคงต่อไปได้

3.2) การได้ทุนการศึกษาจากคนในหมู่บ้าน

นวนิยายเรื่อง นอกกองเพลิง ได้กล่าวถึง ในสังคมชนบทไทยมีปัญหาขาดเงินค่าใช้จ่ายการศึกษา คล้ายเป็นคนมีน้ำใจกับคนที่อยู่ร่วมในหมู่บ้านเดียวกัน ได้ช่วยเด็กนักเรียนโดยการให้ทุนการศึกษาโดยไม่หวังผลตอบแทน ดังตัวอย่าง

...แม้คล้ายไม่ได้เป็นคนธรรมะธัมโม แต่เขาไม่เคยลังเลกับ การให้แก่คนอื่น ๆ เขาเป็นคนที่มีลึกลับคิดว่า ‘หัวคือโล’ ให้คือเรียก’ ดังนั้นไม่เฉพาะลูกหลานหากแต่ชาวบ้านทั่ว ๆ ไปที่รู้จักเขาต่างก็รู้ว่าคล้ายเป็นคนแก่ใจดี เขารักแบ่งปันแก่คนอื่น ๆ มาตั้งแต่สมัยเด็ก ๆ หนุ่มขึ้นก็ยังให้

แรงแก่เพื่อนบ้านในไร่่น่าอย่างไม่คิดว่าใครจะเป็นญาติพี่น้องหรือไม่ ในวัยปลาย นอกจากจะหยิบยื่นแก่ลูกหลานตามโอกาสแล้ว คล้ายยังบอกให้ทุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียนนับสิบทุนทุก ๆ ปี ในคราวสร้างโรงธรรมของวัดเขาก็ไปร่วมบุญเป็นเงินก้อนโต การให้ในทุกคราวคล้ายขอไม่ให้เปิดเผยชื่อ เขาบอกว่าการให้ของเขาไม่ได้มุ่งเอาบุญในแบบที่จะก่อความปิติในจิตใจส่วนตัว หากแต่เป็นการให้ที่ก่อให้เกิด ‘โอกาส’ แก่คนอื่น ๆ ที่อยู่ร่วมหมู่บ้านกับเขา

(นอกกองเพลิง. 2555, น. 133-134)

จากตัวอย่างที่ยกมา สะท้อนให้เห็นว่า นวนิยายเรื่อง นอกกองเพลิง ให้แนวคิดในการแก้ปัญหาขาดเงินค่าใช้จ่ายการศึกษา ด้วยการให้บุคคลที่ใจดีชอบช่วยเหลือคนอื่น เป็นผู้มอบทุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียนในหมู่บ้านด้วยกัน ให้ได้รับโอกาสในการเรียนในระดับที่สูงขึ้นต่อไป แนวทางนี้จึงเป็นการร้องเรียกให้คนมีน้ำใจในสังคมร่วมสนับสนุนการศึกษาของเด็กนักเรียน ช่วยให้ทุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียนตามความสามารถของตนเอง

4.6.4 แนวทางการแก้ปัญหาความรุนแรงในเขตสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

จากการศึกษาวิเคราะห์นวนิยายชุด ฟ้าห่มดิน ไม่พบแนวทางการแก้ปัญหาความรุนแรงในเขตสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

4.6.5 แนวทางการแก้ปัญหาความขัดแย้งของชาวไทยมุสลิม

1) การใช้ความดีแก้ไขความคิดเห็นที่แตกต่าง

นวนิยายเรื่องมุดอ ตูวอ ได้กล่าวถึง ในสังคมชนบทมีปัญหาความขัดแย้งของชาวไทยมุสลิม แม้อภินิหารของตุนยาถึงอยู่ในครอบครัวเดียวกันยังมีความคิดที่แตกต่างกัน แต่แม่ก็สอนตุนยาว่า ความดีเท่านั้นที่จะแก้ไขความคิดที่แตกต่างกันได้ ดังตัวอย่าง

“โຕ້ะของลูกไม่ยอมรับแนวคิดนี้ บ่นกับมะทุกวันว่า ถ้าตายไปแล้วจะไม่มีคนทำบุญไปให้” มะพูดอย่างรู้สึกระอาต่อสิ่งที่เกิดขึ้น

“แล้วมะอธิบายนโຕ້ะไปยั้งงัละครับ”

“ทุกคนต้องทำความดีด้วยตัวเองในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ ไม่มีใครส่งผลบุญให้กันหรือแบ่งปันกันได้ พระองค์ตอบแทนความดีนั้นจากสิ่งที่เราทำใ้ลูก” มะอธิบายน

(มุดอ ตูวอ. 2556, น. 22-23)

จากตัวอย่างที่ยกมา แสดงให้เห็นว่า ในสังคมชนบทมีปัญหาความขัดแย้งของชาวไทยมุสลิมซึ่งส่งผลต่อคนในครอบครัวเป็นอย่างมาก คนที่ใช้ชีวิตในครอบครัวเดียวกันอาจมีแนวคิดไม่เหมือนกัน อย่างเช่น บางคนยอมรับแนวคิดใหม่ที่ตัดงานบุญ 40 วัน ออกจากพิธีกรรม

ต่าง ๆ ของชาวไทยมุสลิม แต่บางคนไม่ยอมรับเพราะหวังว่าตายไปแล้วไม่มีคนทำบุญไปให้ อย่างไรก็ตาม แม้ยังไม่มีแนวทางแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งของชาวไทยมุสลิมที่ชัดเจน แต่นวนิยายได้พยายามนำเสนอแนวทางแก้ไขปัญหานี้ด้วยการบอกให้รู้ว่า คนในสังคมชนบทไม่ว่าเป็นชนกลุ่มแนวคิดใหม่ หรือกลุ่มแนวคิดเดิม ก็ต้องทำความดีด้วยตัวเองในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ และต้องมีน้ำใจกับสิ่งรอบตัว

2) การช่วยเหลือกัน

นวนิยายเรื่องมุดอ ตูวอ ได้กล่าวถึง ตอนที่เกิดไฟไหม้ในสวนยางของอิหม่ามซาอิด คนในหมู่บ้านร่วมมือกันเพื่อช่วยดับไฟ ดังตัวอย่าง

คล้ายว่าลมร้อนจะโหมพัดแรงขึ้น มันท้าพาใบไม้แห้งปลิวว่อนไปบนถนน เบื้องหน้าผมมีรถมอเตอร์ไซด์ของชาวบ้านหลายคนขับมุ่งด้วยความรีบเร่งไปยังทิศทางเดียวกัน เป็นปรากฏการณ์ที่ทำให้ผมลุกด้วยความรู้สึกบอกไม่ถูก เวลานี้ดวงตาและจิตใจของทุกคนย่อมมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือมุ่งไปข้างหน้าเพื่อดับไฟที่กำลังลุกไหม้สวนยางของอิหม่ามซาอิด และในฐานะเพื่อนร่วมชะตากรรมผมเองก็ย่อมต้องนำพาตัวเองไปยังจุดหมายนั้นโดยไร้ซึ่งเงื่อนไขใด ๆ

(มุดอ ตูวอ. 2556, น. 32)

จากตัวอย่างที่ยกมา แสดงให้เห็นว่า ในสังคมชนบทมีปัญหาคความขัดแย้งของชาวไทยมุสลิมซึ่งส่งผลต่อคนในสังคมชนบทเป็นอย่างมาก คนที่ใช้ชีวิตในหมู่บ้านเดียวกันอาจมีแนวคิดไม่เหมือนกัน แต่เมื่อพบปัญหาคนในหมู่บ้านไม่ว่าเป็นชนกลุ่มแนวคิดใหม่ หรือกลุ่มแนวคิดเดิม ก็พยายามร่วมแก้ปัญหากัน ปัญหาความขัดแย้งของชาวไทยมุสลิมนี้ คงเป็นปัญหาที่อยู่ร่วมกับชาวไทยมุสลิมมานานมาก และยังหาวิธีแก้ไขไม่ได้ แต่คนที่ใช้ชีวิตด้วยกันทั้งสองกลุ่มก็มีน้ำใจกับคนรอบตัวเสมอ สามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างมีความสุขได้

จากการวิเคราะห์ดังกล่าว สรุปได้ว่า นวนิยายชุด ฟ้าห่มดิน สะท้อนให้เห็นปัญหาสังคมชนบทไทยหลายด้าน ปัญหาครอบครัวของผู้คนที่ได้อยู่ร่วมในสังคมชนบทไทย เป็นปัญหาระหว่างสมาชิกในครอบครัว ปัญหาผู้สูงอายุ และปัญหาการไม่ได้อยู่ร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว ปัญหาด้านชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมชนบทไทยจะมี ชนบทไทยส่วนใหญ่จะมีปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาเรื่องความเจ็บป่วย ปัญหาการขาดสถานที่รักษาพยาบาล และปัญหาความยากจน ปัญหาด้านการศึกษา จะมีปัญหาการขาดสถานที่จัดการศึกษา ปัญหาการขาดครูสอน ปัญหาการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษา ปัญหาการไม่ไปเรียน และปัญหาการขาดทุนค่าใช้จ่ายการศึกษา นอกจากนี้ นวนิยายชุด ฟ้าห่มดิน ยังสะท้อนให้เห็นถึงแนวทางการแก้ปัญหาต่าง ๆ และแนวคิดสำคัญในการแก้ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้จะมีสองแนวทาง แนวทางแรก คือ ชาวบ้านที่อยู่ร่วมในสังคม

ชนบทไทยแก้ปัญหาด้วยตัวเอง โดยใช้คุณธรรม มีนิสัยความอดทน ขยันหมั่นเพียร มีน้ำใจเอื้อเฟื้อ และได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แนวทางที่สอง คือ ทางรัฐบาลช่วยในด้านตั้งสถานที่สาธารณะ ออกข้อกำหนดตามความต้องการของชาวบ้าน

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องภาพสะท้อนสังคมชนบทไทยในนวนิยายชุด ฟ้ามืดดิน มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมชนบทไทยในนวนิยายชุด ฟ้ามืดดิน และเพื่อวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาสังคมชนบทไทยในนวนิยายชุด ฟ้ามืดดิน โดยศึกษาจากนวนิยายชุด ฟ้ามืดดิน จำนวน 5 เล่ม นำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ มีสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

5.1 สรุปและอภิปรายผล

การวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมชนบทไทยในนวนิยายชุด ฟ้ามืดดิน สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังต่อไปนี้

5.1.1 ภาพสะท้อนสังคมชนบทไทยในนวนิยายชุด ฟ้ามืดดิน

การศึกษาภาพสะท้อนสังคมชนบทไทยในนวนิยายชุด ฟ้ามืดดิน พบภาพสะท้อนสังคมชนบทในปัจจุบัน (ที่กล่าวถึงในเรื่อง) ปัจจุบันในที่นี้หมายถึง ช่วง พ.ศ. 2555-2556 ซึ่งเป็นช่วงปีที่ตีพิมพ์ นวนิยายชุด ฟ้ามืดดิน ทั้ง 5 เรื่อง และพบภาพสังคมในชนบทก่อนหน้านี้ ช่วง พ.ศ. 2555-2556 ประมาณ 10 กว่าปีขึ้นไป ผลการวิจัยพบภาพสะท้อนสังคมชนบทไทย 4 ประการ ได้แก่ ภาพสะท้อนด้านสภาพชีวิตความเป็นอยู่ ภาพสะท้อนด้านครอบครัว ภาพสะท้อนด้านการศึกษา และภาพสะท้อนด้านวัฒนธรรมประเพณี โดยมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

1) ภาพสะท้อนด้านสภาพชีวิตความเป็นอยู่

ภาพสะท้อนในด้านสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชนบทไทยในนวนิยายชุด ฟ้ามืดดินสะท้อนให้เห็นใน 5 ด้าน ได้แก่ ที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อม การประกอบอาชีพ อาหารการกิน และการเดินทาง

1.1) คนไทยที่อาศัยอยู่ในสังคมชนบทที่มีที่อยู่อาศัยที่เป็นแบบบ้านเรือนโบราณและที่อยู่อาศัยที่เป็นแบบตึกแถวหรือบ้านหลังสมัยใหม่ ปัจจุบันคนในสังคมชนบทยังมีบ้านเรือนแบบเก่าแก่ดั้งเดิมซึ่งมีขนาดกว้างขวาง มีห้องนอนหลายห้อง มีห้องครัวและห้องเก็บของ มีห้องน้ำทั้งชั้นบนและล่าง ในห้องจะมีของใช้ต่าง ๆ หลายชิ้น แม้จะเก่าสักหน่อย แต่ยังแข็งแรงเพราะทำจากไม้สักแท้ ๆ มีสภาพสมบูรณ์พร้อมใช้งาน ชาวบ้านได้รับอิทธิพลจากคนฝั่งเมืองที่เข้ามาอยู่ร่วมในสังคมชนบทพร้อมแนวความคิดการสร้างบ้านแบบสมัยใหม่ ที่อยู่อาศัยของชาวชนบทไทยจึงได้เปลี่ยนพร้อมกับแนวโน้มที่ว่าจากบ้านเรือนแบบโบราณดั้งเดิมกลายเป็นบ้านสมัยใหม่หรือบ้านแบบตึกแถว ที่อยู่อาศัยของชาวชนบทไทยได้เปลี่ยนไปอย่างมากทั้งในด้านรูปทรง และองค์ประกอบ เช่น มีการสร้าง

รัฐบาลเป็นกำแพงมิดชิด มีการสร้างสถานที่เก็บรถ เป็นต้น

1.2) สภาพแวดล้อมในสังคมชนบทไทยมีสภาพแวดล้อมอยู่ร่วมกัน 2 แบบ คือ สภาพแวดล้อมแบบเดิมกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป แบบดั้งเดิมที่อยู่ท่ามกลางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และสวยงาม ชาวบ้านส่วนใหญ่จะดำรงชีวิตใกล้ชิดกับธรรมชาติ ตั้งบ้านอยู่ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติและอยู่อย่างร่มเย็นสุขสบาย และสงบเงียบ ส่วนแบบสมัยใหม่อยู่ท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากคนในสังคมเมืองย้ายเข้ามาอยู่ในชนบทมากขึ้นพร้อมกับนำวัฒนธรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่ทำให้น่าสี่เขี้ยวและบรรยากาศสดชื่นของชนบทหายไป มลพิษทางสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้นจนวิถีชีวิตชนบทแบบเดิมหายไป

1.3) คนในสังคมชนบทไทยได้ประกอบอาชีพหลากหลาย เช่น เกษตรกร ช่างฝีมือ ข้าราชการ การค้าขาย รับจ้าง และพนักงานในบริษัท อาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพหลักของชาวชนบทไทยซึ่งแบ่งได้เป็นอาชีพเกษตรกรแบบดั้งเดิมกับแบบที่เปลี่ยนแปลงไป การประกอบอาชีพของคนในชนบทในอดีตมีอาชีพทำไร่ทำนาเป็นหลักมาตั้งแต่บรรพบุรุษโดยใช้ที่ดินที่ได้รับมรดกตกทอดมาไว้ แต่ในปัจจุบัน ชาวชนบทไทยนิยมปลูกพืชเศรษฐกิจราคาแพง ๆ และสนใจแต่กำไร หรือขายที่ดินทำกินของตนให้คนในเมือง ไม่มีที่ดินทำกิน การประกอบอาชีพจึงกลายเป็นการรับจ้าง ทำงานในเมืองแทน ส่วนคนที่ได้ไปเรียนหนังสือในเมืองนิยมสมัครเป็นพนักงานในบริษัท หรือสอบเป็นข้าราชการ ไม่ยอมกลับมาประกอบอาชีพการทำไร่ทำนา และอีกส่วนหนึ่งก็ไปขายแรงงานให้เจ้านายกันเพื่อรับค่าตอบแทนมาดำรงชีวิตของตนเอง นอกจากนี้ ยังมีกลุ่มหนึ่งที่ประกอบอาชีพช่างฝีมือด้วยฝีมือด้านการจักสานของตนเองด้วยการนำวัสดุธรรมชาติในท้องถิ่น เช่น ไม้ไผ่ มาสร้างเป็นเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน

1.4) ด้านอาหารการกินของชาวชนบทไทยเป็นแบบง่ายสะดวกและมีเอกลักษณ์เอง อาหารการกินของคนในสังคมชนบทจะมีเนื้อสัตว์ที่หาได้ง่าย และปรับปรุงรสชาติได้หลากหลาย อาหารส่วนใหญ่จะทำจากธรรมชาติ และมีลักษณะท้องถิ่น ชาวบ้านทำอาหารการกินเองที่บ้านส่วนใหญ่จะเป็นอาหารทำง่าย สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนในสังคมชนบทพึ่งพาธรรมชาติเป็นหลัก อาหารการกินง่ายและมีลักษณะพื้นบ้านด้วย

1.5) ด้านการเดินทาง ชาวบ้านใช้จักรยานเป็นส่วนใหญ่ มีการใช้รถจักรยานยนต์และรถกระบะด้วย และยังคงใช้เรือในการข้ามแม่น้ำอยู่ การขี่จักรยานเป็นเรื่องที่จำเป็นของชาวชนบทไทย เมื่อออกไปไหนก็จะใช้จักรยาน เดินทางสะดวก เลี้ยวไปไหนก็ง่าย จักรยานเป็นพาหนะที่นิยมมากของชนบท เพราะใช้จักรยานเป็นพาหนะสามารถพาคนไปถนนเส้นทางทุก ๆ ที่ไปได้ทั้งฝั่งเมืองและชุมชนอย่างสบาย

2) ภาพสะท้อนด้านครอบครัว

ภาพสะท้อนด้านครอบครัวของสังคมชนบทไทยในนวนิยายชุด ฟ้าหม่มดิน สะท้อนให้เห็นใน 3 ด้าน ได้แก่ การเริ่มตั้งครอบครัว ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว และหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว

2.1) การเริ่มตั้งครอบครัวของคนในสังคมชนบทนั้น จะเริ่มด้วยการแต่งงานกันแล้วอาศัยอยู่ในบ้านของพ่อแม่ฝ่ายหญิงหรือฝ่ายชายตามแต่สะดวก เมื่อมีลูก พ่อแม่ของคู่แต่งงานใหม่จะช่วยเลี้ยงลูกเพื่อให้ผิวเมียออกไปช่วยกันทำมาหากินได้โดยสะดวกชาวบ้านมีครอบครัวเป็นแบบครอบครัวขยาย มีสมาชิกรุ่นตยาย รุ่นพ่อแม่กับรุ่นลูกอยู่ด้วยกัน และมีครอบครัวแบบที่พ่อแม่กับลูกอยู่ร่วมกันเป็นโครงสร้างแบบครอบครัวเดี่ยวซึ่งเป็นครอบครัวที่มีสมาชิกน้อยและไม่ซับซ้อนมาก

2.2) ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวอาจจะไม่ได้อยู่ดีสมบูรณ์ตลอด อาจจะมีความขัดแย้งในประจำวัน แต่สมาชิกในครอบครัวยอมเสียสละเพื่อความสามัคคีและการพัฒนาของครอบครัว สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว และได้เห็นถึงสมาชิกในครอบครัวชาวบ้านสังคมชนบทไทยดูแลกัน รักกัน และแก้ปัญหากันเสมอ

2.3) หน้าที่ของสมาชิกครอบครัว คนในสังคมชนบทให้ความสำคัญกับสถาบันครอบครัวเป็นอย่างมาก และบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะบทบาทของผู้นำในครอบครัว หากมีการสูญเสียผู้นำในครอบครัวไป จะต้องสมาชิกคนอื่นในครอบครัวมาทำหน้าที่แทนในทันที เพื่อให้ทุกชีวิตในครอบครัวเดินหน้าต่อไปได้อย่างมั่นคงต่อไป

3) ภาพสะท้อนด้านการศึกษา

ภาพสะท้อนด้านการศึกษาในสังคมชนบทไทยในนวนิยายชุด ฟ้าหม่มดิน สะท้อนให้เห็น 2 ด้าน คือ สภาพการศึกษาและการปลูกฝังด้านการศึกษาให้กับเด็กในชนบท

3.1) สภาพการศึกษาในสังคมชนบทนั้น ชาวบ้านในสังคมชนบทไม่ได้ต่อต้านการจัดการศึกษา แต่เป็นเพราะพวกเขาขาดความรู้ความเข้าใจที่มีต่อการศึกษานั้นเอง ซึ่งหากมีผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจด้านการศึกษามาอธิบายให้ชาวบ้านฟัง พวกเขา ก็พร้อม รั้งฟังและส่งเสริมลูกหลานของตนให้มีการศึกษาที่ดีขึ้นได้ต่อไป

3.2) การปลูกฝังด้านการศึกษา เด็กชนบทไทยรู้ถึงความสำคัญของการศึกษาเป็นอย่างมาก พ่อแม่ปลูกฝังให้กับเด็กวัยรุ่นว่าต้องขยันเรียนและสอบเข้ามหาวิทยาลัย เพื่อได้รับการศึกษาค่อนข้างสูง และได้เข้าบริษัทที่ดีและพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้าดีขึ้นต่อไป

4) ภาพสะท้อนด้านประเพณี

ภาพสะท้อนด้านประเพณีในสังคมชนบทไทยในนวนิยายชุด ฟ้าหม่มดิน สะท้อนให้เห็น 3 ด้าน คือ ประเพณีการแข่งขันเรือ ประเพณีงานศพ และประเพณีการละศีลอดของชาวไทยมุสลิม

4.1) ประเพณีการแข่งขันเรือในสังคมชนบทสะท้อนให้เห็นภาพ วัฒนธรรมประเพณี เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ชาวบ้านในสังคมชนบทไทยยังคงดำรงชีวิตแบบวิถีดั้งเดิมไว้ได้ท่ามกลาง การเปลี่ยนแปลงในด้านอื่น ๆ ที่ถ้าโถมเข้ามาในสังคมชนบทอย่างมากมาย ชาวบ้านยังคงจัดงานแข่ง เรือและมีกิจกรรมในประเพณีนี้อย่างสนุกสนานอยู่เช่นเดิม คนทุกรุ่นในชนบทมาร่วมกิจกรรมการแข่งขัน เรืออย่างมีความสุขเช่นเดิม

4.2) ชาวชนบทไทยมีประเพณีงานศพ งานศพของชาวไทยพุทธกับชาวไทยมุสลิม ในนวนิยาย ชุด ฟ้าห่มดิน พบว่า มีความเหมือนกัน คือ การจัดงานศพคือการให้เกียรติ การไว้อาลัย คนที่เสียชีวิตไปแล้ว และให้ความสำคัญกับขั้นตอนในพิธีกรรมที่ครบถ้วนสมบูรณ์ แต่มีความแตกต่างกัน คือ งานศพของชาวไทยพุทธจะไม่เน้นความยิ่งใหญ่ของงาน ไม่เน้นระยะเวลาที่นานในการจัดงาน จะเน้นความเรียบง่ายของงานศพ ที่ถึงแม้จะมีขั้นตอนในพิธีกรรมอย่างครบถ้วน แต่ก็จัดแบบเรียบง่าย และเสร็จได้ในเวลาสั้น ๆ แต่งานศพของชาวไทยมุสลิมจะจัดอย่างยิ่งใหญ่ นานหลายวัน ใช้เงินจำนวนมาก จนคนจัดงานต้องกู้หนี้ยืมสินจากคนอื่นมาจัดงาน ทำให้คนจัดงานเดือดร้อนต้องหาเงินมาใช้หนี้ กว่าจะหมดก็ใช้เวลาอีกนาน

4.3) ประเพณีการละศีลอดของชาวไทยมุสลิม ชาวไทยมุสลิมยังได้ปฏิบัติประเพณี การละศีลอดประจำปี และในงานเลี้ยงแก่บวช การละศีลอดจะถือเป็นพิธีที่สำคัญมากสำหรับชาวไทย มุสลิม ชาวไทยมุสลิมบางคนจะรอเวลานี้ด้วยกัน และการละศีลอดจะเริ่มทันทีหลังจากการอาชาน และทุกคนเริ่มทานอาหาร ตีมน้ำ

5.1.2 ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาสังคมชนบทไทยในนวนิยายชุด ฟ้าห่มดิน

นวนิยายชุด ฟ้าห่มดิน สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาสังคมชนบท ไทย มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

1) ปัญหาด้านครอบครัว นวนิยายชุด ฟ้าห่มดิน สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาครอบครัวใน สังคมชนบทไทย 3 ได้แก่ ปัญหาระหว่างสมาชิกในครอบครัว ปัญหาผู้สูงอายุ และปัญหาการไม่ได้อยู่ ร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว ผลการวิจัยพบว่า

1.1) ปัญหาระหว่างสมาชิกในครอบครัว มีเหตุผลมาจากการที่มีข้อปกปิดหรือ ความลับต่อกัน และไม่ได้สื่อสารซักถามเกี่ยวกับข้อสงสัยต่อกันซึ่งทำให้ระยะห่างระหว่างสามีกับ ภรรยาไกลมากขึ้น และอาจเกิดปัญหาการนอกใจระหว่างสามีกับภรรยา คนนอกใจในครอบครัว ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ชาย แม้ว่าฝ่ายคนนอกใจอยากจะปกปิดเรื่อง แต่ไม่มีทางที่จะปกปิดอีกฝ่ายหนึ่งไป ตลอด ทำให้ครอบครัวเสียใจ และอาจส่งผลกระทบต่อลูกด้วย และยังมีปัญหาผู้ใหญ่กับลูกอันเกิดขึ้นโดย ความต้องการของผู้ใหญ่กับลูกแตกต่างกัน และทั้งสองฝ่ายสื่อสารไม่ตรงกัน จึงเกิดความเข้าใจผิด

1.2) ปัญหาผู้สูงอายุ มีสาเหตุมาจากสุขภาพของผู้สูงอายุไม่ได้แข็งแรงเหมือน เมื่อก่อน อาจมีปัญหาเจ็บป่วยทางร่างกายต่าง ๆ มากขึ้น และไม่ได้อยู่ร่วมกับลูก ลูกไม่มีเวลาคอย

ดูแล ผู้สูงอายุอาจถูกลูกทอดทิ้ง ทำให้ผู้สูงอายุเกิดความทุกข์ได้

1.3) ปัญหาการไม่ได้อยู่ร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว ซึ่งเกิดจากเด็กเติบโตแล้วไปทำงานที่อื่น ทำให้ไม่สามารถดูแลสมาชิกครอบครัวได้อย่างเต็มที่ อีกทั้ง ทรัพย์สินบ้านเรือนก็ไม่ได้ดูแลด้วยเช่นกัน

2) ปัญหาชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมชนบท นวนิยายชุด ฟ้าห่มดิน สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาครอบครัวในสังคมชนบทไทย 4 ประการ ได้แก่ ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาเรื่องความเจ็บป่วย ปัญหาการรักษาพยาบาล และปัญหาความยากจน ผลการวิจัยพบว่า

2.1) ปัญหาสิ่งแวดล้อม มีสาเหตุจากคนต่างถิ่นที่เข้ามาใหม่ไม่รักษาแม่น้ำเหมือนคนท้องถิ่น และคนที่พักอยู่ในโครงการจัดสรรปล่อยน้ำเสียต่าง ๆ เข้าไปแม่น้ำโดยไม่ได้จัดการ และทำให้แม่น้ำสกปรก ทำให้ปัญหาสิ่งแวดล้อมหนักขึ้น สิ่งแวดล้อมสวยงามในชนบทถูกทำลายไป จึงมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมชนบทที่อยู่โดยพึ่งพาธรรมชาติ และดูแลรักษาธรรมชาติ

2.2) ปัญหาเรื่องความเจ็บป่วย เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมอย่างมาก และจะทำให้ผู้ป่วยทางร่างกายไม่สามารถใช้ชีวิตโดยปกติธรรมดาอย่างที่เคยเป็นมาได้ หรือหากผู้ป่วยประสบโรคร้ายอาจถึงการตายก็ได้ ซึ่งทำให้คนในครอบครัวเศร้าเสียใจ

2.3) ปัญหาการรักษาพยาบาล อาจเกิดขึ้นโดยขาดสถานที่รักษาพยาบาลในสังคมชนบท เมื่อเจ็บป่วย ก็ต้องพาผู้ป่วยไปรักษาที่ตัวเมือง จึงมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น และทำให้ผู้ป่วยไม่สามารถอยู่ใกล้ชิดกับสมาชิกครอบครัว เพื่อน และญาติพี่น้องได้ในเวลาสุดท้ายของชีวิต

2.4) ปัญหาความยากจน มีสาเหตุจากรายได้น้อยลง และรายจ่ายเพิ่มขึ้น ชาวนาในสังคมชนบทไทยมีต้นทุนทำนาเพิ่มขึ้น แต่ราคาข้าวลดลง จึงมีรายได้น้อยลง ไม่มีเงินเก็บ และขณะที่ต้องใช้จ่ายก้อนใหญ่ เช่น การจ่ายค่าเทอม ก็ต้องขายที่ดินที่ต่อทอดมาจากบรรพบุรุษไปซึ่งทำให้วิถีชีวิตของผู้คนในสังคมชนบทต้องพบกับความทุกข์ความไม่สบายใจ

3) ปัญหาด้านการศึกษา นวนิยายชุด ฟ้าห่มดิน สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาด้านการศึกษาของคนในสังคมชนบทไทย มี 4 ประการ ได้แก่ ปัญหาการขาดสถานที่จัดการศึกษา ปัญหาการขาดครูสอน ปัญหาการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษา และปัญหาการเลิกเรียนกลางคัน ผลการวิจัยพบว่า

3.1) ปัญหาการขาดสถานที่จัดการศึกษา มีสาเหตุจากการจัดตั้งหมู่บ้านที่ไม่มี การจัดตั้งโรงเรียนในหมู่บ้าน เด็กในหมู่บ้านที่จัดตั้งใหม่จึงต้องไปเรียนในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในหมู่บ้านอื่นโดยเดินทางอย่างยากลำบาก

3.2) ปัญหาการขาดครูสอน มีสาเหตุจากยังไม่มีครูสอนในโรงเรียนที่เริ่มตั้งขึ้น และทำให้โรงเรียนที่เริ่มตั้งขึ้นต้องไปขอพระช่วยมาสอน หรือไปยืมที่โรงเรียนอื่น

3.3) ปัญหาการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษา มีสาเหตุจากการศึกษาในสังคมชนบทไทยไม่สูง ชาวบ้านบางคนจึงไม่เห็นถึงประโยชน์ของการศึกษา จึงไม่ส่งเสริมให้ลูกเข้ารับการการศึกษา

3.4) ปัญหาการเลิกเรียนกลางคันมีสาเหตุจากภาระทางครอบครัวที่ต้องช่วยแม่เลี้ยงนึ่งจำนวนมาก ทำให้เด็กไม่มีเวลาไปเข้าเรียนในโรงเรียนได้

4) ปัญหาความรุนแรงในเขตสามจังหวัดชายแดนภาคได้เกิดขึ้นเพราะมีคนร้ายสร้างเหตุระเบิด ทำร้ายชีวิตคนอื่น จนทำให้ครูที่สอนในโรงเรียนเสียชีวิต เด็กนักเรียนจึงไม่สามารถเรียนปกติได้ ยังทำให้คนหนุ่มสาวในสังคมชนบทเสียชีวิต ส่งผลให้เด็กที่มีอายุน้อยขาดพ่อ ต้องอยู่กับตายายที่มีอายุมาก

5) ปัญหาความขัดแย้งของชาวไทยมุสลิม ในสังคมชนบทมีปัญหาคือความขัดแย้งของชาวไทยมุสลิม ชาวไทยมุสลิมในหมู่บ้านมีสองกลุ่มเพราะแนวคิดของคนละกลุ่มแตกต่างกัน ชาวบ้านที่ใช้ชีวิตอยู่ในหมู่บ้านชนบทจึงแบ่งเป็นสองกลุ่มเช่นกัน จึงทำให้คนในหมู่บ้านเดียวกันถูกแยกเป็นสองกลุ่ม

6) แนวทางแก้ไขปัญหา ในสังคมชนบทไทยมีปัญหาด้านครอบครัว ปัญหาด้านชีวิตความเป็นอยู่ ปัญหาทางการศึกษา ปัญหาความรุนแรงในเขตสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และปัญหาความขัดแย้งของชาวไทยมุสลิม และแนวคิดสำคัญในการแก้ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้จะมีสองแนวทาง แนวทางแรก คือ ชาวบ้านที่อยู่ร่วมในสังคมชนบทไทยแก้ปัญหาด้วยตัวเอง โดยใช้คุณธรรม มีนิสัยความอดทน ขยันหมั่นเพียร มีน้ำใจเอื้อเฟื้อ และได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แนวทางที่สอง คือ ทางรัฐบาลช่วยในด้านตั้งสถานที่สาธารณะ ออกข้อกำหนดตามที่ความต้องการของชาวบ้าน

5.2 อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมชนบทไทยในนวนิยายชุด ฟ้ามุ่ดิน มีประเด็นที่น่าสนใจอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1) งานวิจัยเรื่องภาพสะท้อนสังคมชนบทไทยในนวนิยายชุด ฟ้ามุ่ดิน มีวัตถุประสงค์ข้อหนึ่งคือ เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมชนบทไทยในนวนิยายชุด ฟ้ามุ่ดิน และผลการวิจัยที่โดดเด่นที่สุดคือ วรรณกรรมกับสังคมมีความสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออก ชีวิตชาวชนบทไทยได้รับอิทธิพลจากตัวเมืองสมัยใหม่มากขึ้น ชาวชนบทไทยบางคนต้องการดำรงวิถีชีวิตดั้งเดิมเอาไว้ แต่บางคนก็เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของตนไปตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม ที่อยู่อาศัยของชาวชนบทไทยมีการเปลี่ยนจากบ้านเรือนโบราณแบบดั้งเดิมกลายเป็นบ้านตึกแถวหรือบ้านทรงสมัยใหม่ในหมู่บ้านจัดสรร สภาพแวดล้อมในสังคมชนบทไทยเริ่มเปลี่ยนแปลงไป ทรัพยากรทางธรรมชาติที่สวยงามเริ่มหายไป ชาวชนบทไทยประกอบอาชีพหลายอย่าง เช่น เกษตรกร รับจ้าง ค้าขาย เป็นต้น พาหนะที่

ชาวชนบทไทยใช้เพิ่มเป็นหลายชนิดซึ่งรวมถึงรถจักรยาน เรือ รถจักรยานยนต์ และรถกระบะ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อิงอร สุพันธ์กัน (2554, น. 6) ได้กล่าวถึง วรรณกรรมกับสังคมนั้นแยกจากกันไม่ออก สมัยหนึ่ง ๆ สังคมเป็นอย่างไร วรรณกรรมก็จะสะท้อนออกมาให้เห็นอย่างชัดเจน วรรณกรรมกับสังคมเป็นสิ่งที่ผูกพันกัน และวรรณกรรมจะสะท้อนทั้งแนวคิด ความเชื่อ และความเปลี่ยนแปลงที่ไม่หยุดยั้ง และยิ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ YU KANYING (2562) เรื่อง ภาพสะท้อนสังคมไทยในรวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตร พบว่า ในชนบทไทยมีที่ดินเพียงพอ อยู่ใกล้ชิดกับธรรมชาติ คนในสังคมชนบทจึงสามารถสร้างบ้านเป็นหลัก ๆ บนที่ดินของตนได้ โดยใช้ต้นไม้เป็นวัสดุในการสร้างบ้าน ครอบครัวไทยมีโครงสร้างแบบครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น สมาชิกทุกคนในครอบครัวมีบทบาทหน้าที่แตกต่างกัน มีความรักใคร่และความห่วงใยซึ่งกันและกัน มีอาชีพหลากหลาย และงานวิจัยของ CHANG XIAOQU (2558) เรื่อง ภาพสะท้อนสังคมชนบทไทยในนวนิยายของ โชติ ศรีสวรรณ พบว่า นวนิยายของ โชติ ศรีสวรรณได้สะท้อนให้เห็นว่า ชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมชนบทไทยได้อยู่ใกล้กับธรรมชาติ ส่วนใหญ่จะมีอาชีพเกษตรกร ครู และค้าขาย เนื่องจากในสังคมชนบทไทยเศรษฐกิจไม่เจริญ อยู่ห่างไกลจากเมือง และครอบครัวลำบากยากจน เด็กในสังคมชนบทจึงขาดโอกาสทางการศึกษา คนในสังคมชนบทไทยยังดำรงรักษาวัฒนธรรมประเพณีแบบดั้งเดิมของไทยอยู่เสมอ และงานวิจัยของ SHI WEIHONG (2558) เรื่อง ภาพสะท้อนสังคมชนบทไทยในวรรณกรรมของ งามพรรณ เวชชาชีวะ พบว่า วรรณกรรมของ งามพรรณ เวชชาชีวะ ได้สะท้อนให้เห็นว่า ชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยที่อาศัยอยู่ในสังคมชนบทไทย ดำรงชีวิตในพื้นที่นอกเมือง เป็นพื้นที่ที่มีไร่ นา สวน เป็นต้น นิยมสร้างบ้านเรือนที่กลมกลืนกับธรรมชาติ มีบ้านไม้ทรงไทยแบบโบราณ ประกอบอาชีพหลากหลาย อาหารการกินของคนในชนบทส่วนมากจะนำวัตถุดิบในธรรมชาติมาปรุง และมีรสชาติอร่อย คนในสังคมชนบทไทยยังรักษาวัฒนธรรมและความเชื่อดั้งเดิมเป็นอย่างดี

2) งานวิจัยเรื่องภาพสะท้อนสังคมชนบทไทยในนวนิยายชุด ฟ้าห่มดิน มีวัตถุประสงค์ข้อสองคือ เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาสังคมชนบทไทยในนวนิยายชุด ฟ้าห่มดิน และผลการวิจัยที่โดดเด่นที่สุดคือ ปัญหาด้านครอบครัว เป็นปัญหาระหว่างสมาชิกในครอบครัว ปัญหาผู้สูงอายุในครอบครัว และปัญหาการไม่ได้อยู่ร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์และคณะ (2545, น. 84) กล่าวว่า ปัญหาครอบครัวเป็นเหตุการณ์ที่ครอบครัวไม่ได้คาดหวังหรือปรารถนาที่จะให้เกิดขึ้น เมื่อเกิดขึ้นแล้วครอบครัวจะรับความกดดันและคับข้องใจ เช่น ปัญหาการแยกกันอยู่ชั่วคราว ปัญหาการเจ็บป่วย การนอกใจคู่สมรส เป็นต้น และแนวคิดของ นาถฤดี เต๋นดวง และสุพจน์ เต๋นดวง (2558, น. 16-19) กล่าวว่า ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวอาจเกิดจากปัญหาเกี่ยวกับพื้นฐานความรัก ความอบอุ่นในครอบครัว คือ ปัญหาระหว่างสามีกับภรรยา และยังมีปัญหาเกี่ยวกับบุตร คือ ปัญหาการไม่ได้รับการดูแลจาก

ครอบครัว ปัญหาการศึกษา ปัญหาสารเสพติด และยังคงคล้องกับงานวิจัยของ LI JIAJIA (2558) เรื่อง ภาพสะท้อนสังคมชนบทภาคใต้ในนวนิยายของ สถาพร ศรีสังข์ พบว่า ปัญหาครอบครัวเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมชนบทไทยซึ่งเกี่ยวกับชีวิตประจำวันของคนในสังคม ปัญหาระหว่างคนในครอบครัวมักเกิดขึ้นจากคนในครอบครัวมีความขัดแย้งกันและสื่อสารไม่ตรงกันสมาชิกในครอบครัวจึงไม่สามารถอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข และปัญหาผู้สูงอายุเกิดจากคนในครอบครัวไม่มีความรู้และความสามารถในการดูแลครอบครัว สมาชิกในครอบครัวต้องไปทำงานในเมืองจึงไม่สามารถอยู่ด้วยกันได้ และให้แนวคิดแก้ปัญหา คือ เพื่อนบ้านมีน้ำใจช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุ สอนให้เด็กมีความขยันหมั่นเพียร และอดทนในการทำงานและการดำรงชีวิตในสังคมชนบทที่มีการเปลี่ยนแปลง และงานวิจัยของ QIN SIYAN (2561) เรื่อง ภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้นของ กนกพงศ์ สงสมพันธุ์ พ.ศ. 2548-2550 พบว่า ปัญหาระหว่างสามีกับภรรยาอาจเกิดจากผู้ชายเจ้าชู้ ทำให้ภรรยาเสียใจ มีผลกระทบต่อลูก และปัญหาผู้สูงอายุที่เกิดจากลูก ๆ เติบโตแล้วต้องหางานทำในเมือง และสร้างครอบครัวของตนเองในเมือง จึงไม่สามารถดูแลพ่อแม่ได้อย่างเต็มที่ และทอดทิ้งผู้สูงอายุอยู่คนเดียวอย่างไม่มีความสุขในบ้านเดิม

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมชนบทไทยในนวนิยายชุด ฟ้าห่มดิน มีข้อเสนอแนะดังนี้

1) ข้อเสนอแนะสำหรับคนและสังคม

1.1) ควรนำผลการวิจัยไปเผยแพร่ให้กับกลุ่มเยาวชน เช่น เพื่อนนักศึกษาทั้งชาวไทยและต่างชาติให้เข้าใจสังคมชนบทไทยในด้านต่าง ๆ มากขึ้น

1.2) ควรนำผลการวิจัยไปเผยแพร่ให้กับกลุ่มบุคคลทั่วไป เพื่อให้เห็นความสำคัญของสภาพชีวิตความเป็นอยู่ และวัฒนธรรมสังคมชนบทไทย และสามารถเผยแพร่สภาพชีวิตความเป็นอยู่ และวัฒนธรรมสังคมชนบทไทยเป็นอย่างดี

2) ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1) ควรวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมชนบทไทยในนวนิยายชุดอื่น เช่น นวนิยายชุด สุภาพบุรุษจุฑาเทพ นวนิยายชุด แม่ของแผ่นดิน เป็นต้น

2.2) ควรวิเคราะห์นวนิยายชุด ฟ้าห่มดิน ในด้านอื่น ๆ เช่น องค์ประกอบของเรื่อง ตัวละคร ความขัดแย้ง กลวิธีการใช้ภาษา เป็นต้น

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ พวงประยงค์ และ สานิตย์ หนูนิล. (2561). สังคมชนบทไทยสมัยใหม่กับปัจจัยกำหนดวิถีการดำเนินชีวิต. *วารสารพัฒนาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 44(2), 34-64.
- โกศล วงศ์สุวรรณ. (2543). *ปัญหาสังคมไทย*. กรุงเทพมหานคร: รวมสาส์น.
- ชนประเสริฐ คินทร์ภักษ์. (2556). *น้ำท่วมดิน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- ชไมพร พรเพ็ญพิพัฒน์. (2549). *คมความคิดในวรรณกรรมร่วมสมัย*. กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช.
- ชวลิต สวัสดิ์ผล, ธวัชชัย เพ็งพินิจ, อัครเดช เสนานิกรณ์ และวารีย์ ศรีสุรพล. (2555). *การดูแลผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- งามนิตย์ ราชกิจ, จรินทร์ อินทร์สุวรรณโณ, ชาญชัย กีฬาแปง และชลลดา สายสืบ. (2547). *การขยายผลการพัฒนาระบบสร้างเสริมความปลอดภัยรับส่งนักเรียนในเขตชนบทจังหวัดเชียงราย*. เชียงราย: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย.
- จรรยา อำนาจพันธุ์พงศ์. (2555). *มุดอ ตูวอ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- จักรกริช สังขมณี และคณะ. (2554). *การศึกษาการพัฒนาชนบทในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: กรอบคิดและวิธีการ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- จันทร์ดา เขียวแก้ว. (2547). *วิถีชีวิตของสังคมชนบทไทยในบทเพลงลูกทุ่ง*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- จारी จันทร์ภา. (2555). *พายุ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- จามะรี เชียงทอง. (2557). *ชนบทไทย: จากอดีตสู่อนาคต*. เชียงใหม่: แผนงานสร้างเสริมนโยบายสาธารณะที่ดี (นสธ.). สถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์ และคณะ. (2545). *สังคมวิทยา* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นาถฤดี เต๋นดวง และสุพจน์ เต๋นดวง. (2558). *ความรุนแรงในชีวิตแรงงานหญิง* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ณัฐกานต์ น้ำทิพย์. (2554). *การวิเคราะห์บทบาทของพระมหากษัตริย์ในนวนิยายชุด ลูกไม้ของพ่อ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร.
- คนยา วงศ์ชนะชัย. (2542). *วรรณกรรมปัจจุบัน*. พิษณุโลก: สถาบันราชภัฏพิษณุโลก.
- ตรีศิลป์ บุญจรรยา. (2547). *นวนิยายกับสังคมไทย (2475 - 2500)* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธานีวัฒน์ บุญโต. (2541). *ภาพสะท้อนวิถีชีวิตชาวจีนในวรรณกรรมของ หยก บูรพา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- พิทยา สายหู. (2544). *กลไกของสังคม*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิทยา ว่องกุล. (2540). *พลาณภาพแห่งวรรณกรรม*. กรุงเทพมหานคร: ดอกหญ้า
- พิชัย ศรีภูไฟ. (2542). *วรรณคดีสังคมและการเมือง*. อุบลราชธานี: คณะมนุษยศาสตร์ สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- ไพศาล สรรสรวิสุทธิ์. (2555). *แนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบมีส่วนร่วม: กรณีศึกษาตำบลเขาทอง อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์* (ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลย์สงคราม, พิษณุโลก.
- บุญนาค ตีวกุล. (2544). *ชนบทไทย: การพัฒนาสู่ประชาสังคม* (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปิยวัฒน์ เกตุวงศา, ศุทธิดา ชนวนวัน และวิชาญ ชูรัตน์. (2559). *ความอยู่ดีมีสุขของครัวเรือนชนบทไทยภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางประชากรและสังคม*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- รุ่งตะวัน อ่วมอินทร์. (2548). *ความเปลี่ยนแปลงของชนบทในสังคมไทยภาคกลางในวรรณกรรมของวัฒน์วรรลยางกูร* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- วัชรนันท์ ชูทัพ. (2560). *จากวิถีดั้งเดิมสู่วิถีของคนยุคใหม่: ภาพสะท้อนการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยในวรรณกรรมเด็กชายเล*. สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- วิภาวดี พันธุ์ยางน้อย. (2556). *ภูมิทัศน์ทางการเมืองของสังคมชนบทสมัยใหม่: ว่าด้วยการพัฒนาความเหลื่อมล้ำ การเลือกตั้ง และวาทกรรมการซื้อสิทธิขายเสียง*. *วารสารวิจัยสังคม*, 36 (1), 95-138.
- วิทย์ ศิวะศรียานนท์. (2541). *วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: ธรรมชาติ.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- วนิดา บำรุงไทย. (2544). *ศาสตร์และศิลป์แห่งนวนิยาย*. กรุงเทพมหานคร: ชมรมเด็ก.
- สานิตย์ หนูนิล และ กนกวรรณ พวงประยงค์. (16 มีนาคม 2562). “ปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในชนบทไทย” ใน *วารสารพัฒนาสังคม*. 21(2), 176-195
- สายทิพย์ นุกุลกิจ. (2543). *วรรณกรรมไทยปัจจุบัน* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: เอส. อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดักส์.
- สิทธิชัย เครือวุฒิกุล. (2559). “การพัฒนาชนบทไทย: แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ใน *วารสาร มจว. การพัฒนาสังคม*. 1 (1), 37-50.
- สุกุลภา วิเศษ. (2554). *วรรณกรรมเยาวชนชุดเซ็นจูรี ของปีแอร์โตเมนิโคบัคคาลาริโอ : วรรณกรรมแนวแฟนตาซีกับนิเวศน์สำนึก*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- สุจิตรา จรจิตร. (2547). *มนุษย์กับวรรณกรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- สุชาติ สวัสดิ์ศรี. (2547). *ความคิดเห็นต่อการตัดสินใจรางวัลซีไรต์ปีนี้*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, เล็ก สมบัติ, ปรียานุช โชคธนะวิชัย และธนิษกันต์ ศักดาพร. (2552). *ตัวแบบการดูแลผู้สูงอายุที่ดีของครอบครัวและชุมชนชนบทไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- อรรถากร บำรุง. (2555). *นอกกองเพลิง*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- อัญฐพล ส่งแสง. (2545). *ภาพสะท้อนสังคมในเรื่องสั้นไทยระหว่างพุทธศักราช* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- อารยา ฝั่งลักษณ์. (2546). *วิเคราะห์นวนิยายชุด ล่องไพรของน้อยอินทนนท์* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร.
- อิงอร สุพันธ์วนิช. (2547). *รัก ทุกข์ สุข โศกในงานวรรณกรรมไทย: ภาพสะท้อนสังคม จากอดีตสู่ปัจจุบัน*. กรุงเทพมหานคร: สร้างสรรค์บุ๊คส์จำกัด.
- อธิมาส มากจ้อย. (2543). *การวิเคราะห์นวนิยายสังคมชนบทจากหนังสืออ่านนอกเวลาวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายพุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง 2533)* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- อุเทน วงศ์จันดา. (2556). *เสื่อล่องวารี*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- เอมอร แสงวโรตม์ (2557). “แนวทางการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อแก้ปัญหาความยากจนของชาวบ้าน
ในเขตพื้นที่ห้วยจรเข้ม้า อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์” ใน *วารสารวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*. 9 (2). หน้า 30-39.
- CHEN JIALING. (2555). *ภาพสะท้อนและกลวิธีการเขียนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับคนไทยเชื้อสายจีน
ชนบทของกิมหลัน* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
หัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, สมุทรปราการ.
- CHANG XIAOQU. (2558). *ภาพสะท้อนสังคมชนบทไทยในนวนิยายของ โชติ ศรีสุวรรณ
(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต)*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ,
สมุทรปราการ.
- CHEN XIAOYUN. (2558). *ภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายชุด แผ่นดินแห่งรัก* (วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ,
สมุทรปราการ.
- JIANG NANNAN. (2555). *กลวิธีการแต่งและแนวคิดในนวนิยายชุด ความสุขของกะทิ โดย
งามพรรณ เวชชาชีวะ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
หัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, สมุทรปราการ.
- LI JIAJIA. (2562). *ภาพสะท้อนสังคมชนบทภาคใต้ในนวนิยายของ สถาพร ศรีสังข์* (วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ,
สมุทรปราการ.
- LI YUANYUAN. (2559). *ภาพสะท้อนคนไทยเชื้อสายจีนกลุ่มฮั่นในนวนิยายชุด เลือดพระนาง
(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต)*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ,
สมุทรปราการ.
- MO LINGFEN. (2561). *ปัญหาครอบครัวในสังคมไทย: ภาพสะท้อนจากนวนิยายไทยช่วง พ.ศ. 2508-
2557* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิม
พระเกียรติ, สมุทรปราการ.
- QIN SIYAN. (2561). *ภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้นของ กนกพงศ์ สงสมพันธุ์ พ.ศ. 2548-2550
(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต)*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ,
สมุทรปราการ.

บรรณานุกรม (ต่อ)

SHI WEIHONG. (2558). ภาพสะท้อนสังคมชนบทไทยในวรรณกรรมของ งามพรรณ เวชชาชีวะ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, สมุทรปราการ.

YU KANYING. (2562). ภาพสะท้อนสังคมไทยในรวมเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของจำลอง ฝั่งชลจิตร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, สมุทรปราการ.

ฐานข้อมูลออนไลน์

วรรณกรรมชุมชนท้องถิ่น. (2555) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. ค้นคืนจาก <http://www.thaihealth.or.th>

ภาคผนวก

เอกสารรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย

เรียนรู้อเพื่อรับใช้สังคม

เอกสารรับรอง

(Certificate of Exemption)

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

วันที่ 27 สิงหาคม 2563

ชื่อเรื่อง ภาพสะท้อนสังคมชนบทไทยในนวนิยายชุด ฟ้ามุ่ดิน
ชื่อนักวิจัย/หัวหน้าโครงการ MS. LIU GUOXIU
คณะวิชา/หลักสูตร หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ขอรับรองว่า งานวิจัยดังกล่าวข้างต้นได้ผ่านการพิจารณาเห็นชอบโดยสอดคล้องกับ
ประกาศเอลซิงกิ จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ลงนาม

ธีรรัตน์

(อาจารย์ ดร.ธีรรัตน์ ทองรอด)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

วันที่รับรอง

วันที่ 27 สิงหาคม 2563

เลขที่รับรอง

อ.983/2563

วันที่ให้การรับรอง: 27 สิงหาคม 2563

วันหมดอายุใบรับรอง: 26 สิงหาคม 2565

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล MISS LIU GUOXIU (กชพร)
วัน เดือน ปีเกิด 14 สิงหาคม 2539
ที่อยู่ปัจจุบัน เลขที่ 5/23 Biz town ซอย 46/1 ถนนศรีนครินทร์
แขวงหนองบอน เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร 10250
ประวัติการศึกษา
พ.ศ. 2557-2561 คณะหัวเหวิน มหาวิทยาลัยยูนนานนอมอล
สาขาวิชาภาษาไทย

